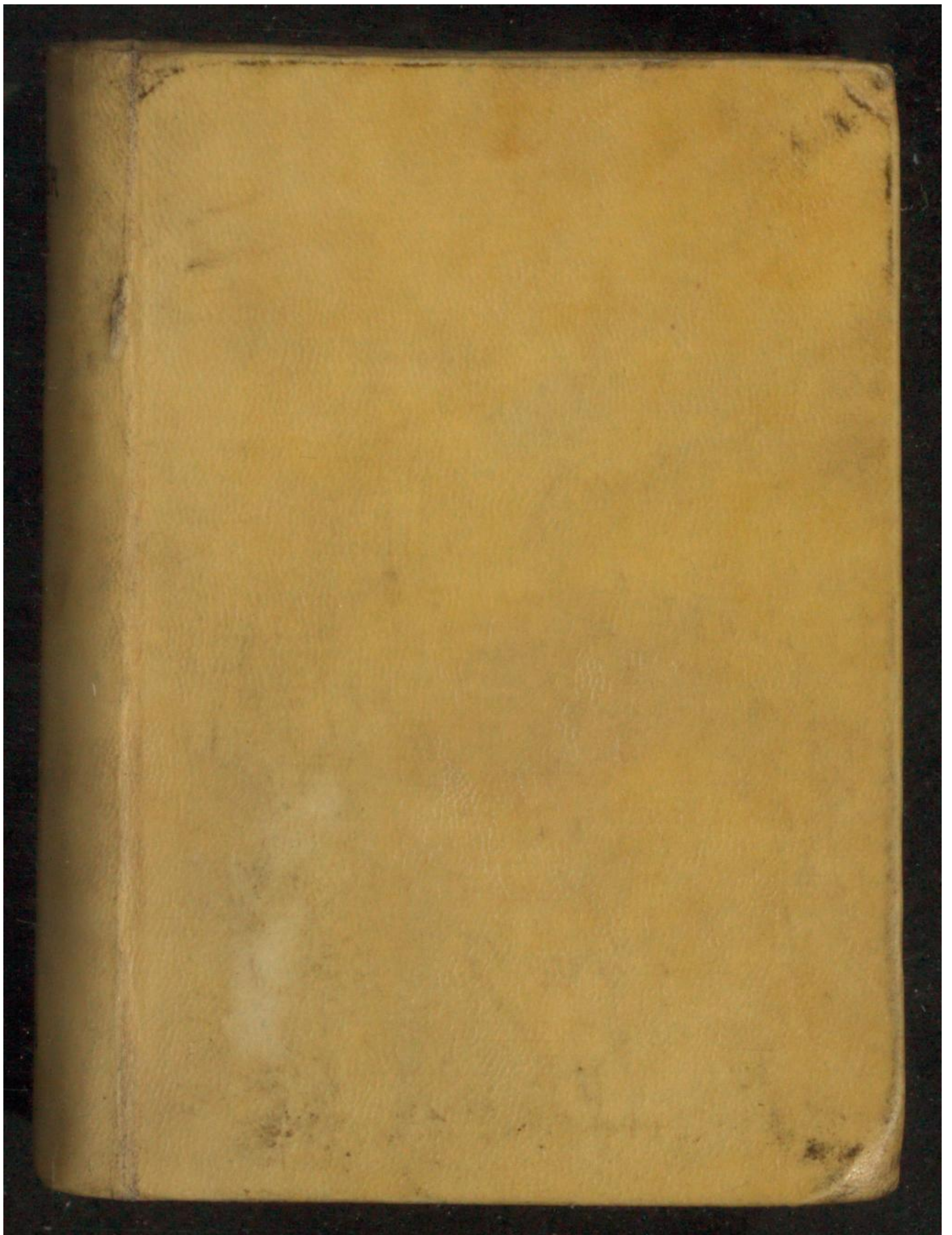
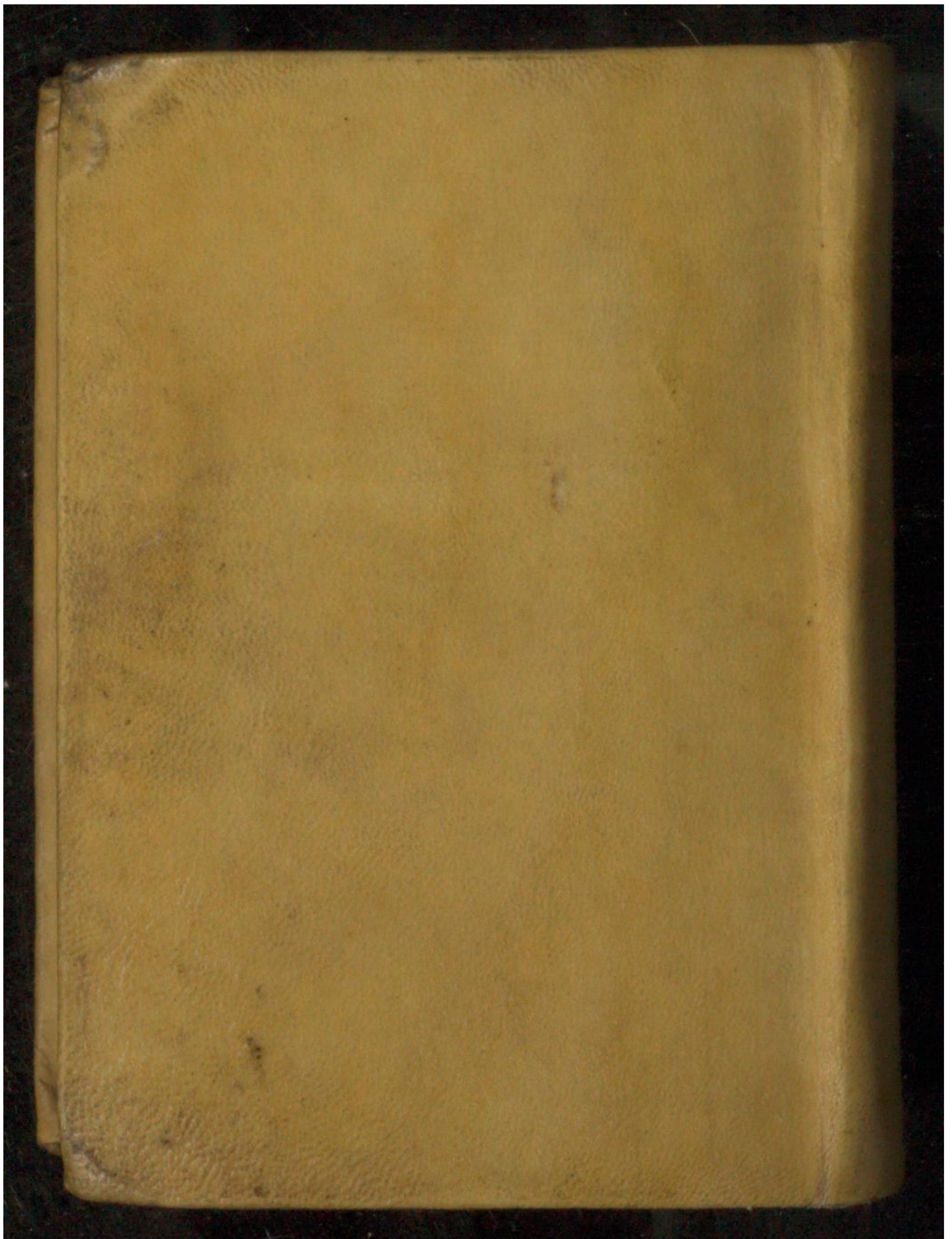

GESNER

1543

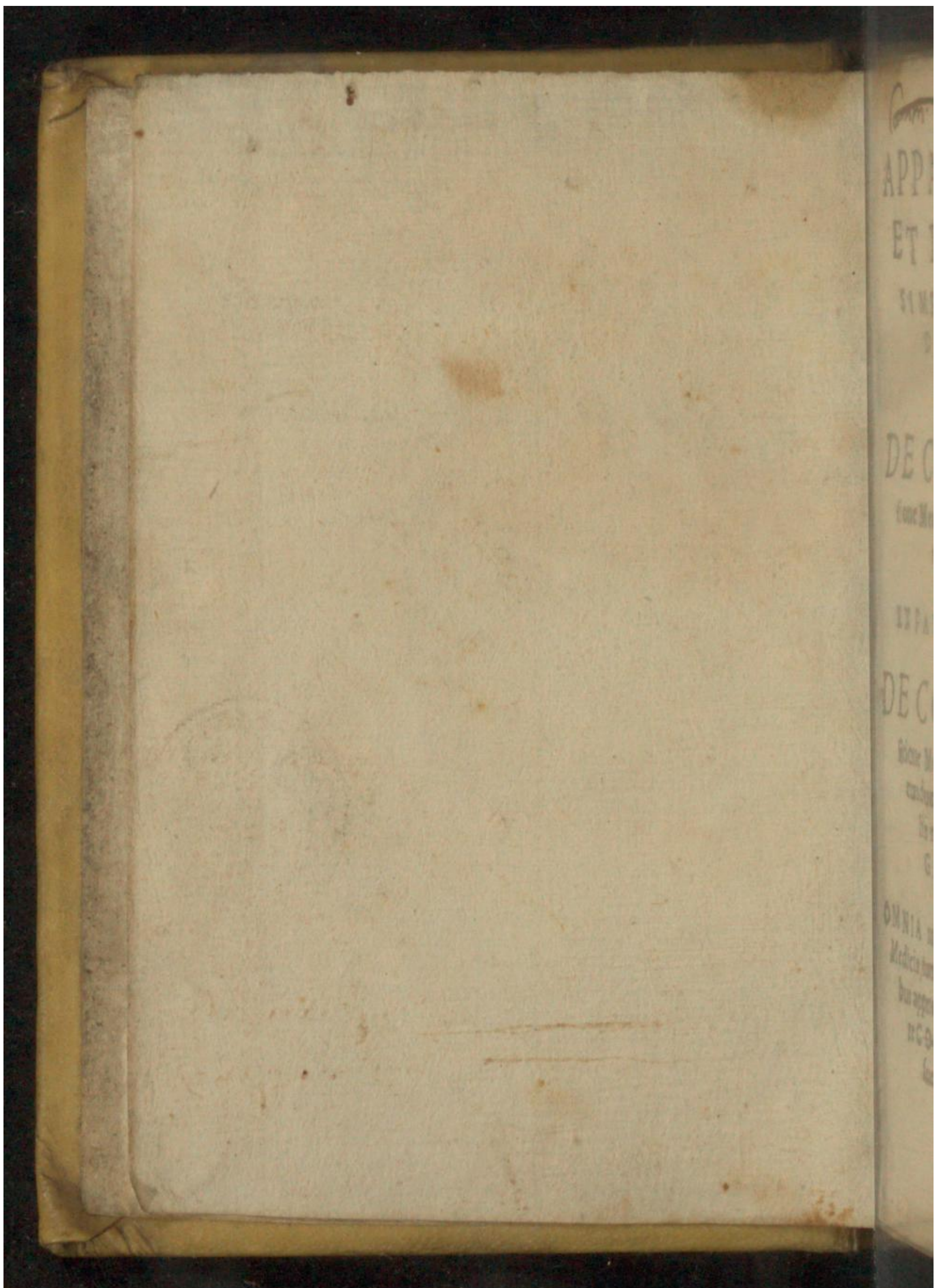

GESNER (Conrad)

APPARATVS ET DELECTVS SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

*

DE COMPOSItione Medicamentorum secundum Genera.

EX PAVLO ÆGINETA.

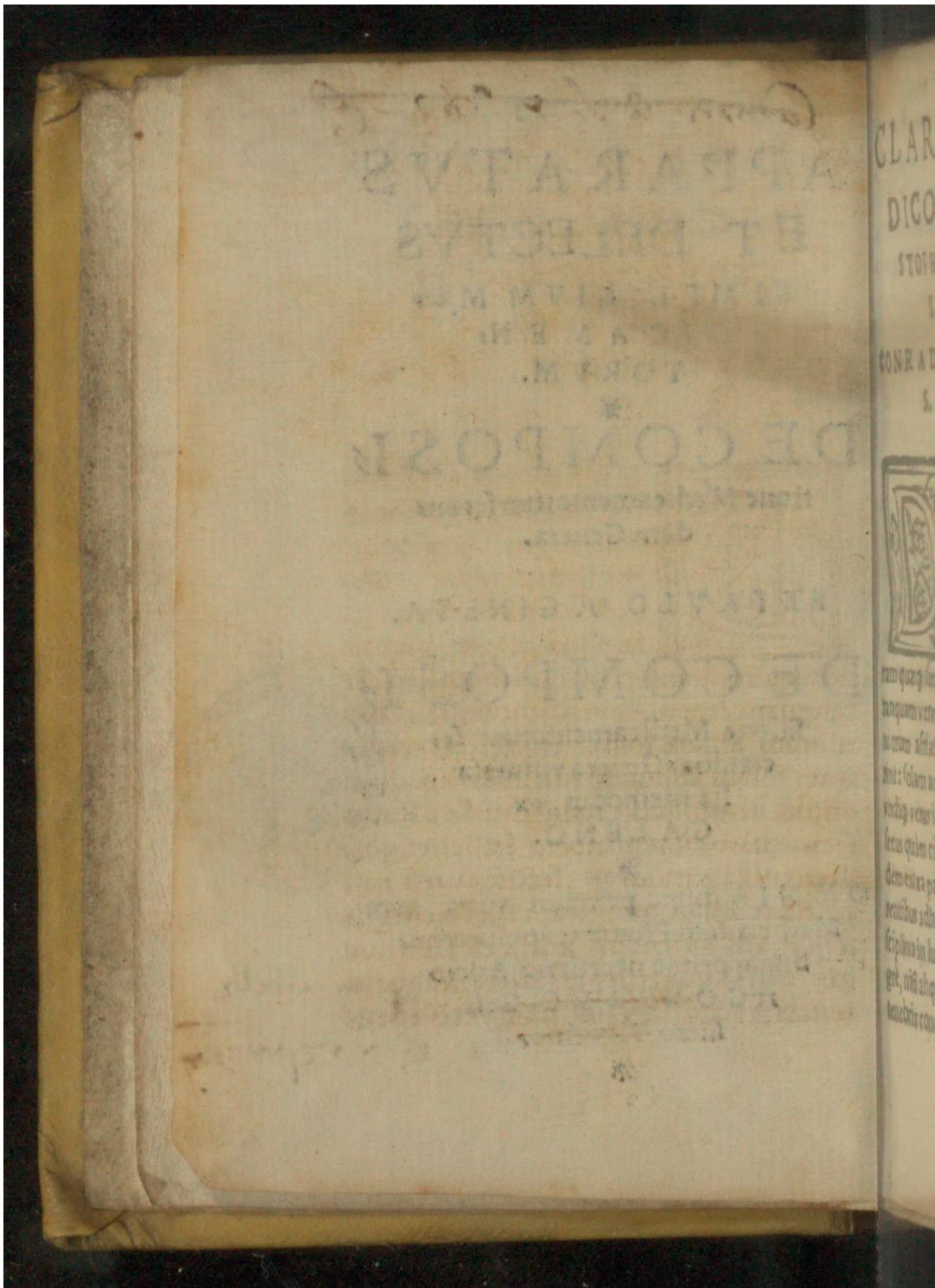
DE COMPOSItione Medicamentorum secundum Genera vniuersalis methodus, ex GALENO.

*

OMNIA nunc primum ædita, cum Medicis, tum Pharmacopolis omnibus apprimè necessaria, Aucto re CONRADO Gesnero Tigurino.

*

CLARISS. ME-
DICO D. CHRI-
STOPHORO CLAV-
SERO.

CONRADVS GESSNERVS. S. P. D.

OLENDA profectò res, multaq; reprehensione digna, Christophore vir doctissime, cùm nostro seculo artes ac disciplinæ omnes, barbaram quæq; suam exuerint leberidem, & tanquam vere nouo eruditorum ceu fauoniorum afflatu fœlici reuirescere cœperint: solam adhuc Medicinam nondum vndiq; vetus illud exuuiũ exuisse. Haud secus quàm cùm puerpera fœliciter quidem enixa partum est, secũdis verò hærentibus adhuc affligitur: Ita Pæonia disciplina in lucẽ nuper ædita est satis integrè, nisi aliqua eius pars lateret adhuc in tenebris condita. Quæ nam verò ea est

Illa omnium prima, quæ iuuenescere primùm debebat: illa in primis necessaria, quod ad frequentem vsum attinet, ac instrumenti rationem: illa cuius auctores in vtraq; lingua nitidissimos & eloquentissimos habemus. Nempe quæ Medicamenta simplici rectè cognita, suo in genere præstantissima quæque seligit, vsui lecta probè parat, siue simplici, siue cum alijs iuncto. Minimè te fugit hucusque è fæculentis barbarorum lacunis, quicquid huiusmodi Apparatum attinet, prætéritis antiquiorũ doctiorumq; fontibus, haustum esse. Hanc ego tandem fortunã misertus Medicinæ nobilissimæ, tanquam alicuius heroinæ in fœdam miseramq; seruitutem indignis modis redactæ, quantiscunque possem hoc tempore copijs succurrere volui, inq; pristinũ ingenuitatis statum asserere. Tolerandum quidem vtcũq; existimassem, si dictis tantum barbaris veluti conuitijs inclyta heroïs fuisset affecta, nisi purissimo etiã eius integerrimoq; corpori iniurias inferri animaduertissem. Itaq; virium mearum nõ ignarus, periclitari tamẽ egomet malui, quàm sciens vidensq; ipsam in periculo

ſolam deſerere. Mox ſuppetias ad hoc ex antiquis collegi, Dioſcoride cum primis, eaq; Meſuæi parte, quæ iam antea eruditiſſimi viri Tagautii opera politius exculta fuerat. Hoc enim enixè cupio, hoc vnicum inſtituo, vt pharmacorum officinæ rectè ſint conſtitutæ. Proinde ſimplicia primum medicamina, tum quæ Dioſcorides, tum quæ alij Græci Latiniq; inſignia tradiderant, in enchiridion redegi hiſtoria quidem fuſè explicata, viribus autem breuiſſimè iuxta Pauli Aeginetæ ferè præſcriptum. Eorundem alio opere ſolas nomenclaturas varijs linguis expoſui, videlicet Latina, Græca, Germanica atq; Gallica. Rurſus alio libello ſuccidanea, quæ mutuòs & æquales vſus ſui exhibent, cōſcripſi: omnibus in pharmacopoliorum vtilitatem elaboratis, vt ſimplicium nomina, hiſtoriam, reciprocationem, delectum, apparatumq; haberent. Quæ ſi non perfeci, ſaltem conatus ſum. Interim hoc labore fruantur Seplaſiarij, hinc interim proficiant, donec vel ipſe colophonem impoſuero, vel alius quiſpiam, cui hæc rudimenta ſint abſoluendi à ſe operis,. Habebūt ex hoc libro

pharmacorum institores ea signa quibus in suo quodque genere præstantissimum deprehendant, coquendi, lauandi, vrendi, eliciendiq́ue succos rationem, & alia huiuscemodi necessaria cognitu. Quod si adhuc composita medicamenta illustrētur, quomodo apud veteres sint appellata, qua ratione parata, haud video quid aliud à pharmacopolis desyderari debeat, aut possit. Sunt sanè permulta quæ vulgo barbaris nominibus iactantur, antiquitus à Græcis deducta, multa à recentioribus quidem Græcis, politius tamen integriusq́ue multo, quàm vsurpentur hodie, tradita: sed in tanta nominū barbarie, corruptaq́ue rerum cōfusione plerosq́ue latent. Ea quoq́ue breui enucleata, Latinè descripta ex veteribus, veraq́ue methodo composita studiosis impertiar, si hæc illis placuisse animaduertero. Visum est autem huc adiungere vniuersalia Aeginetæ de medicamentorum secūdum genera compositiōe præcepta, eiusdemq́ue argumenti generalem Galeni doctrinam, particularibus ferè cunctis reiectis: partim vt liber magnitudine nō excederet, sed breuitate sua legentium

animos inuitaret, alliceretq; : partim quòd multa inutilia, non ab ipso Galeno, sed alijs passim doctis atque indoctis composita viderentur. Facile autẽ fuerit simplicium materiam, ac vniuersalem methodum callenti, particularia ad quoscunque affectus medicamina constituere. Item in alio opere quod iam breui ædendum pollicitus sum, seorsim omnes saltem insignes particulares compositiones memorabo. His omnibus de causis generalem solum tanquã epitomen Galeni librorum de compositiõe κατὰ γένη hoc loco tradere operæpretium iudicaui: paucis exceptis ex quorum descriptione reliquorum etiam apparatum Seplasiarij conijcerent, exemplaremq; aliquã exercitationem haberent. E cæteris Galeni scriptis nullum scio pharmacopolis necessarium lectu, nisi qui Theriacam mixturam præparant, vt primus de antidotis, quem diligenter iterum atq; iterum euoluant omnes adhortor. Tibi verò in primis hoc quicquid est, eruditissime vir Christophore, mihiq; colendissime, volui dedicatum, idq; iure optimo, cùm inclyta vrbs Tigurum communis vtriq;

patria te fœlicissimum sui ἀρχιάτρον habuerit, Præterea D. Albertus Belfortis Rhœus vir in omni disciplinarum gene-re absolutus, medicinæ iuxta & philoso-phiæ peritiss. cuius hic aliquot diebus, quæ eius est humanitas, summa fami-liaritate sum vsus: hic inquam cum quo-tidie in honorificam tui mentionem si-mul incideremus, effecit quod minus tui obliuisci potuerim. Accipies igitur bo-no animo, & pro eruditione tua si quid mutandum, demẽdum, adijciendum'ue videbitur, facies. Vale. Lugduni in peregrinatione. M. D. XLI. Idib. Ian.

APPARATVS,

ET DELECTVS SIMPLI-CIVM MEDICAMENTORVM.

Quo tempore, quibus locis stirpes legere conueniat.

EX PRAEFA. DIOSCORIDIS.

N PRIMIS curam impendere oportet, vt suis temporibus singula & demetantur & recōdantur. certè pro horum ratione aut valent viribus, aut euanido nulloq; munere funguntur. Serena igitur cœli constitutione demetenda sunt. Magni siquidem refert inter colligendum, si vel squalores vel imbres infesti sint: quęadmodum si loca, in quibus prodeunt, cliuosa, & ventis exposita sint & perflata,

frigidaq; & aquis carentia. in his enim locis vires eorum longè validiores intelliguntur. Contrà, quæ in campestribus, riguis, & opacis, cæterisq; locis à vento silentibus enascuntur, plerunq; degenerant, & minus viribus valent: multoq; magis, si non suo tēpore, nec opportunè colligantur, aut si per imbecillitatem intabuerint. Neque ignorandum, sæpe pro peculiari loci natura, aut anni clemētia, maturius aut serius adolescere. Nonnulla propria vi, hyeme florent & folia pariunt; quædam bis anno florifera. Quare cui in animo est horum peritiam assequi, necesse est eum prima germinatione solo emergentibus, adultis, & senescentibus adesse. Nam qui pullullanti herbæ duntaxat astiterit, adultam cognoscere non potest; neque qui adultam tantum inspexerit, nuper erumpentem noscet. Quò fit vt propter mutatam foliorum faciem, caulium proceritates, florum seminisq; magnitudinem, & id genus alias peculiares notas, nonnulli qui olim has rerum varietates non perspexerunt, magno in errore versentur. Quæ causa etiā nonnullis scriptoribus imposuit, qui her-

bas quasdam, verbi gratia gramẽ, quinque folium, & tussilaginem, emittere florem, fructum & caulem negãt. Ergo qui sæpius ad visendas herbas & earum natales se contulerit, earum cognitionẽ maximè consequetur. Scire etiamnum cõuenit, sola ex herbaceis medicaminibus veratri genera, nigrum, inquam, & candidum, multis edurare annis: reliqua à trimatu inutilia. Quæ verò fruticosa sunt, sicut stœchas, trixago, polium, abrotonum, seriphum, absinthium, hyssopum, & alia id genus semine prægnantia demetantur. Flores quoque antea, quàm sponte sua decidant. Fructus autem, vt maturi decerpantur necesse est. Semina, vbi siccari cœperint, priusquàm defluant. Herbarum succus, & foliorum elici debet, germinantibus tum primum cauliculis. Lac & lachrymæ excipiantur, inciso per summum adolescentiæ vigorem caule. Radices, & liquamenta, corticésue vt recondantur eximere conuenit, cùm herbæ suis folijs exuuntur. Siccantur etiam expurgatæ inibi, locis asperginem nõ redolentibus: sed quæ luto aut puluere sunt obsitæ, aqua elui debẽt. Flo

res & omnia quæ iucundum odorem efflant, arculis tiliaceis, nullo situ obductis reponantur, Nonnunquam charta aut folijs femina, vt perennent, aptè inuoluũtur. Liquidis medicaminibus densior materia argentea, vitrea, aut cornea conuenit. Fictilis etiam, si modò rara non sit, accõmodatur: & lignea, præsertim è buxo: sed ænea vasa ocularijs medicamẽtis liqdisq́;, & oĩbus ijs, q̃ aceto, pice liquida, aut cedria cõponũtur. Adipẽ aũt & medullas stagneis vasis recõdi ↄuenit.

A

Absinthiũ

BSINTHII existimatur liquamẽtũ herbæ eosdẽ p̃stare effectus. Attamẽ potionibus improbatur, quoniã stomachum malè habet & capitis ciet dolorẽ. Sunt qui cocte amurca liquamentum adulterant. Diosc. Dosis. Eius decoctum, aut madefacti dilutum, seu, vt dicitur, infusio sumitur Mesuæ ab vncijs quinq; vsq; ad octo. Puluis à drachmis duabus vsq; ad drachmas tres. Et succus à drachmis tri-

Dosis absinthij.

bus vsq; ad quatuor. Sed hic, vt diximus inutilis stomacho capitiq; est. Eligendum est vulgare, quod generis appellatione Absinthium nuncupatur. Reliquæ enim species stomacho aduersantur. Atq; illud folia candida, læuia & plana habeat, & longè à mari sit semotum, atq; in solo libero crescat. Mesue. Delectus.

ACACIA in Aegypto nascens, habet semen lupino simile in folliculis. ex quo succus expressus siccatur in vmbra, niger ex maturo semine, subrufus ex viridi. Eligatur modicè rufus & odoratus, vt in hac arbore esse potest. Aliqui exprimunt ex folijs & semine succum. Manat & gũmi ex ea spina. Lauatur oculorum medicamentis, trito in aqua, mox effuso quod concreuerat, donec pura extet aqua, & ita cogitur in pastillos. Vritur etiam in cruda fidelia, donec fictile fornacibus percoquatur: torreturq; in carbonum halitu perflata. Præfertur eius spinæ gummi, quod in vermiculorum speciem cõtrahatur, & vitri modo pluceat, ligni expers. proximũ est candidum. sordidum verò ac resinosum, inutile. Alterũ ACACIAE genus in Cappadocia Acacia. Delectus.

Pontoq; prouenit, Aegyptiæ ſpinæ ſimi-
litudine, viribus iã dicto inferius. Dioſc.

Acorum. ACORVM optimum eſt denſum, candidum, plenũ carie, non exeſum, odoratum, cuiuſmodi Colchidicũ, & Galaticum, quod aſpletion dicunt. Dioſc.

Adeps. ADEPS anſerinus aut gallinaceus recens & ſine ſale conditus, ad vuluæ vitia proficit. ſale inueteratus, & qui temporis ſpatio acrimoniam concepit, vuluæ inimicus eſt. Recens exemptis membranis in fictilem ollam demiſſus, quæ altero tantopere capacior ſit, quantus ſit modus adipis, quem curare inſtitueris, obſtructo diligenter vaſe, flagrãtiſſimo ſoli exponitur. eliqueſcens inde humor in fictile alterum excolatur, donec adeps oĩs abſumatur. mox loco vehementer frigido reconditur, & ad vſus digeritur. Alij fictile fulciunt ſuper aquã calidam, aut tenuem & elanguidam prunam, quæ ſolis vicem penſet. Eſt & alia curandi ratio: Exemptis membranis teritur, coniectusq; in ollam eliquatur, adiecto minuti ſalis momento. mox lineo colo tranſfuſus reponitur. Vtiliter in medicamenta additur, quæ laſſitudines & fatigatio-

nes leuant. Suillus adeps & vrsinus hoc curantur modo: Recens, præpinguis, renibus potissimum detractus in largiore aqua cœlesti & quàm frigidissima, exemptis tunicis, diligentissimè manibus confricatur, & exprimendo fermè siccatur, subindeq; noua aqua abluitur. cæterum fictili capacitatis duplæ inditus, in aquam demergitur, & subditis leuibus prunis spatha mouetur: eliquatusq;, colo transfunditur in aquam. vbi verò refrixit, & guttatim aquam omnem exclusit, in prælotum fictile demittitur, & infusa aqua leniter eliquari debet, & manu deprimi, quò facilius feculentum virus pessum eat. postea in pilam spongia madefactam trásfunditur. vbi coire cœpit, residens in imo sordes eximitur. tertiò citra aquam eliquatur, repurgatusq;, fictili bene operculato, perquàm frigidis locis reponitur. Hircinum seuum, ouillum, ceruinumq; ita curato: Elotum ex his quodcunque, tunicis, vt in suilli mentione dictum est, exemptis, pillæ emolliendum tradito, ac manibus fricato, affusa paulatim aqua, donec ne amplius qdem cruentum virus excernatur, aut pingue aliquod

innatet, sed nitida spectetur. deinde in ollam fictilem conijcito, & adiecta aqua vt supereemineat, leui pruna liquefacito, & moueto, atq; in aquam colato, cumq; refrixerit, iterum in loto fictili eliquato, & quæ ante diximus facito. tertiò sine aqua liquefactum, in perfusam liquore pilã colato, refrigeratumq;, vt in suilli ratione diximus, recõdito. Bubulum autem seuum, renibus maximè detractum, exemptis membranis, aqua marina ex alto petita eludendum est; mox in pila tundendũ diligenter, affusa maris aqua. cum verò dissolutum fuerit, in fictilem ollam conijciendum, & marina aqua, quæ non minus dodrante supereemineat, proluendum. decoquendũ donec omnis aboleatur odor, additis ad singulas seui Atticas minas, quaternis Tyrrhenicæ ceræ drachmis. excolatumq;, detractis quæ pessum ierant sordibus, in nouo fictili reponendum. opertumq; soli interdiu credendum, vt ad candorem reducatur, & odoris virus euanescat. Priuatim taurorum pingue sic curari debet: Renibus euulsum pingue profluente amnis aqua ablulto, detractisq; tunicis, fictili nouo,

postquam exiguum salem insperseris, liquefacito. dein in nitentem aquam excolato: & vbi concrescere cœpit, manibus iterum confricando vehementer lauato, aqua sæpius infusa refusaq́;, donec quàm optimè elotum videatur. rursus in olla cum pari modo vini odorati decoquito. & cùm iterũ efferbuerit, dempto ab igni vase, ibidem sinito pernoctare. postridie si grauiter adhuc oleat, noua olla repetitum, vino odorato persundatur. eadem quæ prius fiant, dum omne virus euanescat. Colliquatur & sine sale, præsertim affectionum earum causa, quibus sal aduersari solet. sed ita paratum non magnopere albescit. Eodem modo pardorum ac leonum pinguia curari oportet. Taurinum autem & vitulinum pingue, necnon ceruinum, atq; etiam huius animalis medulla, odoramentis imbuitur, hac ratione: Pingue quod odoratũ reddi debet, demptis, quo diximus modo, membranis, elotum & vino quàm odoratissimo nulla maris aqua diluto feruefactum, pernoctare sinitur, alterum id genus vinum eadem mensura infunditur, colliquatur, & exq̃sitè colatur, nouemq́;

eius heminis, iunci Arabici septem dra-chmæ adijciuntur. Quòd si ipsum odoris fragrantioris fieri voles, quadraginta floris eiusdem drachmæ, cum paribus palmæ, calami, & casiæ modis addũtur, & xylobalsami, aspalathi singulæ drachmæ, cinnamomi, cardamomi, & nardi, singulæ unciæ. omnia exactius tunduntur, & affuso vino odorato, in vase operto, quod supra carbones firmiter collocatum sit, ter efferuescunt, & semoto ab igni vase inibi pernoctant. postridie vinum effunditur, aliudq; generis eiusdem adijcitur. ter simili modo bene conferuescat, deinde matutinis exempto adipe vinum effundatur: & abluto vase, si quid imo subsidens hæsit, detergatur. postremò eliquatum pingue & excolatum, ad vsus reconditur. Hoc autem modo odoramentis imbuitur, quod antea curatum est. verùm antè dicta prius inspissari solent, quò facilius sibi odoramentorum vires adsciscant. Itaq; assumens quodcunque horum voles, cum vino feruefacito, impositis vnà myrti ramulis, serpillo cypero, item aspalatho plenius tuso. aliqui tamen ad hunc vsum, vno duntaxat horũ

contenti sunt. cum autem ter efferbuit, exemptum leniter, & linteo colatum, aromatis, vti expositum est, imbuitur. Adipibus spissamenta sic fiunt (quemcunque acceperis, oportet vt recens tundatur) Syncerus & sanguinis expers adeps, reliquas habens notas quas sæpe retulimus, in ollam nouam demittitur, infuso vino albo, vetere odorato, quod semipedis altitudinem superet. lento igni ferueſcat, dum vernaculus odor aboleatur, planeq; vinum redoleat. at vbi deposito vase refrixit, duæ adipis minæ in ollam mittũtur, & duo vini eiusdem sextarij, & semisis loti, eius inquam cuius è ligno ludicræ tibiæ factitantur, tusi minæ quatuor adijciuntur. lento igni subinde miscẽdo decoquuntur. cumq; odoris vitus euanuerit. excolatusq; adeps refrixerit, vna contusi aspalathi mina, cũ amaracini floris minis quatuor, & vtere vino subigitur. nocte vna hæc odorem rapiunt. combibuntur. postridie in fictilem ollam tricongialem ea omnia cum adipe iniecta, additis sextarijs tribus vini, vnà ferueſcunt, quousq; & vim & odorem spissamentorum adeps ipse cõtraxerit, qui eli-

quefcens colatur, & reponitur. Quòd fi maiorem odoris fragrantiam efflagites, drachmas octo quāpinguiffimæ myrrhæ vino maceratæ, quod multos in annos afferuatum eft, mifceto. Gallinaceus anferinusq; fic odoribus imbui folent: Cuiufuis eorum percurati fextarij duo fictili olla excipiuntur. eryfifceptri, xylobalfami. palmæ elatæ, & calami planè cõtufi. fingulorum fefcuncia admifcetur. vini Lesbij veteris cyathus vnus adijcitur. eater efferuefcunt prunis. mox vafe fublato ab igne die noctuq; refrigerātur. poftridie liquata per linteū craffum mundū in vas excolantur. vbi verò adeps coierit, concha excipitur, fictiliq; nouo denfius operto per frigidis locis reponitur. Hyberno tēpore id inftituere oportet. æftate fiquidem pinguia non cogūtur. Nec defunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adijciant, quò facilius in vnum corpus omnia coalefcant. Eadem ratiõe fuillus adeps & vrfinus cæteriq; id genus, odoramentis imbuuntur. Verum fampfuchi odorē adeps ipfe repræfentabit hoc modo: Curati quamoptimè adipis, præfertim taurini, mina vna, tempeftiuiq; fam

psuchi exquisitè confracti sesquimina miscentur, & insperso largiore vino digeruntur in offas, quæ in vase coopertto nocte quiescunt, matutinis in fictili olla leuiusculo igni, affusa aqua leuiter coquũtur. dumq; suum adeps odorem exuerit, defæcatus ac bene opertus, nocte tota pmanet. postero die detersa sorde quæ pessum ierat, sampsuchi, vt dictum est, cõtusi iterũ sesquimina priori pastillo, adijcitur, eodemq; mõ in offas cogitur. alijs quæ diximus peractis, decoquitur & colatur. & siqua fundo hæsit spurcitia, deraditur, & frigido loco reconditur. Si qs tamen incuratum adipem anserinũ gallinaceum, aut vitulinũ, à putredine tueri velit, ita faciundum est. Quemuis adipẽ diligenter elotum et siccatum in vmbra super cribrum per linea mũda manibus vehementer exprimat, lineoq; consutum vmbroso in loco suspendat. et post multos dies noua charta inuolutum, frigido loco recondat. Pinguia aũt indito melle vindicantur à putredinis vitio. Diosc. Aeris flos

AERIS FLOS, quem nonnulli clauorũ veterum psegma, quasi resegmẽ aut segmẽtũ, noiarunt, optimus est fria

bilis,in attritu fuluescens,milij effigie,et numero,breuis,põderosus, modicè splen dens, atq; constringens, qui delimatam æris scobem non recepit,qua sæpe adulte ratur. Sed id facile deprehenditur, cùm dentium illisu, dilatantur ramenta. Fit autem,cùm æs fornacibus fusum, in rece ptacula delabitur, per colla fistularũ ad ea pertinentium. tum huic negotio ad- dicti ministri, sordes expurgantes, aquã clarissimam infundunt, refrigerandi pro posito, Itaq; repentino cõcretu,ac adden satione,velut expuitur, et erumpit ante- dictus flos. Diosc.

Aeris squãmæ

AERIS SQVAMMA excussa ex Cyprijs officinarũ clauis,crassa quidẽ ipsa præstantior quæ helitis, idest claua- ris,nominatur. sed ex vili promiscuoq; ære, aut candido, vitiosa intelligitur. Quam,vtpote tenuem et inualidam,dã- namus,maximè approbãtes crassam,ru- fam, præsertim si aceti respersu æruginẽ contrahat. Lauatur hoc modo. Siccæ æris squammæ expurgatæ selibra, cum nitida aqua in mortario manu diligen- ter cõturbatur quousq; pessum ierit. abij- citur quod subsidit,et effusa aqua,hemi-

na cœlestis imbris adijcitur, et digitis extenta manu, squamma, quasi destringenda sit, vehementer confricatur. dumq; lentorē emittere cœperit, aqua sensim ad sex heminas vsq; superinfunditur, terendo vasa lidè. squamma ad latus mortarij colligitur, ibiq; apprimitur. quo facto, expressus humor pyxide ex ære rubro facta excipitur. hoc est, enī velut flos squāmæ, valens viribus, et ad ocularia medicamenta cum primis efficax. Inutile imbecillumq; quod superest, lauatur donec nullam prorsus lentitiam excernat, et linteo opertum biduo conquiescere finitur, effusaq; extante aqua, vbi siccatum erit, reconditur pyxidicula. Alij vt cadmiā lauant, et reponunt. SQVAMMAE ex acie, aut mucronibus decussæ, quam vocant stomoma, eadem vis. Lauatur modo simili, et reconditur. Sed ad moliē dā alui deiectionē inefficacior est. Diosc. Squāmæ ex acie.

ES VSTVM probatur rubrum, et quod contritu colore cinnabarim imitetur. nigrum verò, plus quàm deceat, exustum est. Fit autem è clauis solutarum nauium, fictili crudo compositis, subsperso sulphure cum sale pari, omnibus vicissim Es vstum.

insparsis, fictile, circumlito figulari creta spiramento, fornacibus inditur, donec figlinum percoquatur. Quidam pro sulphure et sale alumen inspargũt. Alij sine sulphure ac sale, fictili multos dies vrũt. Alij sulphure solo vtuntur, fuliginem tamen excutiunt. Alij oblitos scissili alumine clauos, cum sulphure et aceto, fictili crudo cremant. Alij in ænea olla aceto respersos, vrunt, et iterum ac tertio idem efficiunt, postea recondunt. Principem locum tenet in Memphide combustũ proximum in Cypro. Lauatur vt Cadmia, mutata quater die aqua, dõec nulla prorsus sordes emergat.

Aeris scoria.

AERIS SCORIA, id est, recrementum eodem modo lauatur, et eãdem vim sed imbecilliorem habet. Diosc.

Aerugo rasa.

AERVGO rasa fit ijs modis: In cadum aut aliud cõsimile vas acetum quã acerrimum infunditur. superponitur inde inuersum æneum vas, præsertim concameratum; sin minus, planũ. sitq; obstructum, nullumq; habeat spiramentum. exempto, quo doliolũ obturaueris, operculo decimum post diem, insidens ærugo deraditur. Aut æris lamina in cadis sup

acetum

acetũ ita suspenditur, ne ipsum attingat, et totidem post dies raditur. Aut massula æris, aut lamina vna pluresue, vinaceis non recentibus, sed iam acescentibus conduntur, et simili modo versantur. Quinetiam ex delimata æris scobe æruginem facere licet. nec non è laminis, quibus bracteæ auri conclusæ malleo ducuntur: si quis eas aceto respargat, et ter aut quater verset, donec æruginem contrahant. Tradunt æruginem in Cyprijs metallis gigni, lapidibus quibusdam nonnihil æris habentibus, quibus ærugo efflorescit, adduntq; per caniculæ æstus, è quodam specu manare: sed illam paucam et optimam esse; hanc speluncis effluẽtem, copiosam quidem, et boni coloris, sed vitiosam, quòd lapides multos collegerit. Pluribus autem modis adulterant. aliqui pumice admisto, alij marmore, alij atramento sutorio. Sed deprehendemus pumicem aut marmor, dum pollice sinistræ manus madefacto, æruginis portiunculam altero atterimus. siquidem eam diffundi constat. marmoris autẽ pumicisq; partes, coeunt non dissipatæ, demumq; tractatione crebra & humoris complexu

dealbeſcunt. quin & dentium appreſſu. ſiquidem ſyncera cedit, læuis, et ſine aſperitate. Attramentum vero ſutoriũ igne coarguitur: nanq; ſi fictile, aut lamina, adulterata ærugine illinatur, et feruenti cinere aut carbonibus incaleſcat alterutrum, mutabitur, rubeſcetq; id quod atramentum ſutorium acceperit: quod id vſtũ ſuapte natura talem ſortitur colorem.

Aeruginis quam vocant ſcoleciã, duo ſunt genera. quædam foſſilis eſt, altera factitia ad hũc modum: In mortario Cyprij æris dimidiam heminam aceti albi acrisq; piſtillo cupreo conterito, donec ſtrigmenti craſſitudinem imitetur. deinde aluminis rotundi drachmã vnam, cum ſalis foſſitij, translucentis, aut marini quàm albiſſimi, ſolidiq;, aut certè cũ nitri pari pondere terito in ſole, æſtuoſiſſimis diebus, ſub ſydus caniculæ, donec colorem æruginis contrahat, & concretu ſtrigmentoſum fiat. vbi autem ſe in vermiculorum Rhodiacis ſimilium ſpeciem coëgerit, recondito. Efficax et valde boni coloris redditur, ſi duas parteis vrinæ veteris, cũ vna aceti adieceris, et aliã, quæ dicta ſunt, peregeris. Sunt qui æru-

ginē rasilem, quæ in apparatu non rñdit, gummi misto digerant in fomas, et ita vendant. quod genus, vt vitiosum, improbatur. Fit et quædam ærugo ab aurificibus, mortario et pistillo Cyprij æris, cum vrina pueri impubis, qua aurũ ferruminant. Antedicta æruginum genera, vsto æri omnino respondent, sed magis effectu valent. Sciendum fossilem scoleciam præstantissimã esse: derasam sequi: postremo loco facticiam. mordacissima tamen est hæc, et magis adstringens. auriticum autem ærugo rasæ respondet. Diosc,

AGARICI duo genera. fœmina, quæ præfertur, rectis intus venarum discursibus constat. mas rotundus est, et vndiq; compactior. Vtriq; gustus in initio dulcis, mox in amaritudinẽ transit. Gignitur in Sarmatiæ regione, quæ Agaria dicitur. Diosc. Agarico fœminæ qnq; has præcipuè dotes ex sapientũ opinione tribuit Mesue, nempe vt sit albus, læuis, friabilis, admodum rarus. Paulus eligendum consulit albissimum, quod facillimè frãgatur, nec sit valde lignosum, aut perforatum. Nostri quoq; pharmaco-

Agaricũ.

Delectus.

polæ unam bonitatis indicium esse affirmant in Agarico, cùm est friabile.

Dioscori. Dioscorides tamen infirmũ illud Agaricum esse dicit. quod friabile est. Cuiusmodi esse adfirmat, quod in Galatia et Cilicia in cedris gignitur. Leuissimũ, optimũ: densum, graue et lignosum, deterrimum lib. de Antidotis Gal. Mari pariter et fœminæ cõmune est, vt in primo gustu dulce appareat.

Mali aga rici notæ.

Dosis. Contriti Agarici potio est Mesue à drachma vna vsq; ad duas. Eiusdem vero decocti seu infusionis (vt loquitur) dosis est eidem à drachmis duabus vsq; ad quatuor. Datur obolis quatuor contritum, Plinio, ex aceto mulso. Aëtius drachmas duas ex oxymelite vel melicrato propinat. Dioscor. modò obolos duos, modò tres, modò drachmam vnam, modò duas exhibet, pro viribus, ætate, et morbi rõne: nũc ex aqua, nunc ex vino: bis ex aceto mulso, aliis ex aqua mulsa. Mesue.

Alcyoniũ ALCYONII quinque esse genera compertum est. vnum enim spissum, acerbi saporis, spõgiosa facie, item tetri odoris ponderosum, et piscẽ olens, quod plurimum in littoribus inuenitur. alterum

pinnulæ oculorum aut spongiæ simile, fistulosum, et leue, odorem algæ referens. tertium vermiculi forma, et colore magis purpureum, quod Milesium quidam vocant. quartum succidis velleribus nō dissimile, multis inanitatibus hians, leue. quintum figura fungi, sine odore, asperū, parte interna quodā modo pumicosum, foris læue, acre. quod plurimū in propontide iuxta insulam Besbicon appellatam gignitur, patrio nomine halos achnen vocant. Si quisquā alcyoniū cremare velit, cum sale in crudum fictile mittat, et oblinens vasis spiraculum luto, ita fornaci mandet, et cùm figlinum percoctū fuerit extrahens ad vsus recondat. Lauatur, vt Cadmia. Diosc.

ALOE plurima præpinguisq; in India gignitur, ex qua coactus succus adfertur. Nascitur etiam in Asia et Arabia, in locis quibusdam maritimis: et in insulis, vt in Andro, non valde succo extrahendo idonea, sed ad glutinanda vulnera sanè quàm vtilis, si detrita illinatur. Duo succi genera, quoddam arenosum, quod sedimentū purissime esse videtur. alterum ad iocineris imaginem vergit.

Delectus. Eligi debet boni odoris, syncera, quæ nihil doli sensit, nitida, calculorũ expers, rufi coloris, friabilis, ac iocineris modo coacta facile liquescens, eximiæ amaritudinis. improbatur nigra & fractu contumax. Gummi eam adulterant. quod deprehenditur gustu, amaritudine, et valido odore. eoq; argumento, quòd digitis friata non ad minima vsq; frustra resoluitur. Nec desunt qui acaciam ĩmisceãt. Oculorum medicamẽtis torretur, in mũda & candẽti testa, pennaq; subinde uersatur, vt possit æqualiter torreri. Lauatur, vt quod sit arenosissimum, tanquam inutile subsidat, & leue ac pinguissimũ assumatur. Diosco.

Optimæ aloes notæ.

Optima Aloë censetur,

Pinguis.
Nitida, splendida ac syncera.
Calculorũ expers, Diosco. & Aëtio. hoc est nõ lapidosa aut arenosa.
Iocineris modo coacta, Diosc. densa Aëtio.
Iocineris colore et subfulua, Aëtio.
Ruffi coloris, Diosc. aliàs subflaua.
Facile liquescẽs, seu humescens.

Friabilis.
Odorata.
Eximiæ amaritudinis.i. amarissima.
Saporis ẽt parũ astringẽtis, Galeno.
Nigrã durã, fractu cõtumacẽ, tanq̃
improbã atq; inutilem reijcito.

Dosis Aloẽs in substãtia Mesuæ est ab aureo vno ad drachmas duas, Maceratæ verò Aloẽs portio eidẽ est ab aureo vno vsq; ad drachmas tres. Aẽtius drachmas duas Aloẽs exhibet cum melicrato, vel tres aut quinque pilulas, citri j vel brassicæ succo exceptas, magnitudine ciceris, his qui ea opus habẽt. Aliq à drachmis duabus ad quatuor exhibent. Mesue. Dosis.

Omne ALVMINIS genus ferè in Aegypto, & in eisdem metallis inuenitur. etenim scissile quoddam, quasi flos glebosi intelligitur. Gignitur & in alijs quibusdã locis, in Melo, in Macedonia, in Liparis, Sardinia, Hieropoli Phrygiæ, Aphrica, Armenia, & plerisq; alijs regionibus, sicut et rubrica. Plurimæ eius species. verùm ad medendi vsum scissile, rotundum, & liquidum expetũtur. Optimũ est scissile, præsertim recẽs, candidissimũ, Alumen.

gustu perquàm astringēs, graue olens, calculorum expers, nec glebulose aut assulose compactum, sed sigillatim in capillamenta quædam canescentia dehiscēs, quale est quod trichites, quasi capillare nominatur, in Aegypto natū. Reperitur quoq; lapis huic alumini persimilis, qui gustus iudicio dignoscitur, quòd nō adstringat. Damnatur in rotundi genere, quod manu confictum est. sed ex figura deprehenditur. Assumendum autē suapte natura rotundū, bullis turgens, albo propius, atq; validius adstringens, præterea nonnihil palloris cum quadam pinguitudine præ se ferens, sine arenis, friabile, natione Aegyptium, aut ex insula Melo. Liquidi probatio, vt sit lympidum, lacteum, æquale, & semper succo madens, sine lapidibus, atq; quendam coloris igniculum expirans. Diosc.

Ammoniacum.

AMMONIACVM ferulæ succus est, quam iuxta Cyrenen Aphrica gignit. cuius fruticem cum radice agasyllim vocant. Probatur bene coloratum, ligni et calculorum expers, thuris similitudine, minutis glebis, densum, syncerum, nulla sorde spurcatum, castoreum odore

imitans, gustu amarũ. hoc genus thrausma, id est friaturã, appellant: quod uerò terrã et calculos collegit, phyrama. gignitur ĩ Aphrica iuxta Ammonis oraculũ, succũ stillãtæ ferulacea arbore. Dios.

AMOMVM exiguè fruticat, ex ligno se cõuoluens in racemi modum: flore, ceu candidæ violæ, paruo: folijs vitis albæ similibus. Laudatur quammaximè Armeniacum, fuluo auri colore, ligno subrufo, valde odorato. Medicũ, quoniã in campestribus et aquosis enascitur, infirmus esse constat. Est autem magnum, subuiride, tactu tenerum, frutice venoso, odore origani. Poticũ verò subrusum, paruum, fragile, racemosum, fructu turgens, et odore nares feriens. Deligito recens, candidum vel subrubrum, quod nec astrictum cohæreat, nec cõuoluatur, sed solutum diffundatur, seminis plenũ, vuis paruis simile, graue, odoratũ, modò cariem non contraxerit, acre, gustu mordens, simplici colore non euariãte. Adulteratur herba amomo simili, quæ Amonus vocatur, sed sine odore, sine fructu. Nascitur in Armenia, flore origani. Quare in huiuscemodi ꝓbationibus fragmẽ-

Amomũ.

Electio.

Amomis.

ta fugiēda sunt; eligēda aūt, quæ ab vna radice integros surculos emittūt. Diosc.

Amurca. AMVRCA expressæ oliuæ recremētum est. decocta in cupreo vase ad crassitudinem mellis astringit, cæteros p̄bens lycij effectus insup alios. Diosc.

Amygdalæ dulces AMYGDALÆ dulces cibo idoneæ: sed multo minus valent in remedijs quàm amaræ. Diosc.

Amylum AMYLVM ex eo appellatum est, quòd sine mola fiat. Optimum ex trimestri, natione creticum aut Aegyptium. Ratio faciundi amyli hæc est: Purgatū trimestre triticum madescit quinquies die, &, si fieri potest, nocte. cum emollitum fuerit, effunditur sensim, sine agitatiōe, aqua: quò minus cremor vtilis vnà excludatur. vbi mollissimū esse videtur, mutata aqua pedibus calcari oportet. rursus infusa, teri. tum demum enatātes ibi furfures in cerniculo eximēdi. reliquūq; quallo sportisq; siccatum tegulis nouis confestim terreatur flagrātissimo in sole. nanq; si paulisper vdum maneat, acorem concipit. Fit etiam amylum ex zea, quæ maceratur, ac eluitur vno aut altero die, et subactæ farinæ modo manibus

subigitur. pressaq; feruentissimo in sole, vt antè retulimus, exiccatur, nullius in medicina vsus. ad alia tñ côueniẽs. Dios.

ANISVM melius semper recens, plenum, non furfurosum, odore præstãs. inter prima laudatum est Creticum, proximo loco Aegyptium. Diosc. Anisum.

DE AQVIS in vniuersum decernere, propter locorum proprietates, et peculiares naturas, cœlum, et alia pleraq;, difficile est. Magna tamen ex parte optima est dulcis, syncera, nullius omnino qualitatis particeps. et quæ ne minimo quidem tempore in præcordijs cõmoratur. ad hæc, quæ et facili via fertur, et citra molestiam, nec inflationes creat, et minime computrescit. Diosc. Aqua.

ARGENTI spuma quædam gignitur ex arena, quam molybditin vocãt, in fornacibus conflata, donec pfectè igni incandescat. altera ex argento. tertia ex plumbo. Probatissima est Attica. secũda Hispaniensis. has sequitur quæ fit Dicæarchiæ, id est Puteolis, Baijs, in Campania, et Sicilia. plurima enim hisce locis è flagrantibus laminis plumbeis gignitur. Quæ flauo colore splendet, chrysitis Argenti spuma.

appellatur omnium optima: quæ in Sicilia argyritis: quæ ex argento, calabritis.

Vritur argenti ſpuma confractis partibus ad magnitudinem iuglandiũ, prunæ ſuperpoſitis: ita accenſa follibus, vt conflagret, abſtergitur inſidens ſpurcitia, et reconditur. Aliqui ter aceto aut vino reſtringuẽtes, rurſus vrunt, et eadem proſequuti, reponũt. Lauatur vt cadmia. Vt argyritidi nominatæ, aut, ſi deſideretur, alteri candor detur, ea in parteis magnitudine fabarum confracta chœnicis atticæ menſura, fictili nouo ſuperfuſa aqua, addito candidi tritici pari pondere, priuatimq; pugillo hordei, linteolo puro, raro, anſulis vaſis alligato, coquitur, donec hordeum fractũ diſſiliat. deinde omnia in nouum craterem oris ampli transfunduntur. triticum abijcitur. ſpuma argẽti vehementer manibus affricando infuſa aqua lauatur, aſſiccataq; in Thebaico mortario teritur, affuſa feruente aqua, donec ſoluta fatiſcat. excolata aqua, iterum tota die teritur, et veſperi infuſa calida aqua ſinitur. mane colis excernitur. alia infunditur, atq; ter die excolatur. id ſeptem diebus fieri ſolet. poſtea additis ad

ſingulas minas ſpumæ argenti, quinis ſa-
lis foſsilis drachmis, īfuſaq́; calida aqua
ter die teritur, et addita aqua excolatur.
cumq́; inalbuerit, calida infuſa, idem fa
cito, dum nullam prorſus ſalſedinem reſi
piat. demum ardentisſimo ſole ſiccata:
eiecto prius humore, reconditur. Sin mi-
nus, mina ſpumæ argyritidis diligenter
teritur, addito ſale foſsili trito, triplicato
pondere, in fictile nouum cōijcitur, aqua
infunditur, ita vt ſupereemineat. mouetur
quotidie mane et veſperi, aquaq́; ſuperin-
funditur, priore nequaquā effuſa. hoc fit
triginta diebus. nāq; niſi moueatur, craſ-
ſeſcit, vſq; in duritiem teſte. Poſt hæc effu
ſa leniter muria, in Thebaico mortario
ſpuma argenti teritur, coniectaq́; in ficti-
le aquam continens, manibus diligenter
agitatur, mutata ſubinde aqua, donec
nullum ſalſuginis indicium præbeat. de-
inde quod ex argenti ſpuma candidum
apparet, in vas aliud transfertur, et reda-
ctum in paſtillos, plumbea pyxide con-
ditur. Alij ſpumam aegenti in fabarum
magnitudines cōfractam, in vētre ſuillo
crudo ex aqua coquunt, dum viſcus eli-
queſcens contabeſcat, exemptamq́; cum

ſale pari terunt, & vt ſuprà dictum eſt la
uant. Sunt qui ſalis libram vnam, et ſpu-
mæ argenti tantūdem, in ſole terāt, aqua
continue mutata, dum candor ei detur.
alia ratio: Sumito quantā vis argēti ſpu
mam: vbi lana candida inuolueris, fi-
ctili nouo indita aqua, cum pugillo faba
rum recētium repurgatarumq; decoqui-
to. Cumq; fabæ diſruptæ dehiſcent, la-
naq; non denigretur, exemptam argenti
ſpumam, et altera lana inuolutā, iterum
coquito, cyathum aquæ et parem fabarū
modum adijciens. eadem tertio, quæ ſu-
prà, facito. in ſumma, tantiſper, dum la
na iam non inficiatur. Inſuper transfun-
dens in mortarium, ad ſingulas ſalis foſ-
ſitij libras, adijcito octogenas ſpumæ ar
genti drachmas Atticas, et terito: inter-
mittēsq;, nitri quàm albiſſimi cum aqua
diluti drachmas quadragintaſeptem in-
dito. iterum terito, donec ſatis candoris
contraxiſſe videatur. ita autem fundens
eā ex alto in fictile oris ampli, adiecta
largiore aqua, vbi conſidere deſierit, cola
to. tum nouam ſuperadijcens aquā, ma
nibus probè verſatam, ſinito vt cōſidat,
ac ruſus per colum traijcito. alternis ea-

dem pſequere, dum pura aqua dulcisq; effluat, et nullam ſalſedinẽ præ ſe ferat. poſtremò in fictile nouum tranſlatam, colato ſenſim omni humore, ſoli quadraginta diebus ſub caniculæ ſydus exponito, et ſiccata vtitor. Elotam autẽ conſtat ad oculorum collyria prodeſſe, et ad cicatricum fœditates tollendas, ad rugoſas facies, et cicatricoſas, leceratasq;, et macularum plenas. Dioſc.

ARGENTVM viuum fit ex minio, quod abuſiuè cinnabaris dicitur, patinis fictilibus, impoſita ferrea concha cinnabarin continente, et calice cooperta, argilla ſuperlita, carbonibus ſuccendunt. ſiquidem deterſa fuligo, quæ calici inſidet, refrigerata in argẽtum viuum coit. Quinetiam inuenitur in argẽti fodinarum tectis, ſtillatim concretũ. Alij per ſeſe in metallis inueniri tradũt. Seruatur in vitreis, aut plũbeis, aut ſtagneis, aut argenteis vaſis. ſiqdẽ aliã materiam omnem exedit, et defluere facit. Dioſc. Argẽtum viuum.

ARISTOLOCHIARVM radices effodere meſſibus eſt tempeſtiuum, ita deſquãmato terreno ſeruãtur. Quinque aut ſex annos durãt. Maxime cõ Ariſtolochia. Delectus.

mendatur Pontica, et in vnoquoq; genere ponderosissima. Quæ oblonga radice, tenuioriq; est, gratior habetur: carnosi enim est corticis, vnguentis quoq; nardinis conuenientissime dicata. Dosis Aristolochiæ Mesuæ est, à drachma vna vsq; ad aureum vnum. Aëtius seminis Aristolochiæ surculosæ exiccati drachmam vnam propinat, ad bilem pituitamq; expurgandam. Mes.

ARMENIVM optimum esse Plinius dicit, quod maximè viret, communicato colore cum cœruleo. Diosc. laudat Armenium, qui sit læuis, colore cœruleo, perquàm æquabilis, calculo carẽs, et friabilis. Eadem quæ Chrysocolla præstat, sed inefficacius. Aëtius scrupulos quatuor eiusmodi lapidis offert. Alexander illoti scrupulos tres vel quatuor: loti vero quinque vel sex exhibet. Vult autẽ vt quinquagesies abluatur. Verumenim uero tutius iuxta Galeni sententiam fuerit, toties ipsum lauare, aquamq; tandiu mutare, donec pura ab omni sorde videatur, omniq; sapore medicamenti careat. Quod Galeni documentum nõ tantum peculiariter de hoc lapide à Pharmacopola

macopola accipiēdum eſt, ſed in vniuerſum de quauis re lapidoſa quæ ſit abluenda. Cæterum non loti potio eſt Meſuæ à drachma ſemis, vſq; ad ſeſquidrachmā, loti vero à drachma vna vſq; ad drachmas duas. Meſue.

A SARVM aluum, inſtar albi Elleborí deijcit ſeni drachmis pota ex aqua mulſa. Eius autē infuſionis potio eſt Meſuæ ab aureis duobus, vſq; ad drachmas quatuor: & pulueris à drachma vna vſq; ad aureos duos. Si autem ad exactū læuorem ac curioſe teratur, magis per vrinas purgat, quàm per aluum. Idem auctor radicem hanc Aſaron Græcis nuncupatam, præfert quæ craſſa & denſa ſit, iucundo odore, & ſapore acri cū modica ſtypticitate. Optimū autem Aſarū, naſci ait Plinius in Ponto. proximū in Phrygia. tertium in Illyrico. Meſue. Aſarum. Doſis. Electio.

A SIVS lapis aſſumi debet pumicis colore, leuis, fungoſus, item friabilis, ſciſſiles venas lutei coloris ad imum actas habens. Eius flos, ſalſugo ſubflaua eſt, ſummo lapide inſidens, compage tenui, colore in aliquibus albo, in alijs pumici ſimili, ad luteum vergente admotus lin- Aſius lapis.

guæ aliquantulum mordet. Longè validior est lapide. Diosc.

Aspalathus.

ASPALATHVS spinosus frutex nascitur i Istro, Nisyro, Syria, & Rhodiorũ insula. quo ad vnguentorum spissaméta vnguentarij vtuntur. Optimus est grauis, detracto cortice rubens, aut in purpuram vergens, densus, odoratus, gustatu amarus. Est & alterũ genus candidum, lignosum, sine odore, quod deterius habetur. Dioscorides.

Delectus.

Atramentum librarium.

ATRAMENTVM quo scribimus, fuligine è tedis coacta colligitur. in singulas libras gũmis, ternæ fuliginis vnciæ adijciuntur. Fit etiam è resinarum & pictoria fuligine, de qua paulo antè diximus. Assumitur autem fuliginis mina, gummis sesquilibra, glutinis taurini, atramenti sutorij, singulorum sescuncia. Dioscorides.

Atramentũ sutoriũ

ATRAMENTVM sutorium genere quidem vnum & idem est, molle & concretum: sed in specie differẽtias treis habet. vnum nãq; humoribus stillatim in cuniculos quosdam colatis, cõcrescit. quare ab ijs qui Cypria metalla pficiũt, stillatitium appellatur. Peteesius ipsum

pinarion vocat, alij ſtalacticon, id eſt ſtil latitium, alterum ſimplici ratione fit in ſpeluncis: poſtea transfuſum in excauatos ſcrobes, concremẽtum capeſſit. quod pecton, id eſt concretitium, propriè nominatur. tertium dicitur coctile, & in Hiſpania fieri ſolet. ſed inutile, ac inualidiſſimum eſſe cõſtat. Ratio parandi hæc eſt: Aqua madefactum decoquunt, mox in piſcinas transfundunt, & reſidere patiuntur. hoc certis diebus coaleſcit, in cõpluteis formulas digeſtum, teſſerarum ſpeciem reddentes, quæ racematim inter ſe cohæreſcunt. Optimũ eſſe creditur, cœruleum, graue, concretũ, translucens, cuiuſmodi ſtillatitium eſt, ab alijs lonchoton nominatum, proximum, concretitium. coctile verò ad infectus & denigrationes aptius cæteris eſſe cõpertũ eſt. ſed ad medicinæ vſum iualidius eſſe, experimẽta docent. Vritur, vt paulo poſt in mẽtiõe chalcitis oſtendemus. Dioſco.

AVRIPIGMENTVM in eiſdẽ metallis, quibus ſandaracha, gignitur. Optimũ exiſtimatur cruſtoſum, aureo colore micans, nulli materiæ permiſtum, in ſquammas fiſſile, quale in Myſia Helle- Auripigmentum.

ſponti naſcitur. Huius duo genera fluxerunt. vnum ſuprà dictum eſt. alterũ glandis effigie, pallidum, & colore ſandaracha imitans, glebosum, ex Ponto & Cappadocia defertur. quod etiam ſecundum locum tenet. Torretur in teſta noua viuis carbonibus ſubiectis: aſsiduéq; verſatur, donec igne flagret, & mutet colorē. deinde refrigeratum, tritumq; recōditur.

B

Balanus myrepſice.
Delectus
Ben.

ALANVS Myrepſice, hoc eſt glans vnguentaria, præfertur Dioſcoridi, recēs, & farcta, item candida, & quæ facile à putaminibus ſoluitur, id eſt, quæ ſuo cortice facile ſpoliatur. Plinius Petream, id eſt ex oppido quod Petram vocant, optimam eſſe dicit, nigro cortice, & candido nucleo. Errat Meſue qui Ben antiquũ dicit melius eſſe recenti.

Glans vnguẽtaria.

Glans vnguentaria aluum ſoluit ex hydromelite, Dioſcoridi, ſed ſtomacho aduerſatur. Drachmæ pondere pota eidem auctori lienem abſumit.

Doſis.

Doſis eius eſt Meſuæ à drachma ſemis vſq; ad drachmam vnam & ſemis. Oleũ

quoque quod ex ea exprimitur, ventrem potu ciet.

BALSAMVM in Iudæa ſolum quadam valle & Aegypto naſcitur. his differẽs modis, ſcabritia, proceritate, gracilitate. Quod igitur tenui & capillacea coma eſt, theriſtrũ vocant, quaſi demesſile. fortasſis quoniam ob gracilitatẽ facilè demetatur. Aeſtiuis ſub ortu Canis ardoribus, arbos vnguibus ferreis inciditur, manatq́; è plaga ſuccus, quem opobalſamum vocant: ſed tam exiguo ſtillatu, vt annis ſingulis, ne plures quidẽ quàm ſeni ſepteni'ue congij cogantur. inibiq́; pondus, duplo rependitur argẽto. Succi probatio eſt, vt ſit recẽs validi odoris, ſyncerus, non ad acorem vergẽs, dilui facilis, leuis, aſtringens, ac modicè mordens guſtu. Sed variè vitiatur, miſto ab aliquibus terebinthi, cypri, lentiſci, balani vnguẽto: item ſuſino, metopio, melle, aut Cypria cera liquida. quod maleficium facilè deprehenditur. Nanq; merus in laneam veſtem fuſus, neq; maculã facit, neq; ſi eluatur notam relinquit: vitiatus autẽ inhæret. & lac inſtillatus coagulat, quod adulteratus nõ efficit. Quin Balſamũ.

etiam ſyncerus in aqua aut lacte celerri-me liquatur, coloreq; lacteſcit: vitiatus verò olei modo innatat, ſe conuoluens, aut in ſtellæ modum diffundens. Syncerus ſeneſcens craſſeſcit, deteriorq; redditur. Hallucinantur, qui aqua concretum peſſum ire, & ad ima ſidere arbitrantur, poſtea disſipatur ſupernatare. E ligni genere, quod xylobalſamũ vocant, probatur recens, ſarmento tenui, fuluum, odoratum, quadam tenus opobalſamũ ſpirans. Neceſſarius etiam ſeminis erumpit vſus. quare eligatur flauum, plenum, grande, ponderoſum, mordens guſtu, feruens in ore, modicè opobalſamũ olens, Adulteratur ſemine hyperico ſimili, qđ à Petra oppido defertur. Sed coarguitur magnitudine, inanitate, viriũ ignauia, ſapore piperis. Dioſc,

Bdellium

BDEL'IVM alij bolchon appellant, alij madelcon. lachryma eſt Saracenitæ arboris. probatur guſtu amarum, translucidum, taurini glutinis in morẽ, intus pingue, liqueſcens facile, ligni ac ſordis expers, ſuffitu odoratum, vngui ſimile. Eſt etiam aliud bdelij genus ſordidum, nigrũ, vberioribus glebulis in offas

conuolutũ, aſpalathi odore, ex India aduectum. defertur etiam à Petra oppido ſiccum, reſinoſum, liueſcens, ſed facultate ſecundum, Adulteratur gummi. ſed ita vitiatum non perinde guſtui amaritudinem repræſentat, nec vſque adeò ſuffitionibus odoratum. Dioſc.

BITVMEN Iudaicum cæteris anteponitur. Cuius probatio eſt, vt purpuræ modo ſplendeat, ſitq́; ponderoſum, ac validum odorem vibret. nigrum autem & ſordidum, vitioſum eſt. Adulteratur pice. Gignitur in Phœnice, Babylone, Zacyntho, &, Sydone. Liquidum inuenitur in Agregantino Siciliæ, fontibus innatans. quo vtuntur ad lucernarum lumina. olei vice. Hallucinãtur qui id Siculum oleum nomant. nãq; liquidi bituminis genus eſſe conſtat. Dioſcorides. Bitumen. Delectus.

BRIONIÆ radicis ſuccus exprimitur Vere. Doſis radicis Feſceræ ſeu Alfeſceræ, hoc eſt vitis albæ, præſcribitur Meſuæ ab aureo vno vſq; ad aureos duos: & ſucci eiuſdẽ, à drachma vna vſq; ad drachmas duas. ſimiliter & Feſcereſin, quæ eidem factionis Arabicæ auctori ſpecies eſt Alfeſceræ. Meſue. Bryonia. Doſis Alfeſceræ, id eſt Brioniæ.

Britanica

BRITANICÆ folijs exprimitur succus, qui igni aut sole cogitur. Diosc.

Buprestes et Pinorũ erucæ.

Simili modo vt cantharides, recõduntur BVPRESTES genera quædam cantharidũ: et PINORVM erucæ. quæ supra cribrũ suspẽsum feruẽti cinere paulisper intoste, reponuntur. Diosco.

Butyri fuligo.

BVTYRI fuligo. Colligendæ ex eo fuliginis ratio hæc est: Butyrum in lucernam nouã ingestum accenditur, fictiliq; operculato quod supernè in siphũculi speciem desinat, & intima parte cuniculos clibani modo hẽat crematur. & subinde aliud in absumpti locũ sufficitur, dum eo aceruet̃ fuliginis modus, quẽ facere institueris. pena post deraditur ad vsus. Dios.

C

Cadmia.

ADMIÆ EX generibus optima est Cypria, botrytis nomine, densa, modicè grauis, & in leuitatem magis declinans, racemosa facie, colore spodij, quæ fracta cinerulenta est, & æruginosa. Proxima habetur foris cœrulea, intus candidior, internatis venarum discursibus, onychitæ la-

pidi similis. cuiusmodi sunt, quæ è vete-
ribus metallis effodiuntur. Quædã etiam
placodes, id est crustosa, dicitur, segmen
tis quibusdam perinde quasi Zonis cin-
cta, ob quod eam Zonitin appellauere.
Alia ostracitis nominatur, gracilis, &
magna ex parte nigra. sed quæ tenaceã
faciem habet, terram amplexa est. Impro
batur candida. Oculorum medicamẽtis
botrytis nomine, & onychitis, vtiles: reli-
quæ ad emplastra, & farinas quæ cicatri-
cibus inducendis insparguntur. ad eadẽ
Cypria ꝓdest. ex Macedonia verò, Thra
cia, & Hispania delatæ improbantur.
Gignitur cadmia ex ære in fornacibus
candente fuligine egesta flatu, & lateri-
bus camerisq; fornacum inhærẽte. Præ-
grandes autem ac ferreæ sunt rudes, ab
officinis appellatæ acestides, per summa
fastigia cõnexe & concameratæ, vt quæ
ab ære iactãtur sursum corpuscula cohæ
reant, & inibi detineantur. quæ cũ spis-
sius insident, in corpus cõcrescunt, & mo
dò genus vnum eius, modò duo, modò
omnia perficiunt. Extrahitur & cadmia
in Cypro è monte qui Solis incũbit, cre-
mato lapide cui pirytæ cognomen est. in

quo etiam monte quædam quasi venæ chalcitis, misyos, soreos, melanteriæ, cœrulei, chrysocollæ, atramenti sutorij, diphrygisq; inueniuntur. Nec desunt qui cadmiã in lapidum fodinis inueniri tradant, falsi quadam lapidum cognatiõe. qualis inuenitur & apud Cumas lapis, nullam sui vim ostendens. Ii eo deprehẽduntur, quòd sunt cadmia leuiores, nullumq; alienũ mandentibus saporẽ exhibent. cõmanducatus item lapis, dentes offendit. cadmia, vtpote cũ cedat, esum non respuit. Alio autem discerni possunt argumento: Cadmia in farinam detrita, & aceto subacta, atq; in sole siccata, coit. quod in lapide non accidit. Item tritus & igni appositus lapis, prosilit, & fumum igni similem eiaculatur. cadmia verò quieta manet, fulginemq; luteo colore aut æreo splendentem expuit, vario Zonarum discursu. Insuper lapis ignem expertus, atq; refrigeratus, colorem mutabit, ac leuior multo fiet. sed cadmia nihil euariat, nisi quis eam multis diebus cremauerit. Fit & in argenti fornacibus candidior, ac minus ponderosa, sed viribus nequaquam comparanda ærariæ.

Vritur cadmia ſuperior carbonibus obru ta, donec translucida ſpectetur, & ferrei ſtercoris modo bullet. mox extinguitur vino Aminæo, quæ ad emplaſtra præparatur, ſed quæ ad pſorarum medicamēta præparatur, aceto. Alij hoc modo exuſtam conterunt in vino, rurſumq; fictili crudo torrēt. donec pumicoſa videatur. iterumq; tritam ex vino, tertiò vrunt, donec prorſus in cinerem redigatur, nihil ſcabritiæ retinēs. hoc ſpodij vice vtuntur. Lauatur aūt in mortario trita, effuſa ſubinde aqua, dum ſordidū nihil emergat. dein cocta in paſtillos, reponitur. Dioſc.

CALAMVS odoratus in India naſcitur. melior eſt fuluus, denſe geniculatus, & qui aſſuloſe frangitur, plena araneorum fiſtula, albicans, lentus in mandendo, & aſtringens, ac cum aliquanta acrimonia amarus. Dioſc. Calamus odoratus.

CALX viua hoc modo fit: Marinorum buccinorum teſtas igni condito, aut feruenti clibano, nocte dimittito: poſtera die, ſi candidiſſimæ fuerint, extrahito: ſin aliter, iterum vrito, vſq; dum penitus albeſcant. Frigida deinde reſtinctas nouo fictili indito, diligenterq; vetere lacinia Calx viua

operculatas, integram noctem finito. Postridie si omnino in calcem mutatæ videbuntur, reponito. Fit etiam coctis fluuiatilibus calculis: item ex vulgari albo lapide, reliquis laudatior. Efficacissima recens, & aquis nondum aspersa. Diosc.

Canthari des. E frumentis cõgestæ CANTARIDES ad recõdendum idoneæ sunt. quæ fictili vase non picato conduntur, & raro linteo obligato ore, & deorsum conuerso suspenduntur super aceti feruentis quàm acerrimi halitum, donec æstu exanimẽtur. postea lino transfixe reponuntur. Potentissime omnes variæ, luteis lineis, quas in pennis transuersas habent, promissoq; corpore, crassæ ac blattarum modo perpingues, sed inertes ac imbecillæ, quæ vnius sunt coloris. Dioscorides. Aliqui pennas pedesq; contra potarum veneficia, remedio esse tradiderunt.

Cardamo mum. CARDAMOMVM optimũ est, quod ex Comagene, Armenia, Bosphoroq; deuehitur. In India quoq; & Arabia prouenit. Eligi debet plenum, frangenti contumax occulsum, farctumq;. Quod enim huiusmodi non est, exoletũ iudicatur, & gustu acre, subamarum, &

odore caput tentans. Diosco.

CASIA, cuius complura sunt genera, iuxta odoriferam Arabiam gignitur, crassi corticis sarmento, folijs piperis. Eligenda est fuluescens, pulchri coloris, coralij æmula, perquàm angusta, longa, crassa, & fistulosa, gustu mordens, & cum aliquanto feruore astringens, aromatica, vinoso odore. cuiusmodi est quæ ab incolis, achy appellatur: ab Alexandriæ negociatoribus, daphnitis. Huic præfertur crassa, purpurea, & nigricans, Zigir cognomine, quæ rosam odore imitatur præcipui in medicina vsus. Secũdum locum tenet antedicta. Tertia, cui mosyletico blasto, id est germini cognomen est. Reliquæ viles, vt quæ, asymphemon dicitur, nigra, insuauis, cortice tenui ac rimoso: & quæ parca, & Kittò vocitantur barbaro nomine. Similior huic est PSEVDOCASIA, quàm vt explicari possit, quæ gustu coarguitur, cũ nec acris, nec odorata sit hærentemq; medullæ corticem habeat. Inuenitur etiam lata quædam fistula, mollis, leuis, surculosa, quæ antedictæ præfertur. Damnatur candicans, scabra, hircinum virus redo-

Casia.

Pseudocasia.

lens, & quæ tenui fistula & scabra cute sit. Dioscori.

Casia fistularis.

Cassia fistularis, q̃ Græci ueteres ignorarũt.

Siliquas CASIÆ deligere oportet ponderosas, collucentes, perplenas: quas si concusseris, inclusa intus grana non obstrepant. Dosis medullæ Casiæ, est à semuncia ad sescunciam, id est vnciam vnam & semis. Mesue.

Dosis.

Castoriũ.

CASTORIS eligi debẽt testes qui ex vno ortu cõnexi sunt (fieri enim non potest, vt gemini folliculi in vna membrana coniuncti reperiantur) liquore intus veluti ceroso, odore graui, & virus redolente, gustu acri, mordente, ac friabili, naturalibus tunicis circumdato. Quem fraude aliqui corrumpunt, conijcientes in follem gummi, aut ammoniacũ cum sanguine & castorio subactũ, & ita exiccantes. Vanũ est quod traditur, testes ab ipsis euelli, & a sese abijci, quum venatu vrgẽtur, siqdẽ tangi nequeũt, ita, vt in sue, substricti. Operæ aũt preciũ est, diuisa pelle melleũ liquorẽ cũ euestiẽte tunica assumere, & siccatũ potui dare. Diosc.

CEDRVS arbor magna est, ex qua picem colligunt, quæ CEDRIA vocatur. Cedria optima est crassa perlucida, grauis odoris. quæ dum effunditur, guttatim nō dissipata coit. Fuliginem, quomodo ex pice, congeri oportet, quæ eandem quā picea fuligo vim præbet. Fit & oleum, à cedria separatū, dum coquitur, velleribus supra halitum eius expāsis, vt in pice, Eiusdem ad omnia vsus. Dios. Cedrus, et Cedria.

CENTAVRII magni succum in Lycia exprimunt, quo pro lycio vtuntur. Dioscorides. Cētauriū magnū.

CENTAVRII minoris succi extrahēdi ratio: Legitur herba semine prægnans, & diebus quinque madefacta, decoquitur donec supereemineat aquæ. mox vbi refrixit, linteolo exprimitur. & eiecta herba, iterum decoquitur, vsq; dum mellis crassitudinem habeat. Nonnulli eam recentem grauidamq; contundunt, atque succum fictili non picato exprimunt, & in sole, lignea rude assiduè mouentes, inspissant. quòd si quid concretum faucibus vasis adhærescat, deradūt, reliquoq; humori permiscent, noctu diligēter operiunt. nanque ros nocturnus, liquecresco- Cētauriū minus.

alescere non sinit. Quæ autem siccis radicibus aut herbis liquamenta exprimuntur, decocta, vt in gentianæ mentione retulimus, præparantur. sed quæ ex corticibus humidis, aut contusis herbis factitantur, in sole, vti antè dictum est, coguntur. sic è thapsia, sic è mandragora, reliquisq; similibus succus, sic ex acerbis vuis melligo elicitur. lycium tamen & absinthium, hypocistis & consimilia, decocta, eo quo diximus modo, coguntur.

Dosis vtriusqee centaurij.

Dioscor. Purgat aluum drachmæ pondere sumptum in hemina aquæ, cū exiguo salis, & aceti: bilemq; & crassos humore per aluum exigit. Maioris vero Centaurij radix duabus drasihmis, & interdum drachma vna bibitur Dioscoridi & Galeno. si febris sit in aqua trita: cæteris, in vino. Medetur et morbis plurimis decoctæ succus. Mesue.

Electio.

Quod ad electionem attinet, falsum est quod scribit Mesue: Nempe minorē Centaureā meliorem esse in omni re. Alia enim in re vtraq; prestantior est. Tagautius.

Cera.

CERA optima est subfulua, suppingis, pura, odorata, et halitum quadam tenus melleū referens, natione Pontica, aut

Cretica.

Cretica. secundum locum obtinet candicans, et suapte natura pinguis. Candida fit hoc modo: Ex ea radunt album syncerumq́;, atque transfundunt in vas, quod satis habeat marinæ ex alto petitæ, insperso q; nitri momēto, decoquunt. cumq́; iterum tertioue inferbuit, separatum vas refrigerant, ac ceræ pastillum eximunt, detersa sorde, si qua fortè adhæsit. tum denuò indita noua maris aqua feruet, vti retulimus. et vase dempto ex igne, fundum ollulæ nouæ aqua frigida madefacta, in ceram summā suspensa manu intingunt, quò celerius cōcrescat, et quàm minima portio extrahatur. suscepto primo ceræ orbiculo, iterū vasis imum aqua refrigeratū, tātisper in cerā imitti debet, dum tota excipiatur. orbiculi lino cōsuti, interuacāte spatio suspēduntur, et interdiu, cōtinuo sub sole, noctæ sub luna aspergūtur, vsq; dum perfectè albescant. verùm si eximius ille candor desideretur, eadem factitari, et identidem recoqui operæprecium est. Nec desunt qui pro marina, in muria quamacerrima semel aut iterum excoquant. dein lagunccula tenui, rotunda, ansam habente, extrahunt. po

stea orbiculos, substrato affatim cespite herboso, insolát, donec candorē summū contraxerit. Præcipiunt hoc obeundum munus vere, cùm sol remissa vehementia humorem pariat, vt non facilè lique tur. Dioscorides.

Ceruicorn. CERVI cornu concisum, crudo fictili, luto circumlito, & in furnum indito, vritur donec albescat. id cadmiæ modo elotum, vlceribus oculorū & defluxionibus salutare est. Diosc.

Cerusa. CERVSA fit hoc modo: Infuso in vrceū oris lati, aut fictile labellū quàm acerrimo aceto, laminam plumbeā supra fictilis spiraculū, subiecta prius arundinea tegete, firmato: superiectisq; velaminibus, ne halitum expiret acetum, vbi resoluta fuerit, defluensq; deciderit, humorem purum ad summa delatum colato, crassamētumq; transfundito. debet quoq; siccari in sole, mox trusatili mola teri, aut aliàs tritum cribrari. postea quod superest duri in tenues partes redigēdum, cribrádumq;. vicissim eadem tertio quartoq; facienda. Melior, quæ primò cribrata est,

Delectus. & medicamentis oculorum assumenda: secundum locum tenet, sequens: & reli

quæ ſuo ordine. Nec deſunt qui ligneas rudes, in medio vaſe appendant, et dera ſo ceu ſitu impoſito, ita vt acetum nō cō tingat, inditoq́; operculo circumlinentes dimittunt. poſt dies decem laxato obtu ramento viſunt. cumq́; reſoluta materia fuerit, reliqua, vt ſuprà diximus, exequū tur. Si autem quis in paſtillos velit. dige rere, aceto acri ſubacta, diuiditur in pa ſtillos, qui in ſole ſiccātur. Aeſtate tamē ſupradictum opus obeundū eſt. ita enim candida atq; efficax redditur. Quinctiā hyeme paratur, vrceis ſupra furnos, bal nea, aut fornaces impoſitis, aſcēdēs enim calor, idem quod ſol præſtat. Laudatiſ ſimā fieri putant Rhodi, et Corinthi, aut, Lacedæmone, proximam Puteolis. Tor retur hoc modo: Flagrantibus igni car bonibus, fictili nouo, maximè Attico, tritam ceruſam imponito, et aſſiduè ver ſato. cumq́; cinereum colorē traxit, exi mens refrigerato, et vtitor. Eſt et aliud vrendi genus: Trita patinis nouis ſupra prunas imponitur, et ferulacea rude mo uetur, donec colore ſimilis ſandarachæ fiat. Extractaq́; ad vſus miniſtratur. quæ verò ita parata eſt, ſandyx à quibuſdā dici

tur. Lauatur cerusa cadmiæ modo. Dios.

Chalcitis. CHALCITIS pfertur similis æri, friabilis, nec lapidosa, nec inueterata, intercursantibus oblongis venis, splendentibusq;. Diosc.

Psoricon. PSORICON appellatum è Chalcite fit medicamentū, duabus eius partibus, cum vna cadmiæ additis, et ex aceto tritis. oportet autem in fictili, obruere fimo, diebus quadraginta, per Caniculæ ardores, sic enim fit acrius. Idem quod Chalcitis potest. Alij pares vtriusq; portiones in vino terunt, et eadē prosequuntur. Vritur Chalcitis fictili nouo, viuis carbonibus superposito. modus autem vstionis in humidioribus est, dum ipsa Chalcitis bullas excitare desierit, et perfectè inaruerit: in reliquis vero dum mutata in roseum colorem fuerit, et sanguineum aut muniatum colorem contraxerit, tum demum eximenda est: insidens autē spurcitia flatu expellēda, mox reponenda. Torretur etianum perflatis carbonibus, vsq; dum luteo colore pallescat: aut fictili subditis candentibus prunis, subinde versata, donec igni conflagret et colorem mutet. Diosc.

Chelidonium maius. CHELIDONII maioris folijs,

caule, radice, succus exprimitur ineunte æstate, et siccatus in vmbra digeritur in pastillos. Diosco.

CHRYSOCOLLA laudatissima Armeniaca, colorem porri quàm simillimè reddens, secundum locum sibi vendicat Macedonica: et proximũ Cypria. quo in genere pfertur pura. damnatur, quæ terram aut calculos collegerit. Ratio lauandi hæc est: Tusam infusa aqua, mortario expassa manu ad pilam vehementer fricato, et statim quàm consederit, colato. alteram infundens aquã, rursum terito. Diosco. Chrysocolla.

CICVTAE succus exprimitur contusis cacuminibus, priusquam semina et comæ siccescant. qui sole densatur in pastillos. Efficacissima vis Creticæ, Megarensi, mox Atticæ, et in Chio et Cilicia nascenti. Diosco. Cicuta.

Hallucinatur q CINNABARIN minio eandem esse existimant. Minium enim in Hispanijs ex lapide quodam argenteæ arenæ permisto, temperari solet. alioqui non dignoscitur. fornacibus aũt in florentissimum flagrantissimumq; colorem permutatur, in metallis verò strã Cinnabaris.

gulantem halitum eructat. itaq; facies incolæ vesicis obuelant, vt per illas spectent, nec respirando noxiũ aërem attrahant. eo pictores ad sumptuosa parietũ ornamenta vtuntur. Cinnabaris verò ex Aphrica defertur, et magno constat. hactenus inuenitur, vt vix versicoloribus pictorum lineis satisfaciat. intento colore nec dilutò præditum. quare quidam sanguinem esse draconis existimauerũt. Vim habet cinnabaris hæmatitæ lapillo eandem. Diosco.

Cinnamomum. CINNAMOMI genera plura, patrium sibi nomen vendicantia. Præfertur tamen Mosyliticum, quod casiæ, cui Mosyliti nomẽ est, aliquam referat effigiem. Sed in eo genere recens, nigrum, ex vinoso in cinereum vergens, læue, tenuibus ramulis, ac frequentibus nodis cinctum, perquàm iucunde olens. Optimi ferè iudicium, iucundi odoris proprietate constat. Inuenitur enim cum optimo, eoq; quod peculiare est, odor, rutæ aut cardamomo proximus. Insuper, acre, mordẽs, et cum calfactiõe quadam tenus salsum, quod non citò confricanti aspertum, aut friasti lanuginosum, læuibus tamen in-

femodijs appareat. Si certior fieri voles, vellito ab radice surculum. facilis est huiuscemodi probatio: nanq; fragmenta miscellanea quædam esse videntur. Quæ autem melius spirant, suo halitu cum nares primum consuluntur, olfactũ explentia, deterioris dignotionem impediunt. Est etiamnum montanum, crassum, pumilum, fuluescens admodum. Tertiũ à Mosylitico, perquàm suauiter olet, nigrum, fruticosum, paucis intercedentibus geniculis. Quartum, fungosum, candicans, aspectu tuberosum, vile, ac friabile, magnam habens radicem, quæ casiam planè repræsentat. Quintum genus, odore nares feriens, subrufum, et cortice fuluæ casiæ simile, tangenti firmum, minus neruosum, densa radice firmatum. Iis quæ thuris, casiæ, myrti, aut amomi odorem spirant, minus suauitatis inest. Deligito scabrum, albũ, rugosum: at læue, et lignosum circa radicem, vt inutile reijcito.

Est etiamnum simile aliud, cui pseudocinnamo cognomen est, inualidi odoris, solutarumq; virium. Vocatur etiam zingiber. cum tamen sit xylocinnamomũ, præbens quandam cinnamomi faciem.

Est autem lignosum cinnamomum, sarmenta longa robustaq; ferens, odore longè cinnamomo inferiore, Sunt qui xylocinnamomũ à cinnamomo genere differre dicant, quod à natura eius abhorreat. Tritum vino excipitur, vmbraq; siccatum, quò diutius eduret, recõditur. Est et quoddam cinnamomũ, quod aliqui pseudocinnamomũ appellant, perquam denso atq; crasso sarmento, longe tamen inualidius cinnamomo, et odore et gustu. Dioscorides.

Cnicus. CNICVS redigitur in offulas, quas placentulas vocant, adiectis succo amygdalis, nitro, aniso, et melle decocto, quæ aluum emolliunt. Hæ in partes quatuor finduntur, quæ nucis iuglandis magnitudinem impleant, è quibus ante cœnam duas vel tres sumpsisse satis est. Ratio temperandi hæc est: Cnici candidi sextarius, amygdalorũ tostorum et delibratorum cyathi tres, anisi sextarius vnus, aphronitri drachma vna, cum carnibus triginta caricarum. Cnici semen tunditur, et succus exprimitur. Dios. Semen

Cartami delectus. Cartami ex sententia Mesuæ eligendum est, candidum, planũ, hoc est læue, grã

diufculum, et plenum, cuius medulla eft vnctuofa et pinguis, cortice tenui. Paulus coquit drachmas quinque medullæ Cartami, cum Ptifana, et paucis falibus, vt educat aquã, Seminis tufi fuccus adiectis amygdalis, nitro, anheto, et melle decocto, cogitur in placentulas Diofcoridi, quæ aluum emolliunt. Hæ in frufta feu globulos quatuor finduntur, qui nucis iuglandis magnitudinem impleant, è quibus duas vel tres aute cœnam fumpfiffe fatis eft. Dofis.

COCCVM optimũ, gignitur ĩ Galatia et Armenia. deinde Afia et Cilicia. vltimum ex omnibus Hifpanicum. Nafcitur quoq; in Cilicia, è quercubus, cochlearum exilium fimilitudine, quod illius regionis mulieres ore legunt, et coccum vocitat. Diofco. Coccum.

COERVLEVS lapis præsfit in Cyaneo. Cœruleus lapis.

Mefüe duplex genus COLOCINTHIDIS conftituit. Nempe marem et fœminam. Mas grauis, durus, afper, nigricans, et lanuginofus eft. Fœmina eidem auctori præfertur mari, præfertim magna, fiue vt dicunt groffa, læuis, laxa, Colocynthidis duplex genus apud Mefuen.

candida, lenis, et perfecte matura: et cuius pars interior, siue medulla, pulposa, laxa, læuis, hoc est non aspera, & insigniter alba est. Colocynthidis medulla

Aëtius.

Aëtio eligenda est, alba & mollis. Siccior vero & nigricans, tanquam mala reijcienda. Optima Venetijs emitur Colocynthis, & quæ ex orientalibus regionibus, vtpote calidioribus, ad nos aduehitur. Quæ apud nos nascitur, inefficacior est, & ægre aluum soluit. Cæterum probatissima syluestris huius cucurbitæ medulla, siue, vt loquũtur pulpa antequã in vsum assumatur, primũ incidenda est. Deinde terenda diligenter, & sæpius cribranda, At vsus tempore rursus cũ mulsa in mortario exquisitissime subigenda. Id enim illi, inquit Aëtius, peculiare est, vt trita antequã madefiat, subtilissima appareat: sed post mulsæ infusionem ita intumescat, vt qui videat cribratã, minime putet. Quoddam igitur frustulum eorũ quæ intumuerint, sæpe ventri aut stomacho inhæret, sæpius tamen intestinorum anfractibus implicatur. Cumq; sit naturaliter acris & mordax, vlcerat intestina, & ob cõsensum neruis affectum inducit,

Modus p̃parandæ medullæ Colocynthidis.

torminaq; parit & contractiones. Propterea exquisitissima diligentia ad vltimam minutiem redigenda est. Sed multo prius aut rutæ decocto infunditur, tum exiccata in puluerem redigitur. Paulus & Auicēna, quem est Mesue secutus, ipsam Colocynthida etiam plurimum teri iubent. Quoniam (vt inquit Paulus) nisi exactè teratur, asperæ eius partes interioribus hærentes, vlcera excitant, quibus nerui compatiuntur. Serapion autē cōtrarium, sed male, asserit, eam videlicet non esse multū terendam. Dosis pulpæ Colocynthidis ad summum est decem ceratia Mesuæ. Paulus drachmam integrā dare non veretur, quæ eiusdem sentētia, pendet ceratia decē et octo. Datur Aëtio Colocynthidis medulla scrupulorū duorum pondere, ex duobus mulsæ cyathis. Imbecillibus tamen, inquit, scrupulus sufficit. Quatuor obolis sumpta purgat Dioscoridi melle cocto, myrrha et nitro excepta, atq; in catapotium coacta.

Cucurbitula syluatica dilīgētissime terenda.

Serapiōis error.

Dosis.

Mesue.

Paulus.

Aëtius.

CONYZÆ genus tertium reliquis infirmius est. Dioscori. Conyza.

CORALLIVM laudatissimū, rubens, colore antberici aut sandycis satu- Coralliū.

ratæ nec secus terenti facilè sedẽs, æquabili vsquequaq; cõcremento, rursus algæ aut fuci marini odore, quàm ramosissimum, forma fruticis, cinnamomi æmulum. Quod autem in lapidis duritiam coit, scrupulosum, inane, et lacunosum, vitiosum existimatur. Quod Antipathes vocant, corallium esse arbitrantur, specie tantùm distans. est autem colore nigro, arboris figura, ramosum magis. Vires su pradicti habet. Dioscorides.

Antipathes.

Costus.

COSTVS præcellit Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris suauitate. Secundum locum sibi vendicat indicus, lenis, vber, vt ferula niger. Tertius est Syriacus, grauis, colore buxeus, et odore feriens. Optimũs est recens, albus, abundè plenus, densus, aridus, à teredinibus non erosus, sine graueolentia, gustu calidus, et mordens. Sunt qui admistis helenij comageni præduris radicibus, adulterent. quod deprehensu facile est. Siqdem neq; gustu seruet helenium, neq; validũ odorẽ vibrat, vt caput tentare possit, Diosco.

Cotonea mala.

COTONEA eligi oportet vera; quæ sanè sunt rotunda, parua et odorata. quæ verò struthia dicuntur, magna qdẽ

sunt, sed minus vtilia. Diosco.

CROCODILI terrestris fimum crocodileam vocant, quæ mulieribus colorem nutrit in facie, nitoremq; seruat. Optima est cādidissima et friabilis, amyli modo, minimè ponderosa, in humore statim eliquescens: quæ cum teritur, fermenti acorem quadam tenus refert. Adulterant eam sturnorū fimo, quos captos oryza pascunt. ipsumq; nō dissimile vendunt. Alij amylum aut cimoliā miscent, et adscito anchusæ colore per rarum cribrum paulatim exprimūt, vt se cōtrahat in vermiculorum speciem. qui siccati pro crocodilea væneunt. Diosc. Crocodili fimum.

CROCOMAGMA fit expressis vnguenti crocini odoramentis, et in formas digestis. Optimum est odoratū, modicè myrrham olens, graue, nigrū, ligni expers, læue, subamarum, quod madefactum croci colorem reddit gustatumq; vehementer dentes ac linguam inficit, multis durans annis. quale est, quod à Syria defertur. Dioscorides. Crocomagma.

CROCVM, optimum in medendi vsu Coryceum, recens, et boni coloris, paulum candidi gerens in capreolo, ob- Crocum.

longum, omnibus suis partibus cõstans, non fragile, plenum, à quo detractum est nihil, quod madefactum manus inficit, nec situm redolet, aut cariem sentit, sub acre. sin huius generis non est, aut vetus, aut humore persusum creditur. Secundus locus datur Coryceo, è tractu Lyciæ cõtermino. Tertius Lycio è mõte Olympo dein ex Aegibus Aetoliæ. Cyrenaicum et Centuripinum inter Sicilica omnia viribus infirmius est. Omnium natura oleacea. Itali tamen ob succi copiam, et coloris venustatem, tingendis mortarijs dicauerunt. quibus de causis magno venditur. Vtilissimum in medicina qđ antè descripsimus. Adulteratur immisto croco magmate tuso, atq; etiam sapæ sublitu; contrita, quo pondus adijciatur simul argenti spuma, aut plumbagine. sed maleficium deprehẽditur puluerulento aspectu, et defruti odore. Dioscorides.

Cyaneus id est Cœruleus lapis.

CYANEVS, id est COERVLEVS. Cœrulei origo ex ærarijs metallis in Cypro. copiosior ex arena litorali, secundum quosdam sub cauatos specus maris inuenitur: qui magis probatur. Eligi debet inebriatus. Vritur vt chalci-

tis. Lauatur vt cadmia, Diosc. Serapio præfert, qui perfectissimũ colorem cyaneum habet, et guttas aureas admixtas, qui q; alterum lapidem mixtum non habet, non facile frangitur. Nostri pharmacopolæ lapidem hunc imperfectissimum ostendunt: quippe cui eius color desit perfectus.

Animaduertẽdum est cõmuni lapidis stellati nomenclatura Cyaneum simul, et Marchasitam, hoc est pyriten esse cõplexos Arabes. Dosis lapidis stellati Mesuæ est à drachma vna vsq; ad drachmas duas et semis. Reperio apud Galenum, et Paulum, ac reliquos alios scriptores medicos, Cyanon siue lapidẽ Lazuli, acri facultate esse præditum, et purgatoriam ac discussoriam vim habere. Pyriten vero quem Marchasitam vocát, nullus vnquam (quod saltem nouerim) inter purgatoria medicamenta reposuit. Hic autẽ valde discutit tumores, sanguinemq; in grumos cõcretũ; cuius loco, scũ eius copia nõ est, molari vtũtur medici.

Lapis stellatus et Marchasita.

Dosis lapidis Stellati, id est Pyritis et Cyanei.

Pyrites lapis purgatorius nõ est.

CYCLAMINI succus exprimitur tusa radice, et ad mellis crassitudinẽ decoquitur. Diosc. Cyclamini radix cum

CyclamẼ. Dosis radicis Cyclamini, id est Panis porcini.

hydromele ite pota, pituitã per inferna detrahit. Eadem cũ passo aut diluto mulso trium drachmarum pondere epota, arquatum morbum, id est icteritiam discutit, siccata et scyllæ modo concisa reponitur. De altera Cyclamino (quã Sigillum Mariæ vocant) scribit Dioscorides, quòd huius acini drachmæ vnius pondere, in vini albi cyathis duobus, per quadraginta dies epoti, lienem per vrinam et aluum paulatim absumũt. Dosis Arthanitæ Meluæ est, ab aureis duobus vsq; ad drachmas quatuor, et ꝓprie succi eius. Aëtius radicis cyclamini minutissime tritæ drachmas tres vel quatuor, pro virtutis rõne è mulsa propinat, ad bilem et pituitam ducẽdam. Sed huic ꝑ sudorẽ præcipue purgat, seu potius euacuat.

Dosis alterius Cyclamini, i. Sigilli Mariæ.

Aëtius.

CYPIRVS optima est grauissima, densa, fractu contumax, plena et aspera, odoris cum quadam acrimonia iucundi, qualis est Cilicia, Syriaca, et quæ à Cycladibus insulis petitur. Aliud Cypiri genus tradũt in India nasci, gingiberis effigie, quod manducatũ croci vim reddit, gustu amaro, illitũ psilothrũ est. Diosc.

Cypirus.

Cyphi thimiama.

CYPHI thymiamatis cõpositio est dicata,

icata dijs, qua abunde Aegyptij sacer-
dotes vtuntur. In antidota misceri solet,
suspiriosis datur in potu. Permultæ cōpo-
nendi rōnes, quaꝝ vna hæc est: Sumito
cyperi dimidiū sextariū, cū pari baccarū
iuniperi adultæ modo: vuæ passæ pin-
guis, exēptis vinaceis, minas duodecim:
resinæ repurgatæ minas quinquæ, calami
& iunci odoratoꝝ, & aspalathi, singuloꝝ
minam: myrrhæ duodecim: vini veteris
sextarios nouem, cum duabus mellis mi-
nis. vuam passam detractis vinaceis tu-
sam, cum vino & myrrha subigito: cæte-
ra tusa & cribrata adijcito. die vno hu-
morē combibere finito: dein mel coqui-
to, dum sibi glutinis asciscat crassitudi-
nem. eliquatam resinam accuratè permi-
sceto cum reliquis diligenter contritis, &
in fictile vas recondito. Diosco.

CYPRVS optima nascitur in Cano- Cyprus.
pe et Ascalone Dioscorides.

D

IPHRYGIS tria ge- Diphry-
nera eē credunt. Quod- gea.
dam enim metallicum
est, quod in Cypro sola
gignātur, lutosum nāq;

extrahitur, ex luto cuiusdam inibi spe-
cus: extractum, sole siccatur, mox circum-
positis sarmentis vritur. diphryges ideo
vocatum est, quod et à sole et à sarmentis
vratur, arescat, et fermè torreatur. Alterũ
perfecti æris, quasi subsidens fæx est. fit
quidem post frigidæ aquæ offusionem, vt
suprà retulimus, cum de flore æris diffe-
reremur, sublato ære. fornacum ima parte
cohærens id genus inuenitur, et adstri-
ctionem et gustum æris habens, Tertium
sic fit: Lapidem pyriten, vt calcem mul
tos dies cremant in camino: cumq; colo
rem rubricæ contraxerit, eximentes recõ
dunt. Quidam tradunt, hoc ex sola ma-
teria quæ lapidem æris gignit, fieri: quã-
do in dictis areis assata et in scrobes trãs-
lata peruritur. tunc enim ambientẽ scro-
bis locum comprehendit, et exemptis la
pidibus nihilominus inuenitur. præfertur
quod saporem æris reddit, æruginisq;, ad
stringens, et vehemẽter exiccans linguã.
quod sibi exusta ochra nõ vendicat: quæ
cremata, diphrygis vice vænit. Diosc.

Dipsacũ. DIPSACI radix tusa et decocta in
vino, vsq; dum sit crassitudo ceræ, sanat ri
mas sedis et fistulas. Medicamentũ ærea

pixide recondendum. Diosco.

DRACVNCVLI radix messibus effoditur, lotaq; frustatim conciditur, et lino traiecta, siccatur in vmbra, et ita reconditur. Diosco. Dracunculus.

DVLCIS radicis succus exprimitur è radicibus, q densatur licij exẽplo. Dios. Dulcis radix.

E

BENVS optima habetur æthiopica et nigra, nullos habens venarũ discursus, factitij cornus læuore. cum frangitur densa apparet, mordens gustu, atq; astringens. suffitur iucundo odore supra carbones, sine fumi tædio. recens autem ad ignem prolata, ob pinguitudinem accenditur, et trita ad cotem flauescit. Altera est Indica, internatis segmentis candicantibus, et modice fuluis, item frequentibus maculis. cæterũ prior, bonitate antecedit. Apud quosdam sesamina, aut spinea ligna cõsimilia pro ebeno væneunt, quod discernitur ex eo, quòd fungosa sunt, et in purpureas assulas resoluuntur, nihil mordacitatis in gustu, nec redolentiæ in suffitu præferentia. Ebenus.

Diosc. Ebenus vritur in fictili nouo donec in carbones redigatur. Lauatur plumbi vsti modo, et ita siccis scabrisq; lippitudinibus conducit. Diosc.

Elaterium. E fructu syluestris cucumeris, fit medicamentū quod ELATERIVM vocatur, ad hunc modum: Decerpti cucumeres, qui tacti protinus exiliunt, seruantur nocte vna. postridie imposito supra craterem rariore cribro, vtriusq; manibus prehensi, sigillatim supino cultro, sursum versus aciem habente, finduntur, atq; per cribrum humor in subiectum vas exprimitur: simulq; carnosum quod hæsit cribro, quò facilius excidat, eliditur. quod ita pressum est, residere sinitur, atq; in vicinam peluim demittitur. coaceruata autem in cribro segmina, dulci aqua perfunduntur, et denuò pressa abijciuntur, humor in pelui agitatur, & linteo opertus, soli exponitur. dumq; steterit, tota supernatans aqua cum humore concreto, effunditur. hoc verò identidem fieri solet, donec existens aqua liquescat; qua stillatim exhausta, sedimentum mortario suscipitur, et conterendo cogitur in pastillos. Sunt qui ad hauriendam protinus

ſucci abundantiam, cribratos cineres humi inſpargant, et medium cauantes, triplicatum linteum obtendant, per quod elaterium cũ ſua humiditate diffundunt, ſiccatumq́; , in pila, vt dictum eſt, conterunt. Aliqui pro dulci aqua marinã perfundentes, ita eluunt. Alij in nouiſſima lotione, mulſam aquam reſpergunt.

Delectus.

ELATERIVM optimum eſſe cõſtat, læue, non ponderoſum, cum candore leniter humectum, guſtu amariſſimũ, quodq́; lucernarum luminibus obiectũ, facile flagret. Porraceũ tamẽ ſcabrumq́;, ſi turbidum ſpectetur, atq; erui cineriſq́; plenum ſit, graue & vitioſum eſſe ſolet. Nec deſunt qui cucumis ſucco, amylum immiſceant, vt candorem ipſum & leuitatem imitentur. Elaterium vſu purgationum à bimatu incipit eſſe tempeſtiuũ Dioſcoridi, duratq; decennio. Meſuæ conſeruatur ſolum triennio, & poſt ſex menſes adminiſtratur. Theophraſtus ducentos annos vim eius pollere adfirmat. Quo vetuſtius, eo eẽ melius dixit Plini⁹.

Tẽpus durationis elaterij.

Doſis.

Maxima potio Elaterij eſt ſolidus obolus, Dioſcoridi: minima menſura, ſemiobolus. Pueris ſufficit dichalcon; id eſt

calci duo, hoc est pondus granorum quatuor. Si maiore copia sumat, periculosum est. Bilem pituitamq; alterultra pte extrahit. Vetandi aũt sunt dormire, q potant.

Epithymum. EPITHYMVM nasci plurimum in Creta et Syria Mesue scribit. Cui etiã auctori præfertur Cretensa, subrufum, et acuti, vt loquitur, odoris. Diosc.

Dosis Epithymi. Mesue pulueris Epithymi drachmas septem exhiberi posse statuit, Cum tamẽ veteres multo minorem quantitatem præ-

Dioscori. 4 scripserint. Dioscorides nãq; quatuor tantum drachmas concedit cum melle ac sale et aceti exiguo. Idem pondus exhibet

Galen. 4 Galenus in sero lactis vel mulsa, libro decimoquarto methodi medendi. Oriba-

Oribasi. sius in suo compẽdio vix drachmas tres transcendit. Aëtius tantũ scrupulos duos

3 triti et cribrati, ætate vigentibus offert.

Paulo. 5 Paulus tamẽ Aegineta libro septimo dandas esse drachmas quinque cum lactis

Plinio. 6 hemina contritas permittit. Plinius vero lib. 26. cap. 8. ad sex vsq; drachmas pro-

Aui. aurei 4 greditur. Auicenna potionem Epithymi quatuor esse aureos præcipit; adeò vt nemo sit præter vnum Mesuẽ, qui ad septẽ

Legitima vsq; drachmas pgredi ausus sit. Proinde

onſultum erit, vt quinque tantum ad dosis dra-
ummū ſex drachmas, idq; paucisſimis chmæ.
oncedamus. Potio verò ipſius Epithy 5
ni infuſi ſeu macerati, offerri poteſt, ab Dosis infu
ncia vna, vſq; ad vncias duas. ſi epithy-

ERVINÆ parandæ farinæ rō hæc mi.
ſt: Vberiora grana candidaq; deligun- Eruina, fa
ur, permiſcendoq;, aqua reſperguntur, do rina.
nec ſufficienter combibant. poſtea torren
ur, vſq; dum hians cortex diſrumpatur.
nolitaq;, farinario cribro incernuntur. po
tremò farina reconditur. Dioſc.

EVPHORBIVM libyca arbor Eupho-
ſt, ferulæ ſpeciem habens, quæ in monte bium.
Atlante, iuxta Mauritaniam inuenitur.
ta accerrimo ſucco turget. cuius eximiū
feruorem expaueſcentes incolæ, ouillos
ventres elutos, arbori circūligant, et emi
nus caulem contis incidunt. confeſtimq;
e plaga, perinde atq; vaſe quodā, in ven-
triculos copioſus lactis humore effluit,
præter id quod humi ſparſum, vulnus
eiaculatur. Duo ſucci genera. vnū orobi
magnitudine. ſarcocolle modo emicat.
alterum in ventriculis concreſcit, atq; vi-
treum ſpectatur. Eligendum eſt translu-
cens, et acre. Euphorbium adulteratur

ſarcocollæ & glutini miſtione. ſed difficile quidem experimentum. quippe cum leui guſtu, os accenſum diù detineat, adeò vt quicquid ori obijciatur, planè euphorbium reſipiat. Eius inuentio tempore Iubæ regis Libyæ cognita extitit. Dioſc. Paulus drachmam vnam exhibet euphorbij, cum melle cocto, ad pituitam & aquã educendam Plinius tres obolos ex aqua aut mulſo. Raſis, Serapion et Auicenna dicunt tres drachmas interficere. Quadriennio conſeruatur. Meſuæ annuum pernicioſum eſt.

Doſis Euphorbij.

F

Fæx.

AEX eligẽda maximè à vino vtere, Italico: ſin minus, ab alio cõſimili. Fæx aceti viribus longè acrior eſt. Crematur vt alcyonium, antè diligẽter ſiccata. Sunt qui noua teſta igni largo vrant, vſq; dum penitus incendatur. Alij viuis carbonibus fæcis glebam obruunt, & idem opus proſequuntur. Experimentũ eſt legitimæ vſtionis, vt aërio nitore inalbeſcat, linguamq́; tactu vrere videatur. Eadem vrendæ fæcis aceti ratio. Sed

recenti vtendum est, quoniam celeriter exanimatur. proinde non nisi in reconditorio, & vase aliquo reponi debet. Lauatur, vt pompholyx. & oculoꝝ medicamentis elota, vt spodos, adijcitur. Diosc.

FEL omne curatur hoc modo: Recẽs præligato ore folliculi lino tandiu demissum in feruentem aquam, dum quis spatium trium stadiorũ percursaret, mox exemptum siccatur vmbroso loco, aspeꝛginem non redolente. Sed quod ad oculorum medicamenta adijci solet, ligatum lino in vitreum vas, quod mel habeat, immittitur, circumuoluto ad os vasis linĩ principio: & operto vase recõditur. Efficacius fel marini scorpionis esse videtur, & piscis callionymi, marinæ testudinis, hyænæq́; item perdicis, aquilæ, gallinæ candidæ, & syluestris capræ, quod priuatim prodest contra suffusiones incipiẽtes, & oculoꝝ caligines, argema, & genarũ scabritias. ouillo, suillo. hircino atq; vrsino, taurinum multo efficacius. Dios. Fel.

FICVS ex cinere tam syluestris q̃ satiuæ laxiuium fit crematis ramoꝝ cauliculis: quod subinde macerari opus est & inueterascere. siquidem inter caustica Fici lixiuium.

intelligitur. Dioscorides.

Fici syluestris et satiuæ succus. FICI syluestris & satiui lacteo succo idem præstat succus è teneris ramis syluestris fici. qui lactæ prægnantes, silente adhuc oculo tusi exprimuntur: et siccatus in vmbra reponitur. Diosc.

Fœniculi succus. FOENICVLI succus caule et folijs exprimitur, et in sole siccatus, in medicamenta adijcitur, quæ ad excitādam oculorum aciem cōmodè temperantur. Extrahitur succus ad eadem valēs, etiam semine viridi ramulisq; et radicibus prima germinatione incisis. In Iberia quæ ad occidentē spectat succū reddit gūmi similem. Caulem mediū, dum herba floret rustici demetunt. igniq; admouent, quò facilius vi caloris exudans, gummī remittat. quod efficacius succo est, ad medicamenta, oculorum. Dioscorides.

Confectio succi fœno græci ex Aëtii libro 7. capi. 15.

Fœnum græcum. FOENOGRÆCVM diligētissimè purgari oportet, deinde plurimum ablui, postea in aqua dulci purissima

die ac nocte madefactũ in fictili exactè decoqui, vitariq; in decoctiõe vas æneũ Postridie effusa priori aqua, et alia pura coniecta ad ignem splendidum fumo carentem decoquito. ideo vero primam et secundam aquam abijcimus, vt omnis inde amaritudo eximatur. tertio igitur purissima aqua adiecta, et exquisitissimè operta ad liquidioris mellis consistẽtem decoquito, inde per linteum excolabis, fœnogræcum nequaquã exprimẽs sed eo tantum succo contentus, qui sponte defluet, quem ad prædictos vsus seruabis. Seruari autem in alteram diem, vel quàm longissimè in tertiam potest, vlterius enim moratus acescit. Sed vbi vlcera satis purgata sint, à succo fœnogræci abstinebis. Cum hoc succo collyria dissoluuntur, vbi vlcera oculorum sordida sunt: & si abundent sordes, mel addetur. Lentorem habet, & relaxandi virtute pollet. Hæc Aëtius.

FVCI marini generibus vti humidis cõuenit, prius quàm exarescãt. Dios. — Fucus marinus.

FVLIGO qua pictores vtuntur. ex vitrarijs officinis colligi solet, siquidem ei palma tribuitur, Diosc. — Fuligo.

Fumaria. Electio. Meliorem FVMARIAM existimat Mesue, cuius herba viridis & tenera est, folia quoq; tenera & plana, & flos subuiolaceus. Et melius (inquit) tempus collectionis herbæ eius & opationis succi ipsius est principiũ veris: & seminis eius, finis ipsius veris.

Mod° exhibitiõis. Potio succi fumi terræ, est Mesuæ, ab vncia media ad duas. Ego autem vix puto esse cuiquam tam mollem ventrem, qui ea quantitate leniatur. Auicenna vsq; ad octo vncias exhibet. Multi sunt cui Auicennæ etiam modum excedunt. Decoctum eius exhibetur ab vncijs decem vsq; ad quindecim. Et puluis à drachmis tribus vsq; ad quinque.

G

Gagates lapis.

GAGATES præferendis, qui celeriter accenditur, & odorem bituminis reddit. Niger est plerunq;, & squallidus, crustosus, perquàm leuis. Vocatur locus in Cilicia & amnis Gagas, in cuius faucibus ij lapides inueniuntur, proximè oppidum Plagiopolin. Dioscorides.

Galbanũ. GALBANVM succus est nascẽtis in

Syria ferulæ, quod nonnulli metopiũ vocant. Maximè laudatur cartilaginosum, merum, thuris effigiem præbẽs, pinguæ, minimè lignosum, retinens nonnihil adiecti seminis, & ferulæ, graui odore, neq; valde humidum, neque nimis aridum, Adulteratur faba fresca, resina, & ammoniaco. Si purgare galbanum voles, in feruentem aquam demittito. nanque cũ liquefactum fuerit, eius sordes fluitabũt, quas hoc modo facilè separabis: mundo linteo raroq; alligatum in fictili aut ærea pyxide ita pendeat, vt imum vasis ne tangat: optoq; vase ĩ feruidam aquam demittito, sic enim syncerum, veluti per colum eliquescet, & lignosum ĩ linteo remanebit. Dioscorides.

GALLA fructus est quercus. Aliqua omphaciti appellatur, parua qdem sed tuberosa, solida, nullo foramine peruia, altera plana, leuis perforata. Eligi debet omphacitis, quæ efficacior est. Diosc. Galla.

IVS è vetere GALLINACEO aluum deiicit. Abiectis itaq; interraneis salem coniici oportet, & consuto ventre decoqui in viginti sextariis aquæ, donec ad treis heminas redigatur, totum id re Gallinacei veteris ius.

frigeratum ſub diuo, datur. Aliqui inco-
quunt olus marinum, mercurialem, cni-
cum, aut filiculã. Dioſc. Gallus in hũc
vſum eligẽdus eſt rufus & antiquisſimus
(quo enim antiquior eo melior cenſetur)
ſalax & in coitum pronus, pugnax, & ani
moſus, mediocris habitus inter pinguẽ
& macrum. Talem igitur Alectryona,
id eſt gallinaceũ gallum, diebus aliquot
furfure cibato, vel vt cõſulunt alij, melle
& modico ſale, deinde ipſum curſu &
verberibus vſq; ad laſſitudinem fatiga-
to: niſi malis eundem, contra alterũ gal
linaceum etiam pugnacem & animoſum
dimicando defatigari. Mox abſciſſo ca
pite exenterandus eſt, et vt ſequũtur, eui-
ſcerandus, et modo quo ſuprà ex Dioſco
ride annotauimus in aqua decoquendus,
Meſue aquæ menſuram non præſcribit,
ſed ex ea quantum ſatis eſt aſſumit, et co
quit, vt eius verbis vtar, vſq; ad conſum-
ptionem duarum partium. Eius autem
iuris ſiue decocti Doſis eidem eſt circiter
libras duas. Quæ certe quãtitas nimium,
excedit. Plinius decoquit gallinaceũ hũc
gallum decrepitũ in tribus cõgijs aquæ,
donec reducatur vſq; ad tres cotylas,

Galli gallinacei delectus.

Doſis iuris gallinacei.

GENTIANÆ succi extrahēdi ratio hæc est; Contusa radix quinque diebus aqua maceratur. postea in eadē tantisper decoquitur, dum extent radices. et vbi refrixit aqua, linteo excolatur. mox discoquitur, dum mellis crassitudo fiat: fictiliq; reconditur. Diosc. Gentianæ succus.

GINGIBERIS radices eligi debent quæ teredines non nouerūt. A multis tamen ob id condiuntur, quod celeriter cariem sentiant. Diosc. Gingiberis.

GLANS vnguentaria nascitur in Aethiopia, Aegypto, Arabia, et Petra oppido secus Iudeam. Præfertur plena, recens, candida, quæ facilè delibretur. Dioscorides. Glans vnguētaria.

GLAVCIVM aliqui ex corniculati papaueris genere factitari existimarunt, falsi quadam foliorum cogitatione. Dioscorides. Glauciū.

GLVTINVM. quod xylocollan, alij taurocollan vocant, præstantissimum Rhodiacum, quod ex bubulis corijs conficitur, id candidum est et translucens. Nigrum verò minus probatur. Diosc. Glutinū.

ICTHYOCOLLA, gluten piscium, venter est piscis cetacei. Præstat Glutinū. piscium.

candicans, natione Ponticum, sub aspe-
rum, minimè scabrum, et quod celerri-
me liquescit. Diosco.

Gramen. GRAMINIS qđ in Parnaso mon-
te gignitur succus, si in vino cum melle
pari, et myrrhæ dimidio decoquatur,
adijciantur[q;] piperis et thuris tertiæ por-
tiones, probatissimũ erit oculorum medica-
mentũ. id ĩ ærea pyxide recõditur. Diosc.

H

Hæmati-
tes. ÆMATITES opti-
mus habetur friabilis, sa-
turato colore niger, du-
rus et suopte ingenio
æqualis, nulla sorde ad-
mista, nulloq; zonarum
discursu. Vritur vt Phrygius, sine vino
duntaxat. Modus vstionis est, vt modicè
leuis fiat, et bullis quibusdã intumescat.
Sunt qui hæmatiten ita adulterant: Den-
sam glebam rotundamq; schisti lapidis,
cuiusmodi sunt quæ eius radices vocan-
tur, in vrceum figlini operis, qui feruen-
tem cinerem contineat, condunt, paucaq;
interiecta mora eximunt, experiunturq;
si trita ad cotem hæmatitæ colorem red-
dat, quod si ita res se habet, reponunt:
sin minus

sin minus, iterum obruūt, & subinde con spicientes, periculum faciunt. siquidem in cinere diu dimissus, colore mutato diffunditur. Coarguitur malè confictus, primùm scissilibus venis. quippe in rectos venarum discursus refringitur, at hæmatites longè secus se in colore habet. nāq; hic floridum reddit: hæmatites vero saturatiorem, atq; cinnabarin imitantem. Inuenitur in Sinopica rubrica. Fit et è magnete lapide, vehementer ambusto. in Aegypto sponte naturæ cum metallis enascitur. Dioscori.

HELENII radix æstate foditur, particulatimq; dissecta siccatur. Idem stomacho vtile in passo conditum. siquidē salgamarij paululum siccatam radicē, mox decoctam, et frigida aqua madefactā, in sapam conijciunt, et ad vsus recondunt. Dioscorides. Helenius

HERMODACTYLVS ille melior censetur Mesuæ, qui et foris et intus valde candicat: qui crassus est, et moderatam habet duritiem: quiq; iuxta Scyllam aut Raphanum crescit. Rarus verò, laxus, et leuis, imbecillis est virtutis. At rubri et nigri mali eidem existimantur. Hermodactylus. Electio.

Item qui in locis puinguibus, aut humidis nascuntur. hi enim superflua ac flatuosa humiditate scatent. Tempus autem legendis Hermodactylis magis accōmodum est ver. Itaq; hoc tempore collectū Hermodactyli, in vsum ante annum dimidium non veniunt assumendi, vt Arabicæ familiæ scriptores consuluerunt.

Tēpus legēdis hermodactylis accommodum.

Hermodactylus rotūdus Mesuæ,

Cæterum cum dicit Mesue de rotūdo Hermodactylo tanquā de meliore se sermonem habiturum, id sanè intelligendū est. Nempe Hermodactylum rotundum, qui Colchicon est Ephæmeron, meliorem ac perfectiorem esse, quod ad ea ad quæ valet pertinet, vt puta ad articularios dolores, Dosis Hermodactili ipsi Mesue ab aureo vno vsq; ad duos. Interius autem vellicat, et grauem stomacho exæstuationem adfert, mistumq; cruorē strigmentis in aluum depellit.

Dosis.

Horminū

HORMINVM syluestre magis viribus pollet. Dioscorides,

Hyoscyamus.

HYOSCYAMI tres differentiæ sunt. vna semine nigro: floribus penè purpureis; similacis folijs; cytinis praeduris, et spinosis. alterius semen subflauū, vt irionis: flores lutei. folia, et siliquæ sim

pliciores. ambo insaniam gignunt, et soporem. ideo in communi vsu damnantur. tertium genus, vt quod mitissimum esset, medici recepere, pingue, lanuginosum, molle, candidi floris seminisq́;, in maritimis ruderibusq́; nascens. cuius occasio si nō adsit, rursum vsurpari oportet. niger, vt deterrimus, improbatur. Recenti semine, caulibus folijsq́; tusis, succus in sole exprimitur, et exiccato humore, vsus ad annum vsq́; prorogatur. nam facile corruptionē sentit. Extrahitur etiā ex sicco semine separatim in aqua calida tuso, et expresso. liquamentum aūt succo lacteo præstantius est, et magis dolores finit. Contusa herba recens, addita trimestri farina, digeritur in pastillos, et recōditur. Dioscorides.

HYPOCISTHIS, erythranon, aut cytinus à nonnullis cognominata, iuxta cisthi radices nascitur, floris punici similitudine. quædam flaua. altera virēs. tertia candida. Liquatur acaciæ modo. Aliqui tamen exiccant, fractamq́; macerant, et incoquunt, reliquaq́; vt in lycio prosequūtur. Vires acaciæ habet. verum aliquātò magis siccat, et astringit. Dios. Hypocisthic.

Hyſſopũ. HYSSOPVM præfertur Hippocrati Ciliciũ, ſed è Tauro monte. dein Pamphylium, et Smyrneum. Ea hyſſopus

Delectus. melior eſt Meſuæ, cuius odor et ſapor acutiores ſunt. ex vtroq; genere (ſcilicet hortenſi et montano) magna eidem præfertur. Tempus aũt hyſſopo colligẽdo accõmodum eſt, dum incipit florere. Decoctus ad tertias hyſſopi manipulus cũ ſale vel cõtritus cum oxymelite et ſale, pituitas tragit, Plinio. Decoctũ vero cũ aceto mulſo, craſſum humorẽ per aluum extrahit, Dioſcoridi. Ad aluũ quoq; ſubducendam cum ficis viridibus detritis,

Doſis. eidem manditur. Decocti eius potio Meſuæ eſt, à drachmis ſex vſq; ad decem, et pulueris eiuſdẽ quantitas, à tribus drachmis vſq; ad ſeptẽ. Manardus maiorẽ longè quãtitatẽ poſſe tuto dari arbitratur.

I

Indicum.

NDICI duo genera. Vnum ſua ſponte naſcitur, tanquã ſpuma, germinatione Indicis arũdinibus exiens. alterum infectoriæ dãt officinæ: et eſt ſpuma purpurea innatans cortinis,

quam detractam artifices ſiccant.

Optimum exiſtimatur, quod cœrulei ſpeciem præbet, ſuccum ſuum ſorbet, et læue eſt. Dioſcori. Delectus.

IRIDI radices ſubiacent geniculatæ, duræ, odoratæ: quæ fruſtatim diſſectæ, in vmbra ſiccantur, et traiectæ lino reconduntur, Teredines in vetuſtate ſentiunt, tunc tamẽ odoratiores reddi ſolent. Dioſc. Iris laudatiſſima apud Illyrios exit, non tamen maritimis, ſed parte mediterranea, ſeptẽtrionalibus obuerſa, vbi radicis color ſubrufus, vt in Libyca candidus apparet. Iris. Præfertur Meſuæ Iridis radix candida, ruboris quodãmodo particeps, grandiuſcula, dura, ſpiſſa, Violam odore referens, ſapore acuto et mordicãte, et (vt interpretis vocibus vtar) habẽs nodos breues collectos. Iris Meſuæ. In Gallia funiculo traiectas Iridis (quam Flammã vocant) radices, lixiuo macerãt, ad exhauriendam ſucci vim, quo tinearum iniurijs, q̃bus ſunt opportunæ, minus pateãt: dein ſiccatas recondunt. Pleriq; ſic curatas armarijs indunt, vt ſuo perquàm iucundo odore veſtes cõmendent. Doſis radicum Iridis Meſuæ eſt à drachmis Doſis.

duabus vsq; ad sex. Dioscorides drachmas septem exhibet ex hydromelite. Paulus vero obolos octo dicit purgare, vt Agaricum, modo nō sit antiqua aut perforata. Alijs, duabus tantum drachmis cum melle sumptæ aluum soluunt. Pro

Iris Florētiæ vulgo

Illyrica aut Macedonica, Florentina hodie assumitur. Inter Illyricas et Macedonicas quæ meliores sunt, laudatissima putatur Dioscoridi quæ pumili ferè et densa constat radice, frangenti contumax, subrufa colore, gustu amaro, odore perquàm suaui ac syncero, ita vt nullum prorsus situm redoleat: quæ dum tunditur sternutamenta mouet. Secundum locum habet eidē auctori Africana, candicans, gustuq; amara.

Iuncus odoratus.

IVNCVS odoratus, in Africa et Arabia nascitur. Laudatissimus ex Nabathæa: proximus arabicus, quē aliqui Babyloniū cognominant, alij teuchitin:

Delectus.

pessimus ex Africa. Eligēdus est rufus, recens, floribus refertus, tenuis, rubentibus fragmentis, qui manibus confricando rosæ odorem emittit. igneæ mordacitatis ad linguam. Floris, culmorum, radicisq; est vsus. Dioscorides.

L

AC probatur candidõ, vquali crassitudine, qđ tngui instillatum cogitur. Ex omni lacte fit, quod schistũ, id est scissile, appellant. Lac autem fictili nouo feruet, ramoq; ficulneo recẽti mouetur, inspersis, postquã bis aut ter efferbuerit, totidem aceti mulsi cyathis, quot sunt hæminæ lactis. ita enim ferescens liquidum ab eo diuiditur, quod in caseum concreuit. sed cum feruet, ne supfundatur, conueniet spongia ex frigida continuò fictilis labrum detergere, sextariumq; argenteum frigidæ aquæ plenum demittere. Bibitur heminis per interualla singulis, vsq; ad quinas, ita vt intercedentibus spatijs, potãtes ambulant. Dio. — Lac.

LACTVCÆ syluestris succus ad eadem valet, sed viribus infirmior. Reponitur in fictili nouo lac eius, antea, vt in alijs liquaminibus moris est, insolatũ. — Lactuca syluestris.

LADANVM fit ex altero genere cisthi, quod ledon aliqui vocant. Siquidem cum cisthi frondes pascũtur capræ, hirciq;, pinguitudinem conspicuè barba — Ladanũ.

càrpunt, et ſuo lentore villoſis cruribus adhæreſcentem reportant. quam de Pectentes incolæ, colantesq́;, cogũt in offas, & ita recondunt. Alij vero attractis funiculis, inſidentem fruticibus lentorem absterg unt, conglomerantq́; in ladanum. Maxime probatur odoratum, ſubuiride, facile molleſcens, pingue, quod arenas non collegit, nec ſquallore obſitum eſt, reſinoſum. quale in Cypro gignitur. Arabicum vero Libicumq́; vilius. Dioſc.

Lana, et lanarum medicina

Succidæ LANAE molles è collo, feminibusq́; laudatiſſimæ habentur. Crematarum lanarum cinis medicamentis exquiritur. Vruntur autem mundæ, et carptæ, in fictili crudo, cæterorum more. Nec ſecus fimbriati marinarum purpurarum flocculi cremari ſolent. Aliqui cum ſordibus lanas carpunt & melle irrigãt, eo denique modo vrunt. Alij in fictili oris patuli, verucula inter ſe diſtantia cõ ponunt, et cõcerptas carminatasq́; lanas oleo ita ſuffuſas, vt ne ſtillare quidẽ poſſint, aſſulis tedæ ſubiectis, & eiſdem lanisq́; permutatim interſtratis, leuiter ſuccedunt, et vſtas tollunt. Quod ſi è teda pix, pinguitudóue vlla pfluxit, collecta

reconditur. Lauatur ad oculorũ medica menta. Cinerem in labellis, aqua addita, manibus confricant, et considere patiuntur: idq; sæpius, mutãtes aquã, donec linguam astringat, nec mordeat. Diosc.

LASERPITIVM in Syria, Armenia, Media, & Libya nascitur, caule ferulaceo, quem maspetum vocãt. Laser è radice atq; caule scarificatis colligitur. præfertur autem rufum, translucẽs, myrrhæ æmulum, non porraceum, odore valens, suaui gustu. quod dilutum facilè albeścit. Cyrenaicum si quis degustarit, humorem toto corpore ciet, blandissimo odore, adeò vt ne os quidem gustãti nisi paululum spiret. Medicum & Syriacum minus viribus valent, & magis virosum reddunt odorem. Laser omne antè quàm siccescat, adulteratur sagapeno, aut fabæ lomento. quod maleficium deprehenditur gustu, odore, visu, & dilutiõe. Caulem aliqui silphion, radicẽ magudarin, et folia maspeton vocauere. Efficacissimũ laser, mox folia, postremò caulis. Dios. Laserpitium.

LATHYRIDIS succus tithymalli modo exceptus, eundem effectum præbet. Diosco. Grana huius septem aut Lathyris. Dosis granorũ cata

potiæ minoris, id est lathyridis.

octo deuorata, aut pota, aluum purgant. Hæc cum ficu sicca, vel palmulis sumũtur Dioscoridi. Sed aqua frigida postea sorbenda. Multis abundè grana tria vel quatuor ventrem deijciunt, vt quotidiana rusticorũ experientia discitur. Quòd si hæc vera sunt, subit admirari quomõ Lathyris grana vicena in aqua pura, aut mulsa semel pota, hydropicos sanare quidam memoriæ prodiderunt. Nimis enim excellere mihi hæc dosis videtur. Folia cum gallinaceo iure, aut oleribus decocta, eandem habent seminibus operationem, vt nobis auctor fuit Diosc.

Huius sententiæ fuit Plinius.

Lentiscus

E LENTISCO liquam[illegible]um ita fieri solet; Folia, cortex & radix in aqua coquuntur, et vbi abundè cocta refrigerataq; sunt, folia abijciuntur. aqua denuo coquitur, donec mellis habeat crassitudinem. Diosco.

Ligusticũ

LIGVSTICO pro pipere vtuntur indigenæ, ad obsonia. Adulteratur semine quodam simili. quod facilè gustu discernitur; amarum enim est. Alij semen fœniculi aut sesellis admiscentes, ligusticum dolo vitiant. Diosco.

Lilium.

LILII foliorũ succus adiecto melle

aut aceto in æreo vaſe coquitur, ad vlce-
ra vetuſta, et recentia vulnera. Dioſco.

LORA, quam deuteriam, alij poti- Lora.
mon appellant, fieri ſolet, adiectis metre
tis tribus aquæ, in vinacea, quibus trigin
ta vini metretæ extractæ fuerint: calcatis
vinaceis, expreſſoq; decocto ad tertias
parteis, et additis in ſingulos congios
modi eius qui remãſit, binis ſalis ſexta-
rijs. poſt hyemem transfunditur in vaſa.
Lora intra annum vtendum. etenim cele-
riter exoleſcit. Conuenit ægris quibus ti-
memus noxam vini, coacti ſæpe deſide-
rijs eorũ obtemperare. item à longa va-
letudine ſe recolligentibus. Fit et vinum
quod adynamon vocant, loræ vires ha-
bens. hoc modo: Pares aquæ et muſti
menſura coquũtur molli igne, donec ab-
ſumatur aqua. quod, vbi refrixerit, elutria
tum, picato vaſe recõditur. Alij Marinæ
& cœleſtis aquæ, mellis & muſti pares
miſcent portiones, decapulant, et quadra
ginta diebus inſolãt. quo ad annũ vtun-
tur ad omnia eadem. Dioſco.

LYCIVM naſcitur plurimũ in Cap Lycium.
padocia, Lycia, et pleriſque alijs locis.
aſpera loca amat. Succi extrahendi ratio

hæc est: Rami cum radiculis tusi et antè per multos dies macerati coquuntur, tum abiectis lignis itidem liquor, donec mellis crassitudo fiat. Adulteratur id lyciũ, adiecta decoctioni amurca, aut absinthij succo aut felle bubulo. Innatans spuma inter coquendum exempta, oculorũ medicamẽtis additur. reliquo ad alia vtuntur. Simili modo fit lycium, semine expresso et insolato. Optimum quod vri potest, restinctumq́; rubentem spumã ostendit, glebis extrinsecus nigris, intus, cum fregeris, rufis odore minimè viroso, cum amaritudine adstringens, crocino colore, cuiusmodi Indicum est, cæteris præstantius. Dioscorides.

Lyncis vrina.

LYNCIS vrinã, quam lyncurium appellant, simulac excernitur, glaciari coireúe in calculi duritiã, vulgo creditum est. quare quod de ea proditum est, vanũ enim esse cõuincitur. est enim qđ à nõnullis vocatur succinum pterygophoron, q pẽnas alliciat. Dios.

M

AGNES lapis optimus, qui ferrum facile trahit, colore ad cœruleum vergente, densus, nec admodum grauis. Dioscorides. Magnes.

MALABATRVM arbitrantur aliqui esse Indici nardi foliũ, falsi quadam odoris cognatione. permulta enim nardum olent, quemadmodum phu, asarum, iris. secus autem res se habet. Nãq; malabathrum foliũ sui generis est, quod Indicæ gignunt paludes, lentis palustris modo innatans aquis, sine radice. Id collectum statim lino transsuitur, et siccatũ reconditur. Tradunt siccatis æstiuo feruore aquis, humum aridis fruticibus vri, qđ vbi non euenerit, ne amplius quidem renasci. Laudatur recens, ex candido nigricans, integrum, nec fragile, odore caput feriens, quod diu insuaui odore permaneat, et nardum sapore imitetur, nullo salis gustu. Infirmum verò et minutim contusum, præsertim si cariosum virus olet, vitiosum est. Easdem nardo sortitur vires, sed efficacius omnia præstat. Malabathrum. Delectus.

Vrinam vehementius ciet, ac ſtomacho magis prodeſt malabathri vis. Dioſc.

Mandragoras. MANDRAGORAE ſuccus fit è cortice recẽtis radicis tuſo, & prælis ſubiecto: qui inſolatus vbi concreuerit fictili reconditur. Malis quoq; ſuccus depromitur, ſed aliquãto ignauior. Delibratur radix, & traiectus lino cortex, ad vſum ſuſpenditur. Scarificata punctiſq; multifariam aperta radice, erũpens lachryma, cauo vaſe recipitur. liquamentum autem ſucco lacteo præſtãtius eſt. ſed nõ vbiq;, vt experientia docet radices lacteũ ſuccum delachrymant. Dioſc.

Manna. Δροσόμελι. ἀερόμελι. MANNA illa optima cenſetur, quæ recens eſt, ſplendens & candicans, guſtu melleam dulcedinem repræſentans, nullos ſurculos aut foliola implicans. huic proxima eſt ſubcitrina, peſſima eſt fuſca. cœnoſa, antiqua. Impoſteros Mannam adulterant cũ ſaccharo et foliculis ſenæ.

Delectus. Adulteratio. Sed fraus detegitur, quòd ꝓcedẽte tempore molleſcit, et liqueſcit. Itaq; tametſi Manna ijs quibus inſederit ita pertinaciter aliquando hæreat, vt non niſi cum fragminibus eorũ decerpatur, ad dolum tamen euitandum, præſtat eam eligere

quæ nullis lignorum aut folioꝝ fragmē-tis admixta est. Dosis Mānæ Serapiōi est a drachmis decē ad viginti Mesuæ à drachmis sex vsq; ad qndecim: Alijs ab vncia vna dari pōt ad vncias tres. Dosis.

MARRVBII succus foliis tusis exprimitur, et sole cogitur. Diosc. Marrubium.

Lentiscus resinam gignit, quæ LENTISCINA cognominatur, et ab aliquibus MASTICHE, Optima et copiosissima in insula Chio prouenit. Præfertur nitedulæ modo resplendescens, et candore Thyrrhenicæ ceræ similis, adulta, retorrida, friabilis, odorata, stridorem ædens. Viridis autem inferior est. Adulteratur thuris resinæq; pineæ nucis mistura. Dioscorides. Lentiscina resina. Mastiche

MEDVLLA laudatissima est ceruina. mox vitulina. post hanc taurina, dein caprina, et ouilla. Colligūtur æstatis exitu, cum appetit autumnus. quippe cùm alijs anni temporibus concrementum sanguinis, et veluti caro friabilis, in ossibus inueniatur. nec facile cognosci potest, ni quis eam ossibus extrahat et recondat. Curantur recentes, adipis modo, aquæ respersu subactæ, selectisq; ossi- Medulla.

bus tantisper elotæ, et in linteũ expressæ, donec aqua syncera emanet: et detersa sorde pinna, si qua innatet, liquatæ in duplicato vase in pilam exprimũtur. et vbi coiere, omni fæce, quæ ad ima sidit, derasa, fictili nouo reponuntur. quòd si libet icuratas reponere, facito omnia quæ de anserum et gallinarum adipe demonstrauimus. Dioscori.

Mel. Principem locũ obtinet MEL, quod Atticæ regionis est, præcipuè ex Hymetto, mox Cycladibus insulis, et è Sicilia, cognomine hyblæum. Magis probatur dulcius et acre, odoratius, subflauũ, nec humectum, graue, et minimè fluxum, quod ob sequacem lentitiam non facilè abrumpitur, tractumq; resilit in digitos. Primatũ tenet in mellis genere vernum. deinde æstiuum. hybernum verò, vtpote quod crassius cõstet, deterrimũ reputatur. ceraginis halitum expirat. Diosco.

Melanto-ria. MELANTERIA geminæ est originis, quædam in faucibus cuniculorũ quibus æs eruitur, salis modo, cõcrescit. alia verò in summa facie supradictorum locorum coit, quæ terrena est. quinetiam inuenitur in Cilicia, et alijs quibusdã regionibus

gionibus, fossilis quædam. Præstat, quæ sulphuris colorē trahit, læuis, pura, æquabilis, et quæ contactu aquæ confestim nigrescit. Vim causticam eam obtinet, quā et misy. Dioscorides.

MELILOTOS, siue SERTVLA Campana laudatissima in Attica et Cyzico et Chalcedone nata, cuius color vicinus est croco, boni odoris. Nascitur et in Campania circa Nolam, colore ī luteum languescēte, odore infirmo. Diosc. Melilotos siue Sertu la campana

MISY assumendum natione Cypriū, auri simile, durum. quod friando auri colorem imitatur, & stellæ modo splendet. Vim habet et vstionē cum chalcide eandem, præter quàm quòd psoricum ex eo non conficitur, excessus defectusq; ratione tantum differens. Aegyptiū autē cæteris præstat, vtpote quod efficacius habeatur. sed ad ocularia medicamēta multo supradicto inferius. Diosc. Misy.

MOLYBDAENA optima est flaua, argēteæ spumæ æmula, modicè splēdens, cum teritur rufa, cocta cū oleo iocineris colorē trahit. Vitiosa est quæ aërem aut colorem plumbeum refert. Gignitur ex auro, et argento. Est etiam quædam Molybdæna.

fossilis ad Sebastiã, et Corycum inuenta, quo in genere probatur, quæ lapidosa nõ sit, aut recrementosa, sed nitens, et flaua. Vim habet spumæ argenti, aut recremẽto plumbi similem. Vritur, lauaturq; eodem modo.

Mori succus.

MORI succus. decoctus, autẽ æreo vase atq; insolatus, adstringentior redditur. Diosc. Sed inolescit vis eius, adiecto scissili alumine, galla, croco, & myrrha. item myricæ semine, iri, & thure. Immatura mori poma siccantur, tusaq; acinorum rhois vice obsonijs miscentur, vt cœlicolas iuuent.

Mori radix.

MORI radix circiter messem incisa, facto in ambitu scrobe, succum emittit, qui postridie concretus inueniri solet. Diosco.

Bryon. Muscus.

BRYON, id est MVSCVS, à quibusdam splachnon appellatur. in cedro arbore, populo alba, & quercu inuenitur. Optimũ est cedrinum: proximũ populneũ, in quo genere candidũ & odoratius præstat, nigricans improbatur. Diosco.

Myrabalani vel myrobalana ſm Arabes.

MYROBALANI lutei seu flaui, quos citrinos vocant, (ex herbaceo colore flauescentes, eligendi sunt spissi, graues, seu ponderosi, exili nucleo, cute crassa, &

gummosi. Cepuli, deligendi sunt, ampliores, grauioresq́; , ex fusco rufescentes, hoc est subnigri, vergentes ad ruborem, carnosi, spisso cortice. Empelitici, siue emblici eligi debent, cute ossibus hærente, lapillorum penè figura, carne amplio re, minutis ossibus, densi & graues. Belethzici, eadem quasi forma spectantur qua empletici. eligendi ergo sunt maiores, crassiores, cortice densi, & pōderosi.

μυροβάλανοι. Cepuli. 2. Empelitici. 3. Belethzici. 4.

Nigri, quos à colore cœruleo vulgus Indos nominat, eligendi sunt solidi, siue nucleis, oliuæ forma, ponderosi. hi à recē tiore Græcia Damasonij vocitātur. Ea omnia Myrabolanorum genera seu differē tiæ, ab officinis ostēduntur. Quibusdàm genere neutro efferuntur, & hoc ordine digeruntur, Lutea seu flaua, Inda, Cepula, Empelitica, Belethzica. Dosis Myrobalanorum est à drachmis duabus ad semunciam, vel drachmas sex in infusione: & a drachma vna ad duas in substā tia, vt voluit Mesue. Myrobalani Aètio, binum, aut ternum denariorum pondere triti peculiariter superuacuū capitis humorem exhauriunt: sed flaua, bilem flauam; atram, nigra detrahunt: quemad-

Nigri. 5.

Dosis.

modum pituitam cepuli.

Myrrha. MYRRHA lachryma est arboris, quæ in Arabia gignitur, Aegyptiæ spinæ non dissimilis. è cuius vulnere defluit lachryma in subiectas tegetes. alia circum caudicem concrescit. Dicitur ex his aliqua pediasimos, præpinguis, qua expressa, stactæ emittitur. alia gabirea, pinguissima, læto & pingui solo nascens. ea copiosam sudat stacten. Omniũ prima

Myrrha troglodytica. est, quæ troglodytica appellatur, accepto cognomine ab loco in quo puenit, splendens, subuiridis, ac mordens. quinetiam legitur tenuis quædam, quæ à troglodytica secunda est, bdellij modo mollis, verum odore grauiuscula, apricis nascens. Alia caucalis cognominatur, præter modum exoleta, nigra, & retorrida. Omnium deterrima, quæ ergasima dicitur: pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummis imaginem uergens, & viribus eius proxima.. improbatur aminnea cognomine. ex ijs pastilli fiunt, sæd è Pinguibus pingues, & odorati: è ficcioribus haudquaquam pingues, & inordinati. minus odore pollet, quæ oleum non admisit, cum in pastillos digerebatur. A dul

teratur macerato gummi aqua, in qua myrrha maduerit. Eligenda est recens, squallore obsita, leuis, vndiq; concolor, quæ confracta venas vnguiũ modo candidas & læues ostendat, minutis glebis, amara, acris, odorata, calefaciens. supuacua & inutilis est ponderosa, coloris picei. Dioscori. Fit è myrrha, perinde atq; thure, fuligo, &, vt postea ostendemus, ad eadæm conueniens. Diosco.

Bæotica MYRRHA, dissecta radix est arboris cuiusdam in Bæotia nascẽtis. Melior est quæ myrrham odore repræsentat. Dioscorides. Myrrha Bæotica.

MYRTI baccis virentibus succus exprimitur, item folijs adfuso vetere vino aut aqua cœlesti. Cuius recentis vsus est. Nam exiccatus planè cariem sentit, & vires amittit. Diosc. Myrtus.

MYRTIDANVM dicitur adnatum inæquabile, verrucosum intumescensq; & concolor. quod perinde quasi manus myrti caudicem amplectitur. magis quàm myrtus adstringit. tusum addi tu austero vino reponitur, coactumq; in pastillos siccatur in vmbra: multo efficacius & folio & semine, cerato, pessis, in- Myrtidanum.

fessionibus, cataplasmatis admistum, vbi adstringendum aliquid est. Diosc.

N

Nardi genera.

NARDI duo genera: vnum Indicum, alterum Syriacum appellatur, nō quòd in Syria proueniat, sed quòd montis in quo oritur, pars vna ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur. Ex hoc Syriaci genere præcipuū est recens & leue, largam gerens comam, flauū colore, perquàm odoratum, ac cyperū redolens, breui spica, amaro sapore, linguam siccante, quod diu in sua odoris gratia permaneat. Ex Indicis, autem nardum quoddā Gangitis vocatur, à fluuio Gange, apud quem nascitur, montem præter fluente. quod genus ob multam loci, in quo prodit, vliginem, viribus infirmius est. atq; procerius adolescit, plures ferens spicas ab vnica radice, comosas, vnaq; cōuolutas, ac grauiter olentes. Montanū autem odorotius, spica breui ac mutila, odore cypero vicino, cæteras habens Syriaci dotes. Est & genus quoddam cui Sampharitico nomen locus indidit, fru-

tice breui, in magnas se spargens spicas, candidiore interim medio caule, hircorū virus supra modum redolēte, quod improbatur. Madefactum vendi solet. quod vitium ex eo deprehenditur, quòd candida sit spica & squallida, nulloq; puluere obsita. Adulteratur stilbio cum aqua aut palmeo vino, inspissationis ponderisq; causa inspirato. Intueri autem oportet si lutum radicibus insideat, & incernoiculo pulucrem excutere, eluendis manibus vtilem. Diosco.

NARDI Celtici cauliculorum & radicum duntaxat vsus est, & odoris suauitas. unee pridie fasciculos aqua abluere expedit, & exempta terra pauito solo atq; humenti subiecta charta reponere, postridie repurgare. siquidem vtile, cum aceroso, alienoq; propter humoris vim, non excutitur. Adulteratur imposita herba simili, quæ hirculus vocatur, ab odoris grauitate: sed facilis cognitio. nanq; herba candidior est, sine cauliculo, minoribus folijs, radice neq; amara, neq; odorata, vti verum nardum est. Itaq; radices atq; cauliculi, abiectis folijs triti secernuntur, vino excipiuntur, digerunturq; in pastil-

Nardum Geltricū.

los, & ita fictili nouo diligenter operto: asseruari debent. Laudatur maximè recens, iucũdi odoris, radice numerosa cohærens, plenum, nec fragile. Ad eadem quæ Syriacum pollet: sed vehemẽtius vrinam cit, & stomacho vtilius est. Diosc.

Nitrum. Præfertur NITRVM leue, roseo colore, aut candido, in foramina dehiscẽs, perinde quasi spongiosum quiddã. quale ex Bunis affertur. Diosco.

Nitri spuma. NITRI spuma optima esse putatur, leuissima, glebosa, friabilis, colore penè purpureo, aut spumosa, & mordens. qualis ex Philadelphia Lydiæ defertur. secunda est Aegyptia. quin & Magnesia Cariæ gignitur. Vim & vstionẽ salis habet, tam nitrum quàm spuma eius. Aliq sup'pradicta carbonibus vrũt, subiecta prius testa noua, donec incandescant. Diosc.

O

Oenãthe. OENANTHE vocatur vitis syluestris fructus, cùm floret. Recondi debet fictili non picato, collectaq;, substrato linteo, in vmbra siccatur. Laudatissima in Syria & Cilicia &

Phœnice. Dioſcorides.

OESYPVM vocant Græci, ſuccidarum lanarum pinguitudinem. Cuius parandi ratio hæc eſt: Succide molles, radicula non curatæ, calida aqua lauãtur, & quibuſcunq; ſordibus expresſis, & in labellum oris ampli coniectis, aqua infunditur, magnoq; impetu ligula, vti reſpumet, agitatur, aut lignea rude validiuſcule conturbatur, quò largius ſordida ſpuma colligi posſit, deinde marina reſpergitur. & cõſidente pingui quod ſupernatabat, collectoq; in altero fictili vaſe, denuo aqua in labellum fuſa agitatur. ſpuma iterum mari perfunditur, & demum eximitur. hoc tantiſper fieri ſolet, dum cõſumpta pinguitudine nihil prorſus ſpumæ extet. collectum œſypſum manibus emollitur. & ſi qua inſedit ſpurcitia, confeſtim demitur. excluſaq; ſenſim omni aqua. recẽtiq; effuſa, manibus miſceatur, donec admotũ linguæ œſypum, adſtringat leuiter, nec mordeat: atq; pinguæ candidumq; ſpectetur. tum in fictili vaſe cõditur. Verùm omnia feruido ſole fiant. Nonnulli excolatũ pingue frigida aqua eluunt, & manibus, non ſecus atq; cera- Oeſypum

tum, mulieres, confricant. ita enim candidius redditur. Alij elotis lanis & sordibus quibuscunque exemptis, ac lento igni in æneo vase ex aqua decoctis, pingue quod supernatat collectum, aqua, vt diximus, lauant: colatumque in fictilem patellam, quæ calidam aquam contineat, linteo operiunt, atque soli mundant, donec candidũ fiat, & satis crassum. Alij biduũ spatio aqua effunduut, nouamque adijciũt. Melius est læue, radicula non curatum, quod succidarum virus oleat, & si manu in concha fricetur cum aqua frigida, albescat, nihil in se duri aut cõcreti habẽs. veluti quod cerato aut adipe adulteratur.

Oesypum in testa noua torretur, donec redactũ in cinerem, pinguitudinẽ amittat. Ex eo etiam fuligo colligitur, vti demonstrauimus, quæ in oculorum medicamenta commodè addi solet. Diosc.

Oleæ æthiopicæ lachryma

OLEÆ Aethiopicæ lachryma scãmoniæ similis est, fulua, stillis exilibus constans, mordax. quæ autem ammoniaci, aut gummi similitudinẽ refert, colore nigricans, nec gustu mordens, supuacua est. Nostrates oleæ, oleastrique, similem lachrymã sudant. Appellatur aũt Aethio-

pica, & agreſtis olea. Dioſco.

OLEVM candidum fit hoc modo: Album colore nec anniculo vetuſtius, in nouum fictile oris patuli funditur, centũ heminarum mẽſura, & ſub ſolem media quaq; die concha refunditur: ex altoq; demittitur, vt aſſidua deuolutione, ictuq; agitatum reſpumet: octaua die fœnum græcum mundum quinquaginta denariorum pondere, calida aqua madefactũ donec emolleſcat, in ſupradictum oleum deijcitur, ita ne extillet aqua. poſtea tedæ præpinguis piceæ, aſſulatim cæſæ æquale pondus adijcitur, & tranſactis octo diebus, oleum cõcha mouetur. Vbi candorem contraxerit, in vas nouum vetere vino affuſum recondi debet, ſubſtratis ſertulæ Campanæ corollis drachmas vndecim pendentibus, cum pari iridis pondere. ſin minus, rurſus ſoli mandandum, & idem minus obeundum, vſque dum inalbeſcat. Dioſco. Oleũ candidum.

OLEÆ ſylueſtris exprimitur ſuccus tuſis folijs, affuſo vino aut aqua, ſiccatuſq; ſole in paſtillos digeritur. ſed longè validior ad recondendum ſuccus habetur, qui cum vino quàm cum aqua expreſſus Oleæ ſylueſtris ſuccus.

est. vruntur cum floribus folia, vt spodij vicem cinis præstet, in cruda olla, oblito ore luto, vsq; dum figlinum percoquatur. restincta q; vino & rursus subacta, eodem modo vruntur. postremo cerusæ modo elota coguntur in pastillos. Huiuscemodi cinerem in medicamentis oculoꝝ cõstat spodio non cedere, sed eisdem viribus præditum esse putandum est. Foliorũ satiuæ oleæ eadem vis intelligitur, sed aliquanto inferior. vnde ocularibus medicamentis ob suam mitiorem vim conuenientior est. Sudor ligno virenti accenso manans, illitu sanat lichenas, furfures, & scabiem. Diosco.

Oleum Sicyoniũ.

OLEI sicyonij cõponendi ratio hæc est: In lebetem oris latui stanno inductũ, funditur olei albi quod crudæ oliuæ reddiderunt, congius vnus, aquæ semicongius. leui id igne coquitur, leniter mouendo. at vbi bis efferbuit, & substracto igne refrixit, innatans oleum cõcha decapulatur: & adiecta noua aqua conferuescit, & reliquis vt diximus peractis reponitur. In Sicyonia maximè fieri cõsueuit, Sicyonij inde accepto cognomine Calfactoriam ad quendam vsq; modum

vim habet. Febri ac neruorum vitijs prodest. fœminæ ad commendandum faciei nitorem eo vtuntur Diosc.

Omphacinũ appellatur OLEVM, quod ex immaturus oliuis exprimitur. Præstat recens, odoratum, quod nõ mordeat. Tale vnguentorum compositionibus idoneum intelligitur. Diosc. Oleũ omphacinũ.

OMPHACION, succus est acerbæ vuæ, nondum maturescentis è Thasia vite, aut Aminæa. Oportet autem ante canis ortum, expressam melliginem in rubrõ ære, linteo coperto, insolare, vsque dum cogatur: semperq; quod ceruici vasis concretum hæsit, reliquo humori permiscere. noctu à subdialibus locis in lectum referri. quãdoquidem nocturni rores ipsum cõcrescere non sinunt. Eligendum est flauum, friabile, vehementer adstringens, & linguam mordens. Sunt qui coquendo melliginem cogant. Diosc. Omphacium.

OPIVM optimum habetur graue, & densum, gustu amarum, odoratu soporiferum, quod facilè aqua diluitur, læue, candidum, neq; asperum, neq; grumosum, quod inter colandum non vt cera coeat, & in sole diffundatur, dein admo- Opium.

tum lucernis, non atra luceat flamma, extinctum deniq;, odoris vim conseruet. Sed opion glaucio, gummi, aut syluestris lactucæ succo, adulterant. Verùm glaucio fucatum, in dilutione croci colorem reddit: lactucaceo succo fictum, exiliter spirat, & asperius spectatur: gummi, vitiatum, splendescit, & infirmum est. Nec desunt qui eò dementiæ deuenerint, vt adipem ei admiscerent. Fictili nouo torretur ad oculorum medicamenta, dum mollius, atq; rufius appareat. Discorides.

Vide plura in PAPAVERE.

P

Palma ela te. Spatha.

ALMA, quam aliqui Elaten aut Spathã appellant, fructus palmarum adhuc florentium, inuolucrũ est calyxq;. quo in spissamenta vnguentarij vtuntur. Optima habetur odorata, astringens, ponderosa, præclusa, intus pinguis. Inuolutusq; in ea elate fructus, quem suo amplexu fouet, elate etiã vocari solet, & ab aliquibus borassus. Adstringit, & spathæ effectus præstat, nõ sic vnguẽtis expetitus. Alba medulla cau

dicis recens in cibo, aut decocta eadem facit quæ borassus. Diosco.

Nuclei PALMARVM, cæterorũ more cremati in crudo fictili, & vino restincti, cinere loto, spodij vicem efficiunt, miscẽturq; in calliblephara, quòd si non iustam vstionem acceperint, denuo cremandi. Diosc. Palmarũ nuclei.

PANACES nascitur in Cyrene Libyæ, & Macedonia. Excipitur succus incisa radice, recenti caulium pullulatu, ea candidum succum emittit, qui siccatus in summa cute croceum colorem cõtrahit. Effuentem autem succũ excipiũt, folijs excauato solo stratis, quæ siccata tollũtur. Simili modo caule messibus inciso, profluentem succum eximunt. Meliores ex radicibus, albæ, rigentes, distentæq;, siccæ, quæ cariem non sentiant, aromaticæ, feruentes gustu. Fructus ex media ferula cibo idoneus est. sed ex agnatis stolonibus, ab vsu cibario abhorret. Maxime in hoc succi genere probatur, qui amarissimus interne albus, aut subfuluus, foris ad croci colorem inclinans, læuis, pinguis, friabilis, tenet, statim in aqua eliquescens. graui odore. niger im- Panaces.

probatur, ac mollis. Adulteratur ammoniaco aut cera. Sed synceri experimentum est, si digitis in aqua friatus resotuatur, & lactescat. Dioscorides.

Pancratiũ

PANCRATIVM scillæ vires & præparationem habet. eodemq; pondere in morbis efficaciter assumitur. cui tamẽ mitior quàm scyllæ facultas inest. Radicis succus cum erui farina digeritur in pastillos. qui hydropicis splenicisq; cum hydromelite, commodissime dantur. Dioscorides.

Papaueris calyces.

PAPAVERIS calyces tunduntur virides, & digeruntur in pastillos, qui siccati ad vsum reconduntur. Capita quoq; per se in aqua coquuntur ad dimidias, iterumq; adiecto melle, dũ humor coëat in eclegmatis lentorem. id medicamẽtum in tussi, arteriæ fluxionibus, & cœliacorũ affectu, doloris leuamentũ præbet. efficacius tamẽ redditur, addito hypocisthidis succo, & acacia. Diosc.

Papaueris nigri capita & folia.

DE MECONIO ET OPIO.

Meconiũ & Opiũ.

Aliqui capita ipsa, nigri PAPAVERIS & folia tundunt, & prælo exprimunt, terentesq; in mortario, digerunt in pastillos. id Meconium vocatur, multum

opio

opio ignauius. Porrò opij faciundi ratio hæc est: Cùm ros in eo exaruerit, cultro decussatim in stellas, ne penitus adigatur, ex obliquo in rectum summa cute incidere oportet, lachrymam exeuntem, digito in concham abstergere: nec multo post redire, vt cõcreta inueniatur. etenim quæ tum, aut postero die etiã offenditur, in vetere pila teri debet, & in pastillos cogi. cum tamẽ inciditur, retrocedendũ est, ne vestibus succus deradatur. Diosc.

PEPLI fructus tusus & feruefactus reconditur. Pepli semine poto, aluus soluitur. Media potio est acetabuli mensura in aquæ heminis tribus: & cibis inspergitur, obsonijsq;, ad molliendam aluum. Peplis colligi, & reponi, ac dari, vti peplos, et sale cõdiri solet. Easdem habet vires. Diosc. Peplis. Dosis.

PEPONIS succus cum semine, adiecta farina, siccatus in sole cogitur in smegmata, quæ faciem repurgant, et nitorem afferunt. Diosc. Pepo.

PEVCEDANI tenera radix cultello conciditur, profluensq; è plaga succus vmbræ mandatur. in sole siquidem confestim euanescit. Colligitur capite Peucedanum.

prius et naribus rosaceo perfusis, ne capitis dolor premat, et vertigo sentiatur. assatione radix inutilis fit. Tam lac quàm succus radice et caulibus extrahi solet, sicuti è mandragora. verùm inefficacior succo lachyma habetur, et velocius expirat. Interdum etiam concreta inuenitur lachryma, thuris similitudine, caulibus radicibusq; adhærens. Præfertur succus è Sardinia & Samothrace, colore rufo, odore graui, feruens gustu. Diosc.

Phrygius lapis. PHRIGIVS lapis, quo infectores in phrygia vtuntur, à qua nomen accepit, nascitur in Cappadocia. Optimus habetur pallidus, modicè grauis, non solida corporis compage, intercedentibus albis segmentis, vt in cadmia. Vritur aũt vino optimo perfusus, viuisq; carbonibus obrutus, perflatur assiduè follibus, donec mutato colore rufescat. rursus extractus eodem vino restinguitur. hoc iterũ & trinis vicibus faciẽdum. attendendũ tamen, ne minutim cõ'ringatur, et in fuliginẽ euanescat. Lauatur vt cadmia, Diosc.

Phu. PHV adulteratur radice rusci ammista: sed maleficiũ deprehenditur: quoniam hæc dura est, & frigenti cõtumax,

sine vlla odoris gratia. Diosc.

PICEÆ & PINI fuligo ad callis blephara, & librarij atramenti cõfectionem excipitur. Diosc. Piceæ et Pini fuligo.

PICIS fuligo liquidæ fit hoc modo: In lucerna noua quæ ellychnium habeat, nõnihil picis incendito, lucernamq; fictili vase in clibani speciem cõformato, superius in angustum fornicato, inferius perforato, vt clibani esse solent, operito, & adoleri finito: cõsumptoq; liquore nouum infundito, quoad sufficientẽ vsui fuliginem collegeris. Diosc. Picis liquidæ fuligo

E pice fit quod PISSELÆON appellant, separato liquore aquoso, qui supernatat pici, sicut serum lacti. Nam expansa, quãdiu pix coquitur, supra cortinam vellera pura madescunt, acceptoq; halitu eius exprimũtur in vas. Quas pix liquida, præbet vtilitates. Diosc. Picinum oleum.

PIPER nigrum, vtpote quod tempestiua maturitate collectum sit, odoratum esse constat, candido suauis, acrius, & ori gratius, necnon ad condimenta vtilius. sed candidum, & adhuc in acerbum vergens, albo & longo infirmius est. Eligi oportet grauissimum, plenum, nigrũ, sine Piper nigrum.

multis rugis, recens, minimè furfurosum. Inueniuntur etianum in genere nigri se mina nutrimento defecta cassa, inania, minimiq; pōderis, quod vocant brasma. Dioscorides.

Pisciū flu uiatilium pinguia.

PISCIVM fluuiatilū pinguia per unctis oculis claritatē adferūt, si in sole li quescant, & melli admisceātur. Diosc.

Pissasphal tum.

Nascitur in Apolloniatarū agro circa Epidaurū quæ PISSAPHALTOS appellatur. Ea Ceraunijs montibus deuo luta impetu fluminis rapitur, æstuq; in li tus expuitur, illic coacta in glebas, mistā bitumini picem redolet. Diosc.

Pityusa. Dosis.

PITYVSAE (alsebram vocat Me sue, nostri esulam) corticis radicis dosis est, à ceratijs duobus vsq; ad septem, & lactis ab vno ad tres. Quæ nimis est exi gua quātitas. Dioscorides nanq; radicis pityusæ drachmas duas, fructus vnam, succi cochlearium, foliorum ternas dra chmas exhibet.

Pix arida

PIX arida. liquida pix decocta in spissam coit, quam vocant aliqui palim pissam. quo in genere quædam visci mo do lentescit, boscas cognominata. altera sicca est, Probatur pura, pinguis odorata,

subrufa resinosa. Talis Brutia & Lycia, picis resinæq; simul naturā habētes. Diosc.

Lotura PLVMBI sic fit: In mortarium plumbeum aquam inijciens, pistillo plumbeo terito, donec nigrescat aqua, et limi modo crassescat, aut lutulenta reddatur. linteolo deinde colato, aquam supinfundens, quo facilius quicquid est resolutum incerni possit. hoc iterum facito, vsq; dum satis tibi habuisse videatur. vbi cōsederit, priore aqua effusa, nouam adijciens, vt cadmiam lauato, donec nulla extet nigritia. postea in pastillos cogens reponito. Quidam scobem mundi plumbi lima quæsitam, mortario pistilloq; lapideis terunt, aut manibus cum aqua paulatim adiecta fricant, donec nigrescat. mox vbi id pessum ierit, effusa aqua, colligūt in pastillos. nam tritum vehementer, cerusæ simile redditur. Alij elimatæ scobi modicam plumbaginem adijciunt: affirmantes ita elotum plumbum præstantius esse. Diosc. Plumbū elotum.

Vritur PLVMBVM sic: Super quàm tenuissimas plumbi laminas, fictili nouo inditas, sulphur inspargito, additisq; alijs rursus laminis, interiecto semp Plumbū vstum.

sulphure, vsq; dum vas expleueris, succẽdito flagrante autem plumbo, ferrea rudevertato, donec perfectè redigatur in cinerem, nihilq; è plumbo nõ vstum hæserit. tum demum, obstructis naribus, eximito. alioquin halitus plumbi noxius sentitur. Aut elimatum plumbi scobem in olla cum sulphure vrito. Alij laminas in fictili crudo, vt dictum est, imponunt fornaci, aut foco, et circunlinentes operculum, dato exili spiramento, vrunt. Alij pro sulphure cerusam aut hordeũ inspargunt. Alij integras laminas imponẽtes, acri igne vtuntur, et rudicula ferrea continue mouent, dum in cinerem soluantur. sed difficilis huiusmodi vstio, et si vehementius vratur, contrahit spumæ argenti colorem. magis tamen nobis placet prima vrendi ratio. Plumbũ vstum lauatur vt cadmia, et reconditur. Eosdẽ effectus habet, quos plumbum elotum, sed multo acriores.

Plũbi recremẽtũ. PLVMBI recrementum, quod scoriam vocant, optimum est, densum, fractu contumax, cerusam planè repræsentans, nihil plumbosi habens, quod ad luteum colorem accedit, et vitri splendorẽ

imitatur. Eadem quæ plumbū exustum potest, sed magis adstringit. Lauatur in mortarijs infusa aqua, et refusa summa aquæ parte, quæ luteum colorem duxit. idq; sæpius, dum recrementum absumatur. dein vbi cōsederit crassamentū, aqua effusa, digeritur in pastillos. MOLYBDOIDES lapis à plumbi similitudine dictus, respondentem recremēto vim habet, et eodem modo lauatur. Diosc.

Molybdoides lapis.

POLIVM melius est montanum. Dioscorides.

Polium.

Melius et efficacius est POLIPODIVM quod in vetustis arborū, et maxime montanarum quercuum nascitur, quàm quod in petris iuenitur. Hoc enim superfluam habet humiditatem, et (vt inquit Mesue) indigestam, quæ flatus, nauseam et stomachi subuersionem excitat. Illi autem querno Polypodio bonitatis notas octo Mesue attribuit, sed obscurè multum, et non conformiter bonis auctoribus. Deligendum itaq; censemus Polypodium illud, quod eas habeat ꝓprietates, quas illi suprà ex Dioscoride et Plinio assignauimus. Dosis Polypodij est Mesuæ à drachmis duabus vsq; ad au-

Polypodium. Delectus.

Bōi polypodij notæ obscurè traduntur à Mesue.

Dosis Polypodij.

reos quatuor. Aëtius expurgatæ radicis scrupulos sex, qui in aqua mulsa præferbuerint, exhibet. Orib. drachmas duas coquit in ptisanæ succo, datq; bibendum succum. Sunt qui vnciam integram sine noxa dederunt.

Pompholyx. POMPHOLYX specie sola, non genere, à spodio distat. Siquidem SPODOS nigricat, et plerunq; ponderosior est, palearum pilorumq; plena, quasi purgamentum quoddam, quod ab errariarum officinarum pauimentis et fornacibus euerritur. Pompholyx verò pinguis est, et candida. vsq; adeò leuis, vt in auras euolare possit. Cuius duo fluxerũt genera. vnum ad aëris colorem vergens, subpingue: alterum magnopere candidum, summamq; leuitatem nactũ. Candida fit pompholyx, quoties in perficiũdo ære, fabri præstantiorem facere volentes, detritam cadmiam cumulatius insparserint. Nanq; tenuissima fauilla, quæ effertur, in pompholygẽ coit. Cæterum pompholyx non ex æris modò materia et fabrili industria factitatur, sed ex cadmia quoq;, ad gignendã ipsam eximiè follibus proflata. Cuius faciundæ ratio

hæc eſt: In domo gemina contignatiōe operta, fornax extruitur, iuxta quam mediocris feneſtra ad tabulatum a ſupernis partibus pateat. domicilij paries fornaci proximus, tenui foramine ad fornacem vſq; perforetur, ad excipiendam follis narem. oſtium mediocre habeat, pro exitu ingreſſuq; artificis fabricatum. domuncula altera huic coniuncta ſit, in qua & folles et flator ſuo munere fungantur. deinde carbonibus in camino ſuccenſis, aſſidens artifex cadmiam particulatim fractam inſpargit, à locis ſupra infurnibulum extructis. idem negotium obit infernè artificis miniſter, ſimulq; carbones adijcit, vſq; dum indita cadmiæ copia prorſus abſumatur. itaq; egeſta ſuffitu tenuis pars et leuis materiæ in ſummā domum euolat, et parietibus, tectis, fornicīq; adhæreſcit: conflatum autem inde corpus, inter initia erumpentibus aquarum bullis ſimile prodit, poſtea maius incremētum capeſcens, glomuſculis vellerum ſimile redditur. ponderoſus autem in ima loca ſe recipit. ſed hoc fornacibus effunditur, illud, domus pauimēto cohæret. quod tenuiore deterius exiſtimandum eſt, ideo

quòd multum terræ collegerit, et ſpurci-
tia in aceruatione referciatur. Sunt qui
hoc modo tantùm fieri ſpodium arbitrã
tur, de qua antè dictum eſt. Optima cre-
ditur Cypria, quæ accepto aceto halitum
æris præſtat, colore aliquantum piceo, ſa
pore cœni horrido: et ſi fraudem nõ ex-
perta flagranti carbone inferueſcit, aëreũ
colorem contrahit. Siquidem à nõnullis
adulteratur taurino glutine, ouillo pul-
mone, aut marino, aut crematis groſſis,
et quibuſdam conſimilibus. Quod facile
cognitu fuerit. quippe nihil in ijs probã
dis inuenietur eorũ, quæ antè dicta ſunt.
Pompholygem in commune ita lauari
oportet: Ligatã linteo mundo modiceq́;
raro, aut ſiccam, aut aqua reſperſam, in la
bellum demittito, quod imbrem conti-
neat, et huc atq; illuc faſciculum deferẽs,
immergito. ita enim limoſa pars eius
ac vtilis effluet, et omne ſedimentum in
linteolo remanebit. poſtea reſidere ſinẽs,
aquam cum cinere colis incernito, et no-
uam infundens, agitato, et effundito: mu
tata tãtiſper aqua, et colata, dum arenoſi
nihil ſidat. demum aquam exprimito, et
ſiccatum cinerem recondito. Alij, quan-

tum maxiè fieri potest, siccant, et manibus in aqua cõterunt, dum mellis crassamentum imitetur. deinde linteo faucibus excepturi vasis obtento, aut laxius illigato, colant: et quò facilius trãseat, infusa per linteum largiore aqua, cinerem conturbant. mox spumosum, quod traiectum est, et supernatat vasi, concha excipiunt, et fictili nouo ad vsus recondunt. quod verò resedit, sensim cribratum, in aliud vas transfundunt, relicto arenoso quod pessum ierat. rursus lapidosa sidere patiuntur, et in vas aliud excolant. hoc identidem faciunt, donec cinis merus et arenæ expers inueniatur. Alij paulatim integram in aqua respergunt, arbitrati arenas lapillosq; suo ponduſculo grauatos, pessum ire: pilos autem et paleas leuitate sua in sublime attolli cæterùm, cinerem medium separant, et in pilam cõiectum, vt cadmiam, eluunt. Quinetiam lauatur vino Chio marina aqua diluto, modis quos suprà diximus et ita redditur adstringentior, quàm aquis elota.

Quòd si spodon torrere libet, diligenter tritam et irrigatam aqua, colliges in pastillos, fictiliq; nouo, subiectis lenibus Spodium

prunis, orbiculos cōtinuò versabis, dum assiccati fuluescant. Neq; ignorādum, ex auro, argento, plumboq; fieri spodion. verùm post Cyprium, plumbeū maximè cōmendatur. Quoniam spodos sæpe-numero desideratur, necesse est ostendere, quæ simili virtute polleant, vt in spodij locum suffici possint, antispoda vocant: quoq; modo sumi debeant. Folia itaque myrti, cum floribus et baccis immaturis, in fictile crudū coniecta, indito operculo cōtinua foramina habente, vruntur fornacibus, donec figlinum percoquatur. iterum in fictile aliud crudum trāsferuntur: quod vbi perassatum fuerit, exēpta lauantur ad vsus. Idem quoq; fit è termitæ syluestris oliuæ, si habeatur: sin secus, satiuæ cum suis floribus, aut malis cotoneis dissectis, et detractis ossibus, aut gallis, aut laceratis linteolis, item ex moris immaturis, id est candidis, in sole prius arefactis, aut terebintho, aut lentisco, œnanthe, aut mollibus rubi folijs, vel è buxi coma, vel pseudocypero cum flore. Alij ficulneas frondes in sole antea siccatas, eodem modo parant. alij taurinum gluten, alij succidas, lanas asperas,

De spodij succidaneis.

pice aut melle irrigatas. Quæ omnia in ſpodij vicem vſurpantur. Dioſc.

POPVLVS reſinam fundit, quæ in malagmata additur. Lachrymam populorum commemorant quæ in Padum amnem defluat, durari, ac coire in ſuccinum, quod electrum vocant alij chryſophorum. id attritu iucundum odorẽ ſpirat, et aurũ colore imitatur. Dioſc. Populus.

PROPOLIS eligi debet flaua, odorata, ſtyracem referens, in vehementi ariditate mollis, et maſtiches more ductilis. In aluceariorum foribus, ceroſæ naturæ inuenitur. Dioſco. Propolis. Delectus.

PRVNIS prima laus à Damaſco Syriæ monte cognominatis, tribuitur, nigra cute, carne ſuaui, rotũdo ligno, exili nucleo. Hæc iampridem, vt Plinius inquit, in Italia naſcuntur. Proxima datur (Ibericis) quæ ab Iberia et Hiſpania deuehuntur. Inter Damaſcena optima cenſentur Galeno, quæ ſint mediocriter adſtringentia, magna et laxa. Decocta in melicrato, plus mellis habente, ventrem molliunt, magisq; ſi melicratum ſuperbibatur: deinc vinum dulce, et prandiũ differatur. Aluum etiã cient ſi ſola man- Pruna. κοκκύμηλα. Electio.

Pruna prandium inchoare debent. duntur: sed prandium inchoare debẽt. satis autem est decocti prunorum tam sativorum quàm sylvestrium singulos cyathos sumi. Sed sylvestria aluum et tormina sistunt, præsertim in vino austero decocta.

Modus decocti. prunoꝝ. Mesue decoctum prunorum exhibet, vsq; ad libram vnã. Porrò quo dulciora sunt pruna, eo magis ventrem emolliunt. Ex Græcis (coccymella) nominantur.

Psoricum PSORICVM. vide CHALCITIS.

Psylij genera duo apud recentiores. PSYLLIVM. Recẽtiores duo eius genera statuerunt. vnum calamo exili, et longo, in cuius spica continetur semen, pulicis colore, et magnitudine. Alterum sarmentosum, floribus canino capiti similibus, fabaceis capitellis, semine pulicis effigie, radice tenui et superuacua. Psyllium maxime cõmendatur semine, in medicina: Plurimo enim, inquit Aëtius, vsui est. Psyllium veteres neq; Græci, neq; Latini, per os exhibuerunt, sed extrinsecus tantum ad molliendum refrigerandumq; imposuerunt. Modus parandæ muscillaginis psyllij, ex Tralliano et Aëtio est requirendus.

Psyllium maxime cõmendatur semĩe

Pumex. PVMICIS probatio, vt magnope

re leuis, spongiosus, scissilis, nec arenosus, item teri facilis, et candidus, Crematur flagrantissimus carbonibus obrutus, et vbi cāduerit, extractus, vino restinguitur odorato: iterumq́; incensus extinguitur r et tertia, vstione exemptus, et per se refrigeratus, ad vsus conditur. Diosc.

PVNICI mali domestici et syluestris flores, id est, cytini et balaustia exprimuntur, vt succū remittāt, inter hypocisthidis, cuius etiā vires referūt. Diosc. Punicum malū domesticum et syluestre.

PYCNOCOMI succum si libet eximere: tusa radix in fictili mergitur, et agitata aqua, quod supernatat pinna selectum exiccatur. Diosc. Pycnocomon.

PIRITES lapidis genus est, à quo æs conflatur. Eligi debel æris similitudine, facilé scintillas edens. Pyrites. Delectus.

Vritur sic: Melle irrigatus molli pruna, continuo flatur follibus, donec rufescat. Alij in multos carbones, igni candentes, lapidem copioso melle perfusum deijciunt, et vbi ad fuluum colorē vergere cœperit, extrahunt: efflatoq́; cinere rursus madefactum cremant, donec æquabiliter aſſiccatus, friabilis reddatur. Siquidem sæpe facies summa solum

vritur. Ita crematus ſiccatusq; recondi-
tur. Si eloto opus ſit, lauari debet vt Cad-
mia. Dioſcorides.

R

Reſina liqda è pinu et picea.

ESINA liquida è pi-
nu et picea, à Gallia et
Hetruria conuehi ſolet.
atq; olim à Colophone
petebat: hinc Colopho
niæ ſibi cognomentum
vendicauit. A Gallia quoq; ſubalpina:
quam vernaculo nomine laricem appel-
lant incolæ. Ea in linctu, et per ſe, ma-
gnopere prodeſt tuiſi veteri. Colore inter
ſe diſtant. ſiquidem alia cādida eſt, alia
oleoſa, alia mellei liquoris ſimilitudine:
vt larigna. Cupreſſus etiam liquidā fun-
dit reſinam, quæ ad eadem pollet. Quæ
verò aridarum generi aſcribuntur, quæ-
dam ex pineis nucibus, aliæ abiete, aliæ
picea et pinu exierunt.

Electio.

Eligi debet lon
gè omnium odoratiſſima, tranſlucens,
non retorrida, neq; diluta, quādam ceræ
faciem præbens, et friabilis. Et picea et
abiete reſinæ, cæteras antecedunt. odo-
ratæ enim ſunt, atq; thus odore imitan-
tur. Præſtantiores à pytuiſa inſula defe-
runtur,

tuntur, quæ secundum Hispaniã sita est. Sed quæ è picea, nucibus pineis et cupresso manarunt, nihil ad illas, nec tãtis viribus potiuntur. Verumtamẽ eorũdem gratia quorum et ille sumi solent. Lentiscina terebinthinæ respõdet. Vritur resino omnis liquida in vase quadruplæ capacitatis ad humorem, qui infunditur. Itaq; resinæ congius, in duobus aquæ pluuiæ coquitur, subiectis leuibus prunis, resina assiduè mouetur, donec omnis odor aboleatur, et friabilis et retorrida reddatur, ac digitis cedat. Cæterum vbi refrixit, in fictile nõ picatum, quod aconitum vocant, id est nõ illitũ, recõditur.

Fiet etiã eximij candoris, si resina omnis eliquata præcoletur, quó fæculẽta sordes excernatur. Vruntur quoq; sine aqua, primùm tento igne: et vbi coire cœperunt, maior carbonum strues supponitur, ei triduo citra intermissionem discoquũtur, vsq; dum antedictas naturæ suæ notas exuerint. mox, vt dictum est reponũtur. Aridas vnius diei spatio decoxisse satis est. Fuligo è resina perinde atque thure excipitur. Diosc.

RHABARBARVM, Tria eius Rhab-

bari apud Mesuen tria genera.

genera fecit Mesue: Indicum, quod rauedseni appellat, omnium optimum. Barbarum, quod secundum in bonitate locũ obtinet et Turchiũ (ita enim vocat) multo alijs inferius et inefficacius,

Laudatur Rhabarbarum Mesuæ.

Boni Rhabarbari notæ.

1 Subnigrum vergens in ruborem,
2 Graue cum sua raritate.
3 In quo dum frangitur, inuenitur disgregatio, ex rufo et glauco.
4 Quod colorem reddit ad crocum inclinantem.

Non eget correctore.
Spica vera caremus.
Modus exhibitionis.

Non eget correctione, quæ fit per spicã Rheon hoc nostrum barbaricum: tum ꝙ cõmixtas habeat vires, tum ꝙ vera spica caremus: et ea qua hodie vtimur, horribilis valde saporis est. Dosis seu quantitas communis, nostri Rheubarbari in infusione, vt loquũtur, est à drachma vna ad drachmas duas vel tres ad summũ. In substantia à drachma vna ad drachmam vnã & semis. Itaq; modus Mesuæ in dando Rheubarbaro, pernitiosus est. ipsum enim exhibet à drachmis duabus

& semis, vsq; ad drachmas decem: quæ quantitas non potest sine discrimine semel dari.

RHAPONTICVM optimũ habetur quod teredines nõ sensit, si gustatu cum remissa adstrictione lentescat, manducatumq; colorẽ reddat pallidum, aut ad crocum inclinantem. Diosc.

Rhaponticum.

RHV liquamentum fit ex aridis folijs, ad crassitudinem mellis in aqua decoctis, ad eadem, vt lycium conueniens. Semen eosdem effectus exhibet. aqua in quo semẽ maduit decocta, cogitur coitq; efficacior ipso semine. Gummi defert, qđ dentium canis imprimitur ad dolores finiendos. Diosco.

Rhu.

RICINVS. κρότων. Grana eius triginta numero, putaminibus purgata, potu pituitas, bilem & aquas per aluũ deijciunt Dioscoridi. Sed iniucunda admodum est & molesta purgatio. Siquidem stomachum vehementer subuertit. Hinc ferè semper accidit, vt qui hæc grana sumpserint, per superna & inferna purgẽtur. Sunt tamẽ qui huius effectus (vomitionis inquam & purgationis per aluũ) causam aliam assignant, nempe quòd

Dosis granorũ palmæ christi, id est Ricini.

dum hæc grana euelluntur, alia sursum, alia deorsum ducta sint. Dicunt enim rusticas mulierculas pro comperto habere, si quis semina deorsum trahens, euulserit, & ea comederit, per inferna purgari: si verò sursum, per superna. Quod an verum sit, viderint huius commenti assertores. Atq; hæc de catapotia maiore dicta sufficiant.

Superstitiosum.

Rosarum succus.

ROSARVM recentibus folijs succus exprimitur, desectis forfice vnguibus (sic appellantur candidæ foliorũ partes) reliquum in pila premi & teri debet in vmbra donec cogatur: & ita ad oculorũ circũlitiones recondi. Siccantur etiamnũ folia rosarum, continuò versata, ne muceant, ne'ue situs insideat. Diosc.

Rosei pastilli.

ROSEI pastilli, rhodides Græcis, hac ratione conficiuntur: Rosarum viridium, quæ nullo antea humore madefactæ extabuerint, drachme quadraginta, Indicæ nardi drachmæ decem, myrrhæ drachmæ sex, tritæ digeruntur in pastillos, qui trium obolorum pondus æquent. siccatiq; in vmbra, in fictili non picato, atq; obturato reconduntur. Alij adijciunt costi drachmas duas, iridis Illyricæ to-

iidem, & vinum Chium cũ melle miſcẽt. Mulieribus monilium vice collo circundato vſui ſunt. Dioſcorides.

ROSAE. Inter roſas ea præferenda eſt, quæ colorem habet exactè rubrum, Tam alba quàm rubra præſtantior habetur, quæ folia habet pauca, & læuia, ſeu, vt loquuntur, plana. Succus roſæ melior eſt qui ex completa, atq; omnino abſoluta roſa magis eſt adſtrictionũ particeps. vitanda autem omnino quæ corruptionem ſenſit. Roſæ præſertim recẽtes, decoctionem non ſuſtinent, per hanc erat, & deperit. Succus vero earundem, modice decoctus, ſubtilior euadit, & magis abſterſorius, vt auctor eſt Meſue. Roſarum quæ præferenda. Succus.

Doſis potionis ſucci roſarum ipſi Meſuæ, eſt ab vncia vna vſq; ad vncias duas cum ſaccharo. Si cum ſero lactis ſumatur, ſatis eſt vncia vna. Potio vero ſyropi, ex ſucco roſarum, aut infuſione earum facti, eidem eſt, ab vncijs duabus vſq; ad quinque. Dioſcorides & Galenus, succũ roſarum non ad alium quàm ad oculoꝝ vſum reponunt. Folia decem recentia, aluum cuidam decies duxerunt, vt refert Razis. Sicca autem folia, quia ab eis re- Doſis.

ceſſit amaror, laxatiua nō ſunt, ſed ſtyptica, & adſtringentia. Apertus error eſt apud Meſuem, qui per albas roſas ſolutionem fieri nullam ſcripſit. Roſæ nāq; Damasceni vocatæ, & vulgò apud quoſdā Damaſcenæ, cùm albiſſimæ ſint, cæteras in purgando excellunt. Tagautius.

Meſuæ error.

Roſæ Damaſcenæ

S

Sagapenium.

AGAPENIVM ferulacæ herbæ ſuccus eſt, quæ in Media naſcitur. Optimū eſt translucens, fuluo forinſecus colore, & intus albo, neſcio qd inter laſer & galbanum redolens, guſtu acri. Dioſcorides.

Neq; autem mirum videri debet de SAGAPENO ſi Chalbanem ſeu Galbanum odore referat, cùm hæc duo naturæ adeò propinquæ ſint, vt Chalbane mutetur in Sagapenum, vt Galenus ſcribit, libro de Antidotis. Porrò oēs Dioſcoridis Sagapeni notæ in noſtro vocato Sagapeno repeꝛiuntur. Naſcitur etiam in Italia Plinio, & nunc etiam in Apulia. Medum tamen cæteris eſt præſtantius, & efficacius. hoc Venetias per Alexandriam

Sagapenum optimum.

nauigationem ad nos adfertur: quod certe allij odorem habet verius quàm porrorũ. Veri Sagapeni ꝓbatio est Galeno, si aqua infusum aut vino, statim dissoluatur.

Græci Sagapeno vim purgatoriam nõ adscribunt. Scripsit quidem Dioscorides ipsum crassam ex pulmonibus pituitam expurgare. Verùm nemo est inter Græcos aut Latinos, qui per ventrem inferiorem purgare vnquã dixerit. hoc igitur & inuentum sit Arabum. Tagautius. Sagapenum purgatorium non esse.

SAL fossilis efficacior est. cõmuniter, si est candidus, calculis vacans, & perspicuus, densus, æquali compage: peculiariter ammoniacus natione laudatur, si modo findi facilè possit, & in recta segmenta diduci. In marino sale eligendus est, candidus, æqualis, densus. Probatissimus in Cypro fit, & Salamine Cypri, & Megaris, in Sicilia & Aphrica. Sed inter dicta salis genera lacustris præfertur. sed multo validissimus est Phrygius, nomine tapeus, aut tritæus, aut gantæus, Vritur fictili, diligenter opertur ne exiliat, conditusq; prunis, vsq; dum efferuescat. Aliqui fossilem subacto polline obliniũt, & carbonibus subijciunt, vsq; dum eius Sal.

crusta exuratur. Solet & sal cõmunis hoc modo vti: A qua semel abluitur, & siccatus in ollam coopertam mittitur, subdito igne, moueturq́;. donec iam non exiliat.

Spuma sa lis. Spuma SALIS spumosi maris lanugo siue ramentũ, est in exilibus petris inuentum, cui vis eadem quæ sali. Diosc.

Salis flos. SALIS flos flumine Nilo defluit. lacubus tamen quibusdam innatat. Assumendus, qui crocei coloris est, odore ingrato, ceu gari. interdum longè magis virus olet, gustuq́; mordacior, & pinguiter lentus. Fucatus autẽ rubrica, aut scrupulosus, improbatur. Præterea syncerus non nisi oleo resoluitur: adulteratus nõ nulla ex parte, etiam aqua, diluente factitium colorem. Diosc.

Salix. SALICIS excipitur succus qui manat ex ea, cũ floret, exciso cortice. in plaga enim concretus humor inuenitur, qui ad purganda quæ obstant oculis, suam vim præbet. Diosc.

Samia terra. SAMIA præfertur candida, læuis, tangenti linguæ glutinis modo adhærescens. mollis, succosa, friabilis, cuiusmodi est quam aliqui collyrion vocant. Duæ enim species eis, vnam antè diximus, al-

tera aster appellatur), crustacea, & cotis modo prædensa. Vritur ac lauatur vt eretria. Vimq; consimilem habet. Diosc.

SAMIVS lapis, in Samia terra inuenitur, quo aurifices vtuntur poliendo auro, vt resplendeat. Probatur candore. & duritia. Dioscori. Samius lapis.

SAMPSVCHVM in Cypro & Cyziceno laudatissimum. secundum sibi locum vendicauit Aegyptium. Amaracum gens Sicula & Cyzicena appellat. Dioscorides. Sampsuchum.

SANDARACHA probatur rufa & saturatior, & aliena materia vacans, friabilis, cinnabaris colore, sulphuris virus redolens. Dos eadem & vstio, quæ auripigmento. Diosc. Sandaracha.

SARCOCOLLA lachryma est arboris in Perside nascentis, pollini thuris similis, rufa, gustu amara. Adulteratur admisto gummi. Diosc. Sarcocolla.

SCAMMONIÆ legitur ad hūc modum succus: Capite exempto, radix in testudinis speciem cultro excauatur, quo fit vt in cauum confluat succus, qui conchis demum excipitur. Alij scrobes in terra cōcamerato sinu fodiūt, in quos, Scammonia.

subiectis iuglandium folijs, profundunt succum, ſiccatumq; extrahunt. Laudatur autem ſcammonium leue, nitidum, rarum, & colore quamſimillimum taurino glutini, fungoſum, tenuibus fiſtulis, quale ex Myſia regione Aſiæ deportatur. Nec attendere ſolum par eſt, ſi linguæ tactu albeſcat (hoc enim euenit adulterato, quod admiſto fit titymali lacte) ſed longè magis antea narratis. item ſi non vehementer linguam exurat. id quod miſti tithymali argumentum eſt. natione autem Syriacum, & Iudaicum deterrima habentur, grauia, denſa, erui farina & tithymalo vitiata. Dioſc.

Scammonium quoniam cæteris præſtat, quod in Colophone (quæ inſula eſt Ioniæ, Appollinis oraculo nobilis) gignitur, ideo & Colophonium nominatur. Itaq; eiuſmodi ſuccus, qui in quotidiano medicinæ vſu ad pugnatiões præſtantem & maximam vim habet, ad hũc modum colligitur Dioſcoridi: Capite radicis exempto detractoúe, radix ipſa in modum teſtudinis inuerſa, cultro excauatur. Quo fit in cauum, ſeu cauernulam ipſam, lachryma ſiue ſuccus cõfluat, qui

Modi. 2. colligẽdi ſcammonium ex Dioſcoride.

deinde conchis excipitur. Alij fornicem seu scrobes in terra concamerato sinu fodiunt, in quos subiectis nucum iuglandum folijs, succum effundi patiũtur, quẽ inibi resiccatum demũ tollunt. Quatuor modos colligendi eiusmodi succi posuit Mesuæ, secundum autem modum hunc Dioscoridis omisit. Primus est, radice in terra adhuc manente, incisa, & excauata, vt modo ex Dioscoride dictum est. Secũdus, radice euulsa, & incisa. Tertius, contritis radicibus & expressis. Quartus stipite & folijs simul contritis. qui autẽ hoc vltimo modo exprimitur, ac colligitur succus, ad virorem spectat, & grauis est odoris. Quod tertio modo legitur ac seruatur, scammonium nigrum est, crassum & ponderosum siue graue ipsi Mesuæ. Sed qui secundo modo ex radice Scammoniæ profluit succus, colore subalbido aut vario conspicitur. Cæterum quæ modis his omnibus profunditur lachryma, vel lento atq; moderato igne eidem Mesuæ decoquitur, vel in sole exiccatur, & in trochiscos seu pastillos, quos impresso sigillo obsignare solebant, digeritur, atq; sic vsui reseruatur. Nunc vero quod in

Modi. 4. ex Mesue
1
2
3
4

officinis ostenditur Scammonium, neque in pastillos conformatur, neq; sigillo vllo obsignatur. Porrò radix ipsa circa canis ortum excauatur Plinio, lib. 26. ca. 8. vt in ipsam, sic vt modò dictum est, cōfluat succus, qui sole siccatus digeritur in pastillos. Viis bimo nec ante nec postea. Medicinas omnes exacuit, & stomacho (vt Galenus scribit) inimicum est, atq; eius dissolutionem facit. Recentior autem Græcia, & officinæ nostræ, lachrymam hanc, quo minus stomachū offendat, in cotoneo malo decoquunt: atque tum illa Dacrydion, quasi dicas lachrymulam, vocat: hæ verò corrupto vocabulo diagredion appellant. Tagautius.

Tempus colligēdo scammonio accōmodum.

Tempus duratiōis

Dacrydiō

Plinius.

Plinio vero cōmendatur natione Colophonium, Mysium, Priennense, specie nitidum, & quàmsimillimū taurino glutini, fungosum tenuissimis fistulis, citò liquescens, virus redolens, gummosum, linguæ tactu lactescens, quàmleuissimū, cum diluitur albescēs. Verum enimuero non solum hoc exprimento niti cōuenit, vt linguæ tactu aut cum diluitur albescat: hoc enim etiam euenit adulterino, quod ammisto fit Tithymali lacte: sed si

Fidelis ꝓbatio boni scammonij.

delior probatio Dioſcoridi & Plinio fit, gustu, ne valde linguam accendat, ac vehementer deurat, id quod permiſti tithymali (inquit Dioſcorides) eſt argumentum. Tithymalus nanque linguam excalfacit Bulbi more. Deterrimum vero habetur Scammoniũ Dioſcoridi, natione Syriacum & Iudaicum, graue, denſum, erui, id eſt, Orobi farina, & Tithymali ſucco vitiatum. Quinque conditiones deſiderãtur Meſuæ in bono ſcammonio. Nempe vt ſit ſplendẽs vel ſubalbida, aut varia: linguæ attactu & cum diluitur, lacteſcens, ſiue albeſcens (ſed hoc experimentum vt diximus, fallax eſt) tenera ac friabilis: læuis: boni odoris, cum tamen Plinio illud laudetur, quòd virus redolet. Aëtio inodora eſt & inſuauis Scammonia. Doſis vltima ſcammonij per ſe, Meſuæ ſunt grana dudecim. Aëtio ſcrupuli duo, vel, vt inquit, pro virtutis ratione maior aut minor. Galeno & Oribaſio exhibetur põdere drachmæ vnius. Dioſcorides quoq; integram drachmam non veretur offerre: ſufficere tamen ad ſoluendam aluum dicit duos obolos. Quòd ſi efficacius purgare velis, quater-

Deterrimũ ſcammonium, Notæ boni ſcammonij. Doſis ſcãmonij. Drachma vna ſcammonij exhibetur Dioſcoridi.

ni oboli, cum duabus veratri nigri, & Aloës drachma vna, si ipsum Dioscoridem sequamur, dari possunt. Ego, inquit Manardus, licet nunquã sim ausus tantũ dare, duodecim tamen grana transcendere nõ sum veritus, scioq; quosdam scrupulum integrum hausisse sine noxa.

Schistus lapis.

SCHISTOS lapis in Iberia Hispaniæ gignitur. Probatur maximè, qui croci colorem æmulatur, friabilis, suapte natura fissilis, concremento & alterno cohærentium venarum, discursu, pectinum modo, ammoniaco sali similis. Vim exhibet hæmatitæ, sed ad omnia infirmiorem. Dioscori.

Scilla.

SCILLA vim acrem atq; feruentẽ habet. assatam ad multa vtiliorem esse constat. Polline ad crustam subacto, aut luto oblita, in clibanum conijcitur, aut carbonibus obruitur, donec obducẽs crusta sufficienter intosta fuerit. qua exẽpta, si non emollescat, altero polline simili, aut luto circumlinitur, & eadẽ quæ prius fiunt. nam quæ ita nõ assatur, interaneis maximè noxia est. Torretur item ĩ olla, indito operculo, quæ in furnum demittatur. Sumi etiam solet quod maximè est

mediū, direptis viua tenus tunicis. quod
statim cōsectum coquitur, mutata sæ-
pius aqua, donec ipsa nec amaritudinem
nec acrimoniam habeat. Traiectaq; lino
iusta siccantur in vmbra, ita vt ne vlla
ibidem parte se contingant. his scillæ
segminibus ad oleum, vinum, aut acetū
scillinum vtimur. Diosc.

SQVILLA. Ea squilla melior cen-
setur, quæ & dulcoris, & amaroris, atq;
acrimoniæ particeps est: quæq; candi-
dissima est, & in locis liberis nascitur.
Addit Mesuæ & quæ parem habet. Sola
enim (inquit) venenosa est. Quòd si id
verum est, nemo vnquā tuto Scylla vte-
tur nisi qui pſens fuerit dum effoderetur.
Dosis aceti squillitici Mesuæ est à dra-
chmis quinque vsq; ad duodecim. Oxy- Dosis.
melitis verò potio est ab aureis sex vsq;
ad tres vncias. & trochiscorum scylliti-
corum à drachmis duabus vsq; ad qua-
tuor. Ex Dioscoridis verò sentētia datur
squilla cochlearis vnius vel duorū men-
sura, ad aluum leniendum. Idem tribus
obolis in eclegmate coctam exhibet ad
varios affectus.

SCORDIVM efficacius Ponti- Scordiū.

cum, Creticumq́. Exprimitur eo etiam succus. Dioscorides.

Sene. SENE. Actuario feruefacti ius potius, quàm triti farina propinatur. Pulue-
Dosis Senæ. ris modus, eidem auctori, drachma: in decocto, semuncia: macerati, seu, vt dicunt, infusi potio communiter exhibetur à drachmis tribus ad semunciã. Mesuæ ab aureis tribus ad vnciam vnam. Decocti ex Sene vncia mediocriter purgat Manardo. Serapio, vt Actuarius, dat tritæ Senæ drachmã vnã decoctæ quinque.

Ceterum cum Sene nostrum Gallicum purgandis corporibus valere, multa iam experientia comprobatum sit, nõ erit certe officinis tanquam inutile interdicendum; sed cũ inefficacius sit altero quod orientale vocant, & in communi est vsu, maiore paulo mensura erit exhibẽdum, ne sua expectatione & qui sumunt, & qui instituunt, frustrentur. Purgant autẽ efficacius senæ siliquæ (quos folliculos vocãt) quàm φυλλάρια, id est folia: quod ipsum præter Mesuæ auctoritatem, & experientia comprobat, & ratio etiam dictat, ob contentorum scilicet in eis seminum potentiam.

SERVM optimũ habetur, quod ex lacte caprarum iuuenum, nigrarũ, recenter fœtarum, & bono pastu vtentiũ, assumitur. Secundum locum obtinet, quod ex ouillo lacte separatur, & tertio loco habetur bubulum. Quamuis temperatissimum lac muliebre sit, mox caprillũ. hinc asininum, ouillumq́;, postremo vaccinũ. In se verò cõsideratum probatur magis, recens, non corruptum, boni odoris atq; saporis. Dosis seri Mesuæ est ab vncijs sex vsque ad libram vnam. Paulus Aegineta dari viris iubet sextarios duos, pueris vnum.

Serum.
Seri lactis optimæ notæ.
Dosis Seri.

SINAPIS recenti semine expressus succus in sole siccatur. Diosc.

Sinapi.

SOLANO hortensi, & halicaccabo succus extrahitur, qui siccatus in vmbra reconditur, ad eadem valens. Diosc.

Solanum hortensæ.

SORI existimarunt aliqui melanteriam esse, aberrantes. siquidem sui generis est sori, ei non absimile. verum sori virus inest graue, & nauseam mouẽs. Inuenitur etiã in Aegypto, & alijs quibusdam regionibus, vt in Lybia, Hispania, & Cypro. Præfertur Aegyptium, quodq́; frianti nigrius apparet, in multa foramĩ

Sori.

na dehiſcens, ſuppingue, inſuper adſtringens, & olfactu deuorationeq; magnum virus olens, ita vt ſtomachus in vomitiones effundatur. Quod autem friatũ ſcintillas miſyos modo nõ emittit, & alterius generis eſſe, & inualidum cẽſenduum eſt. Vim & vſtionem ſupradictis ſimilem habet, ſcilicet vt miſy et chalcitis. Hæc autem ferè omnia, et alia quæ vſtionem experta non ſunt, peruſtis validiora eſſe exiſtimantur, præter ſalem et vini fæcem, nitrum, calcem, et conſimilia, quæ cruda remiſſiora ſunt. Combuſta enim viribus efficaciora redduntur.

DE SPARTIO et GENISTA.

Spation et Geniſta. Seminis geniſtæ Doſis. Doſis ſpartij.

Geniſtæ ſemen in folliculis Phaſiolorum modo naſcens, purgat ſeſquidrachma in aquæ mulſæ quatuor cyathis potu matutino, Plinio. De Spartio ſcribit Dioſcorides, quòd flores et ſemina eius purgant per ſuperna, ellebori vice, citra periculũ, quinis obolis in aqua mulſa ſine melicrato pota. Semẽ quoq; ipſum exinanit aluũ trahendo. Sed et ramis eius cim folijs in * aqua maceratis pluribus diebus et tuſis, ſuccus elicitur, Iſchiadicis et angina laborantibus vtilis, vnius cyathi potu

* aliàs in aceto. Pli.

ieiunis. Quidam salsilagine, vel marina aqua macerare malunt, et subter Ischiadicis in aluum dare. Detrahit cruenta, strigmentaq; intestinorum. Sed super ijs nihil attentet Pharmacopola, medico incõsulto. Dosis Albrahin Mesuæ, et pprie floꝝ (inquit) est à drachmis duabus vsq; ad quatuor. Dioscorides, vt diximus, ex semine et floribus spartij dat qnque obolos, Plinius sesquidrachmã, id est drachmam et dimidiam genistæ exhibet.

E SPONGIIS alias mares appellauere, tenui fistula, spissas: quarũ duriores tragos nominarunt. fœminas autẽ, quæ contrarias dotes habẽt. Vruntur ea, vt alcyonium. Cinerem in oculorum medicamentis lauare vtilius. Candidæ curã fiunt, è mollissimis recentes, per æstus tinctæ salis spuma, quæ petris cohæret. insolantur inuersæ, hoc est parte caua sursum spectante: et qua abscissæ fuerunt, deorsum. si verò æstiua serenitate ad lunam sternantur, perfusæ salis spuma, aut maris aqua, maximũ candorẽ referent. Diosc. Spongiæ.

STYRAX lachryma est arboris malo cotoneæ similis. Præfertur sordescens, flauus, resinosus, albicantibus grumis, Styrax.

quàmplurimũ in sua odoris gratia per-
manens, qui dum mollitur, melleum li-
quorem reddit. qualis è Cataballis, Pis-
sidia, et Cilicia deuehitur. Deterior ni-
ger, furfurosus, friabilis, canoq; situ obdu-
ctus. Cæterum lachryma inuenitur gũ-
minũ similitudine, perlucida, et myrrhæ
æmula. verum perpauca manat. Adulte-
ratur ligni scobe, quam vermiculi erodẽ-
tes excusserunt, melle, et iridis sedimẽto,
et quibusdam alijs. Alij ceram aut adi-
pem odoribus imbutum, flagrantissimus
solibus cum styrace subigunt, et per laxa
cribri foramina in frigida aqua vermi-
culos exprimunt, vænundãtq;. Styracem
hunc quoniam in vermiculorũ speciem
contrahatur, scoleciten cognominant.
quem tanquã syncerum imperiti appro-
bant, non animaduertentes ad præcipuã
odoris fragrantiã. siquidem acer admo-
dum est, qui adulterationis vitio caret.

Styrax adoletur, et igni torretur, vt fiat
ex eo veluti ex thure fuligo: ad eadẽ cõ-
ueniens, ad quæ thuris fuligo. Diosc.

Sulphur. SVLPHVR optimum existimatur
viuum, quod apyron vocant, nitedulæ
modo splendidum, perlucens, minimè la

pidoſum. Probatur in genere ſulphuris ignem experti, quod viret, ac præpingue ſpectatur. Plurimum in Melo et Lipara gignitur. Diosco.

SYCOMORI succus primo vere tenera arbore, antequam fructum ferat, eximitur, lapidis ictu ſummo cortice deſquammato. ſi enim altiore plaga violetur cortex, nihil effluet. Spongia aut vellere lachryma excipitur: quæ ſiccata et in paſtillos coacta fictili vaſe reponitur. Dioſcorides. Sycomori ſuccus.

T

TAMARINDI Meſuæ præſtantiores ſunt nigri, non tamen exacte lucidi ſiue ſplendentes, teneri, mixti cum villis, recentes quoque et pingues non aridi, dulcacidi, ſaporis vinoſi. Tamarindi. Delectus.

Adulterantur admixtione carniū prunorum, ſed fraus detegitur nigredine nō ſplendente in ipſis apparēte, humore luxuriante, et prunorum tum odore tum ſapore. Si incaleſcant, aut humectentur, putreſcunt. optime conſeruantur in vaſe vitreo, exacte obturato, et ī loco ſicciore. Adulteratio tamarindorum. Conſeruatio.

Dosis. Imbecillam vim habent purgatoriã, proinde eorum decoctum exhiberi põt ab vncijs duabus vsq; ad quinque.

Terebenthina. TEREBINTHI resina ex Arabia petræa defertur. Prouenit etiã in Iudæa, Syria, Cypro, Aphrica et Cycladibus insulis. Sed præualet candida, perlucida, vitreo colore et in cœruleum vergente, odorata, terebinthum olens. Terebinthina resinas omneis antecedit. proxima lentiscina, et è pinu et abiete. has sequitur è picea et pineis nucibus resina. Diosc.

Terebinthina quomodo uratur. Ex Aëtio lib. 13. Cap. 99.

TEREBINTHINAM vstam cyphi recipit. Vritur autem hoc modo: Terebinthinam conijce in ollam, et triplũ, aut etiam amplius aquæ infunde, et ad ignem adhibe, nihilq; omnino mouẽdo coque: vbi vero consumpta fuerit aqua, et terebinthina attenuata ac inualida reddita, vt digitis confringi possit, eam tolle atq; in antidoti confectionem assu-

me. Si vero insumpta aqua, adhuc mollior appareat terebenthina, aliam aquã superfunde, rursusq; ad ignem adhibe, donec friabilis reddatur.

Ex Ampelitide TERRA, quæ pharmacitis nomine, in Seleucia Syriæ nascitur, laudatur in primis nigra, piceæ longos carbones referens, modicè assulosa, æquabili splẽdore, quæ detrita, accepto oleo, statim eliquescit. Vitiosa censetur candida, & cinerea, quæ in liquorem non resoluitur. Diosc. Terra Ampelitis.

CHIA eligi debet candida, vergens ad cinereum, Samiæ similis. est autẽ crustosa, albaq;, sed fictitijs formis differẽs. Vis eadem quæ & Samiæ. Diosc. Terra Chia.

CIMOLIÆ duo genera: candida, & purpureum inclinans. Optima existimatur quæ ĩnatam habet pinguitudinẽ, tactuq; frigida sentitur. Diosc. Terra Cimolia.

ERETRIADES duæ sunt, vna vehementer alba est, altera cineritia. Optima habetur ad cinereum colorem vergẽs, perquàm mollis, quæ si per æramenta tractim ducatur, lineam violaceã refert. Lauatur vt cerusa: Teritur seorsum, & cũ aqua, & vbi pessum ierit, hu- Terra Eretrias.

mor leuiter excollatur, ſiccata ſolibus, iterum teritur interdiu, adiecta aqua, vt veſpere conſidat. antelucanis colo excernitur, & demum in ſole trita, ſi fieri põt, digeritur in paſtillos. Quòd ſi toſta deſideretur, Paſtilli magnitudine ciceris in fictile perforatum conijciuntur, oreq; vaſis diligenter obturato, ſupra carbones candentes continenter follibus perflantur. vbi verò cinis in fauillas ſe conuertit, aut aëreum colorem contraxit, exempti reconduntur. Dioſc.

Terra Lemnia.

Lemnia TERRA cuniculoſo in ſpecu nata è Lemno inſula, paluſtri loco defertur, inibi electa, & caprino ſanguini permiſta. quam incolę cogunt in paſtillos, & imagine capræ ſignant. vnde & ſphragida ægos, hoc eſt ſigillum capræ appellauere. Dioſc.

Terra Melia.
Terræ oĩs electio.

Ex omni MELIA TERRA & omni alia in vniuerſum, eligi debet, recens, mollis non lapidoſa, friabilis, quæ cum humorem attigerit, facilè reſoluatur. Dioſcorides.

Terra Selinuſia.

SELINVSIA eadem quæ Chia præſtat maximè laudatur, quæ vehemẽter reſplendet, candida, friabilis, et hu-

more dilui celerrima. Diofco.

E Characia TITIMALO appe- tente vindemiarum tempore, fuccus con- geftis Ramulis, mox diffectis, et vafe cō clufis, excipitur. Aliqui adijciunt farinā erui, et in paftillos digerunt, qui erui ma gnitudinē impleant. Alij in aridas ficos, ternas quaternasue guttas inftillant, vt cum his inarefcant, quas ad vfus recon- dunt. Per fe etiam tufus in pila, et in pa- ftillos coactus reponitur. Porrò cum ex- trahit lac, neq; quo ventus afpiret, ftare quenquam, neq; manus oculis admoue- re conuenit, fed antè quàm colligas, cor- pus, præfertim faciem, collum fcrotumq; genitalis, adipe, aut oleo cum vino per- ungere. Fauces autē exafperat. quapro- pter catapotia cera aut decocto melle, oblini par eft, et hoc modo dari. binas tamen ternasue ficos, purgationis gratia fumpfiffe, fatis eft. Characiæ tithyma- li legitur femē autumno, et ficcatū fole le- uiter tunditur, feruefactumq; loco mūdo reponitur. Folia item ficcantur. Diofc. Tihymalus Characias.

TITHYMALI fœmine fuccus vt maris colligitur.

TITHYMALVS paralius fimili-

ter, et ſimiles ad vſus, vt mas, recōditur.

Tithymalus Paraſius.

TITHYMALI helioſcopi colligitur ſuccus, ſemenq́; vt aliorum.

Tithymalus Helioſcopius.

TITHYMALIS cypariſſiæ et dendroidi, eadem vis quæ reliquis ſimiliterq́; reconduntur. Dioſc.

Tithymalus Cypariſſius.

Thapſia.

THAPSIÆ lactis extrahendi ratic [illegible] ec eſt: Facto in ambitū ſcrobe, cortice [illegible] inciduntur: aut radix in fornicis ſpeciem in ſe excauata, cooperitur, quò merus ſuccus confluat. oportet illuc ſequenti die ſe conferre, et congeſtum ſuccum extrahere. Tunditur etiam radix in pila, et ſuccus organo per quallum expreſſus, fictili craſſo inſolatur. Aliqui folium vnà terunt, ſed inualidior huiuſcemodi ſuccus. Hoc autem intereſt. quoniā qui ab radice manauit, grauius olet, et humidus permanet: è folijs autē extractus, exiccatur, atq; teredinum iniuriam ſentit. Qui ſuccum colligit, ſtare debet non obuerſus vento: aut potius, cum dies apricus eſt, et à flatu ſilet. quoniam ob halitus acrimoniam facies vehementer intumeſcit, nudaq́; corpora inuadunt puſtulæ. ob id prius liquido cerato et adſtringente, nudas partes illinunt, et ita muni-

ti accedunt. Diosc.

THVS in ea gignitur Arabia, quæ thurifera cognominatur. Primatum tenet in eo genere masculum stagonias appellatum, suapte natura rotundum. tale autē indiuiduum est, candidum, cùm frangitur, intus pingue, in suffitu statim ardēs. Indicū verò fuluescit, et colore liuet, sed rotundū industria factitant. nam in quadrangulares formas dissectum fictilibus versant, donec rotunditatem contrahat. verùm huiusmodi thus tempore flauescit, quod atomum aut syagrū appellant. Secundum locum habet Arabicum, et in Smilo nascens, quod aliqui copiscum vocant, minus multo et fuluius. Est et genus aliud, cui amomitæ cognomē est, alioqui candidum: quod dum mollitur, mastiches more digitis cedit. Adulteratur interdū ... Thus.

nere, pini resina et gūmi. quod facile deprehendi potest. siquidem suffitum gūmi flammam non eiaculatur, et resina in fumum euanescit. thus verò statim ardet. idem maleficium odor prodit. Dioscori.

In fictili mūdo thus crematur, flagrāte glebula succensum à lucerna, donec exuratur. post perfectam vstionem ope-

rire oportet, vſque dum reſtringuatur. ſic enim in cineres non redigitur. Aliqui ollulam æneo vaſe cauo circa mediũ perforato cingũt ad excipiendam fuliginẽ, vt in eius mentione mox oſtẽdemus. alij crudo fictili luto oblito, et in fornacem indito cremant. Fictili etiam nouo viua cibus prunis torretur, dum non amplius bullet, aut pinguitudinẽ vaporémue emittat. facile enim comminuitur, quod perustum non eſt. Dioſc.

Thuris fu ligo.

Fuliginẽ THVRIS ſic facito: Forcipicula lucernis accenſas ſingulatim thuris glebas in nouam fictilem ollam concauam imponito: et æreo vaſe in medio perforato, deterſa diligenter ſorde, obtegito. alteram admoueto, ex altera eius parte aut vtraq;, ſubiectis quaternum digitorum altitudine lapillis, quò facilius perſpici queat, ſi vrantur. et qua locus capax fuerit, glebulas alias ſupponito. et antea quàm prorſus prior gleba reſtinguatur, aliam imponito: donec ſufficientem fuliginem videaris coëgiſſe. Continuo tamen externæ æramenti partes ſpongia, aqua frigida madefacta, abſtergantur, ita enim temperato æris feruore, fuli-

go omnis inhærebit. quæ alioqui per leuitatem decidua, thuris cineribus admiscetur. Derasa itaq; fuligine, cinis cremati thuris seorsum substrahendus est. idem opus, quoad satisfactũ tibi videbitur obeundum. Simili modo è myrrha, resina, styrace, reliqsq; lachrymis, fuligo excipitur, ad eadem cõueniens. Diosc.

Præfertur THVRIS cortex crassus, pinguis, odoratus, recens, læuis, minime scaber, sine membranis. Adulteratur admisto pini aut nucis eius cortice. sed horum index ignis est. siquidem reliqui cortices suffiti nequaquam incenduntur, sed sine odore fumum eructant. thuris verò cortex ardet, et cum odoriferis fragrantia vaporem eiaculatur. thuris modo vritur. et vis eadem quæ thuri, sed validior astringentiorq;. Diosc. Thuris cortex.

Manna THVRIS probatur candore, micarum frequentia, et puritate. Vim habet eandem, quam et thus, sed in validiusculam. Sunt qui cribrata pini resina, ad polline, aut cortice thuris contusi adulterant. sed hæc igne deprehẽduntur. Neq; enim æquè suffitu aërium vaporem, sed fuliginosum et impurũ expuit, et permi- Thuris mãna.

ſtum ſuaueolentiæ halitus virus habet. Dioſcorides.

Thymelæa. THIMELÆÆ folia, quæ peculiariter cneorum appellantur, per meſſes colligi debent, et ſiccata in vmbra recondi. Quibus dare libeat: antea tundere, et neruos eximere conuenit. Thymelææ farina vuæ acerbæ ſucco excipitur, et in paſtillos diuiditur. Hallucinātur, qui coccon gnidium fructum eſſe chamelææ exiſtimant, decepti quadam filiorum ſimilitudine. Dioſcorides.

De Thymelæa iterum, & chamelæa, quæ Arabum eſt mezereon.

Cnidij granū. Granum CNIDIVM ob nimiam acrimoniam cum deuoratum datur, pane aut adipe ſepultū infunditur, alioqui gulam et fauces accendit. Dosis chamelcæ. Aluum purgat CHAMELEA, pituitam enim bilemq; detrahit, folijs in duabus partibus abſinthij decoctis, ſuccoq; eo cū melle poto. Dioſcoridi eoſdem humores per aluum exigit, folijs præſertim cum dua

bus partibus abſinthij, hydromelitæ exce ptis, et in catapotio deuoratis. Sed cata- potia eiuſmodi, quotquot fuere deuora- ta, eadem forma qua fuerint ingeſta, red- duntur. Omnino enim in ventre nō vin- cuntur, nec à calido natiuo liqueſcunt. Nota.

Dantur etiam Dioſcoridi rami Thy- melææ cum ſuis folijs, et baccis, leui igne decoctis ad deijcienda aquoſa corporis recrementa: ad extenuandum quoque lienem, incrementi vitio laborantē. Sed hæc medicorum ſunt, nō pharmacopolarū. Thymelææ modus, ſiue doſis.

Doſis MEZEREI in decoctiōe da tur Meſuæ à drachma media, ad dra- mam vnam: in puluere à duobus cera- tijs ad quinque. Paulus dat quatuor dra- chmas Chamelææ in aqua mulſa coctas, purgareq; dicit vt Elleborus. Cnidia vero grana à viginti vſq; ad triginta. Doſis Mezerei. Granorū Cnidorū doſis.

THIMVS. Decocti doſis eſt Me- ſuæ à drachmis quinque vſq; ad decem, et pulueris ipſius à drachmis duabus vſ- que ad quatuor. Mediocrem ſuſtinet de- coctionem, ſi diu ac curioſe teratur, ma- gis vrinas ciet, et minus aluum exina- nit. Colligi in flore thymum oportet, et in vmbra ſiccari. Thymus. Doſis Thymi.

Tragacãtha. TRAGACANTHA præstat pellucens, gracilis, læuis, syncera, et subdulcis. Dioscorides.

Tragos. TRAGI herbæ racemorũ acini traduntur à plerisque, et in pastillos digesti asseruantur: quibus vtuntur, cum opus est. Dioscoeides.

Tragoricanum. TRAGORIGANVM optimum est Cilicium, et Cretense, et Smyrneũ, et in Chio Cooq; prouenieus. Diosc.

Turpet. TVRPET. Τουρπετου. Si de re tam ambigua, ac tam controuersa semel statuendum est, quatuor vel fortè quinque res erunt, nomen turbit suscipientes: Radix videlicet Tripolij, de qua tractat Se-
1 rapion sub nomine Turbit, quod et Carcamon vocat. Radix Pityusæ, quã Actua-
2 rius Turpeton, et quidam Dioscoridis interpretes Turpet vel Turbet appellarunt. Radix item Alypiæ, quod candidum
3 Tourpeton idem Græcus auctor Actuarius cognominat. Radix præterea Tithy-
4 mali fœminæ Myrthites nuncupatæ, q myrthi folium ferat, qua nũc passim sub Turbit nomencleatura vtuntur medici, et eorum seplasiarij. Et quintum demum,
5 (nisi penitus somnium est,) quòd radix

est arboris

est arboris, quā folio ferulæ cōstare dixit Mesuě. Cæterū tametsi Arabes inter se, & cū Græcis in descriptiōe Turbit dissentiant, oēs tñ easdē ferè vires illi attribuūt vt ex eoꝝ scriptis licet deprehēdere'. pariq; mēsura ferè ipsum exhibēt. Serapion & Mesue cōtritū bibēdū offerūt à drachma vna vsq; ad drachmas duas, in decoctiōibus vero vsq; ad drachmas quatuor. Mesuæ somnium. Dosis Turbit.

Radix Tripolij duabus drachmis in vino potāda datur, Dioscoridi. Pityusæ radix alui deiectionē molitur duobus denarijs ī vino etiā pota, Plinio. datur Dioscoridi in aqua mulsa drachmis duabus. Dosis tripolij. Pityusæ modus.

Alypion vel Alypia aluum soluit, in aqua mulsa, Plinio. addito sale modico. Minima potio est duaꝝ drachmarū: media quatuor: maxīa sex, ea purgatiōe, qbus datur è gallinaceo iure. Depellitur atra bilis semine, Dioscoridi, si mensura Epithymo pari, cū sale et aceto sumatur. Verū intranea leniter exulcerat. Datur autem Epithymū ipsi Dioscoridi acetabilī mēsura ad quatuor drachmas, cū melle, sale, & aceti exiguo. Purgat aūt maximè bilem atram, qua purgata animi tristitia a melancholicis pellitur: à qua vi seu sa Dosis Alypiæ. Alypia vn dicta.

cultate potuit illi nomen fieri. Est enim Græcis Alypon, quod tristitia doloreq; caret aut liberat. Si nostrum Turbit, quo passim hodie vtimur, radix sit tithymali fœminæ, vt putatur, drachmæ pondere iuxta præscriptā à Dioscoride quātitatē siue mensuram, in hydromelitæ potanda dabitur, vt per inferna trahat.

V

Veratrum album.

ERATRI albi radices messibus colligēdæ. Optimū habetur cādidū, friabile, carnosum, modicē extentū, nec tamē iunci modo mucronatū quod frangēdo puluerē emittit, & tenuē habet medullā, gustu nō admodū feruens, neq; saliuā subinde ciens. huiuscemodi autem strāgulat. Primatū Cyrenaicum tenet. Galaticum aūt & Cappadocicū, candidiora, & puluere quodam obsita, celerius strāgulatus mouent. Diosc.

Modus præparādi Elleboriū album.

Cæterum, modum vnum præparandi ELLEBORVM inuenerūt longè facillimū. Raphanis dissectis inserere iubēt Ellebo⁊, rursusq; cōprimere raphanos, vt vis ptrāseat, atq; eo lenimento dare. Hoc

autẽ vomitiõe magis purgat, præſertim nõ præparatũ. Apparent aũt res viſu terribiles in varijs ipſarum vomitionũ coloribus. Sed & ſubditæ quoq; ex eo balani (ſuppoſitoria vocãt) cũ aceto vomitiões cõcitant, atq; eliciũt. Herophilus Elleborum fortiſſimo duci æquabat: concitatis enim intus oĩbus, ipſum in primis exire affirmabat. Ideo & errauiſſe antiquos, parcius id præbẽdo, cũ celerius erũperet qđ largius daretur. Reddi poſt quatuor quoq; horas incipit, totũ opus ſeptenis peragitur horis. Themiſon binas nõ amplius drachmas offerebat, ſequẽtes quaternas dedere. Atq; hæc de veratro albo dicta ſufficiãt. Radices nõ vere, vt voluit Meſue, ſed meſſibus colligẽdæ ſunt; quæ ſolæ in vſum veniũt Dioſcoridi. Itaq; ipſi tenuiſſime radices breueſq; legũtur, ſicuti & Plinio, ac velut decurtatæ etiã hæ. Qđ & Meſue ĩnuit cũ ait, Et melior pars radicis ſunt fuſtes. Nam ſumma quæ eſt craſſiſſima, cepis ſimilis, canibus tantũ datur purgationis cauſa, Plinio. Veteres radicẽ corticemq; carnoſiſſimũ, vt Barbarus annotauit, eligebãt, quo tenuior eximeretur medulla. Hanc humidis ſpongijs opertã,

Elleborus albus vomitione purgat.

Herophilus Elleborũ fortiſſimo duci æquabat.

Doſis veratri albi.

turgescentemq; in longitudinẽ findebãt: dedinde fila in vmbra siccabãt, ijs vtentes. Nũc ramulos à radice sua quàm grauissimi corticis, ita dantes. Inciditur & nunc Ellebo℞,& cribratur: cortex remanet,hoc summoto medulla cadit.

Veratrum nigrum. VERATRVM nigrum radicibus cohæret nigris, tenuibus, à capitulo cepæ simili confibratis. qua℞ est vsus. in collibus, asperis, & sitiẽtibus locis enascitur. Optimũ est quod ex huiusmodi petitur terris, vt ex Anticyra. Nigrũ inibi probatissimũ gignitur. Eligi debet corpulentũ & plenũ, in quo tenuis sit medulla, acre gustu, feruensq;. cuiusmodi est in Helicone, Parnasu, & Aetolia natũ. attamẽ Heliconũ pcellit. Emedullantur radices eius veratri albi modo. Diosc.

Delectus. Elleborũ nigrũ maximè pbatur Dioscoridi, quod in Anticyra, quæ in Locride siue Phocide sita est, puenit, Eligitur carnosissimũ, habitiissimum q;, hoc est maximè corpulẽtũ & plenũ, medulla tenui, acre gustu, feruẽsq;. Cuiusmodi est (inquit Doscorides) Helicone, Parnaso, & Aetolia natũ. Quãquã bonitas prima Heliconio tribuitur. Hoc perinde atq; album emedullatur.

VIOLÆ succus, & syropus ex ea cõ fectus, eodẽ, quo & flores & folia, modo aluũ liniunt. Ea assumi debet quæ pri- ma se ostẽdit, cuius virtus, nec à calore re soluta ẽ, nec à pluuia diluta, dissipatáue. Violæ succus. Electio.

Potio decocti violarũ est Mesuæ, ab vncijs quatuor vsq; ad octo. Succi verò ab vncia vna vsq; ad duas, & syropi ab duabus vncijs vsq; ad quatuor. Condiun- tur etiã violæ cũ saccharo & melle: ex ea autẽ cõditura dari põt ab vncia vna vsq; ad tres vncias. Mixta autẽ saccharo mi- nus, melli vero magis abstersoria est. Pro inde & minori quãtitate assumenda. Dosis.

VIPERINAE carnes, esui sic præ- parãtur: Detracta cute, caput caudaq;, quoniam carne vacãt, amputari debent. quippe cõmentitiũ est quod ꝑcipitur, cer tam vtrinq; mensurã ꝑcidi oportere. reli- quũ verò corpus exẽptis interaneis elotũ dissectumq; discoqtur cũ oleo, vino, salis exiguo, & anetho. Sal ex eis ad eadẽ cõ- ficitur, sed inefficacior est. viua aũt vipe- ra in fictile nouũ demittitur. adijciuntur salis caricarũq; tritarũ, singulatim qnque sextarij, mellis cyathi sex. mox fictilis operculum luto oblinitur, & fornacibus Vipera.

inaſſatur, donec ſal in carbones rediga-
tur. qui poſtea tritus in pulueris faciem,
reconditur. Plerunq; , vt ori gratior fiat,
immiſcetur nardi ſpica, aut foliũ, aut ma
labathri momentum. Dioſc.

Viſcum. VISCVM optimũ eſt recens, intus
porraceum, extrà fuluum quod aſperi ni-
hil, aut furfuroſi conceperit. Fit acinis in
robore naſcentibus, buxeo fruticis folio.
contuſum acinũ lauant, & poſtea in aqua
decoquũt. ſunt qui cõmandueãdo ipſum
efficiant. gignitur quoq; in malo, pyro,
& pleriſq; alijs arboribus. quinetiam in-
uenitur in quorundam fructicum radici-
bus. Dioſcorides.

Anguis odoratus. VNGVIS odoratus laudatiſſimus,
qui à rubro mari defertur, candicãs, pin-
guis. Babylonicus nigreſcit, atq; minor
conſpicitur. Dioſcorides.

APPARATVS SIMPLI-
CIVM MEDICA-
MENTORVM
FINIS.

DE COMPOSITIONE MEDICAMINVM GENERALIVM, EX PAVLO AEGINETA.

De Pastillis.

ASTILLI Græcè trochisci à figura nominantur. Tres sunt eorum species. alij nanq; sunt potabiles, alij in aluum dantur, alij delinūtur. Ex his igitur qui potantur, alij comprimunt aluum, aut sanguinem, aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando, aut astringendo, aut opplendo, aut desiccãdo eam cohibentes: quẽadmodum qui constat spina Aegyptia, & qui seminibus, consimilesq;: Alij dolorem sopiunt, vel quòd sensum obstupefaciant, vti crocodes dictus, vel quòd humores diffundãt,

veluti ex aromatis confecti: alij lienem, aut renes, aut iecur obstructione liberãt, vt qui ex amaris amygdalis conficitur. Eorum verò qui in aluum induntur, nõnulli acrimoniam obtundunt. ut in torminibus intestinorum, quemadmodum ex pompholyge, amylo, terra samia, ex cremore ptisanæ aut eiusmodi aliquo præparati. nonnulli alui aut sanguinis profluuium astringunt, sicuti qui alumine, acacia, & omphacio constant, qualis est Philipppi, quiq́; ex spina constituitur Aegyptia, cum rosarum aut plataginis infusi succo: nõnulli adurentes, dysenteriæ, quam vlcera depascentia exercent, idonei: ex sandaracha, auripigmẽto, calce, charta combusta, confecti. Inserentur autem cum succo lenticulæ aut oryzæ, sic vt intestinũ prius muria elotũ sit, ægerq́ cibum & potum antea assumpserit, ne aliquid medicamẽti virtutis reliquũ, ad stomachũ rapiatur. Cæterũ vtiles sunt pastilli q ab inferioribus ptibus inijciũtur, ad affectus potissimũ, qui infra vmbilicũ infestant. Nam superius vis ipsoꝝ peruenire non potest. At qui delinuntur similes illis vireis obtinent, verùm astringẽ-

tes, in herpete, papulis, quæ dicuntur exanthemata, intertriginibus, sanguinis eruptionibꝰ, & fluuidis vlceribus ꝓficiũt: cuiusmodi est Andronius & Polyidæ. qui verò obtundunt, carbunculis & maleficis vlceribus expediunt: vtpote leucus dictus, & dialotarion. vrentes, sicut iam comprehensi, cuius generis habentur & Faustiani, serpentibus naturalium & sedis vlceribus, pterygijs, & carnosis narium vitijs accommodantur.

De medicamentis quibus aridis utimur, xeria dicuntur, & Smegmatis.

ARidorum medicamentorũ, quæ sanè & catapasmata ab inspergendo vocantur, alia vlceribus congruunt, alia cuti applicantur: ex his quæ vlceribus faciunt, quædã cauis carnem inducunt, quædam excrescentia reprimunt, quædam cicatricem generant, quædam vrunt exeduntq́;, nonnulla sanguinem coërcent: Quæ igitur carni generandæ sunt, vel repurgando sordida,

carnem creant, vt quæ constant ex eruo, aristolochia, iride, panace, myrrha, thure, aloë, vel humiditatem superfluam desiccando, veluti quæ fiunt ex ære, diphryge, squama, charta combusta, piceæ cortice, & spina, quæ & ipsa cicatricē obducunt: vel acrimoniam rosionemq; obtūdendo, qualia sunt ex pompholyge, amylo, cerussa, speculario, ostreis crematis, terra samia, & consimilibus, & quæ compositoꝝ ex his vireis habent. Ex reprimentibus lenia quidem sunt, quæ constant squama æris quæ misy, chalcitide combustis, & galla: valentiora verò sunt, quæ atramēto sutorio, æruginæ, misy, chalcitide, ignē non expertis. Vrentia verò excedētiaq; fiunt ex calce, auripigmento, sandaracha, & fece vini combusta, quā vocant sphecelen, hoc est fæculā, atq; hæc omnia componuntur. cæterum in tenuissimum redacta pollinem, si vlceribus inspergātur minus rodunt: si spissiora, magis. Sanguinem reprimentia aut astringēdo, aut refrigerando, aut siccādo, aut opplendo, aut vrendo faciendoq; crustam, illum coërcent, quorū materiam capite de Pastillis sumus exequuti. At eorū quæ cuti

admouentur, alia abstergunt, exteruntq́;, vt ex cimolia, pumice, lomento, ferměto hordei, peponum carne, & salis flore confecta: alia extenuant & discutiunt, qualia fiunt ex veratro, alcyonio, sulfure, herba pediculari, sinapi, pyrethro, cachry, terra lemnia, sepiæ testa: atq; hæc, assumpta calce, & auripigmento cum liquore aliquo, pilis abolětis idonea & smegmata fiunt. Quædam capiti admouentur, vt fluxum ex eo ruentem desiccent, cuiusmodi sunt ex nitro, sale, galla, malicorio, & id genus alijs p̃parata. oĩa vero smegmata cuti nõ inunctæ accõmodari debent.

De medicamentis liqdis quę illinunt, ad oris vitia, vnde stomatica dicuntur, ac guttur accommodatis.

QVanto rarior molliorq́; est cutis, quæ corpus totũ obtegit, q̃ oris tunica, tanto etiam magis stomatichorum medicaminum vsus euariat. Quum igitur inflammatio incipit, ea requiruntur medicamenta, quæ humo

ris influxum repellant, cuiusmodi sunt, arida quidem omphacium, galla omphacitis, succus rhu, & hypocisthidis, a'umē, cortex piceæ & thuris, balaustia, & generatim omnia quæ astringūt, ita vt insuauem ingratamq; & lethalem vim nō repræsentent. liquida verò, succus moror, tum quæ batina, tum quæ sycamina dicuntur, item nucum viridium corticis, & mali punici, præsertim acidi, & malorū cotoneorum, mustum, amineumq;. mel autem per initia solum vt medicamenta adhæreant temperatur. At quum humor substiterit, misceri debent quæ cōcoquant & mediocriter dissipent, cuius generis est crocus, myrrha, & dulcis radiculæ succus. Ac per totū id temporis quod inter principium & declinatiōem intercedit, rectè miscetur vtrumq; & repellens et discutiēs; & primum quidem superabunt repellentia, deinde digerentia: in morbi declinatione solis vti digerentibus absq; astrictione oportet, qualia sunt nitrū, aphronitrum, origanum, hyssopum, thymus, nepita, iris, besasa, consimiliaq;. liquor autē tunc sapa esto, tum quæ ex musto decocto, tum quæ ex caricis & palmulis con-

ficitur, ipsumq; dulce mustum cũ melle: vbi vero veluti reliquiæ quædam inflã-mationis remanserint, etiam sulfur ignẽ non expertum miscebimus. succos autem primum cum melle incoquemus, dum liquidioris mellis spissitudo fiat, inde sic arida in tenuissimum pollinem pertrita inspergemus, postea modicè coquemus, quoad omnia exactè in vnitatem cogãtur, quo facto in vitreum vas medicamẽtum transfundemus.

De collyriis & agglutinamentis.

VAria occulariũ medicamẽtorum materies existit, etenim liquores, succi, semina, fructus, particulæ stirpium, & metallica his inseruntur: ex quibus alia acrimoniam leniunt & veluti opplent obstruuntq;, vtpote pompholyx, spodium, amylum, plumbũ, terra samia, cadmia, eaq; omnia lota, & candidus oui liquor. Quibus ita vtendum est, vt caput prius vacuationẽ experiatur: Nam si repletum fuerit, metus est ne oculoꝝ tunicæ

humoribus distētæ perrumpātur. Alia contrariam his naturam obtinēt, nempe acrem, recludendis vacuandisq; ijs quæ diu impacta fuerunt accōmodata, quemadmodum liquores Cyrenaicus, Medicus, sagapenum, euphorbiū & cōsimilia.

Nonnulla sordidis vlceribus abstergendis conueniunt, qualis est squama æris, ipsumq; es, chalcitis, misy, sori, flos æris, stimna, concremata omnia. Quædam his vicina sunt, smectica ab exterendis sordibus appellata, cuiusmodi est, auripigmentum, sandaracha, & lapidis asij flos. Sunt et astringentia, atq; ex his quæ mediocriter id faciunt vehementer lippitudini, vlceribus, & defluctionibus conducunt, nempe rosarum folia. et flores et fructus, spica nardi, phyllum, crocus, glauciū et hypocisthis. Quæ vehementiorem astringēdi vim repræsentant, oculorum claritati conducentibus potissimū medicinis miscentur, cuius generis est omphacium, acacia, balaustium, satiuæ punicæ flos, & galla. Alia concoquunt, discutiuntq;, vt myrrha, crocus, castoriū, lachryma thuris, fœnugræci succus.

Porrò ex compositis oculorum reme-

dijs, alia delinuntur, simplicemq; appellationem habent, alia xerocollyria, alia hygrocollyria vocantur. Quæ igitur delinuntur omnem comprehensam materiam recipiunt, omnibusq; conferunt affectibus: cæterum vere præsertim præparari debent, æstate siquidem virtus ipsorum perspirat euanescitq;, hyeme species gelu rigide temperari nequeũt. Conterere autem ea oportet liquore non copiose affuso, ne metallica subsidant, aromata supernatent, verùm modicè, vt sordium modo conterantur. Aqua verò pluuialis erit, tum quòd tenuis sit, tũ quòd modicè astringat. Sin vino aut succo aliquo læuigentur, terantur q; eadem, metallica sanè longo tempore, quæ autem succo constant, exiguo læuigabuntur. demum vbi satis læuia euaserint, gummi adijcietur, in formamq; redacta, vasis maximè æris aut vitreis reponentur. Cæterũ ijs quæ è succo conficiuntur, ꝓtinus vti licet: metallica vetustate redduntur meliora. Porrò inter collyria arida quæd ãcõsumunt exterũtq; callos, ficos, vngueis, scabiosaq; vitia, è chalcitide, ærugine et misy composita. Quædam

lachrymas mouent, obstructionibus et hebetudini accommodata. quæ tum ex his tum ex pipere et spica nardi fiunt.

Sunt quæ præseruent tueanturq; oculos ab humorum influxu, cuiusmodi ex lapide phrygio, sarcocolla, glaucio, aloë, cadmia stimmi, croco: omnia in tenuissimum pollinem coacta oculis applicantur. At liquida collyria fiunt ex melle Attico, opobalsamo, oleo ob vetustatem tenui, fœniculi succo, diuersorum animaliū felle, liquore cyrenaico, alijsq; compluribus. Conferunt hebetudini, suffusioniq; incipienti, cum extenuent, calefaciant, purgentq;. Vtendum his est, et omnibus acribus, vbi caput repletione caret, sub dio, aëre puro, aquilonio, non nimis frigido, neq; itē calido nimiū. At agglutinamenta quæ anacollemata Græcè dicuntur, ex medicamentis præparantur quæ obstruunt, opplentq;, glutinant, cōpingunt, aut refrigerant, aut astringunt, siccant'ue, qualis est farinæ pollen, māna, terra samia, myrrha, cochleæ, acacia, opium, cū candido oui liquore. glutinantur autē fronti in qbus humor nō intra caluariā delitescit, sed extrinsecus fluit.

De emplastris

De emplastris, & medicamentorum quæ ipsis immittũtur coactiõe, tum qui ceræ modus cũ oleo esse debeat, ex cõmentariis Antylli.

MEdicamẽtorum quæ Emplastra ingrediũtur, alia sunt terrestia, vtpote metallica, lapidumq; & terræ species, fæces, cinis, & cõchylia. alia sunt oleamenta, alia lachrymæ, alia liquari possunt: quædam liquores: quædam succi sunt, semina verò, herbas, & radices pauca recipiunt. Cæterũ ex ipsis emplastris nonnulla sunt vulneraria, quæ enæma, quòd cruentis inijciantur: collectica, quòd glutinent: & catagmatica, quòd fracturis accõmodentur, appellamus. Constare autem ex siccantibus non summè, verùm secundi ordinis absoluti, & tertij incipientis, oportet, cuiusmodi sunt salix, quercus, cupressus, piceæ & tedæ cortices myrrha, thuris lachryma, bitumen, aloẽ, aristolochia, cinis sarmẽtaceus, cerusa, spuma argẽti & pleraq; ex

metallicis. Coqui debent quousque manus amplius nō inquinent. Porrò quæ cicatricem ducunt emplastra & ipsa ex siccantibus componuntur, verùm efficacioribus quàm glutinatoria, quod genus est æs combustum, squama tum eius, tum ferri, ærugo, chalcitis, æris flos cōbustus, alumen, galla, plumbago, cadmia, pumex, & ostracea. Digerētia verò & calafacientibus & siccantibus modicè fiūt, nempe aristolochia, thapsia, oleo veteri, & raphanino, melle, opobalsamo, pice, resina terebinthina, galbano, sale combusto, salis flore. Quæ emolliunt, ex argēti spuma, adipibus, medullis, oleo veteri, propoli, ammoniaco, styrace, galbano, bdellio, mastiche, resina, terebinthina, vel radice althææ, et cucumeris syluestris, præparantur. Siccantia, ex sulphure, nitro, sale, cinere, et bitumine. Ad extrahendum accōmodata, fiunt ex sale, nitro, propoli, ærugine, fermento, stercore, sulphure, terebinthina. Quæ cōcoquunt, ex cera, ladano, vua passa, amomo, croco, thure, pice, mastiche Aegyptia, styrace, myrrha, galbano, butyro, hyssopo, adipe, ærugine. Pus mouentia, ex hydre-

ſæo, polline, pane triticeo, chondro, butyro, adipe ſuillo et vitulino, thure, pice, reſina. Quæ verò leniunt dolores, argenti ſpuma conſtant, ceruſa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, cera tracta. Iam verò enæma dicta, recentibus adhuc vulneribus et fracturis inijci debent, adiuuariq; è ſumma ſpleniorum parte ſpongijs poſca madentibus ſimul illigatis, ſolui tertio quoq; die, et rurſus eadem ſplenia non alia accõmodari oportet. At quæ emolliunt, extrahunt, digerunt, concoquunt, et pus præterea mouent, poſt cataplaſmatum ceratorumq; vſum adhibentur. Quæ leniunt etiam, per initia ſtatim, ſummis potiſſimum partibus applicantur. Cæterum quomodo coquantur, deinceps exequemur.

Quomodo medicaméta quæ Emplaſtra ingrediunt coqui debeant.

ÆRVGO.

AERVGO viridibus emplaſtris poſt coctionem inijcitur. In aliis

quibus autem neutiquã ollæ inditur, sed cum aceto detritæ ipsi, manentiq; in pila reliqua supfunduntur. In melinis emplastris, cùm semicocta est confectio immittitur: nam moderatam cõsecuta coctionem melinum colorem efficit. At in his, quæ diprosopa et dichroma dicũtur, per initia statim æruginem incoquimus.

ALVMEN.

Alumen plerunque post coctionem additur, peculiarẽ vero coctionis modum nullum habet

MINIVM, CADMIA ET POMPHOLYX.

Minium in fine admiscetur, Cadmia, et Pompholyx per initia immittuntur.

ALOE.

Aloë post coctionem inspergitur.

AVRIPIGMENTVM ET SANDARACHA.

Auripigmentum, et Sandaracha in coctionis fine inijciuntur.

ÆS crematum,

Aes crematum nõ protinus ab initio ad coquẽdum inijcitur, sed vbi emplastrum semicoctũ fuerit. finis coquẽdi est, quum color ipsius, nisi admodum exiguũ inda-

tur, superat, et emplastrũ rusum efficit.

ARGENTI spuma.

In medicaminum coctionibus argentĩ spuma cum oleo decoquetur. conuenit autem læuigatam rursus ex oleo contere, vt sordium fiat spissitudo. inde lenĩ igne excoquere continenter mouendo. Initio igitur intumescit, et in bullas attollitur: vbi vero iam ferè satis incocta fuerit, colorem fæci similiorem recipit. Modus coctionis est, quum à tumore subsidit, et manus non inquinat.

ATRAMENTVM Sutorium.

Atramentum sutorium in media coctione emplastro inditur, coctum vero vehementiorem eius colorem efficit, et si alia ei non resistant, nigrum.

APOCHYMA, pix nauibus derasa.

Apochyma leuigatum cribroq; ab excrementis suis secretum emplastro, posteaquàm coctum fuerit, inspergitur. Si autẽ molle fuerit, cum oleo miscetur. sed prima ratio coquendi exactior est, ꝙ scilicet in secunda pondus nõ conseruetur.

AERIS FLOS.

Aeris flos similiter æri coquitur, sed eo modo qui cõmunis esse coctioni solet.

AMMONIACVM.

Ammoniacum circiter mediam coctionem inijcitur; detritum verò, si potest fieri, et in tenuem redactum puluerem inspergere conuenit; sin minus, cum liquore quodam læuigatum inijcere: si emplastrum cruentis vulneribus adaptabitur, cum aceto, aut vino: si fistulis aut strumis, omnino cum aceto; aut si molle futurum est, qualia sunt quæ ano accommodantur, cum aqua: inde, in sordium spissitudinem coactum alijs refrigeratis infundere, ne efferuescant.

BDELLIVM.

BDELLIVM in læuorem pertritũ, emplastro ab igne iam sublato inspergitur: at si pingue existat, et læuigari non possit, sagapeno similiter ipsum contusum, ac in emplastri figuram coactum, post coctionem simul cum emplastro mollimus.

BITVMEN.

Bitumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam asperitudines fici granis interioribus simileis obtinet. Quapropter in crassiores particulas confringendum

est, coquendumq; in aceto, sic vt nõ agitetur vsq; dum ebullire desinat. Ego vero (inquit Timocrates) in oleo decoquens, voti compos euasi.

CHALCITIS.

CHALCITIS incoquitur æris modo, coctionemq; ipsius metimur inde, si emplastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.

CERVSA.

Cerusa in alba emplastra postremò mittitur, sic enim colorẽ conseruat, magisq; albescit: in nigra autẽ, principio: coacta enim largius, nigrescit.

CERA.

Cera priuatim sola non coquitur, vt quæ aduratur, neq; cum resina liquida, aut pice liquida, non enim coit spissaturq;, verùm superinijcitur, vel oleo puro, vel oleoso cuipiam liquori cum quodam metallico incocto, aut resinæ, aut pici prius incoctæ.

GALBANVM.

GALBANVM neutiquam coctionem tollerat, verùm emplastro ab igne sublato, vt digitos non inquinet, emollitum inditur.

LACHRYMA papaueris.

LACHRYMA papaueris pridie in aqua modica maceratur, inde in pila læuigatur, mox etiã emplastrum ei superfunditur.

LACHRYMA thuris, & mãna.

Lachryma thuris & manna, coctiõe iam absoluta insperguntur, in sordium spissitudinem coacta ex melle modico, aut aceto, aut aqua, aut vino, si emplastrum liquorem recipiat.

MISY.

MISY postremò adijcitur: quãdiu autẽ coqui debeat, proprie definitum non est.

MYRRHA.

Myrrha, vbi iam coctio finita est, inditur.

OLEVM, et reliqua pinguia.

OLEVM siquidem per initia fuerit iniectum, resinæ aut pici liquidæ, emplastrum non spissescit, quare vbi crassa euaserint incocta, rectẽ indetur, reliqua verò pinguia iusulsa, iuxta mediã coctionẽ adiungere cõuenit.

OPOPANAX.

Opopanax multò post ammoniacũ inditur: omnino autem paucam coactionẽ

requirit. Idem etiam ex vino acetóue prius læuigandus est.

PIX ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidæ, dum inspissatur: aridæ, maximè dum non amplius inter coquendũ ebullit, neq; inturgescit.

PLVMBAGO.

Plumbago similiter argenti spumæ excoquitur, sed eousq;, dum non modo digitos non inquinet, verumetiam ex igneo colore in rufum, et vehemẽter floridum elanguescat,

PLVMBVM vstum.

Plumbum vstum in media coctione adiungitur.

PROPOLIS.

Propolin emollire et discoquere oportet: siquidem à coctione neutiquam diffunditur. At si et ceram emplastrũ recipiat, propolin cum illa quẽadmodum et galbanum, contusam inijciemus.

RESINA.

RESINA arida, cum cera immittitur: liquida ante omnia alia ipsa priuatim decoqtur, nisi admodum paululum eius assumatur.

SAL, NITRVM, SVLFVR.

SAL et nitrum in medio coctionis: sulfur, in fine adijcitur, coctio autē ipsius emplastra nigrefacit,

SAGAPENVM.

Sagapenū tunditur in pila, et teneriusculum redditū cum emplastro vbi ab igne sublatum fuerit, emollitur.

SEMINA, RADICES, ET HERBAE.

Semina, radices, & herbæ, nullam coctionem sustinent: leuigatis igitur, & in pila etiamnum subsistentibus liquida superfunduntur.

SORI ET DIPHRYGES.

Sori & diphryges demittuntur in media coctione lebeti: diphryges autem, sicut & squama, eousq; coquitur dum colore reliqua vincat. Sori peculiarem coctionis finem non habet, sed is omnibus communis est, vt emplastrum spissum reddatur, digitosq; non inquinet.

TERRA & lapides, pumex, conchylia.

TERRAM omnem & lapides plerunq; ad coctionis finē inijcimus, item pumicem et conchy-

lia combusta.
Thapsia inspergitur postrema, vel liquo-
re quodam læuigatur.

VNGVENTA.

VNGVENTVM irinũ coctio-
nem quidem fert, sed cyprinum
et rosaceum, minus: reliqua neu-
tiquam. quare ad finem coctionis, im-
mittenda sunt.

De malagmatis, & epi-thematis.

INter ea quæ malagmata dicũtur, alia
medijs corporis inijciũtur, longa in-
flammatione conflictantibus, aut in-
duratis, aut æstu flagrantibus, aut per fri-
ctionem, fluxionémue expertis: alia ar-
ticulis quibus humores sint impacti, vel
neruis refrigeratis, vel etiam alijs parti-
culis scirro obsessis congruũt. De his igi-
tur tum in capite de emplastris tractatũ
est, tum vbi ad acopa ventum erit disse-
retur. Porrò inter malagmata medijs cor
poris regionibus accõmodata (epithe-
mata propriè nuncupantur) quæ quidem

ſtomacho et iocineri admouentur, qua-
liacunq; illa fuerint, roborantẽ ex aſtrin
gentibus vim poſtulant. Sine his etenim
vitæ aliquod diſcrimen intulerint. cum
illa nempe ſtomachus et iecur communes
aliarum partium alimenti ſint officinæ.
Quaobrem eiuſmodi medicamenta ex
aromatis potiſſimum conficiuntur. Sto-
macho igitur iniĵci debent, ſi non cõco-
quit, aut infirmatur, aut in flatione labo
rat, malagmata ex ſemilibus, meliloto,
aloë, abſinthio, ſampſucho, nardo et ma-
ſtiche. Iecori autem ex myrobalano con
fecta, ammoniaco, adipibus, et chamæ-
melino. At lieni applicantur, quæ con-
ſtant calce viua, auripigmento, cappari,
ſalicibus, cardamomo, ærugine, ammo-
niaco, et aceto: iĵs autem qui alui fluore
laborant, ex œnanthe, alumine, melino,
et aliĵs aſtringentibus præparata. etenim
hæc etiam per abuſionem communiter
malagmata nominant, et ſi diuerſam à
molliendo vim repræſentent. Si verò ar-
dor viſcera vrgeat, vt in febribus arden
tibus, ex croco competunt malagmata,
roſaceo, ſucco lini ſeminis, aut intybi, aut
polygoni, adipe ſuillo, et ſpuma ar-

genti: si perfrixerunt, ea quę opobalsamum, phyllium, casamum, et piper recipiunt. Pectori cum sanguis eijcitur, prosunt astringentia, siccantiaq́; ex alumine, salice, et bitumine. In tabe quę phthisis dicitur, conducunt ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, et lixiuio confecta.

Qui ceræ modus cum oleo esse debeat.

QVOD si vnguina (vt quæ Græci à leuanda lassitudine acopa appellant) cōficere cōstitueris, oleū ceræ quadruplum immittes: at si liquidum ceratum, vt in fracturis præparamus, duplicatum. Si medicamentū quod emplastri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionem olei ceræ æqualem miscebimus, si aër ambiens moderatus extiterit: at si cera vetus aut squallida, aër frigidus fuerit, oleum paulò copiosius quàm cera erit: quemadmodum et si cera pinguis, aër existat calidus, paulò minor olei portio erit. paulum autē hoc, medij in vtrālibet partem excessus duodecima erit portio, etenim aliàs vnde-

cum aliàs tredecim olei vncias, ceræ libræ admiscebis.

De acopis, inunctionibus, dropacibus, & sinapismis.

ACOPA inde nomen sortiũtur, quòd præcipuè ad lassitudinis quæ copos Græcè dicitur, puta tensiuæ, vlcerosæ, et eius quæ ossa defatigat, sensum conueniant, quanquam alijs quoq; morbis compluribus sint ex vsu. Alia siquidem ipsorum calefaciẽdi vim habent, alia emolliendi, alia vlcerandi.

Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, cachry, et consimilibus constant: neruorũ vitijs, per frictonibus validis et quæ vix vllo calore possunt euinci, accõmodata.

Quæ emolliunt, ad durities, scirros, et infractos articulorum sinus conueniunt, quorum materies capite de emplastris comprehensa est. At vlcerantibus quæ adarce, cachry, euphorbio, cocco gnidio, et id genus alijs componuntur, in diuturnis affectibus, et qui ægrè possunt elidi, quibus etiam sinapismus congruit, vti-

mur. Porrò spissitudinē vniuersa acopa inter cerata et emplastra mediam habe re conuenit. Vnguina vero accepis similia, liquidiorem ferè substantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem: hanc emplastro, illam malagmati consimilem, nonnulli et calidū ipsum illinunt, materiam verò acopis et emplastris confinem. Cæterum vsum cataplasmatis exhibet, diuturnis affectibus iisdem quibus et sinapismus, vtilis, ideoq; ante illum assumitur. quo corpus ad sinapi reddatur idoneum: à sinapismo etiā adhibetur, vt affectus reliquias discutiat.

Sinapismus materiam quidem variā non habet, verùm diuturnis potissimum affectibus post inutilem aliorum præsidiorum vim efficacissimus est: vtilissimè autem applicatur capiti in eius dolore quem cephalæam dicunt, et quum altera duntaxat ipsius pars affligitur (Græci heterocraniam vocant) in morbo comitiali, vertiginibus, et insania: pectori autem in suspirio, orthopnœa, hoc est quum non nisi recta ceruice spiritus trahitur, et tussi longa. At in diuturna humorum è capite in fauceis destillatione, et caput et

thorax sinapi oblini debent. Item stoma-
chus et venter in longis ipsorum morbis
eodem obducuntur. Iam conueniens est
præsidium sinapi coxendicum et podagri-
cis doloribus, omniq; parti resolutæ, aut
alio quodam modo per frictionẽ exper-
tæ, vt difficulter excalfieri possit. Ac tũc
pfecisse satis id putato, vbi dolor subsecu-
tus fuerit validus, et caro liuidior al-
tiorq; euaserit, et postquã ablotũ fuerit mi-
tius pustulæ erupuerint. Quòd si etiã sen-
sus perierit, animũ adhibere negotio cõ-
uenit, parte quã obleueris sæpius detecta:
nam si vel immodicè adurantur ita affe-
cti nõ psentiscũt. Præterea in acutis mor-
bis, vtpote lethargo, profunda in somnũ
delatiõe, (cataphora dicitur) et catocho,
sinapi inducitur, per initia qdẽ cruribus:
vbi verò materia radices egerit, capiti.
Porrò qui ita frigori patuerũt vt vix illo
modo queant incalescere, ijs crura et cu-
bitos sinapi oblinuntur. In his aũt qui cõ-
tinua febre laborant, vlcusq; habent, tum
in cartilaginosis, tum locis ex carnibus,
vitari debet sinapismus, nam partes car-
nibus vacuæ si obducantur sinapi, vrun-
tur, interim etiam nigrescunt.

Quomodo

Quomodo diuerſa olei & unguentorum genera conficiantur.

IN VNCTIONVM vnguentorumq; vel olei generum, quæ vnguẽta repræſentent, alia ſunt ſimplicia, vna olei ſpecie iniecta: alia cõpoſita, ex pluribus cõflata. Ac ſimpliciũ alia ex floribus oleo incoctis efficiuntur, verbi cauſa, roſaceũ chamæmelinũq; ſuſinũ. Quædam ex fructibus et ſeminibus cõficiuntur. quædam ex ſurculis qbuſdã, vt ruæ, qui etiã ſimul cum oleo coquuntur, ideo cum nullus floꝝ coctionẽ ſuſtineat, inſolantur potius, verùm ſi validam odoris gratiã repræſentent, et conſtantẽ, ex inſolatu pluriũ dierum tenuius ipſoꝝ oleum magisq; vtile redditur, quẽadmodũ roſaceum et chamæmelinũ. Qui inualidiores ſunt, faciliusq; diffIari poſſunt, minus inſolatũ tolerãt, vt quoꝝ virtus promptè euaneſcat, vtpote lilium et viola. Ex his quæ fructibus et ſeminibus cõſtant, nõnulla illis integris oleo iniectis cõficiuntur, veluti melinum. nõnulla cõtuſis vel

læuigatis, oleamine ipsorum sequestrato, vel expressis ipsis in prælis: vel ex aqua calida, sic vt ipsa discernātur, exēpli causa, caryinon, sesaminum, amygdalinū, lentiscinum, laurinum, ricininum, raphaninum, atq; eius notæ alia. Porrò quæ ex stirpibus odoratis componũtur, præparari potissimū solent, illis oleo incoctis cū vino vel musto vel aqua, atq; eisdem deinde exemptis. Liquoribus autē quibusdam oleo contemperatis interim & adipibus vel medullis, ex huiusmodi aliquo exactam olei spissitudinem sortita simplici sermone vnguenta vel inunctiones nominantur, vt gleucinum, nardinum, sicyonium & cyprinum. Sunt quæ acopa crassitudine repræsentent, ceram aut resinam aut eiusmodi quippiam recipiētia, vocātur q; myracopa, veluti decamyron, amaracinum, atq; his similia. Iam verò aliqua vna vice coquuntur, quæ non diuersam recipiunt materiam, sicuti metopion, mastichinū, sicyonium: aliqua duabus tribus'ue & quatuor iniectionibus. Primū cōtumacioribus incoctis, vt aspalatho, palmeo surculo, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, spica nardi,

amomo, herba sabina: postremo liquoribus adipibus & medullis. & si eueniat, cera quoq; & resinis inditis. At balsami liquor neutiquam coquitur, sed post absolutam coctionem, vnguento mediocriter refrigerato instillatur. imò ex ipsis vnguentis sunt quæ nullam coctionem recipiant, sed tantum misceantur, quale est mendesium. Nonnulli verò viride vnguentum reddere cogitantes, vbi ab igne sustulerunt, in olei sextarium æruginis rasæ in exactum detritæ læuerem sescunciam immiscent, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterum simplicia q̃dem vnguenta specierum quæ in ipsa mittuntur, naturam, vel eorum ex quibus contusis facta sunt, obtinent, vt oleum veluti materiæ rationem obtineat. At quæ variam magis compositionem sortita sunt, tota eorum natura ad calidum inclinata est, sed quædam valide calefaciunt emolliuntq;, vt etiam articulis recenti cicatrice obductis, & sinibus eorum infarctis conueniant, veluti metopium, mendesiũ, marciatum: mediocrius autem est pentamyron, quẽadmodum decamyron valentius, vt etiam superficiem rodat. Sunt

quæ mediocriter calida, tenuiaq; existũt. ea dolores leniunt, & concoquunt, quale est susinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatum. Alia præter quàm quòd calefaciunt, abundè siccant inciduntq;, veluti cyprinum & sicyonium. Alia calefaciunt quidem insigniter, sed vires magis confirmant, vnde stomacho potissimum & visceribus resolutis competunt, qualia habentur mastichinum, nardinũ, & gleucinum. Valentius adhuc corroborat, quod ex labrusca conficitur. Iám nõnullis vnguentis ob gratum duntaxat odorem mulieres vtuntur, vt foliato, spicato, cõmageno, & quæ moschelæa, quasi dicas, ex moscho & oleo confecta nuncupantur.

FINIS.

E PRIMO LI-
BRO GALENI DE
COMPOSITIONE MEDICAMEN-TORVM.
KATA ΓENH.

Quæ præscire conuenit eum qui medicaméta probe cõ-positurus sit.

XPOSITVM est alibi, simpliciũ medicamẽtorum vires nõ solum generatim noscẽdas esse, vt quidam scripserunt, ponẽtes ea vel calefacere, vel refrigerare, vel siccare, vel humectare verùm distinctè, mẽbratimq́;, & ex quo sint ordine singula, vti nos docuimus. Quandoquidem igitur nõnulla medicamina obscurè prorsus vnũquodq; prædi-

ctorum efficiunt, quædam manifestò, aliqua valide, ſicut alia abſolute, non ſatis eſt nouiſſe pharmacum hoc calefaciẽdi, aut refrigerandi virtutẽ habere, ſed quãtam habeat, definire oportet. Recalefaciunt enim reſinæ omnes, idq́ ſibi cõmune habent: attamen maioris minorisq́ rationem non exiguam in calore ſortitæ ſunt. Item ſucci plures non mediocriter, ratione ad maius minusq́ facta differentes, excalefaciunt. Nam ſi panacis ſuccũ cyrenæo & medico cõmiſceas, videbitur tibi ille nihil ceu ad hos eẽ. At quorſum attinet ſermonẽ ab iјs q̃bus vtimur quotidie, diuertere longius, memores adhuc illorum differentiæ? Anethum ſiquidem & ruta, cepaq́, omnia calida medicamẽta magno inter ſe variant diſcrimine. Quapropter in curationibus particulæ admodum refrigeratæ, medicamen quod impenſe calefaciat admouebimus: illi verò quod paululum à naturali habitu receſſit, modico leuiq́ calore præditum, ſicut inſigniter refrigeratæ vehementiſſimè calefaciens pharmacum adhibebitur. Meritò igitur quatuor nos excalefaciẽtium ordines ſtatuimus; ſperantes à modicè

calidis ea quæ euidenti eiusmodi quali-
tate præcellunt; tum quæ magna & vehe
menti adeò, vt vrere videantur. In singu
lis autem illis quatuor ordinibus diuersis
quædam velut incipientis, nõnulla desi-
nentis, & ei quæ post hanc existit, propin
quæ differẽtiæ esse dicũtur: alia in illorum
medio cõsistunt. Itaq; sunt ex his quæ pro-
pter caloris vim exulcerant: quẽadmodũ
etiam ex illis quæ exedentia Latine,
σηπτικὰ Græce nominantur: alia simul
atq; corpora cõtigerint, potestatem suam
ostendunt. Quædam duabus tribus ue,
aut quatuor horis opus habent: nonnulla
diem totum, vel etiam post eũ noctem,
vel maius dein spatium requirunt. Hæc
iam vt in calefacientibus, ita quoq; in re-
frigerantibus intelligere eum oportet, qui
medicamen aliquod cõfecturus est. Pari
modo in ijs quæ humectant exiccantq;.
Cæterum materiæ medicaminũ quædam
à plantis, quædam à metallis, nonnulla
ab animãtibus proueniunt. Quas omnes
in cõmentario de simplicibus medicamẽ
tis definitè expressas didicistis: nam cũ
familiaribus hic mihi sermo potissimum
est, qui precibus me adegerũt. hæc propter

librorum interitum denuò perscribere. Iam verò vt simplicium medicaminũ vniuersorũ facultates examuissim vobis cognoscendæ sunt, quò vbiuis corporibus curationẽ desiderantibus idonea ex ijs quæ adsunt, facile possitis remedia cõponere: ita etiam omnium præter naturam affectuũ species ad vnguem tenere expedit, quas primũ quidem libro de morborũ, altero de symptomatum differẽtijs, tertio post illos de morborum causis cõprehensas habetis. Ad hæc alijs tribus de symptomatũ causis: vno insup. de plenitudine, necnon de febriũ differentia cõmentario, postremo medendi methodo: in quibus affectiones actionem lædentes didicistis. Item curationẽ harum primã esse, quẽadmodum etiam præseruationẽ causarũ eas pariẽtium. Docti pariter estis, primæ curationis consilium à morbi dispositionibus suggeri: cũ his vnà patientis particulæ naturam indicari. Præterea aëris nos ambientis temperamẽta, constitutionem, ætatem, tempus: locũ, vitæ ppositũ, & mores, plures egregij medici inspiciunt: de qbus vbi eorum vsus fuerit, aliqua simul & hic nobis dicentur. Hæc itaq; in

memoria vos omnia sic exprompta habere expedit, si quouis loco medicamentorum, tum simplicium, tum compositorū copiam habere desideratis. Insuper quomodo vnum interim aliquod pharmacū sponte natum, ac simplex, morbū curare possit: cur interim cōposita nos vsurpemus rationem deinceps explicabimus.

Quis compositorum medicaminum vsus.

SI tantum simplicibus medicamētis vniuersos præter naturā affectus curare liceret, nullis vtiq; cōpositi vnquam vsus foret. At hoc nunc ita cōparatum nō est: nam dum corpus subinde aliquatenus calefacere conamur, simplex nullum, quod pstare id queat, habemus. Medicamentū enim affectioni cui adhibetur, potētia nimirū respōdere oportet. Quòd si affectus sit frigidus, quatuor numeris à naturali habitu recedens, pharmacum totidem gradibus à caloris mediocritate seu symmetria diuersum adhibendum qs ignorat? Porrò cū interim tale simplex non adsit, si duo habeamus,

quorum hoc numeris quinque, illud tribus calidius sit, temperantes ea, mediũ efficiemus, quatuor numeris ſymmetron exuperans. Iam quædam ſimplicia citra alterius mixturã ne in vſu quidem eſſe poſſunt: veluti cum emplaſtrũ pharmacon apponere cuipiam volumus: quippe ſimplex nullum ad talem vſum idoneũ eſt, neque bitumen, neque cera, neque reſina, ſicut neque pix, neque propolis ac ladanum: multominus ærugo & ceruſſa, vel ſpuma argenti, vel molybdæna, vel aliud quoddã metallicum medicamen. Simili modo nec herbæ ſolæ emplaſton pharmacum efficiunt. Quare primi emplaſtrorum auctores non temerè ex oleo quoque metallica coquere conati ſunt, quæ liquefieri poſſint, liquefacere, ac herbas cõtuſas ſiccas cribratasque eis adijcere. Rurſus in alijs affectibus v nũ medicamentũ ſolũ ex ijs quæ ſuapte natura proueniunt, vſurpamus. Cui tamen nõnulla adijcimus aliquando virium ipſius vehemẽtiæ obtundendæ, interim inſuauitatis mitigandæ gratia: quẽadmodum Hippocrates in libro de Victus ratiõe in morbis acutis hiſce verbis inquit: Si ſub tranſuerſo ſepto dolor

sit, ad clauiculam verò nō ascēdat, emol liendus est venter vel nigro veratro, vel peplio; nigro qdem daucum, vel seseli, vel cuminū, vel anisum, vel aliud quid odoriferū miscendo; pepelio autē silpij succum. Hac rōne manifestò Hippocrates vsum qdem pharmaci purgantis esse ostendit, sed insuauitatē eius in potu, moramq; in ventriculo condimentū regrere. Multa siqdem quæ bibuntur pharmaca tam sunt assumētibus insuauia, vt stomachum peruertant, vomitumq; protinus cieant. Quædam licet paululum in ventriculo manere possint, postea tamē euomantur, prauas eructationes mouentia: quēadmodum ex purgātibus ceu condimenta sunt eiusmodi medicamina, quorum Hippocrates meminit; ita ex ijs quæ ἀνώδυνα appellantur Græcis, alia vehementiā mitigant, vt cū papaueris succū, vel hyoscyami semen miscuerimus, vel mandragoræ radicis corticem. Quare & hic pharmacorum cōpositionis vsus est, maximus autē in morbis, qui diuersas simul facultates desiderāt, expellendi videlicet & digerēdi, vel detergēdi ac leuigandi, vel incrassandi simul & attenuādi humo

res: veluti multiplicis vsus medicamēta, Græci πολυκχρηστά vocāt, & optima, diuersas in se potestates, vt indicabimus, cōtinent. Verùm his medicamēti misturæ vsus est, cum vnū aliquot illoꝝ ad multas venenatas feras, vel exitialia pharmaca efficax habere volumus: qui vsus etiā theriacā, vt vocant, antidoton cōparauit, item mithridation, aliasq; multas. Sunt porrò & aliæ quidē vtilitatas minores prædictis, attamen quæ crebrò nos ad remedioꝝ cōpositionē descēdere cogunt: vniuersas hoc in opere docebimini. Nunc enī post emplasti medicaminis, & πολυχρηστου id est, ad plura vtilissimi à me confecti rationem fusius expositam instituturam aggrediar.

De emplastro pharmaco. διὰ χαλκίτεως.

QVa ratione seu industria cōposuerim emplastꝝ διὰ χαλκίτεος quod à palma Græce φοινικίνον appello, medicamen glutinandis vlceribus, cicatrice oōducendis, & plegmonis

curandis accōmodum (quādo liquefactū humidi cerati crassitudinē obtinet) vos quoq; animum exercete. Empiricis ac Thessali sectatoribus cum inscitia ipsorū relictis, qui optima pharmaca à medicis inuenta diuersis cōstare facultatibus ignorant. Exercete inquam ingenium, vt eisdem mecum vsi methodis medicamēta possitis conficere: persuasi re ipsa maiores nostros ex ratione omnia illa composuisse: incidentiā verò Empiricorū, Græci vocant περίπτωσιν esse nugatoriā. Discenda itaq; nunc est propositi medicamēti cōpositionis ratio. Oleū vetus, & adeps digerēdi vim obtinent: Chalcitis & palmæ succus repellēdi, astringēdiq;. Ex his igitur pharmacū composui, quo iam cōplures vsos esse nouistis: ideo qđ omnibus sui generis melius esse vsu & experiētia cōprobarunt. Etenim ratio compositionem inuenit: experientia de inuētorū virtute decernit, vt etiam rationaliū methodorum imperitis artificiose confecta fidem faciant. Porrò cū superioribus medicamentis argenti spumam temperaui, quæ nihil magni adeò momenti adferre potest: neq; repellentibus quod influit,

neq; digerentibus, quod iam particulis phlegmone laborantibus infixum est: quippe siccandi virtutem habet, sed non validam. Quare ipsam ceu aptum medicamen in emplastri cōpositionē adiunxi: nam cū prædictis incoquitur, donec substantia eius omnino digitos nō inquinet. Adipem verò insulsum, & quàmaximè fieri licet vetustissimū esse conuenit: tum oleum vetus similiter, qđ cum suillo adipe propinquam virtutem habere didicistis: licet adeps paulò maiorē emolliendi calefaciendiq; vim obtineat. Audistis autem vetustate ipsa tenuioris substantiæ fieri, & digerere promptius: eoq; phlegmonis, quæ magnum parti dolorē inferunt, magis blanda ac mitia sunt ipsa recentia: ijs verò quæ tales non sunt, cōmodiora vetusta. Et quò phlegmone diuturnior, & contumacior, hoc magis vetera prosunt, ac sola curare valent; modò postea nihil afflictæ parti influat. Quòd si influxerit, mixtā eē medicamēti quoq; virtutem oportet, cuiusmodi habet à me compositū pharmacum, ac ꝓpterea chalcitidem & palmā digerētibus admiscui: non ignarus, paucas adeò phlegmonas

diuturnas existere, quibus nihil influat. Nam ob humores in eas confluentes diuturnæ esse solent. Porrò dum hæ incipiunt & accrescunt, astringentium refrigerantiumq; medicaminũ virtus recte præpollet: ideoq; hoc emplaston pharmacum adusq; humidi cerati spissitudinẽ liquæfactum multis vtile redditur, interim vino adiecto, vel aceto, vel aqua illiquescens: nõnũquã ex oleo crudo, ὠμοτριβὲς appellant, vel alio quodam astringente, quale est Hispanum, & Histricum: vel ex dulci aliquo astrictionis experte, vel etiã vetusto. Ego quoq; myrteo & melino, vbi validius astringere res postulabat, medicamentũ liquefeci. Hæc ipsius compositio tali temperatura constat.

Vetusti adipis, quem institores axungiam appellant, sint pondo duo, olei veteris pondo tria, argẽti spumæ tatũdem, chalcitidis pondo vnciæ quatuor. Hæc ita coquere oportet: Adipis mẽbranulæ omnes eximuntur. reliquũ * cõtunditur, vt liquari possit: mox ad ignẽ liquefit, deinde per colum distillatur vt purũ fiat, nihilq; membranæ habeat, pondo duo prædicta pendens: postea chalcitidis læ-

* confringitur.

uigatæ pondo triens cum olei quadrãte adipe miſcetur: his argenti ſpumæ pondo tria adijciuntur. Ac omnia vbi ſimul in mortario coierint, conijciuntur in cacabum, ac rudicula palmæ mouentur. Sufficiet autẽ ramus vnus maiuſculus, vt ſolida ligni parte mouendo vtaris in modũ ſpathæ dictæ: vocant enim ſic quo confecturas mouẽt. & nos perſpicuitatis gratia ſimiliter nominabimus. Quod autem ſolidæ rami parti contiguũ eſt, circunciditur & tenelli procedẽtes ramuſculi decerpti cõtunduntur, ſed cortice prius exuto, vt ſegmenta iniecta pharmcũ ſucco ſuo imbuant inficiantq́;. Proinde ſtatim ab initio ſpatha vtendum eſt, ſed tenuia palme fragmenta inijcere oportet, vbi medicamentũ cerati temperaturam habuerit: nam ſi prius immittas ſuccus ipſoꝝ, quem manere volumus, ex decoctione conſumetur. Inſuper ſpathæ, qua medicamentum mouetur, pars intincta poſtquã inareſcit, vt proprium ſuccũ nõ amplius ſeruet, amputata reijcitur, reliqua eſt vſui. Hæc rurſus quatenus medicamẽto intincta ſiccata fuerit, ſimili modo abſecatur. Conſtare autẽ vobis arbi-

tror,

tros, quod palmæ ramum nō multis diebus antè abſciſſum arbore eē oportet: quippe temporis īteruallo areſcit, & ſuccū amittit. Pridie igitur per hyemem auferatur, æſtate eodem ipſo die quo cocturus es pharmacū. Vbi iam coctum craſſitiem, vt tactum nō inquinet, acquiſierit medicamen, illitum facit ad vlcera, quæ cicatricem ægrè ducunt, δυσεπούλωτα Græcè vocantur: ad cruenta valet oleo liquefactū: benefacit phlegmonis podagris, articulorum morbis, inguinum inflammationibus, phymatis, ambuſtis, pernionibus, fracturis oſſium, cōtuſionibus, omnibus deniq; affectibus, quos appellāt rheumaticos. Iam verò multi qui hernias abſecant, poſt manus operam ſtatim ipſum cum fomentis & cataplaſmatis præparatum imponūt: ſiquidem chalcitidis vnciæ ſex īmittūtur, quæ eſt ſelibra, medicamē ad magna vulnera glutināda promptius, atq; ad ea quæ cicatricē ægrè ducunt, efficacius fiet. Sunt in hoc etiā alia eiuſdem potentiæ medicamenta: ipſi tamen cum oleo liquefacto magis quàm aliis omnibus in rheumaticis affectionibus fidendum eſt. Cum enim plurima eiuſmo

di Romæ existerent, nullum tam celebre probatumq; fuit. Conducit, vt dixi, podagricis, articulorũ vitio laborãtibus quolibet tẽpore, cum dolores intensi nõ sunt, qui fotus & cataplasmata lenientia postulent. Incipientibus igitur atq; augescentibus etiamnum id genus vitijs, liquefactum pharmacũ refrigerare sinito, ac spathomela deradens pilæ inijcito, cui vinũ superfundito: quod vt recipiat, manibus subigito. Erit aũt vinum austerius, ætate quidem mediũ, substantia nõ crassum, sed quàm maxime fieri põt lucidum. Nam huiusmodi, vtpote substãtiæ tenuioris, in altum corpus penetrat: tantisper autẽ liquefacto medicamini ipsum infundito, manibus cõterens, dum excipiatur tẽpereturq;: nec humi dum restet, quod non cõtrito ac emollito pharmaco mixtũ sit. Ad hæc etiam si non prius refrigeratum medicamẽtũ deraseris, liquefacto & adhuc calido vinũ superfusum permiscere licet. Itaq; in phlegmonarũ principijs vim repulsoriam validiorẽ esse oportet. In incrementis verò hæc nõnihil ĩminuenda: quæ digerit virtus augẽda est. Porrò cũ in statum proprium, seu vigorẽ phlegmo-

nec tumor peruenerit, pares inuicem esse potestates cōuenit repellendi & digerē-di: nisi quis vehemens dolor pharmacū leniens requirat. Cæterū inclinante phlegmone digerendi vim augebitis, vt prorsus nihil vini eo tempore misceatis. Præterea dum id liquescit, si quādo astrictoriam qualitatē euidenter excellere volumus. Hispanū oleum, vel Histricum, vel quod omphacinū seu omotribes, Latinè immaturū, seu crudum appellant iniiciē-dum est. Vbi æquales vtrasq; facultates habere cupias, oleo dulci, nec recēti, nec vetusto liquādum est. Si vt digerat expetis, vetus oleum, vel cicinum cōmodè sumitur. Itaq; hoc emplastrum medicamē dum liquefit, in hunc modū temperatur: Oleū paulò copiosius quàm medicamētum esto, vt pondo videlicet vnū absoluat: medicamēti verò decem vncias iniecisse abundè suffecerit. Clarum est cuilibet, hoc efficacius reddi emplastū, quo plus medicamēti habuerit: tanto lenius ac mitius quāto liquidius fuerit ex Rhodino liquefactum. At cerati quod inungi possit, temperamentū recipit, dum medicaminis pondo in olei selibra liquatū

fuerit. Tale verò phlegmonēn inclinationibus ex vsu est. Item sedis, rectiq; intestini tumores phlegm. nodas sponte obortos omnibus melius iuuat: atqui tunc liquefactum oportuit cum oleo copiosiore, vt per cornu recti foraminis, cui vesica suis alligata sit immittatur, velut in eiusmodi vsurpare cōsueuimus. Ad hæc frequēter ipsum in his ex Rhodino lique fecimus, cacabo vasi ī quo liquescit prius subiecto, qui calidam cōtineat: prunis verò ardentibus incumbat, aut flammæ fumo carenti. Iam verò pro superioris temperaturæ modo liquatū, vt liquidi cerati spissitudinē habeat & naturalium & podicis vlcera persanat, imò & alia omnia, vel etiā vlceratos perniones, & ambusta: etenim vniuersa statim inflāmatione liberat, puraq; reddit, & solida implet carne, præsertim vbi plus chalcitidis adiectum fuerit. Insuper nemo ignorat, vinum quoq; medicamento id effecturo admiscendum esse. Quòd si acetum acceperit, ambustis optimè facit, & statim, & postea quolibet tempore impositū: siue illa iam pustulas, siue nō habeant. Constat idem facere medicamentū hoc, si qs

in aqua feruenti vstus fuerit; qui etiam affectus Græcè πυρικαυτὸν Latinè ambustum igne dicitur. Porrò si pharmacũ antè imposueris quàm phlegmone sit orta, nihil adeò ipsius generationẽ impedit prohibetq́;. Quapropter, vt dictũ est, nõnulli qui hernias secant, statim eo vtũtur, nec prius vulnere madefacto. Ad hæc cõtusionibus, fracturis, & qbuscunq; plagis, si liquidum imponitur, præsens est remedium. Ligamentis aũt circũdatum fasciarum instar quibus rupturæ deligãtur καταγματικὰς vocant, œdemata omnia & inflationes mirificè iuuat. Cùm malo succo corpus abundat, vel admodũ sensile est, quàmprimum contusis & percussis partibus illud impones, hyoscyamos recens adijcietur: qui si nõ est propter anni tempus aut locũ, nihilo magis desiderabis, si adiungas eũ qui vere depositus est, qualis etiam singulis annis ex Creta Romã apportatur. Hoc magis adhuc lene ac blandum medicamen succus mandragoræ mistus efficiet. Non aũt vos latet, & hunc à Creta optimum fictilibus poculis huc afferri, cuius vnciam vnã libræ olei emplastri liquescentis miscere

sufficit. Atq; interim amplius, interim minus impones, prout dispositio postulat. Conducit etiam in eiusmodi corporibus pharmacum ex Rhodino liquefactũ esse. Cæterum ex casu conquassatis partibus, vel ligno, vel lapide percussis, etsi ecchymosis quædam cõtigerit, protinus ab initio medicamẽ cõmodè imponetur ex vino, vt docui, liquefactũ. Quod vinum, inquã, die tertio, aut certè quarto, si particula inflãmatiõe careat, auferri oportet: oleo aũt veteri emplastrũ liquare. Nam si plenius astringantur ecchymomata, vix queant per halitum digeri. Hoc medicamento etiam vtor aduersus erysipelata, præsertim phlegmonode: adhuc longè magis ad phlegmonas erysipelatodeis. Principio igitur impono ipsum liquatũ ex Rhodino, quod oleo omotribi, id est crudo & salis experte constet: cuiusmodi erysipelatis est accõmodatissimũ. Ita iã liquefacto solani succus per totũ accuratè permixtus vniuersus & irriguus mortario superfundatur: qui si nõ adest, psylli: si æstas fuerit, etiam vuæ acerbæ cũ portulacæ, vel semperuiui succo. Etenim vuæ liquor per se plus q̃ oportet, astringit.

Tanta aũt aſtrictio eryſipelata ꝑmouet, vt quæ calorem ipſoꝝ cutem denſando includat. Rurſus portulacæ ſuccus, neque is ſolus præ lentore nimio põt exprimi. Optimum igitur eſt, qui ex vua acerba prius tunſa exprimitur, portulacæ in pila cõmittere, & ſic iterum contundere. Deinde vbi mixtorũ vnitas diligenter facta fuerit, liquorem elicere. Simili modo etiã ſemperuiui ſuccum exprimes: nam ſeorſum neq; ex hoc, quẽadmodum neq; ex cotyledone ſuccum copioſum exprimere quiſquã poteſt. At mandragoræ pomoꝝ virentium ſuccus recens adiectus magis aptum medicamen efficiet: quẽ ſi tempus non admittat, illius quæ à Creta, vel alio quopiam loco aduehatur, miſcere non dubitabis: quin & hyoſcyami ſuccũ temperare ei conſueuimus, interim meconiũ, qui papaueris eſſe Latinis dicitur. Satius autem eſt, vnà cum hoc & glauci quippiam ſupindere. At his multò imbecillior, ſed acqſitu facilis lactucæ ſuccus eſt, tum agreſtis, tum hortenſis: quam vniuerſi Græci huius tempeſtatis non θριδακίνην ſed θρίδακα nominant: agreſtem ſolam θριδακίνην appellãtes.

His rursus cicorij, polygoni, trifolij, & auriculæ muris succi minus| ad refrigerandum efficaces sunt: quanquã & ipsi refrigerent. Sed euidentius lenticula palustribus locis prouenieus. Horũ omniũ penuria miscebis acetum & aquã, quæ ascititias qualitates frigidas habeant, vasis videlicet admodum frigidæ, aut niui insistentibus, atq; ipsum Phœnicinũ medicamentum æquè refrigeratum erysipelatis admoueatur, donec vehemens ipsorũ ardor subsidat. Liquet aũt, subinde ea quæ aduẽtitia qualitate frigida erysipelatosis affectibus succurrunt, immutanda esse, maxime, vbi exactum erysipelas citra phlegmonẽ fuerit. Posteaquã verò acris illa inflãmatio quieuerit. aut nec pfectũ planè erysipelas afflixerit, sed vel erysipelatodes phlegmone, vel phlegmonodes erysipelas, non adhuc externum frigus admoliemur, verũm à succis etiã impense frigidis abstinebimus: eos medicamini liquefacto miscentes, qui mediocriter refrigerant. Ab his iam & linospermi & chamæmeli succũ temperamus, ex eoq; solo postea medicamine liquato vtemur, nihil aliud præterea immittentes. At si

quando liuidum ex frigefacientium vi erysipelas euaserit, non id amplius erysipelas appellandum est, sed abstinere nō à vini mixtura modò, sed Rhodini quoque & astringẽtium oleoꝝ oportet. Nam solum Phœnicinum veteri oleo liquefactum, quod liuorem contraxit per halitũ discutere potest: & tunc affectæ partes aqua calida fouentur, & scarificãtur. Vobis si fuerit visum hoc interdum facere, protinus Phœnicini liquefacti humidũ medicamen, cui vinum adiectũ sit, imponere conuenit: altero die vinum auferendum. Quòd si plus impendio erysipelas medicamentoꝝ violentia refrixerit, vt iam quoq; nigricet, perfusione & scarificatione vtemur. Atq; citra hæc calcis viuæ quippiam liquescẽti pharmaco immittemus. Dum verò laborantes teneri sunt, lotam ipsam vsurpabimus: tũc prodest etiam succus coriãdri pharmaco inditus, qui sanè cum cerato rhodino iuuat non mediocriter. Ad hæc quæ iam similes affectus alia pleraq; medicamenta curant, sequenti sermone dicẽtur: quædam pari virtute Phœnicini, nonnulla efficaciore prædita. Porrò aduersus fluxionũ

vitia, omnium facilè optimũ hoc remedium est, vt quod spe maiora frequẽter præstiterit. Cum itaq; femur aliquando prope inguen cruda phlegmone totũ id affligente suppurasset, crux ita nobis figurabatur, vt sanies ad inguen conflueret. Facto autem vlcere, dum hoc longiore interuallo contingeret, fluxio quæ in femur decubuerat, euacuata est. Sed fistulosa quædam dispositio sub femoris totius cute; orta est, vt ipsam iuxta patellam, quæ genu pars ἐπιγονατὶς Græcis dicitur, diuidere cogitaremus, quò saniei vtrinq; liber esset exitus: medicamẽtis autem liquidis inditis altius penetrãdi via promptior. Vbi iam femur soluissem, postero die quo incidere ipsum decreueram, inuenta sunt omnia cõcocta, arida, madorisq; expertia. Nemo igitur nõ nouit quod rationi consentaneũ erat, & postero die, & sequentibus similiter vti pharmaco: quãdo qdem particula quotidie coloratior ac sanior quàm antea redebatur. Curato itaq; hoc modo adulescente, postea multas rheumaticas affectiões hoc medicamine sanaui, quæ quidem horas simplices haberent, sed vt cõ-

mitti nō poſſent, & fiſtuloſæ intus eſſent. Non tamen ab ipſam pharmaci vſu deſi-ſtendum eſſe ſuadeo, etiam ſi multis die-bus euidens nullum præſidium afferre vi deatur, vt quod poſtea vno interim die ſimul vniuerſam vtilitatē maximā oſtē-dat. Quare bono animo hoc ſemper in rheumatis vtamini: in corpore tenero quidem, vel puero, vel muliere ad prædi-ctam mixturam quatuor vncias chalci-tidis immittentes, in valido ac duro pro alioꝝ portione, vel vnciam vnam, vel duas apponētes, vt quinque vel ſex chal-citidis vnciæ ſint, tres libræ vtriuſque, nempe olei veteris, & argēti ſpumæ. Duæ vetuſti adipis, quem inſtitores axungiā appellare diximus, diluatur in rheuma-tum vitijs oleo dulci nec nouo, nec vete-ri: aſſumaturq; vinum auſterum ætatis mediæ. Hoc pharmacū coarguit Theſſa li nugacitatem, efficaciſſimum auxilium à contrarijs potentijs compoſitum oſten-dens: vnde ſi alteram adimas, nihil præ dictorum fiet. Neq; enim ex aſtringenti-bus ſolum, ſiue laxantibus ad rheumati-cos affectus magnam cōmoditatē affe-ret, vel certè ad phlegmonas incipiētes,

& augeſcentes. Neq; leniamentum, neq; diſcutiendi vim ex ſolis relaxātibus ſine aſtrictione confectura nanciſcetur, quæ indurata habent emollire. Porrò laxabit perfectè & mediocriter emolliet, ſi non admodum vetus oleum & adipem receperit. Quod itaq; Mnaſæus pharmacum condidit, æqualia inuicem cōtinet, tum oleum, tum argenti' ſpumam, tum adipem, ſed maximè phlegmonis incipientibus increſcentibusq; eſt contrariū. Habet & noſtrum hoc eadem quæ Mnaſæi, argenti ſpumam videlicet, adipem & oleum, ſi nihil ex iјs quæ aſtringunt acceperit particulas eneruat, & robur earum diſſoluit, ob quod etiam fluxioni ſunt obnoxiæ. Didiciſtis enim, nō ſemper ob calorem immodicum, vt quidam arbitrantur, corporis particulas fluxionibus laborare, ſed hoc rarò accidere: imbecillitatem verò illarum id genus vitiј progignere, quæ vtplurimū ex intemperie frigida proficiſcitur. Itaq; ſi humectet eas quiſpiam, calefaciatq; medicamentis laxantibus, diſſolutæ prorſus & infirmæ ſunt. Rurſus ſi tumores in rheumaticis morbis fortiter aſtringat, initio

quidem proficere videbitur, cæterum quĩ restat contumacem & scirrosum faciet. Nam tales affectus subinde ne quidem ferunt nimis astringẽtium impositionẽ, vt à quibus dolore & tensione molestentur. Atqui omnis dolor inflāmata exacuit irritatq́; & fluxionibus occasionem præbet: quāuis rheumatica intemperie æger non afficiatur. Sed miri nihil est Thessalum medicæ artis operũ inexpertum, & qui morbos ratione inuenire nequeat, omnem phlegmonarũ curationẽ ignorare. Vobis autem qui crebro tum Phœnicini huius, tum alioꝝ medicamẽtorum, quæ contrarijs constant virtutibus, efficacissima in multis morbis auxilia videritis, conandum est interim, vbi iam composita desiderantur, eadem methodo ex illis quæcunq; regio præbet, conficere, cum phlegmonẽ suspicamini futuram, vel incepisse modò, quæ magis astringunt, in augmento, quæ minus, in statu & inclinatione, quæ magis relaxãt, & d gerunt. Semper tamen vtraque misceatur, & repellendi, & discutiendi facultas, nisi quando fluxio prorsus constiterit, et corpus vacuum fuerit, tunc ad di-

gerentem, ſicut in primis incurſibus ad repulſoriam virtutem, tuta eſt acceſſio.

De emplaſtris quæ ex argenti ſpuma præparantur.

QVoniam in emplaſtri mei Phœnicini confectura adipem vetuſtam & oleum, digerendi poteſtatem habere dixi, chalcitidem verò & palmã colligendi repellendiq́; : hæc aũt medicamen emplaſtrum ſine argenti ſpuma procreare non poſſunt : ob id viſum mihi eſt de ipſius ſpumæ vſu deinceps verba facere. Siquidem Phœnicini viribus nec eam obeſſe, nec cõducere, ſed materiæ ad emplaſtri pharmaci compoſitionem idoneæ rationẽ obtinere putandum eſt. Non abſurdum itaq; mihi apparet, ſi de eiuſmodi medicamentis, exempli gratia, de ſpuma argenti diſputationẽ inſtituero. Sunt non pauca quæ poteſtatẽ aut nullam, aut exiguam admodum pharmaco quod præparatur ſimul afferunt: cõmoditatem verò materiæ præbent, vt vel emplaſtri, vel cerati ſpeciem referat. Neq;

enim argenti ſpuma manifeſtò calida Argenti
eſt, ſicut nec frigida, nec humida, ſed mo- ſpumæ
dicam ſiccandi habet virtutem in primo vſus &
abſceſſu, ab his quæ adamuſſim media vires.
ſunt inter humida & ſicca. Non tamē vis
eius eſt ferruminare, ſicut nec aperire: itē
nec abſtergere, quēadmodum nec expur
gare euidenter. ſed paulum à medijs ad
craſſius receſſit. Verùm hoc quoq; ex diu-
turna coctione deponit fuſa ob ignis po
tentiā, & alterata. Porrò ſola per ſe cru-
da femorum attritus ex itinere iuuat, quo
etiam modicè exiccare cognoſcitur. Ad
hæc neq; acrem, vel ſuauem, neq; acidā,
vel amaram, vel auſteram, vel acerbam,
vel omnino aſtringentē facultatē ipſam
habere guſtus abundè teſtis eſt. Quemad
modum etiam vlcera nec ab ea derodi,
nec calefieri, nec refrigerari, nec purgari,
nec carne impleri, nec cum caro ſuper-
creuerit, tolli percipimus. Licet itaq; no
bis in varium vſum adminiſtrare argen-
ti ſpumam, interim ex oleo & aqua co-
ctionem eius aduſque emplaſtri ſpiſſitu-
dinem molientibus, interdum ex oleo &
aceto, aliquando ex oleo & vino. Porrò
in quibuſcunq; iſtorum coquatur, melius

id medicamenti redditur, quod magis coctum fuerit, quod liquidorũ quæ miscentur copia continget. Est enim ex ijs pharmacis, quæ liquefieri possunt, etiam spuma argenti, dum tota funditur, sicut resina & cera: sed non statim vbi ignem cõtigerit. Vnde multis imponit, qui nullo modo ipsam fundi existimant. Igitur cum oxelæo cocta, liquescit citius perinde vt cum ærugine, quæ & ipsa fundi solet, vti chalcitis & misy. Omnium itaq; celerrimè chalcitis funditur: tardissimè argenti spuma. At in horum medio sunt ærugo et misy: funditur et sori, sed longiore temporis interuallo, vt quod terrestre magis et saxeum sit quàm chalcitis et misy: sed de his iterum dicetur. Argẽti spumã per oxelæum coquens ocyus liquefacies, per hydrelæum tardius: tamẽ funditur sic quoq;, si duplũ eius sit vtrũq; liquidum. Ego certè plus etiã quàm duplum miscui frequenter, vt paulò pòst exponam. Atqui melius est statim ab initio hæc tria in mortario temperare, argẽti spumã, aquam, et oleum. Quòd si candidum medicamen esse cures, oleum purum lucidiusq; inijcito, atq; aquam simi-

De metallis quæ liquefiunt.

liter

iter puram ac candidam, coquaturq́; in
oco ſub dio ſoli expoſito: quia nubilus
ër pharmacum deni rat: ſyncerus ma
gnum ad albedinem adiumentũ adfert,
icut aqua in huiuſmodi aëre aſperſa. Cæ
erum obſeruato, vt coctionem lignis, aut
arbonibus peruri, incipiẽtibus moliaris.
Nam fumus ei facile nigredinem conci-
iat. Peruſtis igitur antea carbonibus cũ
xactè ardent, tũc coctionem auſpicare.
Quòd ſi illam protinus nõ abſoluant, in
lio foco ſimili modo carbonibus præ-
paratis cacabum ſuperponito. Quæ ergo
medicaminis candidi faciẽdi gratia ob-
eruanda ſunt, abunde ſatis indicatũ eſt.
am verò hoc fit glutinantius, quo plus,
t demõſtratũ eſt, liquoris affuerit. Quẽ-
dmodum ſi ſingulorum trium pondo li-
ram vnam iniicias, firmius adhærebit.
At ſi argenti ſpuma non illiqueſcat, cau-
a eſt potiſſimum, cur id facile decidat:
icut diutius adhæret, cum argẽti ſpuma
octa funditur, alteraturq́;. Candidius ſa
è erit, citiusq́; coquetur, libris duobus
quæ in tres vtriuſq́;, puta ſpumæ argẽ-
& olei iniectis. Atq́; hoc in paruis vlce
bus vti cõſueuimus. Medicamẽti, quod

Vt candidũ ſit emplaſtrum.

aqua coquitur, potestas nota est, si mem-
nerimus eorũ, quæ in cõmẽtario de sim-
plicibus medicamentis dicta sunt.

De emplastro quod ex argẽt- spuma & hydrelæo cõficit

A Qua peculiari substãtia semp-
humectat & refrigerat. Ascititi-
autem calore assumpto, done-
ipsum perseruat, excalefacit: frigida fa-
cta refrigerat. Oleum sanè si recens fi-
pharmaco non renititur: permanet enim
humidum & modicè frigidũ, quali ma-
ximè tenera corpora & vitiosis humori-
bus obnoxia indigent. Mulieres itaq; &
pueri, atq; ex grandioribus mollem cor-
poris habitũ sortiti, nempe cãdidi cute
eius generis medicamẽta reqrunt. Porrè
coctum ostendimus ex oleo copiosiore, e
aqua reddi tam glutinans, vt ne quidem
à lotis decidat. Etenim vlceribus quæ ad
cicatricem veniunt, multis diebus subse-
quẽtibus pharmacũ immanare expedit,
quò melius & citius ita cicatrix ducatur.
Notum est huiusmodi pharmacũ pruri-

nus, desquamata, & vt vno verbo expediam, praua vlcera persanare, in quibus & subliquidum, vt vocāt, ceratum, aliaq; id genus vtiliora sunt ijs, quæ validā potestatem occupant, qualia magnis vulneribus imponuntur. De quorum omnium simul virtute in tertio libro de morbis curandis dictum nobis est: in quo generales cōmunesq; sermones (vniuersales nuncupant) de quaque vlceris differētia tradidimus, ostendentes, quales medicamētorum, quibus illa curabuntur, vires esse conueniat. Hic vero particulares materias recensemus, temperaturas eorū definientes & modos, quibusq; in præparatione reddantur optima demonstrantes. Ex hydrelæo itaq; argenti spuma, sicuti comprehensum est, præparata, emplastrū tactu blandissimū, & adhærendo pertinax efficit: præterea aspectu album, refrigeratoriam vim habēs mediocrem, cuius auxilio exulceratis partibus ne quid influat, impedit, etiam influxum denuò ad partes extimas retrudit, vt res fiat huiusmodi, qualis cum spongiam aqua frigida humentē particulæ cuidam corporis imponimus. Nam illa rugosum contra,

ctumq; totum locum facit, non tantum expellens quod influit, sed etiam quod in eo cõtinetur ad vicina extũdens. Atq; emplastrum modò cõmemoratum, non ex prima facultate, sed per accidẽs exiccare dicetur. Propriè nimirũ et primariò ea quæ digerunt, et temperamẽta ad sicciorem statum perducunt, nominantur siccantia: ex accidenti verò etiã ea, quæ frigoris causa id quod influit, remittunt: quod continetur, expellunt. In summa, nullũ hu nectãs, vel primario, vel ex accidenti vlceribus cõmodũ est, vt in tertio Methodi medẽdi libro demõstrauimus.

De emplastro quod ex argẽti spuma & oxelæo componitur.

DE argenti spuma quæ ex hydrelæo præparatur etiam hæc sufficiunt. Digrediendum modò est ad eam, quæ oxelæo componitur. Itaq; mediocriter exiccans medicamentũ fit, si vtriusq;, nempe olei et aceti, duplo maior portio quàm argenti spumæ misceatur

tur. At si vetus oleum sit, multo magis exiccat: copiosior verò duplo vtriusque mensura valentius facit pharmacū. Quapropter fistulas, quæ nondum callum durum habent, curat. Cæterum spumæ argenti vna pars inijcitur: illorum singulorum duæ S. Quinetiam tripla cuiusq; parte temperata nonnunquam toto die coxi medicamentū. Vnde quidem reddebatur nigrum, sed perinde ac bitumen probum splendescebat. Porrò maxima siccandi potentia pollet, curatq; vlcera perdifficilia, & fistulas, quales dixi, iungit, tum vulnera cruenta glutinat: vno verbo, exiccat sine morsu. Huius rei gratia etiam alia vniuersa vlcera sanat, maiora minoraq;, donec ad cicatricem perueniant. Aequum est & alia quædā eius opera cōmemorare, quæ forsan ne qdem speraueris, quantum ad materiæ humilitatem attinet. Nam cum febris solutio ex parotide suppurata cuidam accidisset, fistulam fieri suspicati sumus quā sex mensibus post principium in agro mihi ostenderunt. Erat enim puer agricolæ annos natus circiter quindecim: huic cum ex emplastro illo, quanta tunc mihi copia

aderat, imponendum dedissem, ipse in vrbem reuersus sum, pluribus negotijs medicis occupatus interea oblitus sum eius qui pharmacum acceperat: sed à bimestri præter animi mei expectationem venit incolumis: immittētibus enim nobis suillum pilum per fistulam, ad articuli cōmissuram vsq; procedere videbatur. Non multo pòst, cum alius puer forte fortuna eiusdem cum priore ætatis, eodemq; morbo laborans mihi esset ostensus, emplastrum hoc imposui, quo ille pariter integre sanitati restitutus est. Ab eo tempore plurimos simili vitio huius medicamenti virtute liberaui, tum pueros, tum adolescentes, tum mulieres. Vos igitur, si vti eo ad huiusmodi affectus volueritis, vetustissimum oleum: & acetum quàmaccerrimum, ex vino videlicet solo confectum iniicitote: non vt quidam aqua mixta ipsum præparant: sed purum sit, & quàmmaxime licet pellucidum. Tale siquidem tenuius commodiusq; ijs erit, ad quæ ipsum requirimus. Hoc pharmaco etiam musculos induratos subinde curaui.

De emplastro quod ex argẽti spuma & œnelæo præparatur.

Reliquum est, vt de argẽti spuma dicam, quæ ex œnelæo componitur, & parem prædictis temperaturam ac virtutis excessus pro humorũ copia respõdentes habet. Etenim æquali portione tria mixta præparaui. & duplo maiore vtriusq; liquidi mensura quàm argenti spumæ : interdũ triplo imposita. Confeci autem nõnunquam hoc modo: per æstatem sole calido argenti spumam ex vino falerno cõterebam singulis diebus quindecim continuis, vinum rursus, si fortè primum euaporarat, infundens. Ab eo tempore coctum medicamẽ exiccans abundè factum est : quo in rheuma ticis cõstitutionibus perinde ac Palmeo, quod φοινίκινον appellaui, vsus sum : ex oleo liquefaciens, vt in illo prædictum est. Ac femur iamdiu induratũ, cruentaq; vulnera eo sanauimus. In summa, ad omnia fuit optimum, Atqui si falernum ad manum non habeas, aliud sumito co

lore fuluum, sed tenue substantia, vt pel-luceat: cuiusmodi est Ariusium, quod in Chio nascitur, & odorum vehementer Lesbium: in Mitylena paucũ, in Eresso & Methymna copiosius meliusq; prouenies. Item quod falerno simile est, Tmolites. Est & hoc tenuissimum, fuluũ colore, dulce mediocriter, nimisquàm odoratum. hoc inueteratum omnibus vsui esse potest, quibus & falernum. Insuper aliud Tmolites vinum est simile ei colore & substantia: verùm nec dulce nec odorum. Habet autẽ vim quandam astringendi, sed suauitate multò inferius est. Hæc itaque ex cocta spuma argenti fiunt medicamenta.

De crudæ spumæ argẽti vsu.

INcocta quidem per se, vt annotauimus, attritus emendat. Ex oleo autẽ seu vino trita siccataq; vlceribus medetur, quæ ob humiditatem vix cicatricem recipiũt. Quòd si rosionis expertem esse cupis, elota vtitor.

Quomodo lauare oporteat argenti ſpumam, & reliqua metallica.

FAcilè eluitur, vt quæ ſtatim ꝓpter innatam grauitatem liquoribus, in quibus læuigatur ſubſidat: vnde totam roſionèm in aqua lota exuit: acuti verò ſenſus homines, parum adeò mordacem percipiunt, ſi ex aceto vel vino eluatur. Porrò conuenit, diligenter toto die contritam cum liquore per noctem relinquere: poſtero die mane illum auferre: alium mox ſuperfundere: poſtea curſus terere ſimiliter: iterumq́; ſequenti aurora liquorem emittere. Quod faciundum eſt, donec ſimul cum liquido argẽti ſpumæ velut tenuiſſima quædam portio appareat, cumq́; nihil ſorditiei amplius ineſt, nihil etiam magis effundendum eſt. Attamen conterere diebus pluribus, etſi nihil ei inſiſtat, ſole feruenti ſatius eſt: ita enim accidit, vt medicamẽtum exiccet valentius. Porrò nouerunt omnes id æſtate non ſolum in argẽti ſpuma, verùm in alijs etiam quæ hoc modo

præparantur fieri cõmodius. Siquidem cadmia, æris spuma, æs vstum, item quod vocatur diphryges, cerussa, misy, sori, stymmi, & omnes lapides, præterea calx perinde vt argenti spuma ex liquore aliquo prædicto eluuntur, læuigãturq; : interdum ex marina præparationem ipsorum molior, de quibus in sermonis processu rursus agitabitur. Nunc enim propositum mihi est emplastra persensere, quæ iuniores medici cum ρω̃ in vltima syllaba & scribunt & enunciant: quemadmodum in Centrio, & Milotride facere omnes consueuerunt. Siquidem in his prima nominum positio videtur sine ρω̃ facta fuisse à verbo quidem κεντω̃ν Centrio nominato, vltima syllaba ρω̃ nõ habente: Milotride verò composita ex mila & ote. At cùm hoc tempore propè omnes ea cũ ρω̃ efferant, nõ peccaueris, si eodem modo cum illis pronũcies, præsertim in Centrio. Quippe ostendimus in opere quod contra illos, qui barbarè loquentes corripiunt, prodidimus, & ipsos Atticos viros valescentẽ vsum & consuetudinem secutos fuisse. Nam alij quoque ante me indicarunt Atticorum linguam

permutum à proprietate sua decidisse: ac omnes, quorũ eloquentiæ laus ac gloria maxima apud Græcos extat, suæ quenq; tempestatis morẽ imitatos fuisse. Et nos itaq; cum nullum non inueniamus nunc medicamentarios libros emplastri nomen cum ϱω̃ scriptum habere, vsum præualentem sequemur.

De medicamẽtis quæ ex molybdæna conficiuntur.

RElatum est superius quoq;, molybdænam & argenti spumam in eundem ferè vsum adhiberi. Omnia enim quæ ex argenti spuma cõponũtur, etiam ex molybdæna fieri possunt: sed facultate inuicem differũt, tantum vt molybdæna substantiæ crassioris frigidiorisq; sit: argenti spuma tenuioris, & inter calidam ac frigidam mediæ. Cæterum colores medicamentorum, quæ inde præparantur, molybdæna nonnihil euariat, quãto magis giluos ipsos efficit. Quare et alborum emplastrorũ, quæ non modo cerussam, sed argẽti spumã quoq;

habent, nullum ex molybdæna constat. Cuius mistura color albus, cinerius redditur: potestas autem vt in albo emplastro, quod ex hydrelæo componitur, melior etiā euadit, præcipuè in teneris corporibus, tantum abest vt pereat. Cum discutere quid volumus, argenti spuma quàm molybdæna potior est. Pari modo in reliquis medicaminibus, quæ ex argenti spuma compositionis titulum sortita sunt, cum molybdenam adiicimus, color et virtus immutatur, quantum paulò ante vobis indicauimus.

De emplastris albis quæ ex argēti spuma, & cerussa fiūt.

VEl coloris causa medici cerussam argenti spumæ ad emplastra alba conficienda miscent, vel vt quandam astringēdi, ac refrigerādi vim medicamento concilient. Quippe videntes huiusmodi nigrescere, cū largius coctū fuerit, præsertim lignis, et ijs forsan fumidis, nec in aëre puro, mox ab igne tollere coguntur: ob quod ipsum nec

aquam copiosam, nec oleum temperare. Merito igitur resinam ei adiungere considerarunt, quo sequax, ac sibi continuũ fiat, viscosum quid assumens, maximè cum liquida resina immittitur. at ex tali mixtura deterius, efficitur pharmacum: etenim mordax aliquid resina repræsentat: quod siccet nihil adeò generosum, cuius vsum priuatim vlceribus esse necessarium didicistis. Quædam itaq; resinæ vel insigniter derodunt, de quibus vniuersis iterum sermo futurus est. Mitissimæ verò duæ inter eas sunt: prima terebinthina, laryx altera nũcupatur. Has igitur miscere satius est, vbi id genus emplastri conficere cogitas. At multò leniora tactu omnia fiunt, tum quæ resina cõstant, si ceræ quid adiectum sit: tum quæ ex cera, si resinæ nõnihil admixtũ habeant: quiobrem cera resinæ temperanda est, vt autem color emplastri albus seruetur, albam esse congruit. Est sanè alba, quæ suapte natura prouenit, pontica: sic nominari consueuit, licet aliunde veniat, quòd plurima in Ponto alba nascatur, alijs in regionibus paucissima. At candida, quæ tyrrhenica nominata est, non sponte exe-

scit, quare nullam euidētem habet acrimoniam, Quæ verò suo instinctu crescunt, nonnullæ acres sunt, quas prius eluere oportet in hunc modum: Liquātur primū ad ignem, deinde in aqua fontis pura demerguntur: vbi permouētur expurganturq;. Simili ratione et pix, et resina, et quod physema dicitur, lauandum est. de quibus iterum exactius cōmentabitur. In præsentia, quoniam albi emplastri cōpositionē tradimus, reliquū eoꝝ quæ præcepta sunt deinceps percensebimus. Posteaquā ergo cerusse, spumæq; argenti coctis prius vsq; dum medicamen digitos non inquinans appareat, cera simul cum resina fuerit adiecta, candidum emplastrū, si placet, habebitis, interim aquam iniicientes, interim oleum duntaxat, idq; nunc recens, nunc vetus. Prius enim iam audiuistis, quam virtutē aqua et oleum vetus habeat. Nouistis item, quod omphacinum oleum, et id quod colitur in Hiberia, quæ nūc Hispania dicitur, astringens quippiam pharmaco adiicit. Histricum non modò exiguam astrictionem, sed amaritudinem quoq; refert. Proinde differunt tantū ex

astringentibus cōfecturæ, ab ijs quæ dulci oleo constant, quanto initio vlceris et fini potiora sunt omnia quæ nonnihil astringens continent, in medijs dulcia. Nam in principio medicamenta repellentia prosunt vlceribus, ne phlegmone corripiantur. Inde quæ magis relaxent, si non phlegmone adsit, transpiratus gratia: ꝙ si affuerit, etiam ob illam vt citius dissoluatur. Atqui clarum est, de parua phlegmone verba fieri. siquidem exigua vlcera, in q̄bus albis hisce emplastris vtimur, magna comitari phlegmone non potest, si error nullus accesserit. Cæterum vlceribus quæ ad cicatricem veniunt, astringendi qualitatem vtilem esse cui obscurum est? Tempus igitur iam postulat medicaminum quæ emplastrum album vtilissimum constituunt, temperaturam exponere.

Pondus emplastri.

Aequa sit portio vtriusq; metallici, cerussæ et argenti spumæ. et hæc, si videatur, esto singuloꝝ pondo libra: olei verò mensura amboꝝ simul pondus absoluat, vel vt Romani dicunt, sint pondo libræ

duæ, ceræ pondo selibra, terebinthinæ illius dimidiũ, hoc est, pondo vnciæ tres. Quòd si thus admisceas, primũ lenius euadet, seu vt Græci dicunt, ἀνωδυνώτερον, tũ parua vlcera, quæ phlegmone infestat, ocyus concoquet sed ad cicatricem ducendam erit imbecillius. Nam carnem supercrescentem promouet, quoniã thus σαρκωτικὸν est, vt ĩ tertio libro de morbis curãdis legistis. Satius itaq; est, inijcere & aluminis paulu um, tum ad cicatricem ducendã, tum alterius causa: quãdoquidem laxantia medicamẽta p'ethoricis, & vitioso succo obnoxijs corporibus adhibita, aff ctis partibus fluxũ concitant. Ex his itaq; omnibus compositum medicamen, tumores præter naturam in molli corpore, qui nec magni adeò, nec dolorifici sunt, discutere poterit: præsertim cum thus abundè assumpserit. Erit itaq; in p̃dictis copiosum thus, si æquale terebinthinæ pondus accipiat: sin eius dimidium, minorẽ digerendi vim medicamentũ habebit. Magis aũt cicatrici ducendæ erit idoneũ, q̃, quod duplo copiosius id receperit. Iam si plenius adhuc digerere cupiatis, etiã piperis albi pauxillũ
adijcitote,

adijcitote, quod vlcerum cicatrici obducendæ nihil obesse potest. Sit igitur aluminis pondo vncia, in piperis semuncia: Ratio siqdem est, huius tres denarios, illius sex inijcere. Quoniã verò pstat alumen, & aliàs qđ scissile noiatur, & colore candidũ est, id immittere expedit.

Quomodo cãdida emplastra componenda sunt aduersus vlcera, cacoëthæ, & quę cicatricem difficulter admittunt.

QVæ dysepulota, id est, vix ad cicatricem venientia, quæ item κακοηθῆ, id est, maligna vocẽ, distinguẽdum modò est: quia nõ solum in præsentem disputationẽ, sed etiam in futuram cõmodum est. Quæ itaq; ex humorũ confluxu, vel multoꝝ, vel acrium oriuntur, siue eo ꝙ locus affectus huiusmodi iam dispositionẽ habuerit, vt licet bonum sit quod influat, tamẽ ipsum corrũpat, dysepulota nomino, Porrò quæ iam

dictum obtinent affectũ singulari vocabulo cacoëthe appello. Nunc igitur cum priores me emplastra quædã alba, vt quæ dysepulotis cicatricẽ probè obducat, cõscripserint, propterea ego quoq; alba scribo emplastra, quæ aduersus dysepulota omnia, & cacoëthe nõnulla, quæ nõ paruum admodum habent statum, cõposui: Nam in illis denuò medicamẽta accõmoda dicẽtur. Primum hoc methodum dicturus sum, qua id genus emplastra quàmplurima conficere discetis. Duplex enim scopus est: alter, omniũ quæ ratiõe componũtur medicamentorum communis: alter peculiaris colore ab his differens. Quæ igitur in cõmẽtario de simplicibus medicamentis cognouistis, sine rosione quidem ac morsu, validè tamen adeò exiccantia, hæc in memoriam reducite. Omnino aũt referebat ea, præterquam quod non erodunt vel astringunt, manifestò etiam detergere posse. Siqdem caua plurima eius generis vlcera tanquã ab excesione humorum malignorũ facta apparent: eiusq; rei gratia carne impleri desiderat. Ostendimus in tertio Therapeutices libro, omnia quæ carnem generant

medicamenta detergendi facultatē habere: Multa etiam alia siccam obtinent virtutem, huiusmodi vlceribus curandis accōmodam. Sed age nunc repetamus ea, quæ candorem tueri possint, aut non adeò lædere. Hoc ex genere est cadmia, pompholyx, calx ostrea cōcremata, purpura, buccina, & sepiæ pars ossea: parum officiet colori & æris squama, & vstæ chalcitidis non fuluū, sed cinereum, vel subalbidum. Quomodo autē huiusmodi præparādum sit, rursus in theriacæ antidoti sermone dicemus. Porrò dictorum quodq;, si lauetur, totam rosionē amittet; quēadmodum cera quæ medicamini cōficiendo admiscebitur, tum resina. Cæterum quod cera tyrrhenica, vel pōtica dicta, ad candidi emplastri præparationem sit idonea, prius explicatum est; resina vero & laryx, & terebinthina, vti vocātur, aduersus vlcera maligniora magis valent. Thuris partem aliquā indere non abs re fuerit, vt vlcerum maleficorum dispositio coquatur, & ad suppurationē veniat. At non solum ex prædictis medicamentis vnumquodq; lauandum venit, sed etiam metallica, tum quāmaximè in loco soli

exposito, vel aqua, vel aceto, vel marina, vel vino leuigare oportet: pura autem & candida, & perspicua singula erunt, candoris cuiusdam medicaměto cōciliandi gratia. De cerussa, oleo, coctionis modo, aëre circunfluo, & igne, quomodo quodq; eorum albedinem adferat exposuimus. At quēadmodum in alijs, ita in his quoq; facultatis aquæ, aceti, marinæ, viniq; albissimi peritum id in compositura temperare conuenit, quod insigniter curando morbo profuturum est. Etenim an vlceribus prætumidis, ὄχθώδη appellant, quæ oras crassas, callosas, multamq; attenuationem requirētes habent, ex aceto & marina curiosæ leuigata, magis q̄ quæ per aquam idonea sunt. In quibus autem acre & mordax est humidum, q̄d in vlcera fertur, ex aqua terere potius singula metallica necesse est. Quēadmodum rursus ex vino magis, vbi copiosus humor vlceribus influens apparet. Hæc igitur singula quæ dixi, in vnoquoq; iam nominato humore læuigata diebus pluribus, inieci frequenter pharmacis, & omnium cicatricem ducentium, quæ cerussa & argenti spuma constant, expertus sum opti-

cia. Verùm scriptiones quasdam amicis quoq; dedimus, qui huiusmodi pharmaca desiderarent: à quibus ipsis in vsum ac experientiam producta, quod titulo promittunt tueri videntur. Itaq; argenti spuma cũ cerussa prius cocta, & medicamento ferè ad puram cõsistentiã perueniente, inijcienda est larix, vel terebinthina resina cum cera candida. His pulchre vnitis adde metallica, quæ huiusmodi temperaturã habent. Argenti spumæ & cerussæ pro cõsuetudine singulorum pondo: coquatur cum olei libris duabus, frequẽter etiam aquæ selibra addita. Liquescit enim argenti spuma citius, tum coctio aquã consumit, vt nihil ad humiditatẽ pharmaco apertè ꝓsit: resine pondo tres vnciæ, ceræ duplum sufficit. Quanquã si duas resinæ indideritis interim, quatuor ceræ, sic quoq; cõpositiones nõ adeò differre inuenientur: thuris pondo vncia semis satisfacit post cerã & resinã: deinde tres aliorum iniectæ, quæ drachmæ quatuor sunt ad viginti: impones aũt duorum, triũ, plurium, ac omniũ quæ numeraui: quorum singulorum tibi copia cõtingat, vt si omnia habeas, æquam portionẽ cuiusq; inijcies,

cadmiæ dico & pompholygis, buccinorum cineris, vel ostreorum, & æris squamæ, singulorum denarij septem erunt, qui tres vncias absoluunt. Quòd si calcem lotam misceas, singulorum drachmæ quinque ponentur. Si vstæ chalcitidis, singulorum drachmæ quatuor, vt ex omnibus sex coeuntis tres vnciæ fiant. Verùm chalcitis usta sit, elota, & colore cinereo, nō qualē multi ex ijs, qui vrunt eam, faciunt; veluti si dicas ex pallido flaui: si duo quædam ex his habeas solum, tres vncias ex ambobus ponito: hoc est vtriusq; vnā semissem. Hæc in præsentia ad alborum emplastrorum constitutionē vlceribus dysepulotis curādis cognoscere vobis sufficit. Atqui cerata alba & liquida, πάρυγρα vocant, etiā ex ijs ipsis præparātur: differunt tamen ab emplastris, quod, neq; argenti spuma, nec cerussa coquatur. Adeps verò vel anserinus, vel gallinaceus, vel suillus, vel vitulinus indatur. Quòd si vinum interim habeas, vel acetum, quæ albissima, lucidissimaq; sint, aquæ loco ipsa admiscebis.

πάρυγρα

E SECVNDO LIBRO GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM. KATA ΓΕΝΗ.

De colorum in Emplastris varietate.

EDICAMENTA colore similia tradere nõ est artificum. Quoniam verò potentes qdam viri interdum nos iubent emplastrum sibi meliꝰ conficere, quod vlcera glutinet, vel cicatricem ducat, vel indurata emolliat, vel aliud huiusmodi facere possit, coacti sunt nonnulli recentiorum medicorum, vbi similia colore seriatim conscribent, ꝓprias cuiq; appellationes apponere.

De medicis imperitis, & vlcus cauum curandi ratione.

QVòd si affectus cuiuslibet eorũ, quos curandos suscipiũt, naturã scirent, methodumq; cognoscerent, qua & simplicium singulorũ medicaminum vires, & scopum curationis inuenirent, non vtiq; compositionis modum desiderarẽt. Exempli geatia: statim cauum vlcus, apertum (nihil enim mali est, vt quidam vocant breuiores disciplinæ gratia, sic nos quoq; nominare) quomodo quis sanare queat consideremus: tanquam si nondum aliquod ei curando aptum medicamen inuentũ sit. Nam quũ docuerimus, à ratione cauorum vlcerum curationem subministrari, nascente alia carne loco perditæ, ex ea videlicet quæ subiecta est, cogitauimus fieri non posse hoc, si in vlcere sordes, aut copiosa humiditas insit. Verùm sordes medicamina detergentia auferunt, humorẽ exiccantia discutiunt, Quoniam vlcera carne implenda pharmaco exiccante, & detergẽte mediocriter sine morsu, indigere de-

monstrauimus, conuenit eiusmodi pharmacorum materiam quænam sit in memoriam reducere. Indicata est in libro de simplicium medicamentorum facultatibus, insuper conueniens singulorum ordo: Hoc etenim, sicut dixi, admodum vtile est, vt si quando fortiore quis pharmaco opus habeat, ad quod digrediatur cognoscat. Verùm cum simplex nullum habemus, composito vtimur. Atque primum fingamus nos habere ceram & æruginem, aliud nihil quod cauo vlceri manifestè conducat; thus dico irim, aristolochiam, farinam eruorum, radicem panacis, & quæcunque ex hoc sunt genere. Quum igitur sciamus, quod cera sola imposita sordidum vlcus efficiat, quia neque detergere, neque exiccare possit, ærugo rosionem inferet: præterea exedet, atque phlegmonem excitabit: quæ sanè vtraque deuitabimus: medium ex ambobus aliquot conficiemus, imbecillius quidem ærugine, valentius autem cera. Sed quoniam hæc paululo inferior est eo quod commodè queat adijci, ærugo autem multum præcellit, multæ ceræ modicam æruginem admiscebimus. Quantam aût quantæ? Hoc enim deinceps venit di-

cendum, exactè quātitatem cuiusq; ante experientiam inuenire posse neminem: conijcere tamen & iudicare, & cōponere pharmacum, primū adeò nullum insigniter improsperum successum habiturū: quēadmodū ego aliquando feci in quodam vico, vbi neq; ipse quod me sequeretur habebam, neq; alius ex ijs qui ibidem agebant, copiam mihi facere poterat. Reperi solum ad compositionē idoneam æruginem & ceram: quibus acceptis, & ad ignem cera liquefacta cum oleo rhodino, vt liquidum ceratū fieret, miscui cerati libræ vnciam vnam æruginis, hoc est duodecimā partē: statui enim decimam vel duodecimā temperare: suspicatus quidem maiorem, vt acriorem cera futuram, minorem tanquā imbecilliorem. Experiuntibus aūt nobis compositionē, visæ sunt partes decima & duodecima rectè pro corpoꝝ differentia cōmistæ. Ostendimus enim, quod etiā vsus attestatur, valida corpora validiora sustinere medicamina, imbecilliora huiusmodi non ferre. Validiora dico corpora, quæ temperamēto sicciora sunt, veluti agricolarum, nautarū, & venatoꝝ: imbecilliora

molliora, vel natura, vel victus consuetudine, cuiusmodi sunt mulierũ, eunuchorũ, puerorum, & qui naturali temperamẽto sunt humidi, candido molliq; corpore præditi. Dura igitur ex copiosiore ærugine cerato admixta carnem recipiũt, mollia ex pauciore. Vnde, vt frequẽter dictũ est, vnum pharmacũ omnibus nequaquã conuenire potest, sed oportet mediũ esse, ceu ad mediam temperaturam aptatum: ducere verò ad vtrãq; eius medij partẽ, dum quotidiano vsu, & experientia probatur: si vt res postulat confectum sit, in eo manere consilium est: si paulum deficiat, augere ipsius vires: quẽadmodum etiam adimere, cum præter modum efficax sit, velut in ipso hoc proposito pharmaco, quod cerato & ærugine constat, considerare prius oportet, vlcus'ne carne obductum sit, an nondum, sed sordibus humoreq; madeat, vel pter q carne impletum non est, erosionis sensus aliquis laboranti ortus sit, & calidior, vel rubicũda magis pars vlcerata apparuerit. Quòd si igitur imbecillius videatur, melle vel ærugine admixtis potẽtiam eius augebis: si validius, oleum vel rhodinon mi-

scebis, resoluens pharmacum, quod linamentis excipiendum est. Cõmodè q̃dem ceratum & ærugo sic temperantur, quẽadmodum à me nõnunquam esse mixta retuli. Confectura autem medicantibus hæc esto emplastri cõpositi (viride à colore vocant) sanantis q̃dem recentia vulnera, quæcunq; non adeò magna sunt, sed quod ex rhodino simul ad mediocris pharmaci consistentiam potest liquefieri. Quin & resinæ vel colophoniæ, & phrygtæ nominatæ, vel terebinthinæ nõnihil ipsum habere oportebit. Ostendimus aũt laricem vocatam terebinthinæ quodammodo esse similem. Porrò quãtitas earũ misturæ & hic coniecturari põt: si enim plus resinæ q̃ ex vsu sit admisceamus, donec manibus subigitur molle apparet: in linteolum verò illitum paulò pòst instar pellis indurescit, facilè à corpore decidens: Sin minus æquali portione resinæ cum cera mixtum sit, nõ habebit hoc quod glutinet, εὐκόλλον Græcis appellatur, vt pars vlcerata magis extendatur. Liquet autem, si alicui particulæ impusueris, difficulter fore conglutinans, & protinus ab ipsa relabi. Quæ igitur me-

diocris temperatura, ceu emplastri con-sistentiæ conueniens? Siquidem mihi fi-dem adhibes, par vtriusq; portio: nec ce-ra, nec resina siccitatem vetustatemq; re-præsentet. Optimũ siquidem huiusmodi mixtionis temperamentũ est, si ambo pin-guia & mollia assumantur: si alterum ex-cedat, resinam præpollere satius est: qua-re nonnulli duplam huius mensurã sta-ctæ ceræ admiscent.

Confectura simplicis empla-stri viridis, & virtutis ip-sius explicatio.

VIride nõnulli, sic enim ipsi nomi-nant, ex dupla re sine portiõe cõ-fecerunt: duas quidem eiusdem libras, vnã verò ceræ, & binos olei cya-thos immiscentes. Aeruginis autem alij duas, alij tres vncias huiusmodi ceræ & resinæ mixtioni immittunt. Sed etiam in præparatiõe liquefactis, quæ liquari pos-sunt æruginem inspergunt. Quidam vbi refrigerauerint, mox raserint, in morta-rio temperaturam moliuntur. Porrò qui

medicamentum cruentorum vlcerum glutinantius facere statuunt, æruginē in pila prius cum aceto læuigatam iniiciunt, cerratum radentes. Proinde si quis vestrum roget, quale horum viridium emplastrorum sit præstantissimū, succurrat id quod identidē à me p̄dicatur, oīa esse optima ei, qui affectus q̄bus singula offerūtur cognoscat: sicut eos ignorāti oīa pessima. Mei etenim officij est dicere, id exiccare euidētius, q̄d acetū pariter assumit. Constat aūt, quod plus æruginis cōtinet, id tū validū esse, tum magis exiccās, tum sordida vlcera rectius purgare. Finis ipsius est, vt hæc citra erosionē ac morsum efficiat. Nam adeò valens, vt iam puris vlceribus impositū erosionē pariat, nec eatandē carne repleat, sed vtroq; modo humida sordidaq; reddat, simile est ijs quæ parū integrè siccant detergentq;. Iam verò ex acrioribus cauū magis vlcus euadit, & rubicundius calidiusq; est, quum æger etiā ipse morsum eius percipit.

Resinarum differentiæ.

Resina strobilina resinarū longe calidissima est: sicut terebinthi-

na ambabus qualitatibus omnium moderatissima. Omnes siquidem calefaciũt & exiccant: sed hæ magis, illæ minus. Validissima igitur est strobilina, moderatissima vt dixi, terebinthina. Quinetiã siccat celerrimè strobilina, & quæ priuatim pityinon physema dicitur: resina quidem & genere ipsa siccans, & calefaciens: siccando aũt à strobilina non superatur: calefaciendo plurimũ. Hæ ergo exiccatæ pinguis expertes sunt, ideoq́; emplastra bene adhærentia conficere nõ habent, vt viscosæ & liquidæ. Inter pityinon physema, id est, piceam & strobilinam media calore abietina est: liquida tamen diutius perdurat; sicut etiam colophonia thuris redolens; quæ nonnullis sola vocatur colophonia, odoratu suauitatem quandã referens, calore sicut abietina mediocri prædita, nascitur admodum modica, atq; ob id preciosa est. Humidissima tamen omniũ est altera laricis appellatæ differentia: nam hæc quoq; duplex est: vna quidem similis terebinthinæ: altera ac acrior, calidior, magis liquida, & odoratu grauior, tũ gustu amarior. Conditur hæc liquida resina vasis

fictilibus, piceam resinam cōtinentibus, consistentia & colore terebinthinæ adamussim similis: odore & gustu diuersa: ingratior qdem olfactu, sicut etiā acrior & gustu mordacior. Quare satis est, terebinthinam omnibus medicamentis, quæ vlcera rectè curabunt, admiscere: quoniā primus præcipuusq; in eis scopus est, vt id quod offertur non mordeat.

De frictione metallorum cum aceto ad solem.

MEminisse vos puto & huius qd toties repeto: fortium medicamentorū, cuiusmodi est ærugo, misy, chalcitis, sori, æris squama, vel chalcanthum, ex aceto diu contritorum, morsus, seu erosionem obtundi vires augeri. Quoniam verò metallica ceu crassiorū natura partium potestatem suā in altum vsq; corporis, quod curatur, non extendunt, ideo vt tenuiora fiant conterere, & ex aceto ipsa dissoluere conuenit, quæ curiosè ita attenuata ad penitiora vsque penetrāt. Accedit aūt & aliud quoddam

cōmodum

commodum in huiuſmodi medicamentorũ confecturis, quod diligenter elaborata corporis meatus nuſquam inter eundum retenta pertranſeunt, eiusq; gratia ſi calidioris naturæ ſint, ſine morſu munere ſuo fungũtur. Quin et inter humores ipſos in corpore generatos, tenues facilè citra eroſionẽ perſpirant: craſſiores retenti obſtructiq; moleſtant, vbi mordaces fuerint. Eadẽ rõ eſt in metallicis medicamẽtis combuſtis, ſed illa ex ignis cõmercio nõnihil mordax, ſeu erodens perſeruant, qđ elota deponunt, ac lenia prorſus redduntur. Quibus aũt ſimile ꝗppiã vſtionĩ ex frictiõe cũ aceto ad ſolem facta ignis loco accidit, ea ne ꝗdẽ ex igne calorẽ cõſequũtur: læuigata tamẽ ex aceto et cõbuſta multo præſtãtiora fiunt. Hæc ſanè multoꝝ medicamentorum cõmunia neceſſariò cognoſcenda ſunt, tum vſus ipſorum ſimiliter: alius ꝗdem in alijs affectibus: in cauis verò vulceribus quum linamentis excepta imponuntur.

Olei differentiæ.

OLe: ſanè nomen vnum eſt, qualit is et facultas diuerſa: Nam

omphacinum frigidius ex maturis, oleis pressum calidius est: temporis autē processu calefaciēdi vim auget, sic etiā quod salem habet, quātum ex illo sumpserit, tanto calidius est, magisq; siccat, quàm qđ ipsius expers est. Quod surculos oleæ, θάλλους Græci nominant, continet, valentius astringit. Indicabit autē vtilius et vlceris forma, et corporis ægri naturas: vlceris quidem sanandi contrarijs, corporis autem vlcerati similibus. Quapropter medicamentū, quod emmoton futurum est, myrteo liquefacies, quum generata caro flaccidior quàm par est appareat, præsertim vlcere ad cicatricē perueniente propemodum. Nam cum pauxillum quiddam phlegmones in ambientibus particulis relinqtur, optimū est pharmacum ex rosaceo liquore. Rosaceum verò præstantissimū esse nouisti, quod solis rosis pluribus oleo citra salem ꝑparato plenius imbutis confectum est.

De vsu viridiū emplastrorū.

QVatenus medicamētum exiccet detergatq;, cùm ex simpliciū facultate, quæ id constituunt, inge

nerimus, inde simul dispositionis naturã cui côueniet indipiscemur. Vbi enim humiditas multa & copiosa sordes est, desiccans euidenter purgansq; medicamẽtum applicare oportet. Vbi apertũ (Græci ἀπερίστατον vocant) vlcus est, carnis indigum, moderatissimũ inter exiccãtia detergentiaq; competit. Verùm minoris maiorisq; in eo rationem ab ægri natura sumere conducit? Siquidem durioribus vel ex temperamento naturali, vel ætate, vel loco, vel studijs corporibus magis exiccantia exhibenda sunt, humidioribus minus. Quapropter primus cuiusq; medicaminis linteolis excepti (ἔμμοτον appellatur) vsus ex prædictis nup scopis coniecturali artificio sumitur; secũdus, vt etiam antea monuimus, ex signis in corpore curando apparẽtibus. Si nanq; cauũ vlcus citra phlegmonem & purum inueniatur, nihil nouum tentare oportet, si humidius, vel sordidius intendere desiccãs detergensq; pharmacũ ratio postulat, si cauum magis q̃ prius existit soluere. Intenditur itaq; mellis temperatura: mitigatur ex oleo & cerato, vel oleoso quodã, cuiusmodi est rosaceum, myrteũ & cypri

num simpliciter præparata sine spissam-
tis, σύμμικτα Græci vocant, quæ addunt
odoris gratia, vel vt confecta diutius ab
iniurijs immunia permaneāt. Iam verò
si cōtentiosus quispiā nos increpet, tanq̄
præter institutū initio ad medicamētorū
vsus orationē deducamus, polliciti nos
de eoꝝ compositione verba facturos, ille
cōsiderato, q̄ in vsu etiā cōfectura quæ-
dam fit, silentium sibi imponat. Prima
enim pharmacoꝝ, quæ cerato miscentur,
in eo cōfectio est: altera rosaceo, vel myr-
teo, vel cyprino, vel lentiscino oleo, vel
melle apposito cōstat. Atq; de his satis.

De viridium emplastrorū cō-mixtione, eorumq; quibus constant proportione.

VErùm ad emplastra, quæ iam per experientiā abundè probata sunt trāseamus. Hæc igitur Andromachus memoratu digna medicamēta vsur pare ipsa scientibus præscripsit. Vnde cū talia sint, ea diligenda veniunt, quæ pauciorибus, partuq; facillimis simplicibus

componuntur, tum quæ ad plura valent, & proposito maximè scopo seruiunt. Res fiet exemplo ita dilucidior. Finge cauũ vlcus apertum in sano corpore: tale verò ab emplastro viridi, quod Lite vocatur, liquefacto ex rosaceo curabitur. Appellant autem Liten, quod ex ærugine, cera, & resina conficitur. Ego sanè, vt ostendi, æquam vtriusq; portionem misceo, æruginis decimam vel duodecimã, vel octauã. Est videlicet duodecima, si ceræ pondo, & resinæ tantũdẽ, æruginis vncias duas temperemus: decima, si duabus æruginis vncijs, viginti ambarũ resinæ & ceræ, hoc est, vtriusq; decem adijciantur. Quinetiã si octauam æruginis partem cerato ex cera & resina confecto apponamus, etiã sic bene habebit. Acrius enim magisq; detergens huiusmodi medicamẽtum erit, non tamẽ inutile: nam duris corporibus percõmodè adhibebitur. Melior euadet compositio, vbi octauam portionẽ æruginis confecturę ex cera resinaq; immiscuerimus, ærugine pariter aceto quãacerrimo diebus plusculis antè in leuorem redacta. Præstantior erit, si etiã thuris partem dimidio maiorem, quàm fuit in æru-

gine, indiderimus. Olei pares cyathos æruginis vncijs adiunges, cum fine aceto & thure medicamen cõficias. Quãdo autem thus acetumq; adijcis, si quidem fricta resina pinguior molliorq; fit, ac æstate pharmacũ præparas, miscebis nihil: si verò dura, idq; per hyemẽ, cyathũ vnum infundes. Quod si liqdã quãdam resinam ceræ temperes, oleo prorsus carere licet: liquidissimæ quidem tertiam ceræ portiõem, minus liquidæ dimidiã. Porrò fiet huiusmodi quædam cõpositio: Ceram resinamq; liquidam vbi refrigeraueris, æruginis parti nũc octauæ, nunc decimæ, aliàs duodecimæ commisceto: cognoscens duris corporibus primam temperaturam cõuenire, mollibus tertiam, medijs mediam. Aeruginẽ ex aceto læuigabis: si lenius medicamentũ voles efficere, thuris pondus dimidium eius quod continet adiunges: sin hoc mitius, thus & æruginem æquali modo cõmittes. Atqui resinam cum cera liquefactam sine rasura refrigerantes, æruginã thuriq; in pila ex aceto tritis superfundimus. Hæ igitur primæ cõpositiões sunt viridis emplastri, quod cruenta quædam

vulnera non adeò magna glutinat, & reliqua adusq; cicatricem sanare potest, & carnem in eis pducere, ex humido quodam oleoso liquatum. Voco autē oleosa, rosaceum, quo maximè ad illum quem retuli modum confecto vtendum est: statim myrteo, cyprino. & lentiscino. Sed ipsum oleum, vbi medicamento liquescenti caloris quippiā adijcere cordi est, commune hoc miscebis, in quibus refrigerare studes, id quod omotribes appellatur; vbi astringere, myrteum: vbi mixtæ facultatis aliquod, concoquens puta & repellens, rosaceum: in quibus modicam astringendi vim cum maiore caliditate desideras, cyprinum & lentiscinum. Porrò pleræq; aliæ compositiones erunt, dum medicamentis simplicibus iam cōmemoratis vel incarnantia, vel emollientia, vel astringētia, vel quæ difficilia vlcera curant, temperantur. Nonnulli verò digerentia miscuerunt, sicut etiam cicatricem ducētia: aliis quidam omnia commiscentibus, vel cōfecturam inutilem, vel medicamentū varijs accōmodum præparare contingit: quorū materias cognoscentes, tum inuētis iam vti,

tum similia componere ipsi potueritis.

Quomodo viridia fiant.

AErugo non modica immittitur, vt & aliorum colorem vincat, & omnia in suum permutet. Porrò cõijcere oportet eum qui tale emplastrũ confecerit, præter æruginis quantitatem, & colorem illorum quæ ipsi commiscentur, ad hæc coctionis rationem, in simplicibus quidem colores pertinaces obseruare, cuiusmodi flaua & nigra, & rufa medicamenta occupant. Dico autem flaua & rufa, qualia sunt melitites, chalcis combusta, auripigmentum, sandaraca. Nigra verò, quod genus sunt pix, bitumen, terra ampelitis, lapis gagates. At inter coquendum non oportet æruginem super ignem coeuntibus committere: verùm vbi in mortario vnitas facta est admiscere, si colore viride medicamentum permanere desideras: sin autẽ melinum voles emplastrum conficere, intelligo in coctione æruginem primum in hunc colorem perducendam, postea in rufum, vt emplastrum, quod bicolor,

Græcè διχρωμον appellant, euadat. Etenim à coctionis tempore paucis diebus pòst, in summo quidem fuscū magis redditur, in imo rufum simul apparet. Quoniam verò de ipsorum colore abunde satis diximus, rursus ad facultatis sermonē reuertemur, memores vnde primum hoc in libro exordium sumpserimus. Egimus autem in eo, nisi me fallat memoria, de medicamentis carnem generantibus; quorum potestatis scopus est, vt mediocriter & sine morsu detergant exiccentq;. At speciales confecturæ pro diuersa simplicium pharmacorum materiæ differunt, Cæterum nemo ignorat, ea quæ ꝓpriè et primariò σαρκωτικὰ nominantur, aperta vlcera carne implere, hoc est, quæ caua quidem sunt, nō tamen sordes, aut inflammationem coniunctam habent; insuper nec prauorum humorum influxionem, neq; carnem in cauo vlcere intemperatam. Nam prædictorum aliquo cauitati imposito prius illud curandum est. Consilia curationis ipsorum sunt, sordidis detergētia pharmaca adhibere, profluentibus exiccantia, atq; id quod influit repellentia. At si.

copiosum & contumax existat, fluoris causa prius amputanda est. Constat autẽ inflammatis phlegmonẽ sanandam esse, carnem intemperatam ad temperiem reducendam. Porrò intemperatæ iam factæ, quatuor sanè modis simplicibus, quatuor item compositis, per contrarias qualitates succurretur. Sed de his postea: nunc autem de medicamentis vehementer detergentibus agemus.

De pharmacis valde abstergentibus.

QVòd hæc de prædictorum genere sunt, quæ ob moderatam detersionem cauis vlceribus puris, apertis sine omni morsu admouebantur, antea comprehendimus. Intensam verò detergendi virtutem obtinent, quæ copiosas sordes auferunt. Quare nõnulla ex prædictis viridibus medicamẽtis vna re solum, nempe æruginis copiæ, ab ijs quæ simpliciter carnem producũt, euariant. Quædam & aliorũ insigniter detergentium mistura, sicuti vocatum

Isis, & Machærionis emplastrum, quod nos pro more vsurpamus, oleosum ex vsu nuncupant. Vbi enim sinum implere proponimus, copiosiore oleo iam liquefacientes, per cornu rectum modo clysteris porcinæ vesicæ coniuncti ipsum infundimus. Quin & piulcis, hoc est, pus trahentibus, in eo vtimur. Etenim inter clysteres etiam quibus latius foramen est, ad huiusmodi administrationem commodi sunt. Cui verò non est perspicuum, sinus oppletos sordibus, ex meraciore hoc medicamento purgare, id est, oleo pauciore adhibito: rursus puriores effici ex humente, magis olei vberioris temperatura: Itaq; si paruæ adhuc phlegmones sinum infestantis suspicio quædam existat, medicamentum ex rosaceo prorsus liquefiat: Sin à phlegmone fuerit liber, ex oleo: & si citra erosionem veteris misturam sustinuerit, illo pharmacum liquatur. Cæterum in huiusmodi vsum nō solum hoc, sed Machærionis quoq; emplastrum & Isis, tum alia faciunt, quæ maiores nostri perscripsere, cerato mixta, cauis vlceribus carnem inducere. Omnia nanque huius notæ sine cerati mistura ex

oleo et rosaceo liquefacta finibus immit-tuntur, eo quòd consistentia, quæ lina-mento excipitur, emmoton vocant, fini-bus illini non potest. Pari modo et medi-camentum siccum, quod, combusta char-ta constat, rosaceo copiosiore diluentes, ipsis infundimus. Quemadmodum verò sinus liquidioribus pharmacis indigēt, dum crassiora imponi nequeunt, ita quæ in summo caua vlcera affligunt crassius medicamētum desiderant, hac videlicet occasione, quòd liquida statim ab eis decidunt, et linamenta sicca relinquun-tur. Merito igitur in id genus vitijs cera-tum validè abstergentibus admiscemus, in finibus oleum, vel rosacei plurimum. Atqui hæc in eum modum abstergen-tia pharmaca omnino etiam digerunt, ideoq; vehementer exiccant, ac commu-ne quoddam ipsorū genus efficitur, quod Græci πολύχρυσον appellant. Accedunt huic generi emplastra euidenter acria, qualia sunt δι' ἁλῶν quæ non offerenda sunt, vbi carnem quampiam progigne-re cogitamus. Nam præter alia hoc quo-que sal eximium habet, vt astringat ma-gis quàm purget: siccare verò nihilomi-

nus quàm nitrum, ac eius spuma potest. Sed illa astringendi facultatem nō agnoscunt, sicut nec Asiæ petræ flos. Atq; huius rei gratia discutere, & ceratis admixta vlcerum sordes tollere nata sunt, Sal propter astringendi potestatem hoc efficere non potest. Proinde cum hoc in memoria habeatis, & methodum compositionis, vsusq; omnium eiusmodi medicamentorum audiueritis, deinceps illa, quæ à clarissimis medicis propter optimorum medicaminum cognitionem vsu atque experimentis comperta sunt, enumerabo. Primum sanè Mantiæ, atq; eius discipuli Taranthini Heraclidis sectatorum permulta pharmaca, quæ subsequētibus annis per experientiam probantes distinxerunt, & præstantissima ipsorum denuò literis mandarunt; quæ verò minus efficaciæ habere videbantur omiserunt. Iure igitur & ego maiorem facio mentionem eorum qui illis successerunt. Sunt autem inter hos, qui in medicaminum experientia rectissimè se gessisse videntur, Petronius Musa, Heras, Andromachus, Asclepiades, & Criton. Iam verò Archigenis & Philippi studiosi non

pauca medicamenta prodidere. Quin-
etiam liber vnus est Menecratis, cui no-
men inditum est, Insignium pharmaco-
rum αὐτοκράτωρ ὁλογράμματος, id est,
quasi dicas, Imperator (nam ei dicatus
est) integris literis descriptis. Quæ ergo
pulcherrima ipsis tradita sunt medica-
mina, & commendantur, quorumq; nos
inter omnia relata experientiā habemus,
& quibus præceptores nostri vsi sunt: ad
hæc, si quod nobis inuentum sit, deinceps
adducam, quo singula genere cōtineātur
exponens. Nunc autem viridibus relatis
melina protinus, subiungant.

Melina emplastra.

QVemadmodum viridium em-
plastrorum plurima propter æru-
ginem præpollentem talia
sunt, præsertim quæ sunt ex ipsis colora-
tiora. ita quoq; melina. Sed viridia æru-
ginem incoctam habent, melina verò
coctam, sed mediocriter: Nam si lar-
gius coquas, ambigui coloris emplastra
quibusdam appellata, quibusdam rufa,
efficies. Solent medici viridia simplici-

ter melina, & rufa nominare, quæ non adeò magna vulnera glutinant, & vlceribus cicatricem obducunt: quæ mos est medicis appellare ἀπερίστατα, quasi dicas aperta. Item ex rosaceo liquefacta cauis carnem gignunt. Multiplicis vsus sunt inter ea, quæ plura pollicentur. Quædam multa non promittunt, sed vnum mentione dignum, videlicet vel vlcera cacoëthe bene curare, vel pus digerere, vel meliceridas, vel duritias emollire, vel huiusmodi quid non contemnendum, aut curatu facile. Andromachus itaque quatuordecim melina conscripsit: ex quorum numero quinque æruginem habent, reliqua sine hac confecta sunt. Porrò ex his quæ ærugine constant, vnũ quidem primum inter quatuordecim positum est: alterum verò quartum, post hoc aliud sextum, inde septimum & decimum. Quibus ergo nihil eximij apposuit, omnia simul & conglutinant vlcera, & cicatricem inducunt. Quòd si ex rosaceo liquefeceris, carnem procreant. Quin & mediocribus phlegmonis medentur, sicut etiam duritias emolliunt: atq; hoc euidentius, quæ guttam ammo-

Melina diuersa promittunt.

niaci continent. His adhuc magis, quæ copiosiorem quàm pro reliquorum portione æstimetur, eam assumpserunt: in quibusdam verò apposuit ipse tenerum, hoc est, teneræ cuti conueniens: cui præfixit ἐπιπάστικον, &, ἐξιππότικον, innuit membrorum doloribus synanchæ & lateri benefacere, vel interiores abscessus discutere magis quoddam testimoniū his adferēs, quàm simplici sermone scriptis. Igitur omnia ipsa deinceps subijciam.

Argenti spumam, ac oleum coquito, cum inalterata sunt, ammoniacum, deinde ceram, postquam deposueris cacabum, galbanum, æruginem, & reliqua addito, atque molliter incoquito. Huiusmodi coquendi modos melinorum emplastrorū me priores tradidere, iuxta quorum similitudinem etiam alia melina coquere potueritis.

In Melino Serapionis, Argenti spumam sanè primum inijcere conuenit, mox resinas et ammoniacum, deinde galbanum et æruginē, postea si vel thus, vel myrrham, vel aloën capiat: hæc immittēda sunt, cum medicamentū ab igne tollitur: quippe coctionem non ferentia.

Prædiximus

Prædiximus autem, lentè coquenda esse, præsertim cum ærugo indita fuerit: quin & ipsam miscendam, dum cacabum in terram deponis, ac modicè refrigerabis, idq; magis, si vas paruum sit in quo coquitur: Nam efferuescenti immissa ærugo, frequenter ex ipso vase diffundi medicamentum cogit. Porrò in Menœti primo melino, πύκτικον vocat, ideoq; pugilles eo vtantur, ammoniacum ex aceto læue in mortario fieri posse, alijs omnibus in cacabo mixtis, deinde ipso affuso prius instituti sumus.

In Melinis emplastris dixi neq; æruginem crudam esse oportere, vt in viridibus, neque nimis coctam, sicut in his quæ incerti coloris & rufa nominantur. Verùm vbi iam cacabus ab igne auferendus propemodum est, inijci ærugo debet. Deinde cum mutet colorem, & melinum redditur, medicamentum tollere iam ab igne tempus est, quatenus purum iam euaserit. Sin minus, paululum super ignem lentum remorati sic tollemus. Nam in vehemēti admodū flāma facilè in rufum degenerat.

De rufis emplastris quę διχρώ μα, id est, incerti coloris dicuntur.

QVædam ex eadẽ materia pdeũ qua melina, ficut prius quoq; diximus, hoc ſolo diſcrimine, ꝙ diutius coquantur: Oĩa ſiqdem ꝑpter crudã ærugineẽ viridia fiunt melina, vbi mediocriter ipſa cocta fuerit: rufa, vbi liberalius. Manifeſtũ igitur, melina rufaq; oleũ copioſius ꝗ͂ viridia neceſſariò habere: & ſi reliqua oĩa eadẽ recipiant. Atq; huius gratia primũ ſpuma argẽti caca bo inijcienda eſt, in quo tantiſper coquetur, dũ ſordidũ craſſitudinẽ conſequatur: mox ærugo. de inde ſi metallicũ aliquod, ceu æs combuſtũ, eiuſq; ſquama immittatur: ac quãdo ſpiſſitudinẽ acceperint, tũ cerã & reſinam (ſi hæc etiã medicamẽtũ recipiat) indere cõueniet: poſtremo thus myrrhã, aloẽn, aliaq; id genus, ſicut celeberrimũ rufum, quod διὰ δικτάμου vocatur ſacrũ et ipſum appellatũ. velut Iſis, quoniã aiunt ea ex ſacris Aegypti locis adferri: polychreſton igitur hoc eſt, q

διὰ δικτάμου Iſis.

interpreteris licet, vsus multiplicis, eoq;
in sequēti sermone inter ea quæ sic nomi-
nantur adnumerabitur. Impræsentiarum
de alijs rufis oīno simplicibus, quæ inter
hæc & polychresta cōsistunt, verba factu
ri sumus. Vt igitur viridia emplastra ex
cera, resina, oleo, & ærugine cōficiebātur,
iuxta dictā illic temperaturā, sic rufa ex
argēti spuma, & oleo copiosiore q̄ in vi-
ridibus sumpto cōpenūtur. Itaq; si empla
strū largius voles coquere, augeas oleū,
medicamē habiturus es qd magis siccet,
ideoq; vulnerum cruētoꝝ glutinātius: sin
autem mediocriter, tantū olei mēsuram,
quātum argenti spumæ pondus esse suffi-
cit: librā enim olei mensuralem Roma-
norum in argenti spumæ libram ponde-
ralem inijciemus. Iam si pharmacū ple-
nius incoquere placet, non vnam libram
S, sed etiam duas & plures temperabi-
mus. Porrò, inter hec rufa emplastra sic
præparata, plus siccant quæ nec resinam,
nec ceram oīno habent, sed ex solis, vt
vocant, metallicis cōficiūtur: quē-
admodum alij quoq; nōnul
li ex prioribus huius-
modi scripserunt.

Rufum Galeni.

Cæterū quo ego sempƺ mea industria cōppsito vtor in hunc modum coquitur: Argēti spumæ cū oleo prius coctæ metallica ex aceto læuigata immitto, et sic coquo, donec purum fiat. Addo his olei libras quatuor. hoc aūt quāto vetustius, tanto erit melius: magisq́;, si id fuerit Sabinum. argenteæ spumæ libras tres, aceti q̄ acerrimi libras duas. Hoꝝ triū metallicoꝝ, squamæ æris nigri, æruginis, chalcitidis vncias duas, hoc est, denariū pondo sedecim. At quū vetus oleū existit, crassumq́; ex vetustate, quatuor libras S immittito. nos qnq; interim, idq́; per hyemē indidimus, nō ignari, hyeme plus olei q̄ per æstatē īmiscēdum. At argenti spumā prius videlicet coques, donec sordiū crassitudinē recipiat. Quòd si oleū cicinum habeas, id pro vetere vsurpato, certe medicamentū hoc cruēta vulnera facilè glutinat, magisq́; in duris corporibus q̄ mollibus, cuiusmodi sunt mulierum & eunuchoꝝ, dilutū potius ex oleo cicino q̄ veteri. Item quū linteo exceptū imponitur, mirū est q̄ vlcera curatu difficillima cō-

coquat, quæ pus nequaquam reddũt. Ad hæc sinus conglutinat, & fistulas implet, exiccat, & prorsus claudit. Vbi iã ipsum hæc pulchrè velis efficere, metallica pluribus diebus aceto longè acerrimo cõtetito, ac potius in sole: pari modo argẽti spumã tritã exiccatamq́; , & oleo postea mixtã, eo quo dixi modo incoquito. At tñ ad vlcera, q̃bus cicatrix difficulter induci põt, metallica sic elaborari, & argẽti spumã cõterere nõ est necessum. Etenim sine his ἐπουλωτικώτερον, quasi dicas, cicatrici ducẽde prõptius illud euadit. Adijciatur autẽ tunc ei diphrygis, & chrysocollæ singulorũ vncia. at hæc nõ simul cũ squama & ærugine cõmittuntur, vti nec vbi iam coctũ medicamẽtũ fuerit oino, sed eo q̃d intercedit tẽpore. Tantã enim huiusmodi pharmaca coctionẽ requirũt, vt exactè cũ prioribus in vnũ coẽant: q̃d mediocri interuallo accidit, neq́; multo antè, nec paulò minus quàm cacabus ab igne tollatur. Solum itaq; hoc emplastrũ fistulas, sinus, & magna vulnera glutinare potest. Iuuat ipsum spongia recẽs, non dura, veteri vino respersa. Deligatura in sinibus ab imo fiat, ligamento ad orifi-

cium perueniente, sicut in sermone de fi-
stulis clarius ostendetur.

De iis quę cicatricē obducūt.

EMplastra cicatricē inducētia, siue synulotica, siue epulotica nominare velis sicut etiā alia medicamēta epipasta, & quæ linamētorū vsu apponuntur, nihil ad curationes eorū differentiæ adferet, si qualis quodq; facultatis medicamentū esse debet memineris: quam simul cū reliqs oībus in Therap. lib. explicauimus. Quāto enim glutinātia sarcoticis siccare magis dicta sunt, tanto glutinantibus epulotica. Nam ipsorū beneficio carnē cauis vlceribus generatā, cutē reddere statuimus: ob quod tale pharmacorū genus, siue ἐπὶ χεῖρον siue ἐπέκταςιν fit, astringere oportet. Hic aūt illorū dūtaxat emplastrorū mentionē facere cogitamus: siqdē ea quæ linamētis excepta īponūtur pharmaca, ex his rosaceo vel myrteo liquatis fiunt. Atq; myrteum rosaceo hoc magis cōducit, quo vehementius astringit: at si neutrū habeas, ex cyprino, lentiscino, & melino liquāda sunt: si his quo-

que careas, ex omphacino, vel eo quod ab Hispania portatur, σπανὸν Græci nominant: vbi nec huius copia adsit, teneros oliuarum surculos cõtusos, alij cuipiã vulgari oleo admiscebis: quod si hos etiã desideres, præstat oleo vtere liquefacere. hinc enim medicamentum siccãdi virtute augebis. Proinde pleriq; medicorum à pharmacis, quæ optimi quiq; auctores longi tẽporis experiẽtia satis probarũt, eoq; nobilia reddiderũt, hac rõne solũ abstinẽt, vt ipsi melius quippiã præter maiores habere videãtur. Attamen ex medicamẽtis celebribus cognoscẽda sunt quæ cõmendãtur oĩbus, nẽpe quod διὰ χαλκίτεως, & διὰ χαλκάνθου inscribitur ad cicatricem ducendã vtrũq; præstantissimum. Quanquã apud omnes mixturæ simplicium temperaturam eandem non sit inuenire.

De catagmaticis & cephalicis emplastris.

QVi plurima ac optima pharmaca prodiderũt (antea oẽs noĩatim citauimus) genus aliquod emplastrorum cephalicũ & catagmaticum

vocant, à caluariæ fracturis potissimũ nõmen eis imponẽtes. Sunt aũt talia astringendi, digerẽdi, & siccãdi potestate prædita. Pleriq; paululum ex astringentibus pharmacis eis admiscerunt, idq; duplicis vsus gratia, sicut diximus: nempe vt id qđ affectis partibus influit repelleretur, et abstergẽtium facultas in altũ vsq; penetret: docuimus nos antea, nisi astringẽtia frictione in puluerẽ redigãtur, noxã magis q̃ præsidium allatura iis, qui trahẽdi vim occupant. At optimè elaborari ostendimus, si ex aceto acri læuia fiant.

De emplastris quæ proprie Cephalica nominantur.

CApitis fracturarũ, quæ ad laminam vsq; peruenere, emplastra cephalica dici consuerũt. Eo℞ virtus est, vt ossium squamas regenerẽt, nutrimẽta in caluaria, & aliis corporis ossibus reducãt. Nõnulli cõmuni genere hæc etiã vocant catagmatica, qbus ꝓpriè nũcupatis fortiora sunt. Siqdem catagmatica ab eis dicta, purgãdi siccãdiq; facultatẽ habent: hæc aũt acrimoniã quãdã

sortita sunt, vt ex alto in supficiem extimam nõ ossa modò, sed his multo magis humorẽ crassum aliquẽ & viscosum, vel oĩno deprauatũ extrahant. Meminit huiusmodi emplastrorũ Asclepiades in tertio libro de exteriorum medicamẽtis, quæ sanè in quarto huius operis libro tractamus. Quoniã verò ad cacoëthe vlcera, & chironia quædam ipsoꝝ conuenire dixit, tum qđ ad Deleontem auctorẽ refert cephalicũ, tum Philoti cephalicum, tum Isin, quod & ipsum simul cephalicũ appellat, aliaq; nõnulla huiusmodi, quæ huc pertinere putãdum, ideo nunc quoq; ipsa non apposui, sed ad catagmatica & cephalica ab alijs medicis memoriæ mãdata trãsgrediar, vbi generalem vtriusq; potẽtiam exposuerim. Quæ vero & antea in hoc libro protulimus, tum in opere de simpliciũ medicamẽtoꝝ facultate in memoriam reducẽtes cognoscere vos expedit, cephalica nempe catagmaticis esse nobiliora, eoq; cũ cerato carnẽ ꝓducere. Quapropter & sarcoticis alio quodam modo similia sunt. Nam vbi ex cerato vim remiserint, sarcotica fiunt, quæ linamentis excipiũtur: adiecto videlicet in-

terim oleo, aliàs rosaceo, nõnunquã alio quodam huiusmodi.

De emplastris glutinantibus.

QVidã hæc ἔναιμα & τραυματικὰ nuncupant. Opus eorũ est, cõiungere, & diuisas partes cõglutinare, vt in pristinã vnitatẽ particula reducatur. Verũ non modò cruenta ꝓtinus glutinantur, vbi sanguinẽ ex diuisione profluentẽ adhuc spongia deterserimus, deinde suturis, aut fibulis coarctauerimus, sed etiã sinus veteres, cũ ab omni inflammatione ĩmunes, & puros medicamentis appositis effecerimus, committuntur, coëuntq́;. dictũ est in Therapeutices libris medicamẽtũ primariò, atq; ex sese, sordis detersoriũ appellari: altero significatu sarcoticon, id est carnẽ ꝑducens & glutinãs. Non enim tanq̃ ipsum sarcoticon, aut vniens, neq; tanquã hæc naturæ sollus opera nõ sint, sed q̃ talibus impositis medicamẽtis vlcera carne replentur ac coëunt, appellationẽ hãc sortita sunt. Opus ipsorũ ꝓpriũ est, affectam partẽ recremẽtis vacuare, ne videlicet sanies car-

nis generationē, glutinationemq́; impediat. Indicatū est, glutinatoria sarcoticis esse sicciora: item sarcotica detergendi vim oīs rosionis seu morsus expertem referre. Glutinātibus autem nō abstersorijs prorsus, verū desiccātibus solū esse licet. At cū cicatricē ducētia pharmaca multò his (præter ꝗ̄ ꝙ abundè astringunt) sicciora sint, statuimus demū & quæ glutinant. & quæ cōiungūt, moderatius istis exiccare. Finis aūt glutinantiū est, nullā inter coitura subnascētem humiditatem permittere: epuloticoꝝ verò non hanc tantū impedire, sed etiā nunc cōsistentem in ijs quæ mox cicatricē ducent, consumere: ad hæc callo obducere, & astringēdo indurare. Sarcotica sanguinē ad refectionē idoneū, tum pro quātitate tuētur: ac tantū talemq́;, quanto natura & quali ad carnis generationē indiget. Cæterum lenissimū medicamen purū vlcus seruat, siqdem tale acceperit: sordidū verò necesse est illud tantū pro sua ipsius potestate detergere, quātum crassitudinis sordes habuerit: quinetiā carnē recens iunctā mordere & exedere debebit. Vnde palā colligitur id, cū tale existat vlceri carnē

non esse inducturũ, nec cauitatẽ repleturum, sed q potius ipsa colliquabit, imminuetq;. Atq; huius rei causa medicamentũ quod sordibus copiosis repurgandis est, quo de antea dixi, nõ sẽp carnẽ potest gignere, nisi vel ex vberiore oleo, vel rosaceo liquatũ, sicut qđ ἐλαιώδες τὸ διὰ χάρτου inscribitur, detersionis vehementiã remittat, vel ex cerati mistura rosionẽ deponat. Huiusmodi multa multiplicis vsus vires ostẽdunt, quẽadmodũ Machærionis emplastrũ, tũ Isis. Scopus igitur singulorũ id genus in Therapeuticæ libris declaratus est: simplex facultatum materia in alio opere priori cõposita, in præsenti tractatur. At primũ in eo meminisse oportet naturæ corporũ, quæ curãda susceperis. Nã humida, eoq; mollia, quẽadmodum mulierũ, puerorũ, eunuchorũ, & qui muliebriter degũt, imbecillioribus medicamẽtis indigent: virorum corpora potissimũ q ex virilibus munijs & sole durũ corporis habitũ cõciliarunt, ab imbecillibus nihil præsidij sentiunt. Quapropter nec glutinãtia vtriusq; sexus corporũ cõmunia sunt, sed quæ ex argẽti spuma, oleo, & aceto pparãtur (in priore

libro de ipsis egimus) imbecillam mollemq; carnē glutināt. Quæ bitumine, ærugine, squama, aloë, & myrrha constant, robustam & durā. Itaq; bitumen ipsum per se in harū virtutū scopo cōtinetur: at nulla rōne solum ex oleo liquatū vsurpare poteris, vt quod friabilius sit, q̄ medicamēto emplastrodi faciendo cōueniat. Vt igitur emplastrū fiat, ceram et resinā ei admiscemus, à quibus denuò virtutē eius solutam iri scientes, interdum æs, vel eius squamam, sæpe aloën, vel myrrhā, vel in summa siccās aliquod medicamētum non inepte adijcimus.

Nigrum EMPLASTRVM qđ inter glutinantia recensetur, hæc recipit: Ceræ, picis, bituminis, pityinæ singulorū, pondo librā mannæ pondo vncias sex cerussæ pondo vncias quatuor, chalcāthi pondo vncias quatuor, opoponacis pōdo vncias duas, olei semiunciā, alij selibrā, aceti heminas duas. Cerā, bitumē, oleū, acetū paululum relinquēs in olla recenti liquato: deinde picē et resinā adijcito: in minima frusta diligenter cōcidito. Vbi semicoctū fuerit, tollito ollā, et aliquādiu refrigerato; inde atramētum sutorium

Emplastrū nigrum.

Coctionis modus.

percolatum, leuigatumq; ex duabus aceti heminis paulatim inspergito, ne efferuescat: effusum leuiter subuito mouens: cum tactũ non inquinat, cacabum deponito: opopanacem antea in reliqui aceti parte madefactum infundito, vt dissoluatur: mox cerussam, mannam vnà pariter trita inspergito: et paululum tepefaciẽs, vt in vnum coëant, obserua, ne opopanax et manna adurãtur: refusa in mortariũ, ibi refrigerari finito: ac rursus subacta reponito, atq; vtitor. Porrò manifestum est, etiam alia barbara, quæ tum Andromachus, tum reliqui tradiderunt, eodem modo confici oportere. Quidam opopanacem cacabo non inijciunt, sed læui ex aceto facto liquata in mortario supfundunt. Cum eo nõnulli miscent mannã, et cerussam, quẽadmodũ ego quoq; sæpius feci, in mortario terens ex aceto, et quæ liquari possunt, liquefaciens. Subinde verò atramentum sutorium dũtaxat cum opopanace læue factum cacabo indidi, mãnam cerussamq; inspergens.

*

E TERTIO LIBRO GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORUM. KATA ΓΕΝΗ.

Quis cõmunis vulneratorum neruorum curationis modus, & quæ medicamenta specialia.

PECTAVIMVS omnes præceptores nostros præsidio, quod iam recentiores medici ἐναιμον et glutinatoriũ appellare solent, uti. Nam initio medicamentum aliqđ ex enæmis imponentes, vulneris oras cõmittere seu glutinare moliebãtur. Si verò phlegmone eas obsederat, calida aqua liberaliter Præceptorum Galeni error in neruorum curatione.

fouebant, ac tritici farinam ex hydrelæo decoctam, cum oleo applicabant. Quare etiam gladiatores in patella vulneratos, supraq; hanc in lato tenuiq; tendine, pari modo ab ipsis curatos, vidi: forsan melius dicas non curatos, sed perditos: paucissimi enim illorũ, et ij claudi superuixerunt. Quid? quod permultos in manu summa tendones, per quos digiti flectũtur extenduntur q;, vel contusos, vel minimo puncto læsos, putrescentes adeo cõspexi, vt coctis diutius in qua similes apparerent. Non enim secus exoluuntur et substantia emollescunt superiorem sanandi modum experti, vt quo vulneratã partẽ veluti putrefieri perceperim. Quoniam vero omnia ex humiditate et calore putrescere cognoscebam, curationem per siccantia refrigerantiaq; moliẽdam esse deprehendi. Rursum apud me contemplatus, frigidum ferè ab Hippocrate neruis inimicum dici, optimũ fore neruorum vulneribus medicamẽtum intellexi, quod et siccaret, et caloris frigorisq; particeps esset, vel parum ab horum medio ad calorem recederet: calidũ tamen esse satis posse, modò siccandi potestate
polleat.

polleat. Etenim calor citra humiditatem putrefacere nihil habet. Insup illud quoque præmeditatus, multum referre, nudæ parti affectæ medicamentum offeras, an per alia corpora ei præposita, conuenire aduerti alijs in nudato neruo vti pharmacis, alijs cum punctus fuerit, partibus, quæ ipsi præiacent, illesis. Vbi etenim nudo neruo medicamentum adferas, ibi prædictam auxiliorum integram indicationem assumi ratio est. Præpositis autē partibus saluis, tenuius pharmacū inueniendum est, cuius virtus interiacentes particulas permeādo nō dissoluatur, sed in altū penetret. Quod efficere tale pharmacum potest, si validè siccet: & si nō calore & frigiditate medium sit ac symmetron: non offendere, dum efficacia ipsius calefaciendi vel refrigerandi in particulis, quæ neruoso corpori præpositæ sunt penetrādis imbecillior est reddita. Atqui inuento iam præsidiorum scopo, quàm videlicet tenuia esse cōueniat, deinceps materiæ mentionem facere oportet. Plurima igitur quæ calefaciunt tenuiorū esse partium, permultas rursus quæ refrigerant crassiorum, in simplicium medicamen-

Enumerat tenuiū partium medicamēta

torũ ſpeculatione didicimus: quippe vn
ſolum qualitas acris cum tenui ſubſtan
tia nonnunquam ipſis accidit, eoq; in
ter omnia, quæ refrigerandi vim obti
nent, tenuiorũ partium acetum eſt qua
acerrimum, quod etiam caloris modi
particeps eſſe demonſtrauimus: calefa
cientium verò liquòres probi tenuiſſi
mam habent ſubſtantiam: & apud om
nes iam homines Cyrenæus primas te
nere cognoſcitur, quo non præſente eti
medico vtimur: & iis quæ cum ipſis a
orientalibus plagis afferuntur: cuiuſmo
di eſt, quod Sagapenum appellamus
Hoc genere comprehenditur & liquo
euphorbij iuxta occiduas orbis regione
natus, ſiue liquorẽ ipſum, ſiue aliud qui
nominare velis, nobis in præſenti com
mentario euphorbium hoc medicamen
tum vocare ſufficit, quemadmodũ iam
omnes conſuerunt. Quinimò in noſtr
regione prouenientes, & panacis, & t
thymalorũ liquores ſubtili facultate pr
diti ſunt, & quidem omnes nominati li
quores generoſi calefaciunt, opobalſam
verò ſubtilis, & ipſe non admodum c
lefacit. Atque ex terreſtribus nitri ſp

ma tenuem ſubſtãtiam habet, item quod ex aqua facile ſoluitur aphronitrum, ſi ad corpora terreſtria videlicet relationẽ fieri inaudiamus. Subſequitur nitrum nomine beroniceum, & aſia petra, cuius flos etiam omnium terreſtrium eſt ſubtiliſſimus. Porrò ex metallis auripigmentum, & ſulphur, tum ſubtilia, tum calida ſunt: quibus ſuccedit miſy, æris ſquama, & chalcitis, paululum ſimul aſtringentia. Quare vſta quoq; chalcitide frequenter in ſubtiliorum medicamẽtorum compoſitionibus vtimur. Citra calorem verò manifeſtum tenuis eſſentiæ metallica ſunt, ſpodium, & pompholyx: adde quod vocatur pſoricum: ſubtilis abundè, eſt & chryſocolla. Cæterum inter ſuccos laurinum ſimul cum eo quod calefaciendi virtute valida pollet, quæ ſenſibus percipi queat, tenuem eſſe didicimus. Nihil enim minus eo cedrinus excalfacit, calore tamen qui ſenſibus ſubijcitur, propter ſubſtantiæ tenuitatem, illi cedit. Huius generis eſt lixiuia, quæ ſtactæ dicitur: atque hanc ipſam, quæ ex materia ſubtili vſta fit, cedrinum oleum virtute ſuperat. Ex malo igitur & ficu,

eaq; magis agresti, quam ἐρινεὸν Græci vocant, item ex tithymalis combustis, huiusmodi lixiuiam conficimus. Præstātissimusē ex tithymalis, qui χαρακίας nuncupatur. Cæterum ex seminibus frumentarijs, πύρινα nominant, subtilissimus est eruus sine insigni calefaciendi potestate: lolium verò cum insigni; hordeum nequaquam calfacit. Mediam interea materiam obtinent, qualitatibus amara, quæ multū tenuibus substātia cedunt, crassi licet nihil habētia. Nonnulla ipsorum à medijs tantillum declinarūt: alia ad calorem, alia ad frigiditatem: quarum omnium materias in opere de simplicibus medicamētis executus sum: quemadmodum etiam omnium fructuū (Græcis ἀκρόδρυα dicuntur) in quorum numero sunt amygdalæ amaræ, & pistacia: at stirpium materiæ in præsentia non memini: redire enim ad principium cogito, atque exponere, quando, quoq; modo singula per rationem nobis inuenta vsurpauerimus. Hinc enim puto bonæ indolis iuuenes incitatum iri, vt medicamentorum materiam cognoscant, ipsimet inspicientes, non semel aut

bis, sed frequẽter: quoniam sensibilium rerum cognitio sedula inspectione cõfirmatur, cuius rei indicium est euidentissimum, quòd didymi per omnia similes esse nobis visi sint, differentes autem ijs, qui ipsos inspicere consueuerant. Itaque herbarum, fructicum, & arborum materiam priusquam è terra eximantur, contemplari pulcherrimum est, dum fructus videlicet futuri sunt, dum æduntur, dum augescunt, & dum vigent. Hæc siquidem continua speculatio docebit te, quando potissimum ipsos commodè decerpas, ac in siccis domunculis repositos custodias, ne à solis radijs exurantur, neque ab humiditate ex tecto vel muris madefiant: id optimè fiet, si domus neque subterraneæ sint, neque alijs vicinæ, neque sub tegulis, sed ostia ad meridiem spectantia habeant, prope quæ tamen emdicamenta reponi non debẽt, Amici hic quoque vos admoneo, vt me sequamini, si artis opera pulchrè obire volueritis: nostistis enim, quomodo ex omni natione præstantissima quotannis medicamenta mihi adferantur, eò quòd perditi illi omnigenarum rerum coëmptores varijs

modis ea contaminant. Præstiterat forsan non hos solum, sed multò magis etiã mercatores, qui illa aduehunt, incusare, atque his multò magis ipsos herbarios: item nihilominus eos, qui radicum liquores, succos, fructus, flores, & germina extra anni tempus in vrbes conferunt: hi siquidem omnium primi in eis dolum exercent. Quisquis igitur auxiliorum vndique copiam habere volet, omnis stirpium materiæ, animalium, metallorum, tum aliorum terrestrium corporum quæ ad medicinæ vsum ducimus, expertus esto, vt ex eis & exacta, & notha cognoscat: deinde in cõmentario meo, quem de simplicium medicamentorum virtute prodidimus, sese exerceat. Nisi enim hoc modo instructus ad præsentis operis præsidia veniat, verbotenus quidem medendi modum sciet, opus verò nullum ipsa dignum perficiet. Finge nanq; ipsa, quæ de neruorum vulneribus prædixi, quædam te cognoscere: adulterata verò medicamenta per ignorantiam compositioni inijcere, vel neque omnino exactè facultates ipsorum intelligere, an nõ erit necessarium, frequentius hic te erra-

re, quàm rectè agere? Mihi qdem admodum videtur. Iam verò ad plenum virtutes cognoscere ab eo multum differt, quod est cognoscere. Etenim solum cognoscere scire est, an medicamentum siccare, vel humectare, vel refrigerare, vel calefacere nos possit: accuratè verò cognoscere, præter hoc etiam virtutis quantitatem sciuisse est. Quædam enim pharmaca calorem tepidum generant, corporibus nostris admota: quædam moderatum, quemadmodum alia hoc paulò validiorem, nonnulla iam sic feruentem, vt vrere possint. Conuenit igitur, medicum nō modo affectus qualitatem, sed etiam ipsius quantitatem, vt ita dicam, coniecturare: nam haud ita propriè quantitas in qualitate dicitur, quanquam dicatur tamen, vt febris magna & parua: ac tantus vsus est eorum quæ sic dicuntur, vt iam proprij vim obtineant ipsa, perinde ac pyxis, æs, pictor, quercus incisor: in totum quæ ex grammaticorum, vt aiunt, abusu inceperunt: deinde verò propria dici credita sunt. Hæc quidem attulimus propter eos, qui parum opportuno tēpore de sermonis pro-

prietate argutantur. Quod autem dicere desij tale est, nempe quod exiccari desiderat, non simpliciter siccante indiget medicamento, sed conuenienti mensura. Copiosa quidem humiditate auctū, insigniter exiccante: parua, modicè hoc faciente, quemadmodum multa, admodum resiccante, non tamen extremè, neque in summo: siccitatis enim quantitatem humiditatis copiæ respondere conuenit. Ego itaque dum communem neruorum vulnerum curationis modum immutare primum ausus sum, conieci in quantam humiditatem caloremq; affecta pars recidisset. Et cum adulescens quidam mihi ostendisset in primo articulo medij dextræ manus digiti, totum in ea circa neruum locum humentem adeò ex contusione habentis, vt iam computresceret, partem sanè putridam lixiuia stacta & cataplasmate ex hordei farina (ὠμὴν λυσὶν Grgci nominant) foui: non putrescentē, sed tensam dolentemq; oleo calente liberaliter perfudi, inde quum lana sicca madorem exhausissem, ceratum tam humidum illeui, quàm in fracturis vtimur, cui euphorbium sit admistum.

Confectum autem mihi est hoc quoque mea industria, huiusmodi occasione: Profectus ad me quispiam hyeme vehementi, ostendensq; genu facile dicebat rigore se affici: statim verò calefacientibus iuuari. Volebam igitur huiusmodi aliquod medicamentum acciperet, vt qui profectus in frigore inalgeret doleretq; vehementius quàm aliàs. Nunc igitur, inquit, loturus discedo: mitte à balneo medicamentum: hæc cùm dixisset, abijt. At ego cum tale nullum medicamen ad manus haberem, euphorbium cum oleo triui, & ceram liquatam immiscui: paulò pòst cùm amicus pharmaco ferendo puerum misisset, exhibui. Dolore protinus cessante, inde in alijs particulis similiter affectis vti præcepimus, de quibus mox dicetur: nunc ad nerui vulnerati sermonem redeo, propter eos, qui nihil à me nunc dictum intelligunt: increpant autem interpretes, quos deprehendunt (vt vaticinor) perperàm nominare νεῦρα τρωθέντας in tendonibus vulneratos. Tendones enim ipsos puto vocari, qui extra manum toti volæ, & digitis circuntensi sunt. Quan-

quam ſanè non ignorem, manifeſtius
* νευρο- magisq́; propriè * τενοντρώτους ipſos
τρώτους nominari; tamen cùm omnes neurotrotos nuncupare ſoleant, & ego, ne quis innouare me appellationem dicat, conſuetam pro vera ſuſcepi, etſi nec illa ſine ratione fieri potuerit, pleriſque medicis tendones etiam neruos vocitantibus. Verùm ſiue neurotrotos, ſiue tenontrotos appellaſſe mauis, neque ob has voces incolumes erunt, neque conuulſione laborabunt, quemadmodum neque mancifient, nec morientur. Appellatio ſiquidem nec ſeruauit hominem vnquam, nec perdidit, ſed medicamentorum facultas vtrunque efficit. Atque ego hæc immutans, putreſcens, conuulſos, mancos, nõnullos etiam pereuntes, ſanos viuosq́; reddo: neruos enim contuſos habentes ſicut illum neurotrotos, non neurothlaſtos nuncuparunt. Cæterum curatio cõmunis eſt, & periculum ſimile amborum, nempe contuſorum & vulneratorum, vel neruis, vel tendinibus. Itaque homo ille putredine iam circa primum medij digiti articulum orta, tenſus doloremq́; ex ſuperiacentibus concipiens,

multò melius habere cœpit die postero, quo vice hordei farinæ eruorum farinam stactæ lixiuiæ commiscuimus. Vnde triduo similiter curatus est; iam quidem in alijs quoque particulis dolorem omnino non percepit, ex contusione verò neruosum quoddam corpus crassæ membranæ persimile inclinauit, quod mediocriter me commouente facilè totum semiputridum excidit. Videbatur omnibus contemplantibus hoc corpus neruus totus esse putris, vt qui ignorarent, quo pacto tendones hi neruosis membranis cõuelati, per volam procedunt & in totam seriem digitorum extenduntur. Mihi verò putridum ex contusione attollenti tendo saluus apparuit. Cum igitur vel pastillo vno, vel trochisco, vel vtcunq; vocasse libet, quorum in numero est & polyidæ, ex epsemate soluto, vel syræo, id est sapa (nam & hoc pro arbitrio nominare liceat) apparentem nerui particulam prius inunxissem, rursus eodem modo & cataplasmate, & vnctione ex euphorbio in ijsdem locis sicut prius vtroq; vsus sum. Quarto iam die omnia commissa circa contusum quidem antea,

vlceratum vero tunc primum digiti articulum intuitus, considerabam quorsum à cataplasmate transgrederer. Visum igitur est, si neruus inflammatione prorsus vacaret, ad cicatricem ducentia transire: si vero flegmone ipsius scirrhosus tumor remanserit, abundè siccantia exhibere. Quoniam verò nõnihil ex ea reliquum esse videbatur, medicamentũ ex dracunculi radice confectum vsurpaui, quòd præter alia, eadem cum Aegyptio pharmaco Iside continet, assumpsit autem dracunculi radicẽ. Ab hoc Athena dicta vsus, inde ad ea, quæ cicatricem ducunt, perrexi. Ex altero pastillo sapa diluto nudatas vulneris partes illinens, euphorbium extrinsecus imponebam, tantum ceræ ac resinæ temperans, vnde emplastri crassitudo simul fieret, & euphorbij vires conseruarẽtur. Cæterum quomodo his scopis consideratis medicamentum componas, postea declarabimus. Etenim aliud ex aceto pharmacũ confecimus, hoc spectantes, vti ipsius spissitudo, & subtilis aceti virtus, cum refrigerandi vis interim exoluitur, incolumis permaneat. De his sanè quomodo

præparata sint, Post paulum tractabitur. Nunc quia neruis vulneratis medendi modum ex rationali indicatione, nugatoria illa Empiricorum periptosi repudiata, inueni, totam cogito ipsam discere, sed ita, vt nullam distinctionẽ prætercam, sermonem ab initio rursus repetens. Quando igitur vulneratum aliquẽ protinus offendero, interim per liquida pharmaca curationem molior, interim emplastris, lanam extrinsecus quàmmollissimam olio calente imbutam applicans. Quòd si medicamentum ex aceto vsurpem, aceti modicum oleo admiscens, bis ter ue quotidie soluo, & oleo calente foueo. Si noctes longe fuerint, etiam in his * soluere consueui, idq; magis dum vlcus à medicamentis eroditur. Nam vbi initio tali medicamento vtenti æger nec se morderi, nec dolere, nec tensionem percipere mihi dicat, die soluo, & foueo, mane semel, & vesperi iterum, oleum verò quo fouemus, satis calens esto, verùm ita ne vulneratam partem offendat. Sicut enim frigida huiusmodi affectibus maximè est cõtraria, sic tepens non omnino vtilis. Quoniam in primo

* λούειν

de Simplicibus Medic. volumine didicimus, vt aqua calens aut frigida maximè contraria facere nata est, ita quoq; oleum. Nam frigidum corpori admotam, perspiratũ ipsius obstruit, imò prohibet, calidum verò digerit, ac extenuat, quod tibi etiam ex carnibus in eo coctis licet condiscere, similiter enim pridie decoctis, friabiles efficit, etsi protinus cum animans mactatum est, coquas, aut in sartagine frigas, propter quod & ego fomentum ex oleo calente satis vsurpare malui, tepidum semper vitans, hoc autem magis frigidum. Porrò aquæ vsum in tota curatione ita tempero, vt ne attingat quidem vlcus: proinde cum sanguis initio statim à vulnerata parte detergendus est, ex oleo id facere expedit. Vbi iam ægri mediocriter habentes, lauacro vtuntur, neque tunc affectum locum in aquam demergere ipsis concedendum, magnam siquidem ex parte nerui in manibus vulnerati sunt. Memini cuiusdam ex huiusmodi vulneratis, qui cùm diem quartum citra omnem dolorem ageret, partemq; affectam absque phlegmone videret, multo in frigore do-

me egreſſus ad opus quoddam neceſſa-
rium, eiq; diu immoratus domum rediſt,
membro vniuerſo ad ceruicem vſq; ten-
ſo, idq; cum ingenti ipſius dolore. Poſtq;
verò quoddam me accerſcente, profe
ctus ad eum, vidi quibus in malis eſſet,
oleum ex itinere refrigeratum à particu
la auferri iuſſi, calente verò totũ mem
brum foui, deinde ceruicis partem rectã
lanis oleo reſperſis, & medicamento li-
quido ex euphorbio, ſimul cum caſtoreo
hominẽ ſtatim mitigaui, & ſomno acce
dente vſque ad veſperam omnia ceſſa
runt ſymptomata. Plurimùm igitur con
fert, lanam permanere calidam, ſiue oleo
tantum, ſiue oxelæo, hoc eſt aceto & oleo
quoque imbuta fuerit, fiet hoc, ſi aliæ
lanæ ſiccæ extrinſecus circumponantur,
& æger intra tectum, modo hyems fue
rit, ad quintum vſque vel ſeptimũ mor
bi diem ſeſe contineat, nam ſi eouſque
nec phlegmone quadã tentetur, vacetq;
prorſus dolore, & nullam ſentiat tenſio
nem, in poſterum tutus erit. Curabis au
tem ne in aceto vinoſum aliquid appa
reat, quemadmodum oleum quoque, vt
omni aſtrictione vacet. Neque igitur cru

dum, quod ὠμοτριβὲς, vel ὀμφάκινον duplici nomine Græcè dicitur, adhibebis, neque id quod ab Hispania vehitur, imo nec aliud quodlibet ex his q̃ oleæ
De oleo. surculos habent. Optimum oleum est tenuissimum, quale in Italia Sabinũ, albi vero in nationibus Romano imperio subiectis, quæ nullam obstringendi vim occupant. Iam verò qualis res sit rationalis indicatio, & quanto potior nuda experientia citra methodum hinc condisces. Cùm permultis neruorum vulneribus sæpe in itinere, in nauigio, in agro, vel in ciuitate, sed procul à meis ædibus incidissem, nec medicamenti ex euphorbio copia adesset, nec illius quod ex aceto conficitur, nec alterius, pharmaca, quorum eo loco facultas erat, vulneri imponẽtes, id quo tendimus semper sumus assecuti. Noui etenim me in agro propolim recentem, liquidam & pinguem, quã agricola habebat, vulneri imposuisse: interim fermentum solum, interim ambo cõmixta. At fermentum quàmuetustissimum esse, propolim vero secus habere conuenit, quantum ad tempus attinet. Sin autẽ vetustior sit, ex oleo iuxta ignẽ,
vel

vel in ſole emolliatur. Ruſus in alio quo dam ruſtico ſuccum tithymali fermento mixtum impoſui, quem prope ipſius au lam ſuccurriſſe conſpexeram, quippe fer mentum vt recens deprehendi, nonnun quam propolim ex oleo liquefactam fer mento imerſi, ſed prius aceto quamacer rimo diſſoluto. Præſtat oleum eſſe vetus in huiuſmodi temperaturis, puta ex oxy, melite et fabarum farina, vel eruorum, vel lolij, vel ciceris, vel lupinorum ama rorum, vel tenuiori polentæ puluere, vel hordeacea farina, quibus in vrbibus vſus ſum cataplaſmatis, nō ſolùm in his, quos iam phlegmone præhenderat, ſed etiam protinus ab initio. In agro cum picem liquidam apud fabrum inueniſſem, fer mento temperatam impoſui: item apud alium erũorumq; farinam illo imbutam, cuius penuria etiam prædictorũ quoduis miſceri poteſt. Quin etiam oxelæum ſo lum quod caleret lana exceptum, ſtatim dum aliud nihil haberem obtuli, confi ſus aceto abundè acri & vetuſto. In alio refrigerato, quod ante horam vnam, vel longius etiam tempus neruus contuſus eſſet, quouſq; aliud quoddam idoneum

medicamen dilutum adferretur, partem oleo foueri præcepimus, interim aceto prius admixto; cum aër per æstatem calidissimus erat, temperatura ex vtroque diutissimè foui, donec aliud medicamentum asportaretur. Singulis autem prædictis farinis permistam stacten sæpe illeui, & mox à principio, & postea cum homo medicamine quodam enæmo nõ probè vsus esset. Hæc itaque omnia quomodocunque applices, calida qualitatibus offeras. Ego sanè cùm nullum domi meæ aliquando medicamentum compositum in promptu haberem, festinabundus dedi cuidam familiari vetus euphorbium, iniunxiq; læue factum ex oleo veteri, donec humidi cerati spissitudinem haberet, tendinis puncturæ in manu admouere. Reuersus igitur, interrogaui vulneratum, multum'ne caloris in parte affecta sentiret; ille mediocrem aliquem respõdit se percipere. Rursus igitur quærebam, an rosionem à medicamento iuxta vulnus sentiret; ille cùm se non rodi, sed veluti pruritum quendam sentire dixisset, pharmacum ad noctem vsq; adhærere permisi. Quoniam vero dum

imposita auferrem, calor in affecto loco mediocris mihi apparuit, neque punctus hians, satius visum est eodem uti medicamento: & cum vulneratus altero die prosperè haberet, item tertio & quarto, ad finem usque idem pharmacū usurpaui: quod contemplatus aliquis in alio vulnerato similiter recenti euphorbio in eundem modum usus est. Quare necessariò calor ægrum multus, & commorsus, & dolor in vlcere subsecutus est, adeò vt homo ad me deductus, sit tanquam hoc præter omnium opinionē accidisset. Ego statim re intellecta quod impositum erat abieci: fotum autem per oleum ipsi adhibito, medicamentum ex aceto imposui: quod si non in procinctu fuisset, pharmacum ex euphorbio copiosioris ceræ particeps admouissem. Quapropter non oportet, vti paulò antè diximus, probatorum medicaminum facultates ac species ignorare, nec quæ celeriter virtutem mutant: tum quæ rursus diutino tempore conseruant. Nam ex his, quæ caducum ac statim euanescentem calorem occupant, euphorbium est. Id autem cognosces, etiam si non man-

duces colorem contemplatus: quippe non vt ab initio cinerium, verum sup- pallidum & subflauum redditur ihuete- rascens. Statim etiam siccum abundè vi- detur tunc, & vix inter læuigandum ex oleo recenti protinus imbibito dissolui- tur. At subitò ipsum oleo miscendum non est, sed prius in mortario sensim te- rendum, ne dilatescat. Quid verbis opus est? quod etiam gustanti tibi recens per- cipitur feruentissimum, vt linguam adu- rat, vetus autem modicam efficere cali- ditatem? Iam alijs multis pharmacis exilem adeò potentiam pauculis annis retinere contingit, attamen euphorbium tapsiam excellit; hæc enim ab anno ad- modum imbecillis redditur, vt bimula prorsus expiret: euphorbium sanè cùm principio bonum fuerit, & probè vrat, etiam anno tertio adhuc vim aliquam retinet: interim anno quarto; quinto autem & sexto iam exoluitur; deinde procedente tempore in totum elangue- scit. Sic ego dixi, oleo me nonnunquã vsum esse vetusto sine cera, quod annos ferè quinque vel sex natum esset. Vnde vsum ipsius euphorbij mensura compre-

hendere nemo potest. Nec recens oleo decuplo cum cera tripla commiscetur, veterascens copiosius ei immittendum est: trimum verò & quadrimum, vel duplicatum prioris pondus, vel æquale ceræ. Cum igitur pharmacum consistentia simile acopis dictis vnctionibus habere volueris (quæ spissitudo liquidi etiam cerati est) oleum ceræ quadruplum esse curabis. Vbi verò emplastri speciem referet, ceram omnino æqualem oleo temperare oportet, maximè si sicca fuerit, & vetusta: sicut recens & pinguis pauciore oleo indiget, vt ceratum emplastrodes efficiat, idq; magis adhuc per æstatem. Itaque si ceratum emplastrodes facere statuis, ceræ ex oleo liquefactæ, qua dixi temperatura sextam recentis euphorbii partem admiscebis, vt illius vna sit drachma, ceræ sex, olei item sex, vel quinque. Sed quoniam cera glutinans ac viscosa non est, quemadmodum resina & pix, ideo hanc, vel illam, vel vtriusque partem cerato admisceo. Clarum igitur est, dum hæc miscentur, non amplius oleum pari illis portione affundendum. Etenim cera ad liquidi-

tatem multo pingui indiget: resinæ quæ
quidem aridæ prorsus sunt, modico: li-
quidæ & siccam quandam substantiam
ad emplastri crassitudinem assumere po-
stulant. In cera igitur non magna hu-
miditatis ac siccitatis differentia est: in-
ter resinas, sicut etiam in picis genere cō-
trario modo habet: aridæ præsertim ab
umidis permultum differunt. Omnium
ero siccissima est, quam nonnulli frictā,
ij colophoniam appellant. Huic suc-
dit, quæ ex figulinis impura, nec de-
mata sumitur: quam si purges, in tri-
m mutabitur. His ambabus siccior
, quæ dicitur pityinon physema, ac si
cas, picea germinatio. Hanc sanè ceu
allidam, in præsentis emplastri com-
itionem non esse idoneam ratus, ab-
i. Vsus autem sum fricta & liquidis.
a verò ex his nonnullæ diutius liqui-
permanent, quemadmodum terebin-
na: aliæ cito inarescunt, sicut strobi-
a, media vtriusq; est abietina. Quin-
am facultate calidior est quidem stro-
lina, mox vero abietina, deinde tere-
nthina, cupressi resinam miscere non
sus sum, vt quæ nonnihil astringeret.

inarū ferētiæ

Putabit forsan aliquis nobiscum dissentire Dioscoridem Anazarbeum in sermone de resinis hunc in modum scribētem, primo de medica materia commētario: Ex omnibus resinis principatus terebinthinæ datur, post eam lentiscinæ, tum ei quæ de picea raditur, & abiete: vltimum locum pinea, strobilinaq; obtinet. In his enim Dioscorides tanquam de infima strobilina, optima vero terebinthina sentire videtur. Verùm ego ex his tribus resinis, strobilina, abietina, terebinthina, principem certè strobilinam calore, secundam abietinam, postremā terebinthinam esse diximus. Quemadmodum igitur, qui inter Italiæ vina austera optimum ponit vinum Italicum: alius ad qualitatem vnam sermonem referens, alius absolutè de tota ipsius substantia pronuncians, verus deprehenditur; eadem ratione etiam inter resinas optimam tanquam medicamentum in multiplices vsus accommodatum merito terebinthinam affirmaueris, non tamē caliditate primas obtinere. Itaq;, vt aiebam, licet tibi quamlibet resinam ceræ miscenti simplex ceratum glutinantius

efficere, quod ex oleo & cera duntaxat componimus. Hic vero experiētiæ quoque vtilitas est, quæ de coniectura nostra decernat: potes enim, vbi triplicatam ceram terebinthinæ commiſceris, intelligere, emplaſtri ne ſpiſſitudinem medicamentum acceperit, an ea adhuc ſiccius, copioſiorem inſuper reſinam deſideret. Quapropter vbi hunc in modum experienti tibi mediocriter habere videatur, miſcebis tunc medicamento, quod cōficis, duodecimam partem euphorbij. At ſi ignores euphorbium exactè ſit calidū, an nonnihil ab eo diſcedat, poſt confectionem linteo paululum medicamenti illitum tuæ ipſius tibiæ vel cubito horis aliquot imponito: poſtea ſi modicè calefacere deprehenderis, temperatum eſſe medicamētum arbitraberis. Quòd ſi vel nullum ſenſilem calorem edat, vel iuſto feruentiorem, integrum eſt aut pharmacum remittere, aut intendere: remittere quidem mixtura cerati, intendere appoſito euphorbio. Atqui ſi propolim pinguem habeas, eam omnibus reſinis aptiorem fore tibi intelligito, vt quæ vaporoſam ſpiritus craſſitiem, humoresq́; ſu-

perfluos elicere, ac ex alto foras ductitare soleat. Siquidem resinæ cum cera emplastri spissitudinis gratia non tanquam curationis consilio assumuntur, propolis autem curationis ipsius scopo cōtinetur, atque hac sola, vt dixi, recenti, quantum ad humiditatē attinet, vsus sum in agricola quodam duro corpore: ac mirū est, quomodo sola adusque finem adhibita adiuuerit, adeò vt nullius pharmaci præterea venerit necessitas. Alteri qui puncturam nerui profundiorem haberet, tithymali cuiusdam modicum admiscui: mollioribus verò corporibus medicamētum tactu durius apparet, nisi olei mistura vehementer ipsum mollias. Quin & alia medicamenta omnia, quæ neruorū vulneribus adhibentur, liquida & mollia esse cōuenit. Molliciem igitur quoduis oleum conciliare, robur verò medicamenti vetus oleum tueri potest: sicut propolim in agro nonnunquam accommodaui, tanquam melius pharmacum ijs, quæ tum affuerunt, eligens: ita fermentum rursus admoui alterius medicamenti inopia, quoniam hoc quoque in alto fixa extrahere & discutere scie-

bam : quanto autem vetustius, tanto est præstantius. Porrò huiusmodi non solum facilè in agris reperiuntur, sed etiã sulphur viuum, quo nõnunquam & ipso sum vsus, temperans cum tetrapharmaco. Huic igitur & aphronitrum, & berouicium litrum, & aphrolitrum non lapidosum, sed verè aphrolitrum, quod spumæ consistentiam habeat, adijciens frequenter vsurpaui, non modo in agris aliorum penuria, sed etiam præsentibus enumeratis medicamentis hoc nomine, vt animi sensum experiẽtia explorarem, probaremq́; : ac vulneratus talis rei solo vsu conualuit, fotus videlicet oleo. Hoc enim commune tibi esto in omnibus medicamentis, quæ hic dicuntur, neruorum vulneribus conducere. Iam vero quod à medicis vocatur arsenicum, ab his qui Atticè omnia volunt proferre arrenicum, adiunxi tetrapharmaco, rationem experientia volens confirmare : rursus cum id non adesset, sandaracam, vti vocant, sicut calcem restinctam & viuam, lotam & illotam, minus autem viuæ, plus restinctæ, & hac plus adhuc lotæ adieci. Cæterum de exacta cuiusque

compositionis quantitate paulò pòst di- cemus, vbi hæc simplicia omnia, vsusq; ipsorum distinctiones retulerimus. In hoc enim sermone propter Empiricos, qui ex periptosi, id est incidentia, seu ca- su plurima compositorum medicaminũ inuenta esse putant, visum mihi est com- memorare, neruorum vulnera curandi rationem à me citra illam periptosin re- pertam, inde quòd sanationis ipsorum scopum, & simplicium pharmacorum facultates cognoscerem: Etenim ex casu vnum aliquod simplex medicamentum inuenitur: rationalis autem methodus plurima simul inuenit, & varias ipsorum compositiones. Quæ iam ex alto humo- res educere digererecq; possunt, neruo- rum vulneribus ex vsu sunt. Quãdoqui- dem vero nonnulla caliditatem immo- deratam, vel mordacem vehemẽter acri- moniam, vel acutiem coniunctas ha- bent, alia ipsis pharmaca admisceri ra- tio est, quæ prædictos excessus sine vir- tutis offensa temperare queant. At hoc fieri non potest, nisi cuiusque medicamẽ- ti non modo qualitatis genus, sed etiam quantitatem in ea cognoscas. Quædam

nanque, vt ostendimus in commentario de simplicibus medicamentis, in primo calefacientium ordine collocatur, à temperatis paululum abscedentia, alia in secundo magis inde declinantia, alia tertio, nonnulla quarto, quæ vrere iam queant. Igitur ex vehementiæ virtutis cuiusque pharmaci portione mistorum facultas inuenitur, modo simpliciū omnium temperamenta intelligas. Empiricorum hæresis sola homogenia propter vniuscuiusque medicamenti naturæ ignorantiam temperat: & qui hanc nouerunt, sola homogenia miscent, quia excessus quantitatem certo non cognoscūt. Quod itaq; ipse primum præparaui medicamentum, ex multis eiusdem generis compositum est, quoniam nondum cuiusque virtutis quantitatem exactè perno scebam. Inieci etenim nonnihil arsenici, sulphuris, misyos, calcis lotæ & illotæ, & pompholygis, similiter spodij, item squamæ æris, chalcitidis vstæ, lotæ & illotæ: ad hæc nō vstæ. Hæc igitur prius in aceto quàm acerrimo diebus multis sole æstiuo læuia reddidi. Quæ fundi ex his debebāt, cera erat necessario, & mel-

lis nonnihil prius expurgati: resinæ propemodum omnes, propolis, pix, & ladanum. Liquida, oleum cyprinum, susinũ, opobalsamum, amaracinum, gleucinũ, cedrinum, ricininum & vetustum. Ex singulis autem liquoribus, quos non multo antè recensui, paulum aliquid: postremo aliàs aliud auferens experientiæ gratia, nihil simpliciora siugnla, quibus in hunc diem vtor, à virtute pristina abscedere animaduerti: atqui temperaturæ ipsorum mox ponentur. Itaque ex aceto, & liquoribus talia confeci, ceræ, resinarum, propolios, & picis nonnihil adiungens, pari modo ex columbarum stercore, & herbis tenuium partium. Minus ergo molesta sunt liquida pharmaca cũ alijs, tum neruorum maximè vulneribus, quibus vtimur etiam emplastri modo compositis, propter eos qui se lauare volunt. Lanis enim ablatis, ac tali pharmaco solo adhærente, lauant minus duriter, sed liberius. Prædictum est, neque tunc læsam partem aquis respergendam, si in manu vulnus contigerit, pedem verò si is læsus sit, non madefieri qui potest: sed tunc à balneo primus quatuor diebus

abstinendum est. Quoniam verò omnium huius tempestatis hominum, & eorum etiam qui ruri degunt fortitudo perijt, qui lauare se quotidie consueuerunt. Equidem qui non adeo delitis affluunt (sunt hi maximè pauperes) vt plurimum obtemperantes nobis habemus: diuites verò, & præsertim potentes illos, vel ægrè obtẽperantes, vel prorsus immorigeros experimur. Optimum igitur fuerit, nec ipsis mederi: verùm cum, nescio quo modo, alius ob aliam causam, quidam nostrum inuiti, quidam vltro ipsorum mollitiem tolerare coguntur, tale quippiam factitare consueui: vulneratæ parti pharmacum aliquod emplastrum imponens, extrinsecus iterum multiplices pãnos oleo tinctos plures superinijcio: quibus rursum extrinsecus fasciam ex linteis accommodo, quam deinde in ipso balneo, cum æger in solium ingredietur, oleo prius perfundo: & lecto iam omnia imposita aufero, vtorq; prædicto totius curationis genere. At verò patet omnibus, eum qui pulchrè neruorum vulneribus prospecturus est, etiam particularum naturæ peritum

esse oportere. Nam antea comprehensum est, tendines pariter in quos musculi complures desinunt, non mediocriter condolescere, primum quidem conuulsione tentatos, dein putrescentes & ipsos, vicinas simul partes vniuersas inficere. Nonnulli eorum ceu membranæ tenues latiq; sunt, quales in femorum terminis ad genua spectantibus, tum intra manus, infraq; pedes subtensi sunt. Omnes enim qui in manibus pedibusq; cernuntur, satis quidem coëuntes cutem contingunt: qui verò in patellam perueniunt, à circũposita cute iuxta tarsum abscedũt.

Confectiones medicamentorum ex metallicis, ad neruorum vulnera.

EX metallicis medicamentis astringentia vitare consultum est, præsertim vbi cõpositi pharmaci vsus in punctura eueniat: quæ verò detergendi vim occupant, sicut æris squama ex vsu sunt. Cæterum omnia metallica, cum crassiorum partium existant (mul-

tum enim terrestris substantiæ in se continent) artificij nonnihil in præparando requirunt, quo tenuiora fiant. Hoc igitur ex aceto fieri quàm acerrimo considerani, præsertim quòd ex vino non austero confectum est: at si ex tali non sit, sed vetus, eo vtitor. Attende tamen diligenter in gustu, ne tibi vel minimã vini qualitatem referre videatur: tale quippe acetum validam exedendi, secandiq́ vicina potestatem habet. Iam verò metallica ex acerrimo, & quàm fieri potest vetustissimo, substantiaq́; tenuissimè leuigare oportet, quo felicius spissitudo auferatur. Præstiterat id in sole æstiuo perficere. Quædam enim ex metallis ne vel scindi possunt, nec communi, in aceto ad dissolutionem facilia, sicut chalcitis, & misy. Nonnulla & contundi, & concuti, & postea læuigari desiderant, quemadmodum æris squama. Cum igitur primùm præpararem medicamentum, immiscui ei & arsenicum appellatum, postea superfluum esse putaui: etenim ex æris squama & misy, & chalcide medicamẽ compositũ iri abundè satis videbatur: temperaui autem

prima

prima confectione etiam æruginẽ com-
bustam: nam quæ ignem experta non
erat, tanquam iusto mordaciorem suspi-
catus sum: deinde tamen non vstæ pau-
xillum simul adieci, quantum aliorum
portio ferebat. Pari modo chalcitidem,
crudam sanè paucissimam, vstam verò
æqualem misy & æris squamæ indidi.
Præstantius autem omnibus compositis
fore speraui, imò etiam vsu deprehen-
di, in quo copiosa æris squama inesset,
dein chalcitis combusta, postea misy.
Quocunq; igitur miscebis pharmaca, ad
solem, vt domi verno tempore, multis
diebus in puluerem ex aceto quàm acer-
rimo rediguntur: quanto enim longio-
re tempore trita fuerint, hoc tenuiorem
substantiam consequentur: ideóq; angu-
stis vulneribus aptiora: sicut in neruis
carne denudatis, admodum tenuia ex-
edentiaq; cauenda sunt: ob quod prædi-
cti pastilli omnibus id genus cõueniunt:
siquidem nonnulli astringentia quoque
assumpserũt. Porrò celebres ex illis sunt,
qui ad Andronem, Polyidam, & Passio-
nem auctores referũtur. Sunt & alij qui-
dam, quartus, & quintus, illis valentio-

res, quibus ego subinde vtor. Tempera-
turæ verò ipsorum perfectæ sermonis p[ro]g-
cessu dicentur, nūc de eorundem vsu tan-
tum explicasse sufficiat, quod tritos ipso-
aridos, postea rursus siræo (id est sapa)
adiecto ita terere conuenit, donec sor-
dium spissitudinem recipiat medicamē-
tum, & æqualiter læue fiat. Vocant au-
tem nunc omnes siræon, ex musto deco-
cto natum: id autem nihil vini habeat,
quale non ex austerarum vuarum, sed
quàmmaxime dulcium musto præpara-
tur, neque ex primo fluente, sed postre-
mo. Si igitur tale mustum extiterit, co-
quendum est, dum ad dimidiam par-
tem mensuræ consumatur: sin minus, ad
tertias concoquendum est. Huiusmodi
quidem decocto pastillos soluere expe-
dit, vt mellis crassitudine linamenti
excepti, neruis denudatis imponantur
maximè temperatiores, qualis Polyidi
est. Atque hoc multò magis, si corpus s[it]
tenerum ac molliusculum, in quo pro-
sus à pastillorum vsu te abstinere tuti[us]
est, alijs vtentem pharmacis, de quib[us]
iam sermo factus est, iterumq; fiat. Ne[r]-
uo autem cooperto, qui nudus erat, lin[i]-

mentis extrinsecus vnum aliquod ex ijs, quæ ad angusta vulnera conueniunt, superdandum est. Sunt huiusmodi quatuor genera, vnum quod ex metallicis conficitur, alterum ex liquoribus: inter quæ refertur & illud, quod ex euphorbio constat, tertium ex columbarum stercore, & quartum mite à nobis appellatum, quo etiam ad neruos tenerorum corporum omnino denudatos vtimur, Ex his quatuor vnum quoddam toti affectæ particulæ circumdandum est, ita vt sanas quoque partes vnà comprehendat, præsertim superpositas: quas bis die, vel ter, si necessitas incidit, fouere oportet. Quin etiam nocte interim linamentis quidem denudato neruo impositis: cæterum eo quod extrinsecus admotum erat ablato. Porrò cum permagna humanorum corporum sit differentia, tum in temperamẽtis, tum ætatum mutationibus, insuper vitæ studijs, nulla ratione quodque medicamentum omnibus conuenire potest: quamobrem duo in promptu habeto, alterum valentius ex similibus genere cõfectum, alterum mitius, que inuicem misla dum vsus postulat, permulta inter

hæc iuxta mixuræ quantitatem constitues. Si nanque parem vtriusque portionem temperaueris, mistum exactæ medium amborum erit: quòd si altero plus adijcias, tantum à medio ad illud summum recedet, quanto mistura superauerit. Esto igitur valentissimum metallicum ex his constructum: vnam partem crudæ chalcitidis habeat, duas misyos similiter crudi, tres æris squamæ: inualidissimum vnam itidem misyos & chalcitidis, sed vtriusque combusti, squamæ quatuor. At verò amborum medium, quo subinde vsus sum, tale esto: Misyos, chalcitidis, æruginis, cuiusque vsti partem vnam, æris squamæ partes tres: his, sicut prædixi, contritis, ceræ inualentissimo duplum, in altero duæ partes & S miscentur: in medio, quod intra hæc consistit, partes duas & quartam; sicut in primo trium, quod valentissimũ esse dixi, omnes partes numero senæ ex misy, chalcitide, & squama collectæ nascuntur, quibus ergo duodecim ceræ partes adijcientur. At in medicamento inualidissimo si metallicorum sex partes existant, ceræ * duodecim ap[illegible]onas, in

* Aliàs octodecim.

mediocri amborum medium. Sunt autem inter octodecim & duodecim media quinque & decem. Quòd si denarium vnum statuas, vnam omnium esse partem, tot denarios adijcito quot partes, siue venciam, siue libram: Sic enim apud Romanos consuetudo est nominari, tot vncias vel libras. Porrò mensura apud ipsos est, qua oleum metiuntur, insecta discretaq; lineis, totam in duodecim partes diuidentibus: atque integra mensura ab eis libra nominatur: duodecima eius portio, vncia. Metallica igitur & cera in lance alijs vncijs cōsistunt: oleum cornu metiuntur. Itaque prædictis pharmacis omnibus iuxta ceræ portionem oleum immittatur, superetq; in singulis dimidio: vt si cera vncias octo compleat, oleum duodecim, hoc est integram libram pendeat. Esto autem id sabino simile, essentiæ tenuioris, minimeq; astringens: si vetus sit, præstat. Crudum verò, & quod ex oleæ surculis confectum est, nequaquam conuenit. Cæterum omnibus medicamentis commemoratis, vbi metallica ex aceto pluribus diebus in mortario trita fuerint,

thus candidissimum & pingue admisceatur: deinde rursus vnà cum metallicis diebus aliquot læuigetur, priusquam ceratum eis temperes. Quanta vero ex omnibus metallicis copia colligitur, huius partem dimidiam thus contineat: si mollius medicamentum facere postulas, amplius quàm dimidiam: sicut vbi acrius expetis, minus dimidio adiungas. At vero ceræ cum oleo liquatæ resinam quandam misceas licet, sciens acrius ipsum adiecta strobilina fieri: mollius terebinthina, medium vtriusque abietina. Ex harum genere larix quoque est, prædictis planè humidior: substantia vero similis liquidæ piceæ, quam loco terebinthinæ institores vendunt ignorantibus eas discernere: est autem talis odore, gustu, & facultate quàm terebinthina acrior, cum hac igitur & terebinthina larix persimilem potentiam obtinet, sed tenuiori substantia, maioreq; discutiendi virtute prædita est. Miscebis igitur ceræ sextam superiorum resinarum partem volens medicamentum emplastri figuram induere. Nam vni ceræ pondo resinæ vncias duas adijcies: si autem

liquida insigniter fuerit, vel vnam tan-
tum miscere satis est. Attamen si vt em-
plaston pharmacum fiat nihil curas, re-
sinam addere non admodum opus est:
galbani vero æquale thuri pondus indes,
si mitissimum reddere statuis: dum va-
lentius, dimidium: quãdo ipsorum me-
dium, id quod inter æqual & dimidiũ
est. Verbi gratia, si quatuor thuris de-
narij fuerint, duas galbani impunes, va-
lidum permanere medicamen postulans:
mite quatuor, medium tres. Vt enim
molle & anodynon quippiam habet, ita
quoque σηπτικόν, hoc est exedens: quod
sanè plurimis mollientibus accidit. Qua-
re cum neruo denudato pharmacũ adhi-
bes, nonq; adeo galbanum esse commi-
xtum oportet. Quòd si nudus ille non
est, haud mediocriter ipsius temperatu-
ra dolore auferendo conuenit, ideoq; ta-
le etiam medicamẽtum acuto sensu præ-
ditis, teneris & cacochymis paratum ha-
bere expedit, in quo plus galbani adie-
ctũ sit. Omnia siquidem metallica aspe-
ra sunt, doloremq; concitant, ex liqui-
dis acetum: vnde merito ex illis confe-
cta pharmaca aspera videntur, & dolo-

rifica, ob quam rem fotus ex oleo & galbani mistura similiter ipsis idonea est: nihil autẽ minus tenuium partiũ adeps galbano lenis est. Quare velim aliud quoque medicamen ex his præparatum habere, quod ex metallicis composito temperare poteris, tum in dictis corporibus, tum in his quæ asperum & odorificum quandoque medicamentum percipiunt: deligendus autem adeps, qui tenuioris essentiæ existat, cuiusmodi sunt agrestiũ animantium, maximè leonis, pardi, apri, & vrsi, ad hæc volatilium, maximè anserum: horum inopia agrestium gallorum gallinarumq́. Ita vero anserum quoque syluestrium. Nam animalium, quæ in vrbibus aluntur, & tanquam in ocio conclusa sunt, humidior est adeps & crassior. Quando pharmaci substantia cerati spissitudinem habebit, ceræ tertia vel quarta pars admisceatur, vel si adeps humidus nimium esse tibi videatur, licet & ceræ dimidiam adijcere: quemadmodum vbi sicca fuerit, quartam, cum mediocriter habet, tertiam. Quod iam ceratum multis vtile futurum est, διὰ σκύτων, id est,

ex seuis nominetur.

De medicamento
διὰ εὐφορβίου.

Dictum mihi est & antea, vetus euphorbium recẽtiori multo inferius: si igitur annicu'um sit, etiam cyrenæo magis liquore excalfacit, præsertim eo, quem nunc habemus, ex quo per aquæ irrigationem stirpes augent & ad liquoris copiam generãdam conficiunt. Nam post annum vnũ abundè calidum est, deficit autem non mediocriter à recenti, bimum adhuc magis à nouo degenerat, quemadmodum trium aut quatuor annorum etiam hoc magis. Vetustioris virtus omnino resoluitur. Cognosces autem, vt dixi, quam ætatem, quamq́; vim obtineat, & colorem, & substantiam eius respiciens. Colore quidem vetus nouo flauidius, pallidiusq́; apparet, substantia durius & siccius. Iam si gustu voles discernere, non coniecturalem eius dinotionem, sed firmam habiturus es. Quod vero dixi cal-

factoriam vnctionem ex eo me confe-
cisse, exactissime pharmaci facultatem
tibi indicabit. Constat hac temperatu-
ra. Vna pars est euphorbij, tres ceræ,
olei duodecim, ceram quidem eupho-
bij triplicatam, oleum vero ipsius ceræ
quadruplum esse conuenit. Vbi igitur in
hunc modum medicamentum compo-
sueris, fricata quadam eius parte mani-
festo licet dinoscere, quantam virtutem
obtineat, maxime autem in balneo in-
notescit. Siquidem ab aëre moderatur,
sed magis adhuc valide ab aqua, cum
euphorbium sit calidum, recens, & forte.
Tale igitur consecutus, & hanc ipsam
cōmemoratā vnctionem audacter pun-
cturis imponito, vbi oras hiare metus
est. Si imbecillius fuerit, auge mensurā
euphorbij pro imbecillitatis ratione, in-
terim partem dimidiam inijciens, inte-
rim duas nonnunquam pares ceræ, &
plures, si vetus nimium extiterit. Primus
sane vsus in puncto neruo, vel tendone,
ad secundum te deducet. Si nanq; vul-
neratus ipse erosionem sensisse dicat, ti-
biq; partes puncturam ambientes calidæ
appareant, tum ipsa punctura magis ae

par eſt elata, & ore inflammatione non-
nulla afficiantur, vel olei copioſioris mi-
ſtura vim medicamẽti remittes, vel com
pones aliud ad priorem temperaturam,
aut euphorbio vetuſtiore moderatum ita
efficies. Quòd ſi è contrario quàm dixi,
eueniat, virtutem pharmaci adaugebis.
Si mediocriter, omnia habere videbun-
tur, ſeruabis. Itaque confectura ceram
euphorbij triplicatam continens, aliarũ
eſt valentisſima, cum illud (quemadmo
dum diximus) recens additur, quincu-
plam habens, inualidisſima, quadru-
plam capiens, medio inter vtraſque or-
dine conſiſtit, at ſi vnguenta proponis
efficere, qualia à medicis ἄκοπα nuncu
pantur, oleum ceræ quadruplum immi
ſcebis. Si vero, vt in fracturis, liquidum
ceratum parare, duplum, quando cera
et ſicca et pinguitudinis expers fuerit, du
plo etiam amplius, plerunque vero ſuffi
cit vnius partis dimidium duplo appo-
nere, vt tota ceræ menſura duarum pon
do partium et S. fiat. Atqui emplaſton
medicamen cupiens componere, oleum
pari menſura ceræ miſcebis, ſi quidem
ambiens fuerit calore temperatus, ſi cera

vetus et arida, et illud frigidum est, pau lo amplius, sicut cum cera est pinguis, ambiens calidum, paulo minus. Id autē minus duodecima in vtriusq; medij por tio est, etenim et vndecim, et tredecim nonnunquam olei vncias ceræ libræ tem peraui, pro eius consistentiæ quantitate, tum aëris circumflui caloris frigorisq;, raro autem paulo plus, vel minus, verū vt deligari posset, pinguitudinem visco sitatemq; haberet, nec friabile esset, aut facilè solueretur, aut à cute decideret, ad iunxi resinam ei, potissimum, si aderat, terebinthinam veram, sin minus, para-tissimam vbique, quam frictam et colo-phoniam appellant, eamq; pari cum ce ra pondere, conseruat enim medicamē tis, quibus iniecta est, priorem consisten tiam, vbi et ipsa mediocriter habeat, quippe notum est, vt in omnibus alijs, sic in resina quoque, maioris minorisq; ra tionem consistere. Itaque si pinguior, li quidiorq; nonnunquam appareat, scien dum est, ceratum quod ex cera cum oleo liquata proueniet, liquidius multo quàm erat euasurum. Summatim, in neruorū vulneribus, cum interim ab exacta me-

diaq; medicamentorum emplastri modo confectorum substantia errauerit, ad molliorem potius tendere, etiam si inquinatum sit: simili ratione & quod substantia mediocri est. Pix autem cerati consistentiam seruat: optima verò, sicut dictum est, in talem mistaram pinguis cõuenit, quemadmodum & resina. Si his quidam resinam inijcias, quali substantia est terebinthina, tertiam ipsius partem ceræ esse oportet. Atque ipsa terebinthina recẽs veteri longè est liquidior. Cogitate igitur, quod de cera & resina audiuistis, id in omnibus obseruandum esse: nec enim ex siccis, & aridis, vel tempore, vel ex primaria natura, verùm ex mediocribus consistentia, tantum cuiusque miscendum est in medicamentorum compositione, quantum à me scriptum inueniatur. Fingamus iam, quòd vim & substantiam prædicti medicamẽti mediocrem habeat, ceræ, resinæ frictæ, & olei pares portiones continere, ipsius euphorbii sextam: vt singulorum sit libra, euphorbij unciæ duæ. Quòd si mollius reddere voluerimus, octauam euphorbij partem inijcere sufficit, hoc

est vnciam S. in recente & calidissimo, velut præcensui, euphorbio temperaturæ hac definita: nam si vetustius sit, eoq; imbecillius, copiosius hoc aliorum portione esse debere, prius indicauimus. At si non resinam duntaxat, imò etiam picem inijcere est animus, selibram vtriusq; miscebimus, vt modus ceræ sit æqualis: quanquam multo præstat medicamentum, si resinæ picisq; loco propolim ceræ parem adiungas. Quòd si ipsa pinguitudinem non habeat, similiter resinis, si adhærens pharmacum, vt fascijs ligari non opus sit, esse curemus, terebinthinam, vel laricem nominatam, vel etiam syncomisten pineam indemus voco syncomisten, quam ex fodinis & figulinis accipiunt, ligna multa, ac lapidosa corpora in se habentem: quæ liquata, dum percolatur, pura tunc sicut colophonia

De resinis & fricte dicta redditur: quin & resinas αὐτορρύτους quasi sponte fluentes admiscere licet, nominant ipsas in Lacedæmone, ac plerisque alijs regionibus πρωτορρύτους: in Cilicia vero nuncupant talem capnæleon, omnibus resinis tum liquidiorem, tum calidiorem, tum

ſubſtantia tenuiore præditam: quare po tentiæ medicamenti, quod componis cõ feret, tum maximè inijcienda, cum euphorbium roboris expers fuerit. Porrò inter alias reſinas odoratior eſt, ſicut terebinthina, & abietina: oſtendimus antea terebinthina abietinam eſſe calidiorem, hac ſtrobilinam. Differt autem ſtrobilinum phyſema, & pityinum, ſiccum, pinguitudinis expers, areſcens vtrunque celeriter, vt in pila contundatur, & cribro ſecernatur, quale ad propoſiti medicamenti compoſitionem neutiquam conuenit: vſus tamen ſum frequentiſſime, cum euphorbium anniculum exiſteret. Porro dum componitur, olei, ceræ, reſinæ frictæ, ſingulorum pondo libram miſceo, picis pinguis ſelibram: & his liquefactis, euphorbij põdo vncias duas: ſi imbecillius ſitꝫ, tres: ſi terebinthinam ceræ adijcere voles, vnam: mediocrem pharmaci conſiſtentiam facies, ſi cera terebinthinam liquidam & recentem triplo ſuperet, huius exiccare temporis ſpacio dimidium pondus oleo tribues. Totum autem ex tribus mixtum, oleo, inquam, cera & terebinthina, cum ſit, libræ

vnius semissis, euphorbi anniculi vnciã vnam accipiet: si tale nõ extiterit, vnam semissem, vnde, sicut iam subinde dicti-tauimus, euphorbium pro temporis ratione augere nobis est integrum. Quin etiam si vulneri impositum pharmacum primo vsu videtur imbecillius, euphorbium oleo læuigatum, medicamini emplastro, manibus ante subacto licet admiscere, sic enim nobis faciẽtibus, promptè vnitatem accipit. Cæterum iuxta primam pharmaci cõpositionẽ satius est ceratum rasum seorsim vbi præparaueris ita læui facto euphorbio cũ oleo admiscere. Quippe ijs, quæ liquata sunt, ipsis superfusis in mortario, plerũq; fiunt encerides, præsertim ambiente frigido. Aquam vero ceræ liquefactæ cum resina cõmittere non est necessarium, sicut ego ab initio factitabam, tantum ei tempe rans, quantum in ipsa coctione cõsumendum erat.

*

Medicamentum

Medicamẽtum ex liquabilibus confectum.

LIquabilia voco medicamenta, quæ ignis commercio colliquãtur, tum quæ ex humidis quibuſdam, velut aqua, aceto, & vino conſtant; ex aceto itaq; citra ignẽ liqueſcit gutta ammoniaci, ſagapeni liquor, & panacis, quẽ appellatiõe cõpoſita opopanacẽ vocant. Igni vero liqueſcũt propolis, cera, reſina, ladanũ, ſeuũ, galbanũ, quæ ĩ duplici vaſe colliquare melius eſt. Nominamus autẽ ſic, cum in cacabo, qui aquam calidam habeat (prunis enim incumbit) vas alterum conſiſtit, præter liquabilia etiã galbanum continens. Habeto autem tale quoddam medicamentum ſaltem vnũ, etſi duo habere præſtaret: inter quæ validius erit huiuſmodi: Opopanacem ex aceto diſſolutum diutius conterito, poſtea liquefacto ſuper ignem propolim, galbanum, reſinam terebinthinam miſceto: ſingulorum itaque pars vna eſto, propoleos recentis, pinguisq; ſex: ſi verò ſicca vetusq; contigerit, præſtat omnino ea non uti. At ſi aliam non habes, duas por-

tiones, non vnam miſcebis: ſin abſit propolis, eius loco picem pinguem, qualis eſt bruſia, & quæ ex regionibus circa Pontum aſportatur: pinguis ſimul & odorata, quam in nigrum amaracinum inijciunt, quale prius totum conficiebatur: nunc etenim ſubalbidum amaracinum componunt: quo ſi careas, alia vtitor, terebinthina, ſicut prædiximus, duplicata. Ego nonnunquam vel ſolum medicamẽtum ex pingui pice confectum impoſui, quo etiam ad canum morſus vtimur: hoc nanque ſolam picem pinguem ex aceto acri coctã huiuſmodi ſymmetria continet: ſextarium vnum Romanum aceti, libram vnam picis, opopanacis trientem, quod eſt vncias tres. Hoc pharmacum vlcus ex rabioſi morſu cicatricem ducere non ſinit, ſed punctis in neruoſa quadam particula idoneum eſt: quippe quod puncturæ oras conniuere nequaquam permittat. Quoniam verò durum eſt, in duris ſolum corporibus eo vtemur, qualia ſunt aurigarum, & meſſorum. Sin autem puero, vel muliere, vel molliore corpore puncto, hoc tantũ quiſpiam veſtrum præſens habeat, idem cum

vnguento aliquando discussorio, amaracino maximè & opobalsamo, colliquare licet, deinde cum irino & comageno: hæc si non adsint, leucino, susino, & cyprino: his quoque desideratis oleo veteri liquefaciat: & si in Alexandria degat, ricinino & raphanino: hæc siquidem copiosissima in illa ciuitate habentur, sicut etiam in vniuersa Aegypto. Atqui in illis regionibus sinapinum oleum haud facilè reperiri potest: cuius & ipsius parte mixta pharmacum longè acerrimum fore, nemo ambigit: ad puncturas conniuentes aperiendas conducat. Patere autem cuilibet arbitror ex prædictis, si loco opopanacis sagapeno prius in pila ex aceto trito liquefactam resinam, propolim & adipem quãpiam acriorem adijcias, eiusdem generis medicamen futurum: alterũ verò mollius est genus pharmacorum liquabilium, sed acetum non habet, quod propoli & seuis tantum præparatur, cera quoque propter spissitudinem adiecta, ex cuius mistura pharmacum tactui blandius redditur. Adeps tenuium partium acrisq; esto, sicut leoninus & pardalinus, hyenæ & vrsi. Sed de

anſerino quid attinet dicere, præſertim cum anſeres ruſticæ fuerint? Quin & tauri vetuſtus adeps & hircinus huc conuenit: nam miſtæ naturæ tum facultatis adipes temporis interuallo (quia terreſtres acresq́; ſunt) in maiorem acrimoniam declinant, ſimiliter videlicet plurimis quæ vetuſteſcunt: ſic nanque & ipſe porcinus adeps omnium cum ſit molliſſimus, temporis proceſſu acrimoniã acquirit. Idem vino, aceto, & melli accidit: in horum genere ſunt etiã medullæ: longe verò præſtat ceruina, & vitulina: coagulum his acrius, & iam vehementioris pharmacorum generis propemodum exiſtit. Itaq; & huiuſmodi aliquod pharmacum habere vos conſulo, vt cum à forti quodam medicamento ſupra modum morſam partem offendas, oleo prius eam fotam huiuſmodi quodam contegamus: ſic nanque placata rurſus ad acrem curandi modum redire poteris. Ego itaq; dum partem in neruo vulneratam quandoque ſoluiſſem, vulnus irritatum contemplatus, pharmaco liquido forte fortuna præſenti, quod ex adipe conſtat, ad aures inſcriptũ, eoq; in vaſe duplici calfa

cto illeui, ac subito inde auxiliũ ægrotanti accedere percepi: quippe statim omnis dolor quieuit, ac deinde vulnus soluenti secundum naturam habere visus est.

De pharmaco ex columbarũ stercore confecto.

COlumbarum in turribus rusticorum agentiũ stercus acre est, quo interim ruri vsus sum in adolescẽte nerui vulnere affecto, atq; hoc agricola cum vidisset, loci consideratione (erat enim non imprudens) inuitatus semper vsurpat, & neruis vulneratis medetur. Porrò compositio, tum vsus idem omni medicamini ex euphorbio, & alijs qui similem confecturã habent: sed euphorbij loco stercore indito. Verùm stercus hoc subtilitate euphorbio cedit, eoq; durjs corporibus ex vsu est. Temperaui aliquãdo ipsum metallicis simul, experiundi gratia, statim à principio cum eis terens ex aceto ad solem, sicut nuper docui, multoq; acrius medicamentum euasit, quemadmodum & cum æruginem

viuam acceperit.

Aliud est Actuario διὰ βοτανῶν.

De pharmaco διὰ βοτανῶν, id est ex herbis composito.

INsuper ex subtilibus herbis ad neruos vulneratos medicamentum composuit initio quidem ex dictamno, amaraco & malo terræ, id est, aristolochia tantum, postea verò ex alijs, mei ipsius periculum faciens, an rectè compositionem ipsorum coniectura assequerer: atq; omnia, quò volebam, perduxi. Idoneæ verò ad id herbæ amaritudinē sine astrictione gustu referant, vel acrorem, non tamen immodicum: tales sunt præter prædictas, maron, amaracum, polium, argemone, chamæpitys, centaurium, quæq; eius notæ in simpliciū medicamentorum doctrina commemoratæ sunt: quemadmodum etiam radices omnium aristolochiarum, draconculi, ficus agrestis, bryoniæ, altheæ, iridis, acori, mei, asari, phou, gentianæ, & panacis. Omnium siquidem id genus materiam in simplicium pharmacorum com-

mentarijs exposui: at radices, herbasq; totas nō modò intelligere oportet, sed etiā accuratè contusas tenuibus cribris secernere, imò etiā denuò exactè læuigare, vt arida collyria vsq; in puluerē redigantur: nam crassa essentia neruos vulneratos nihil iuuat, qui subtilia, vt diximus, pharmaca requirūt. Cæterū percolatum medicamē, læuigatūq; cerati modo excipiatur ea tēperatura, quæ in euphorbio prius indicata est. Quātū enim in illo bimuli euphorbij, tātū ijs dictamni, mei, & acori inijciendū est, tū quæ his similiter calida gustu ꝑcipiuntur: quātū verò illis trimuli, tantū ijs aristolochiæ iridis, dracunculi, gētianæ, aliorūq; id genus, quæ ꝑinde ac illa amara sunt, immittemus.

De pharmacorum cōfecturis, quas Græci πολυτελεῖς hoc est, sumptuosas vocant, ad neruos vulneratos.

NOn abs re fuerit, etiam eiusmodi pharmaca cognoscere, vsus enim ipsorum quādoq;, sed rarius in-

cidit, quẽadmodum simplicium frequẽter. Vbi enim quispiam pharmacorum medicorumq; studiosus, non plura quingentis myriadibus haberet, nullo simplici putabat vti: multò magis vel diues aliquis, vel monarcha, odoratum simul & quod multa constet pecunia, volet habere pharmacum. Porrò diuitis, quem citaui in primo de pulsuum prænotione, suppresso nomine memini quemadmodum & nunc: qualis autem erat, ex duabus ipsius actionibus eiusmodi condisces. Vlcus famuli malignum ipse sanare conabatur: vbi autem nihil promoueret, mihi hominem tradidit, ac cum videret curatum, medicamenti scripturam postulabat, nesciens multas quidem malignorum vlcerum esse differentias, multas item medicamentorum, sed arbitratus vnum pharmacũ omnibus posse mederi. Cum igitur qui offerebat, neq; artificiose ipso vteretur, postquam audiuit, quibus cõstaret, essentq; omnia vilis precij, hoc, inquit, medicis serua, me autẽ sumptuosius aliquod doceto, quinetiam puello diu ex auribus laborante, vbi ipse multis, quibus vsus erat medicaminibus

citra methodum, nihil attulisset præsidij, nobis illum quoque curandum adduci præcepit: posteaq; audiens ex quodam sibi obuio puerum sanatum, non postulauit pharmaci scripturam accipere. Hic igitur ipse contemplatus, multis, quibus nerui vulnerati erant, digitos & abscissos, & putrefactos, quosdam verò periisse, vel mancos redditos, deinde intelligens nullum ex eis, qui à me curati essent, periclitatum, omnes verò celeriter sanos euasisse, pharmacum cupiebat aliquod à me accipere odoratum simul & sumptuosum, quo neruorum vulnera posset sanare. Ego sanè multas iam sæpe tum familiaribus, tum amicis medicis scripturas iuxta prædictam methodum ex tempore compositas tradideram, vt experimentis compositionis ipsorum ratio confirmaretur, sumptuosum verò, cuiusmodi ille volebat, pauperculis hominibus nullum vtique dedi, ratus melius esse remedia ex paratu facillimis componi. Cum igitur diues ille odori sumptuosiq; medicaminis compositionẽ aliquam accipere petijsset, plures ei scri-

pturas donaui prædicta methodo factas, quas cum experiri festinaret, tum liberis: tum seruis neruis vulneratos sibi cōquirere iniunxit, medicamentis autem supra omnem spem operatis, primum sanè me laudauit, vt qui citra inuidiam scripturas ei communicauerim, postea etiam donis prosecutus est, etenim ad huiusmodi officia promptus erat. Porrò medicaminum, quæ ei dederam, confectura est talis, Cinamomi, dictamni, mari, singulorum denarium pondo quadraginta, hæc nanque odorata sunt, & subtilia, at amaracum quasi non boni odoris nequaquam miscere cogitaui, deinde quoniam Romæ ægrè poterat inueniri, sicut & marum, videbam autem illum ægrè parabilibus gaudere, quemadmodum & sumptuosis, apposui scripturæ etiam illius pauxillum quiddam partis vnius, vt puto, quartam vel quintam portiunculam, hæc cōtusa, cribroq; subtili secreta temperare iussi, cerato ex opobalsamo optimo, & cera tyrrhenica facto, temperatum vero esse coniecturari, si ceræ partes octo, opobalsami

decem receperit, at ne friabile medica-
mentum foret, sed sibi cohærens vni-
tumq́; , etiam resinæ terebinthinæ, quæ
& ipsa odorata, modo sit optima, par-
tem vnam adieci. Verùm si generosius,
vt dixi, medicamētum facere proponas,
non vnam cuiusque herbæ commemora-
tæ partem immittas, sed amplius, vt vna
et semissis fiat. Hoc igitur ab experien-
tia probatum est medicamē, alterum ex
eodem cerato, et liquore ciryneo com-
positum, mistura proportione euphorbij
facta, tertiumq́; aliud ex vtrisque tempe
ratis confectum, quartum deinde, quod
stacten myrrham accepit, in quibus au-
tem neruus nudus est, ibi ceratum ex ce
ra, quæ vocatur μυρεψική, et vnguen-
tis apud Romanos dictis spicato et phu-
liato composui, duodecimam partem
pompholygis ei admiscens, siue eloti ma
sculino genere, siue elotæ fœminino ma
lis dicere, nihil enim, quomodocunque
dicas, vel præsidij, vel nocumenti phar
maco adferes, licet autem et ex tyrrheni
ca cera ipsum præparare, nec prohibet
quicquam, sine prædictis vnguentis tyr-

rhenicam ceram ex nardo vsto liquefacere, in duplici nempe vasculo, quod in omnibus vnguentis commune est, at raso cerato spicæ nardi, amomi, folij malabathri, et pompholygis eloti pares singulorum portiones miscebis. Etenim in punctŭris, sicut præceptum est, acriora pharmaca prosunt, quæ vulnus apertũ perferent, denudatis autem mediocri astrictione, cum digerendi virtute absq; morsa prædita offerre conuenit. Quanquam et amomum astrictionis sit particeps, magis autẽ ipso nardũ spica et malabathri folium.

*
***
*

E QVARTO LIBRO GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM. KATA ΓΕΝΗ.

RIMVS ſanè liber in alborum emplaſtrorum confecturis, alijsq́;, tum eorum quæ vlceribus cicatricem ægrè ducentibus conueniunt, finitus eſt, vbi diſtinximus communiter appellata dyſepulota, id eſt cicatricē difficulter admittētia, ab ijs quæ propriè cacoēthe, hoc eſt maligna dicuntur, et ipſa nimirū dyſepulota. Quoniam uero quædam ſanici humorumq́; ulceratis partibus influētium uitio cicatricem ægrè admittunt, quædam ipſa affecta ſede influentē ſuccū quamlibet probum corrumpente, ſecūda ratiōe vlcera dyſepulota et cacoēthe pr

priè nominant, in quibus interim totam partem affectam excindere, vel adurere nõnulli coguntur, aut medicamẽtis cru stam inducentibus, aut igne vtentes. At cũ ampla sit latitudo vtrinq; in eo, quod alterum altero magis minus'ue dysepu lotum, malignumq; est, tantũ medicãtiũ pharmacorum esse numerũ oportet, quãtus ipsorum quoq; vlcerum extiterit. Merito igitur omnes, qui vnum duntaxat medi camẽtum vlceribus malignis cicatricem inducere promittens habent, successu cre bro frustrantur. Nam duo (minimum) quæ idem pollicentur, eãdemq; faculta tem ostendunt, diuersa alioqui inter se, nõ simpliciter maioris minorisq;, verùm vt apertissimè dicam, maximi ac mini mi ratione in promptu adesse illi conue nit, qui omnia id genus vitia curare pro posuerit. Quemadmodum cõmentario Therapeutices in vniuersis affectibus pri mam omnium cõmunem auxiliorum po tentiam inueniri docebamus, dein mate rias, qbus illa continetur, ita nunc quoq; in vlceribus dysepulotis generalem phar macorum, quibus illa curabuntur, facul tatem, quæ tandem sit, vel prius inuẽtam

esse oportet. Indicata mihi est et hæc in illo opere, cum quidem nullus vitiosus habitus vulneratas partes infestat, duos scopos habens, vnum, vt id quod influit, repellat, alterum, vt quod affectæ parti inhæret, infixumq; est, discutiat. Atque hæc contrariæ vires præstant; siquidem influxum reprimunt, quæ sunt astringentia pharmaca; digerunt impacta iam exceptaq; trahendi potestate prædita. Porrò quæ astringunt vt plurimum exasperant, atque hoc occasione molesta sunt. Trahentia verò, ac digerentia ex alto humiditates, non citra acrimoniam id efficiunt. At acrimoniam dolor aliquis necessariò sequitur, vlceratam partem erodens; atque sic propter dolorem, quã exasperantia erodientiaq; concitãt, humores vlceratis partibus influẽtes irritari contingit; vnde quoq; vlcus phlegmone obsideri exedíq;. Ex quibus dictis colligitur, vlceribus dysepulotis præsidia inueniri non posse, multo minus adhuc malignis. Quare talis pharmacorum materia, quo ad eius fieri possit, inuenienda est, vnde vlcus citra dolorem siccescat; quod accuratè fieri nulla

ratione licet, medico ignorante, quem affectum medicamen exhibitum osten, derit. Quippe ex ambobus compositū, erodente puta & astringente, necessario validum existit. Verùm sordes & humiditatis copia id genus vlceribus incumbens, veluti propugnacula quædam vlceratis particulis facta refionem valentibus pharmacis adimunt soluuntq;. Itaq; attendendum est, quantum primus vsus humiditatis in vlcere desiccauerit: vel si etiam sordes habeat, quantum inde absterserit. Ac ita secundum, tertiumq; vti illo debemus, donec purum & siccum vlcus appareurit. Vbi verò id tale conspexeris, ad aliud medicamentum te cōferes, eiusdem quidem speciei, sed priore imbecillius. Nam validiora, dum mordendo vlcus dolorem inferunt, fluores mouent, & phlegmonas cōcitant. Quòd si rursum aliquod multo imbecillius priore pharmacum adhibeas, vlcus humidum, sordidumq; euadet. Hac igitur parte artificio vtens medicus, eo qui experimento innititur melior est, quòd sciat vlcus non alia medicamentorum virtute curari, quàm dum affecta pars eam siccitatem

citatem consequatur, quam in naturali statu sita possidebat. Quod factum intelligimus, vbi neque tenuis amplius sanies influat, neq; pus producatur. Hanc dispositionem vlcera nanciscentur, quo dixi modo siccescentia, hoc est astricta, discussaq;: dein vbi sicca quidem fuerint, verùm sordida adhuc appareant, detersoriis pharmacis repurgātur, quæ & ipsa in opere de simplicibus medicamentis commemorauimus, in quo prius exercitatum esse conuenit, qui hinc omnino frugem reportaturus est. Hoc vobis amici, quibus ista scribuntur, constare manifesto admodum noui: itidem rationem sine operum exploratione probabilem non esse, dicta iam mihi demonstrant. Etenim vidistis subinde medicos quosdam, illis ipsis pharmacis sine via ac ratione vsos, nihil promouisse: me vero multa eius generis vlcera persanasse. Quamobrem in memoriā reducite medicamenta citra demorsum exiccantia: qualia sunt permulta metallica. Atqui hoc etiam memineritis, quòd combustis elotisq; erosio, quæ prius abfuit, edomatur ac interit. His igitur impræ-

ſentiarum vti vobis licet: elotis quidem in pueris, eunuchis, mulieribus, & qui molli natura carne ſunt præditi: item qui ad ſentiendum habiles admodum ſunt, & vitioſo ſucco laborant. In alijs corporibus etiam illa vſurpare potueritis, mane primum ipſa partibus, quæ curantur, probè diſſlatis adhibentes. Si verò corpus totum præparationem quandam requirat, & hanc prius factam eſſe oportuit, præcipimus de his in commentario de morbis curandis. Nonnullis ſiquidem vel purgatio ſola ſufficit, quibuſdam ſanguinis detractio, alijs vtraque hæc adhibere profuerit. Sunt in quibus ſuperiacentem varicem excindere ſatis eſt: vel lieni, vel iocineri proſpicere: aliquibus ambientes vlcus partes præſcindere: quemadmodum interim labrorũ callos amputare. Si horum quid experiri oportet, humoris copia ſimul cum ſordibus inſpicienda eſt: atque ita ad idoneum medicamen veniemus, rurſus ſimplicium memores, quæ deſiccant, nõ tamen vlceris ſordes abſtergunt: item quæ abſtergunt quidem, non tamen probè deſiccant. Porrò quæ vtrunque poſ-

ſunt efficere, pſpiciemus ex quoto quodq; ordine exiſtat, quod maximum inter ea cenſeo, quæ ad curationem pertinent, neglectum tamen medicinalis materiæ ſcriptoribus. Nam hi ſolas vniuerſales ipſius vires dicere ſtuduerunt: ſicut etiam Dioſcorides, quē nulli eorum qui in eandem quaſi arena deſudarunt, ſecundum eſſe quiſquam dixerit. Ego igitur deinceps omnia pharmaca recenſebo, quæ vlcera citra demorſum & manifeſtam exaſperationem exiccare poſſunt. Incipiam à metallicis, quibus etiam terræ ſpecies adnumerantur. Porrò cum variè inter ſe differant, in eo quod magis minusq; ſiccent, à medijs orſus ad vehementia, vel obſcurius exiccantia me cōferam. Siccant igitur modicè lemnia ſphragis & cadmia, præſertim quæ ſua ſponte naſcitur, præter quod in torrentibus aut riuis quæritur, ac in Cypriorum montibus, alijsq; locis īuenitur, maximè vbi metalla ſunt. Conſueui eam magis ſiccantem reddere per æſtatem in ſole, pluribus deinceps diebus terens ex aceto, aut vino colore giluo, ſubſtantia pellucido. Cuiuſmodi eſt in Italia Faler-

num, in Asia Tmolites, quod multo maximè siccare natum est. Hoc genere cõprehenditur & Ariusium in Chio natum: item odoratum Lesbium in Eresso & Mithymna. His succedunt omnia vetera, cum ex albis & astringentibus inueterata sunt. In Italia Signinum, Tiburtinum, & Marsum: in Sicilia vocatum ab incolis Aminæum: in Asia Aphrodisieum, & Misyum. Sufficit enim mihi horum facultates vniuersales veluti exempla exposuisse. Iam verò cadmiã ex aceto acri, similiter multis per æstatem diebus in sole præparo, siccatamq; repono, vt vlceribus malignitatem assumentibus inspergi possit. Valentius hoc pharmacum est, chalcitis combusta eodem modo prius in puluerem redacta: post hanc ignem non experta tam valens medicamentum est, vt crustas faciat. Lotam igitur ipsam, deinde tunsam habere satius est. Minus enim lota, quàm vsta desiccat, tum longè melior est, minusq; mordax. Persimile medicamentum est etiam ærugo combusta, quæ ignẽ non experta est, fortissimum medicamẽ est, sicut chalcitis. Verùm hæc nõnihil

etiam astringit, & ea multo magis chal canthum, quod inter metallica maximè siccat. At ærugo huius potentiæ omnino particeps non est. Misy autem, & sori chalcitidi genere cognata sunt, ex vna, vt dicam, radice producta: tenuius tamen misy apparet, tum minus mordax & vrens: crassius sori est, & vtrisq; siccat imbecillius: quemadmodum & stibi maiorem astringendi siccandiq; vim ac sori possidet. Porrò diphryges appellatum pharmacum, vlceribus ægrè humiditatis vitio ad cicatricem venientibus aptissimum est: valide nanque siccat, etsi modicè mordax. Ad hæc, præter acrem tum qualitatem, tum potentiam, vim habet astrictoriam: quas tamen vtrasq; fortiores & chalcitis cruda, & chalcanthum repræsentat: siue id masculino genere, siue fœminino, siue neutro appellasse quis malit. Nam hoc vobis interim succurrat, de nominibus contendendum non esse, vbi speculationem ipsius artis vsui necessariam edi scere statueritis. Porro alumen quòdlibet vlcera satis exiccat, generose astringit: vnde nemo solis his ad vlcera vtetur, sicut nec

cruda chalcitide, & ærugine: vsta vero & hæc & misy vtilia sunt, vt elota morsum quidem remittunt, verùm minus siccant. Itaque lotis vti tutius est: quoniam permulta corpora, quibus mederi cogimur, vnam quandam dispositionem habent, qua vehementem cômorsum ferendo non sunt. Audiuistis hæc frequenter, & nunc iterum commentationis gratia in toto subsequenti sermone repetere conabor. Quæ igitur plethora vitiosoq; succo laborant corpora, ad hæc quæ tenera carne prædita, & ad sentiendum insigniter habilia sunt, facilè ex morsu, seu rosione phlegmonem recipiunt. In horum numero continentur mulieres videlicet candidæ, pueri, eunuchi, viri cute alba: insuper qui regionē frigidam incolunt, humidi hi quoq; & pituitosi, eoq; molles & albi: quemadmodum ij, qui calidum tractum inhabitant, vt Aegyptum & Arabiam, duros corporum habitus, & siccos sortiuntur. Itaque hæc veluti in mentem reuocando, appositurus sum & aliam pharmacorū simplicium materiem, quæ malignis vlceribus curandis sit idonea.

Sarcocolla igitur & ichthyocolla, his magis adhuc chrysocolla tali facultate prædita est. Húc optimè facit & plumbum combustum: post hoc sori, stibiq́;, eaq́; combusta: insuper plumbi recrementum, & Græci σκωρίαν μολύβδου vocant, probè siccat: quemadmodum & ferri squama, euidentius tamen stomomatis. Porro æris squama, præter quòd siccat, etiam abstergit purgatq́;. Vnde pura quoque vlcera efficit, quod reliquæ squamæ nō possunt. Quare si hæc omnia medicamenta arida vlceribus malignis ac contumacibus inspergis, mirificè videbis citra erosionem ea desiccari sicut vbi buccinorum testas concrematas, purpurarum, ostreorum, aliorumq́; id genus adhibueris. Quin & lapis specularis, græce διαφανὲς, Romanis olim specularium dictus, ex ijs est quæ leniter ac sine morsu exiccant: qui vstus vlceribus dysepulotis, non item malignis ac rebellibus conducit: quippe minus exiccat, quàm illa requirunt. Idem potest vitrum vstum, ac ignitum illud quod in vasis æreis calefactorijs adhæret. Cæterum Aegyptiæ spinæ fructus, galla

omphacitis, hoc est, immatura, rheon, malicorium, tum radices, tum herbæ non pauce vltra siccandi etiam astringendi potestatem habent: nam & malum terræ, iris, acorum, arthemisia, panacis radix, argemone, chamæleontis nigri radix, ciperum, dracunculus, & gladiolus affatim exiccant. His euidentius adhuc centaurium, & polium: quibus paulo imbecillior est terra nomine erythrias, vti valentior est ampelitis. Talis sanè medicamẽtorum simplicium ad vlcera maligna ac contumacia materies existit: extrinsecus autem nõnulla ipsis apponuntur, quæ quidem per se vehementis potentiæ gratia non admoueri, sed alijs temperari solent, veluti ærugo ignem nõdum experta, calx viua, et illota, et molle aphronitrum, quod reuera aphronitrũ est. Quãto enim spumãtius, tã to præstãtius est vtraq; facultate, tum ꝙ minus mordet, tũ ꝙ magis digerit. Didicistis enim in opere de simplici medicina, subtiliora crassioribus hac virtute inter omnia, quæ simili specie comprehenduntur, præcellere. Porro nihil tam nobis euitandum est, quàm pharma-

ca generis oleosi, quæ Hippocrates μαλθακώδη, id est mollia nominat: cuiusmodi sunt omnes adipes, præsertim porcorum, dein resina, postea cera: alia uero ratione et quæ indurata remolliūt, μαλακτικὰ dicuntur, non conueniunt, galbanum. bdellium, gutta ammoniaci, styrax, medullæ. Item alio modo acria, piper, zingiber, sinapi, canchri, multaq; eius generis alia.

Quomodo medicamētis siccis modo cōmemoratis, in vlceribus ad cicatricē ægre venientibus & malignis, vtendum sit.

HViusmodi vlcera vitioso plena hmore necessario existunt: pleraq; vero ipsorum etiam sordes copiosas sustinent. Quoniam ergo siccum aliquod pharmacum ipsis sumus insperſuri, conuenit prius ea linteolo molli, puro et sicco exprimere: vbi vlceris cauitatem medicamento impleueris, platysma labris attenuandis accom-

modatum extrinſecus ſuperdandum eſt, hinc rurſus linamentum vndique æquale foris inijciendum, cui ſpongiam, ex aqua aut vino tinctam applicabimus. At permultum referre exiſtimabis, vt ſpongia frigida maneat: quod ex facili fiet, ſi frigida continuè citra deligaturæ ſolutionem foueas, ſed hanc ei imponere, ac circundare debes, vt Hippocrates in commentario de fracturis edocuit, maximam offenſam fore ratus ex deligatura, quæ ad elegantem formam, non vſum conducit. Si igitur faſcia vna fuerit, ſurſum tendet, ſiue ſura, ſiue genu, ſiue talus, ſiue cubitus, ſiue manus ſumma, ſiue alia quæuis pars laborauerit. Quod ſi duabus vti velis, vt in fracturis, altera à parte affecta ſurſum feretur, altera deorſum prius, mox in ſuperiore parte deſinet, dum ipſa priori coniunga tur. Quamobrem haſce faſcias ex linteis, non laceros panniculos eſſe, vt omnes nouiſtis, expedit. Tertio quoque die, non ſingulis ſoluendum membrum eſt, ſic vt aqua non adhibita, quo dixi modo nuper, molli, puro, & ſicco linteo ſaniem vlceri abſtergas. At ſi ambiē-

tes vlcus partes phlegmonodes quippiã repræſentent, humidum medicamen latum extrinſecus platyſmati ſuperaccommodandum eſt ex meo phœnicino, non ſimpliciter liquefacto, ſed cui plurimũ vini aſtringentis adiectum ſit: non tamẽ cum refrigerante oleo liquare ipſum conuenit: verùm ſi rubor quiſpiam, vel omnino calor in circumpoſitis vlceri partibus exuperet, aſtringente, & refrigerante id faciendum eſt. Sunt huiuſmodi, myrteum & melinum: ſi hæc nõ adſint, adhibito quod omphacinum, & omotribes nominant. Si durities maior extiterit, oleo veteri, vel ricinino ipſum phœnicinum liquefacies. Sed tutius fuerit, ſi nihil in ambiente vlcus loco vitioſi appareat, ſuperpoſitæ regioni liquidum medicamentum admouere, quod repellat, ſi quid prius vel prauum, vel plus quàm par eſt, inſinuat: maximè cum in crure vlcus obortum ſuperpoſitam venam varicoſam habeat: quæ dum magna eſt, ac colore nec rubrum, nec probum ſanguinem, ſed atriorem, magisq; melancholicum continere videtur, excitanda venit. Interim verò contigit, vt vena

tali excisa vlcus statim ad cicatricem veniret, etsi iam annum durarat: verum ipsius loco iuxta diuisionem, vbi erat excisa, vlcus malignum ac contumax orietur, cui cicatrix induci non potuerit. Igitur in id genus vitijs præstat, viribus ægri consultis, à venæ incisione auspicari: deinde pharmaco purgare melancholicum humorem, & cum hoc etiã pituitosum educente: quoniam is quoque vnà nonnunquam cum melancholico influit, dum varices generantur. Postea ipsam venam vlceri suprapositam in longum scarificare commodum est, vbi abundè vacuaris, ei ipsi venæ sectæ prius medendum: postquam exactè iam cicatricem ducere videtur, tunc maligni vlceris curationem, vt prædictum est, aggredere. Iam vero lien interdum male affectus vitiosi talis humoris auctor est, sicut & iecur: quibus antea prouisis, sic tandem ad vlcus curandum veniare oportet. Pari modo si vniuersum corpus cachochymum, vel plethoricum existat, prius expurgare vacuareq; expedit, quàm medicamentum vlceri admoueas, Porrò intra vlceris per arida medicamẽ

ta curationem, quotiescunque solueris, aduertendum est, qualem nam in parti- cula effectum ediderint: sciendumq́;, ac in memoria habendum, nonnulla desic- care, non autem detergere, cuiusmodi sunt illa, quæ astringendi qualitatem ob tinent, vlcus purum non efficiunt. At quæ præterquam quòd siccant, adhuc etiam detergunt, ea non modo siccam, sed puram quoque totam partem exul- ceratam efficiunt. Præterea notandum venit, pura vlcera ab ijs medicamentis, vnde prius cum essent sordida nihil ro- sionis percipiebant, nunc erodi, mor- deriq́;. Quæ causa est, vt à valentiori- bus abstersorijs pharmacis ad mitiora le nioraq́; digrediamur, vbi vlcus adamus- sim purum inuenerimus. Quemadmo- dum rursus in sordidis ad magis abster- gentia transimus, nisi ex rosione sordi- da apparuerint. Hoc siquidem medicis etiam bonis existimatis nonnunquã im- posuit, vt ad absterforium valẽtius acri- usq́; se cõferunt: vnde iterum vlcus ero- sum, ex æquo sordidum, vel etiam ma- gis adhuc, altera solutione visum fuerit, carne quæ id fœdat à medicamento col-

liquata: nam ita in prauam saniem degenerat. Cæterum quicquid in his ipsis tenuioris substãtiæ est, à pharmaco dif-flatur, reliquum ibidem vlceribus infi-xum sordes ipsis redditur. Quare animũ attendere oportet, vtrum vlcus carne quæ subest exesa ac colliquescente sordidum euaserit, an quia medicamen sordidis auferendis aptum requirat, impositum vero tale non sit. Quod indicat vlceris maior facta cauitas, tum ore rubentiores calidioresq́;, cum medicamenti acrimonia abstergentur. Forsan igitur superuacaneum fuerit, in præsenti commẽtario compositorum medicaminũ vsus, rationem modumq́; adscribere: quippe in methodo curandi explicatum. Quæ vero necessaria sunt, & magnam noxam adferunt neglecta, satius est bis ter'ue, vt fidelius memoriæ inhæreant, eadem repetere. Ponamus igitur & hoc in talium vlcerum curatione, si quidem citra totius corporis offensam fieri poterit, ægrum à balneo abstinere, perfricari linteis largiter, mox oleo, deinde ferulis exerceri, si crux fuerit affectum: vel cursu, si partes superiores malè habeãt.

Quòd si à balneo temperare sine totius corporis noxa non poterit, soluere deligaturam non oportet: verùm vt ligatum est membrum lauare, & aquam calidam ex spongia exprimere, aliamque mox frigidam infundere, vt nullus in deligatura calor sit reliquus. Iam si curatio succedere videatur, etiam absque spongia alligata sanari potest, si phœnicinum liquefactum, vt dixi, extrinsecus imponas vel citra spongiam, quæ fascijs cõprehensa velut in fracturis, ægrotæ corporis parti orbiculatim circundatur.

Compositio emplastrodis medicamenti.

QVoniam malignorum & difficulter cicatricem recipientiũ vlcerum curationis summus est scopus vt medicamentum citra morsum exiccet: aqua verò & oleum maximè omnium humectent, ab eis abstinẽdum est ita vt nec per se adhibeantur, nec alijs siccis temperentur. At cera deligenda est, neque natura, neque vetusta-

te ſicca, verùm recens & pinguis: quam in ſole emollitam aridis medicaminibus dictis, quibuſcunq; voles, excipere licebit: ſin autem ſol abſit, apud ignem calefacta ſubigatur, & in calidam aquam demergatur. Non enim æqua per tota miſcetur, ſed ſtatim ab ea emolleſcente defluit, antequam vlceri fuerit impoſita. Symmetria vero mordicationis eſt talis.

Mediocre medicamẽtũ hoc modo efficitur.

Quarta pars metallicorum ceræ adijcitur: valentius erit, ſi tertia ſumatur. Porrò cũ ipſa metallica minus magisq; lenia ſiccaq; exiſtant, virtus in ijs quæ magis ſiccant, intendetur: quæ minus, remittetur: quemadmodum rurſus tutior leniorum vſus eſt, mordaciorum periculoſior. Dictum nanque frequenter eſt, nõnullas naturas corporum, tum cutem, tum carnes magis ſenſorias habere, quibuſdam has minus eſſe ſenſiles. Item pro maioris minoriſq; ſenſus ratione doloris etiã affectus ſequitur, vt & phlegmones.

mones. Accedit huc non mediocris differentia, quòd quis molli ſit carne, vel duriore, boni maliq́; ſucci, vel plethoricus, vel vacuus, vel medio quodam modo inter enumeratos affectus: vnde colligo, vnum omnibus medicamentū præparari non poſſe, ſed qualecunque ex ſimilibus ſpecie confectum fuerit, hoc vti ſciet ille, qui methodum iſto libro, traditam artificioſe didicerit. Exempli gratia in ſubiecta materi , ſi pares vtriuſq;, æruginis, & æris cōbuſti partes miſceas, aluminis ſciſſi partis vnius dimidium vt totum tribus, vel duobus denarijs S, vel vncijs totidem conſtet, ſufficiet ceræ denarios adijcere denarijs: decem verò vncias vncijs, in temperati & medij facultate pharmaci compoſitionem, melius fiet, minu q; mordebit, ſi loco aluminis ſciſſilis diphryges accipiat, cuius vno denario integro iniecto, erit præſtantius, & ſi æruginem mordacius facturam ſuſpicati, lene prorſus ipſum fieri poſtulemus, combuſtam apponimus. Inſuper ſi expurgare ſordes ſtatuerimus, æris ſquamæ denarij dimidium addetur, vt tota medicamenti temperatura

&

talis euadat: æris, æruginis vstæ, diphrygis, singulorum partes æquales, hoc est, cuiusque denarij pondo vnius, æris squamæ denarij dimidium. Hæc pingui cera, vt dixi, excipiantur: vbi siccior paulò fuerit, quam vt commemorata excipiat, temperandum est oleũ myrteum quo mollescat, vel melinum, vel lentiscinum, vel ricininum, vel cyprinum, vel omotribes vetus, vel recens hispanum, vel quod apud nos ex oleæ surculis conficitur. Aut si omnino nihil oleosum medicamento adhibere placet, laricem resinam admisceto: cuius si copia non est, terebinthinam in locum restituito. Cæterum hoc semper in memoria tenendum est iis, qui hæc legunt, maximè ad primum nuper dictum, tanquam præstantissimum veniendum esse, mox ad secundum & tertiũ, deinde ad alia, ceu pro pharmacorum virtutis, & potentiæ portione, sermonis ordinẽ nobis vsurpãtibus.

*

Quæ medicamenta Crito ſcripſerit. Medicamentum διὰ λαδάνου, hoc eſt ex Ladano.

Optimum medicamen epuloticū, quod διὰ λαδάνου inſcribitur: cōuenit prætumidis vlceribus, & cauis; deligatum verò membrum in diem quartum continendum eſt; Picis aridæ denarium pondo centum æruginis raſæ denarium pondo viginti quatuor, æris combuſti denarium pondo quindecim, ſquamæ rubræ denarium pondo viginti quatuor, ladani pondo vncias nouem, argenteæ ſpumæ pondo libras tres, olei ſextarium S. vini optimi ſextarium vnū S. Hoc emplaſtrum præparaui & ego, materia, quæ nullum μαλθακῶδες hoc eſt, molle pharmacum contineret. Sic enim vocat Hyppocrates omne genus medicaminum, quæ connatam humiditatem habent, qualis in pingui eſt, ſingulisq́; oleoſis medicamentis, & quidem in ipſo oleo & aqua. Quin & reſina, ceraq; molle quippiam occupant. In me-

Quæ vocet μαλθακώδη.

& ij

dio ipſorum, dico autem ſiccorum temperamento & mollium, pix cõſiſtit: eoq; ambobus generibus citra offenſam admiſcetur, quemadmodum tum argenti ſpuma, tum arida pharmaca, quæ circa mediam materiem verſantur, etiamſi nõ nihil ad vtrumuis exceſſum interim declinent. Hoc genere comprehẽditur pix quoque, ſecundum ſiccitatis ac humiditatis oppoſitionem manifeſtò iam à medijs recedens, ſecundum alteram oppoſitionem calefacientium & refrigerãtium non item: calefacit enim modicè, atq; ideo medicamentis quæ pus mouent, admiſcetur. Quamobrem in propoſito medicamine arida pix medijs attribuitur, atq; hac magis argenti ſpuma, tum alia quæ ſiccandi vim obtinent.

De indicationibus ad vlcera curanda.

OStenſum eſt in medendi methodo, præſidia ex indicatiõe ab ipſis affectibus contrarie illis temperaturæ inueniri; item a tota animan-

tis cuiusq; figura, tum à singularum rursus partium propria & simili: vnde si vlcus simplex, cauum habeat quis, ab ipsis generalibus, sed quæ nō mediocrem differentiam in particularium speciebus habent, curatio sumetur: atque ob id demonstrauimus vlcerum omnino similiū quædam à medicamentis, quæ ad plenum siccent, persanari, puta, radice panacis, aristolochia, acoro, iride: nonnulla à solo thure, licet hoc carnem non inducat, sed illas naturas ad suppurationem perducat, quas aristolochia carne replet. Sicut autem in corporibus curādis differētia particularis permagna est, ita quoq; in vlceribus: nam cauum & purum vlcus à mediocriter siccantibus curatur: sordidum verò, & malignum, & oris prætumidis quidem, sed carne cutis fluida, validissimè siccantia requirit, In his igitur vlceribus, quoniam de ipsis verba facimus, thus est imbecillum medicamen, vt ne pus quidem concoquere, vel mouere possit: argenti spuma hoc est validius, sed medijs tamen & ipsum inferius. At pix arida mediorum gregi annumeratur: quemadmodum hanc su-

perat exiccando æs combustum, chryso- colla, & diphryges. Euidenter siccat & chalcitis combusta, ærugo, misy, & æris squama: atque alio modo acerba, quæ Græci στρυφνὰ vocant, galla omphacitis, malicorium, alumen. Exedunt autẽ non vsta, chalcitis, ærugo, misy, & calx. Quæ iam fortissimas facultates habent, in omnibus corporibus eandem actionẽ ostendere videntur. Imbecillia manifestem differentiã indicant: insuper si mentem adhibeas, neq; minus in valentibus pharmacis magnum actionis discrimen deprehendes, quàm in mollibus & duris corporibus obeunt. Etenim mollia citius accẽdunt, vehemẽtius molestant, & maiores phleg monas cõ citant.

*
***
*

E SEXTO LIBRO GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM. KATA ΓENH.

QVINTVS enim ꝙ particularia solũ tractet omissus est.

VPERIORE commentario emplastra dicta Græcè πολύχρηστα quòd multis cõueniant affectibus, distinguẽtes, ea potissimum collegimus, quæ præter alia ipsorũ pollicita etiã vlceribus ægrè ad sanitatem peruenientibus mederi queãt: in præsentia verò ad aliud emplastrorũ genus πολύχρηστον digrediar, quæ tum ad talia multa singula-

tim faciunt, tum ad particulas putrescentes, aliter affectas, quæ vlcera propriè δυσθεράπευτα à curatione difficili nūcupata. Etenim illas putrilago depascitur, eoq; turba medicorum hos affectus nomas appellat: illa vero vno loco sine putrilagine circunscripta sunt, vt & phagedenæ dictæ, vicina quidem depascunt, non tamen ea putrefaciunt, febresq; inferunt, quod iis quæ depastionē cum putrelagine sustinēt accidere cōsueuit. Summa curationis erat in prædicto vlcerū ægrè curabilium genere (chironia quoq; vocant) medicamenta inuenire, quatenus licet rosionis expertia, validè aūt exiccātia. Porrò hæc quæ nūc scribētur omnia, mordacia sunt, si quis ipsis solis, nō cerato tēperatis vtatur. Quæ cerato miscentur, purgare quidem vlcus sordidum & carne replere possunt, atq; etiā duritiem quandam & tensionē discutere, non aūt difficilia curare. Indicant ipsorum virtutem affectus, quibus bene adhiberi credita sunt. Quod iam superius admonui, & nūc dicturus sum: meminisse videlicet oportere illorum quæ ī opere de simplicibus medicamētis prodita sunt. In cuius primo libro methodum seu rationem

expoſui, qua medicaminũ facultates in-
ueniantur: tum pluribus exemplis eius
exercitationẽ ꝓpoſui: in ſequẽtibus ſin-
guloꝝ noĩatim mẽtionẽ feci. Nam illoꝝ
memor, ex facili rationem eoꝝ qui hæc
pharmaca à nobis modo ꝓpoſita compo
ſuerũt, aſſequeris, & videlicet ipſe alia cõ
ficies, quocunq; tempore prius expertcrũ
inopia laboraueris: multa ſiquidem hu-
iuſmodi nõ paucis cõtingunt in itinere,
cum alio, tum maximè nauali. Quando-
quidem etiã in patria quidem manẽtes,
pharmacoꝝ ſtructurã, vnde ægros cura-
bant, amiſerunt, vt præ triſtitia ipſi tabe-
facti, perierint. Optimũ igitur medica-
menta iam explorata ſecũdum dictã me
thodum vſurpare: ſin aũt, vt dixi, nõnun
quam hæc deſideremus, habitum talem
nos habere, quo ſimilia iam abundè cõ-
pertis, poſſimus cõponere: quẽadmodum
me ſæpe agentẽ & in itinere & alibi vi-
diſtis. Nõnulla ſiqdem quæ ꝓprio marte
in huiuſmodi tẽpoꝝ occaſionibus cõdi-
di, poſtq̃ experiẽtia probaſſem nihilo pe
iora vel celebratiſſimis apparuerũt. Nam
primũ ipſoꝝ cõpoſitionẽ ex coniectura
artificiali molimur: poſtea vero cũ nõ-

nulla post experimētum ꝓbatiſſima viſa fuerint, nōnulla à ſcopo abſint, denuo rurſus corrigimus, & tertio nōnunquam ad perfectionē eius quod pſtare volumus, ipſa redigimus: at ſine methodo, & in prioribus, & in Therapeutices libris expoſita vti prædictis rectè nemo pōt: tantum abeſt vt ſimilia ipſis conficiat.

Emplaſtra ad digerendum & extrahendum quæ Græce διαφορητικὰ & ἀποσπαστικὰ nominantur.

QVi compoſitoꝝ medicaminum virtutes deſcripſerūt, emplaſtra quædam ab extrahendo ἀποσπαστικὰ, ſicut alia à diſcutiēdo διαφορητικὰ nominarunt: alijs vtranq; extrahendi, & digerēdi facultatē adeſſe teſtati ſunt. Etenim vicinæ ſibi virtutes ſunt, eoꝝ quæ in alto latent, attractrix, & attractoꝝ digeſtrix. Nam quæ trahūt etiā nōnihil planè diſcutiūt, & quæ diſcutiūt, pariter trahūt: Verū in digerētibus me-

dicam&etis discussoria virtus, in trahenti-
bus attractix ꝑpollet. Cōstant itaq; attra-
ctrices simplicibus pharmacis, quæ hu-
moꝝ supfluitates ĩ cutem extimã possunt
extrahere. Discussoriæ ex his cōflantur,
quæ attractũ possunt digerere. Vt autem
emplastrũ fiat, quẽadmodũ supra dictũ
est, huic argenti spuma, illi resina, alij ce-
ra, alij oleũ, reliquo pix temperatur, quæ
nec insignem digerẽdi potẽtiam, nec ex-
trahendi cõtinent, sicut vel propolis, vel
calx, vel medulla, vel galbanũ, vel asiæ
petræ flos, vel spuma nitri, vel aphroni-
trũ, vel acetũ, vel lixiua stactæ, piper, si-
napi, et struthiũ, salesq; tum qui edi pos-
sunt, tum ammoniaci. Ad hæc pleraq;
alia, de quoꝝ facultate in cõmẽtario sim-
plicium dictum est. Nunc aũt emplastra,
quæ iam experimẽto satis probata sunt,
exequar: tantũ adhuc ipsis adijciẽs, quòd
nõnulli etiã astringẽtia pharmaca extra-
hentibus miscuerũt, veriti qđ accidit, vbi
humoꝝ superfluitas fuerit: trahũt siqdem
plus interim ac cõuenit, vt non solum ex
particula quæ curatur, attractionẽ in al-
to, sed etiã ex oĩbus vicinis moliãtur. Cõ-
ꝓhẽsum est et antea, cum de sarcoticis

ageremus, extrahētia et digerētia, velut oĩa quæ magis q̃ oportet detergũt, sarcotica fieri cerati mistura. In quibus virtus qdem valida, copiosioris: in qbus imbecilla, paucioris. Quòd si vero cõpositum extrahẽdi vel digerẽdi medicamentum, astringẽs quoq; aliqd habeat, tali pharmaco ad carnem generãdam, ꝑpter vim astrictoriã vtẽdum nõ est, quæ ad vulnera glutinãda et sinus, tum ad vlcerũ cicatricem ducẽdam vtilis est, ad carnis productionẽ non ita. Dictum mihi est abunde iam de hoc.

Hęc ĩ Aegyptia Andromachĩ scribit Galenus libro sexto.

SVbinde audiui medicamenta, quæ simul cũ digerẽtibus etiã astringẽtia capiũt, tutiora fieri, quæ verò sine astringẽtibus digerãt, efficaciora quidem, sed nõ perinde tuta, sæpe enim fluxiones attrahũt, dum corpus qd̃ curatur, plethoricũ est, vel prauo succo obnoxiũ. Si aũt vacuũ corpus esset, ac supfluitatibus liberũ, promptius medicamẽta, quæ discutiũtur, sola sine astringẽtibus assum-

pta, ad finē puenirēt. At cū pauca id genus corpora qbus medicamēta offerūtur, reperias, securius esse videtur, miscere ēt nōnulla repellentia. Ita sanè et emplastro digerēti, qđ ex sale cōficitur, qdā adiecerūt chalcanthi paululū, quāuis sal ipse astringens quippiam possideat.

E SEPTIMO LIBRO GALENI DE COMPOSITIONE MEDICAMENTORVM.

KATA ΓENHΣ

ALAGMATA vocant medici, quæ partes supra naturam induratas emolliunt, calido omnia temperamento mediocri prædita, non tamē exiccantia, queadmodum nec manifestò humectantia. Nam cum exactè malactica medium quendam ordinem inter hume

ctantia ſiccantiaq; ſortiantur, indureſcẽtium ſubſtantiæ veluti fuſionem quãdam moliuntur. Nominantur autẽ malactica, licet in alijs paululum ad ſiccãdi humectandiq; virtutem inclinent, ſi modo ſubiectam partium, quas contingunt ſubſtãtiam queant diffundere, quod nimirum propter moderatum in eis calorem accidit. Ac q, vbi durities diffuſa diſcuſſaq; fuerit, digerentium medicamentoꝝ vſus veniat, in tertio de ſimplici medicina, tũ in decimoquarto Therapeutices libro cõprehenſum eſt. Indureſcentia igitur, quæ ex methodica, ſeu rationali arte nõ curata ſcirrum contrahunt, optimè curabuntur, ſi medicus ſpectet, quãtum ægri corporis ſubſtantia à mediocri humiditate ac ſiccitate receſſerit, quemadmodum ſi affectus ipſius incremẽtum inſpiciat, prætereca conſideret, inter ipſa pharmaca alia magis, alia minus emollire: Huc nanq; ſpectanti primus vſus emollientis medicaminis, coniecturalis quidem erit, ſed cum artificio. At poſt vnum aut alterũ diem ſiue intendere medicamẽti virtutẽ, ſiue remittere conueniat intelliges, vt in prioribus et medendi methodo dictum

est. Quapropter medici digerentia pharmaca composuerunt, ceu scopos ambos sibi proponentes, tum vt partis duritiem, quæ iam in scirrum degenerat, diffunderent, tum vt per halitum digererent, non vicissim vtroque vtentes, quemadmodum me frequenter facere conspexistis, verum duo ipsa composito medicamine molientes. Notum est omnibus, in mistura vel emollientia, vel digerentia esse copiosiora, tum maioris minorisq; rationem in ipsis esse non exiguam. Cæterum constat subinde varia facultatibus misceri, ac necesse est, sicut in alijs medicamentis, ita in his, si probè mederi cupias, plura eiusdem generis pharmaca, vel certe duo têperari, validissimum puta totius generis et moderatissimum, vt ex ipsorum mistura conuenienti multa quæ intra summa contineantur medicamina efficias. Non enim pingue eandem virtutem obtinet quam bdelliū, styrax, et gutta ammoniaci, quemadmodum nec inter ipsos adipes anserinus, et gallinaceus, vel pardi, vel leoninus, vel hyenæ, vel alterius cuiusdam animalis. Nam secundum animalis temperamentum etiam adeps ca-

lidiorum magis excalfacit, ficciorũ vero euidentius ficcat. Ac vulgus medicorum nouit leoninum adipem in vtroq;, calfaciendo dico et digerendo, longè esse valentissimum. Proxima locum habet pardi adeps, vt qui modicè emolliat, pari spatio ab hoc recedit adeps gallinaceus. Hi igitur omnes tenuiorum partium substantiam inter quadrupeda animãtia occupant. At differentia prorsus permagna in illis est, cum suillus quidem mollissimus ac humidissimus, eoq; aliorum imbecillimus sit, vt teneris corporibus conueniat, cuiusmodi habent mulieres, pueri, eunuchi, et viri delicatiores, in vmbra, ocio, et frequentibus potabilis aquæ balneis effœminati. Caprarũ verò et boum pingue quanto suillo est validius, tanto magis corporibus & natura durioribus, & inter duriora scirro opportunioribus conuenit; taurorum hircorumq; in validioribus, tum corporibus, tum affectibus proficit. Eadem verò & aliis in minoris maiorisq; ratione inter se est differentia. porrò ab imbecillioribus auspicabor, si prius de duritiei, ac scirri affectu quædã prælibauero; nam cum phlegmone la-

borantibus

borantibus et indurescentibus commune sit, digitis prementibus reniti distinguũtur affectus, doloris sensu & indolentia: hæc enim nondum vtriusque communia sunt. Quemadmodum verò in alijs omnibus, quæ sibi mutuo possunt accidere, inest vicinitas vtriusque aliquatenus particeps, ita quoque vlcerum phlegmone laborãtium, cum scirris absq; phlegmone, quales induratis accidunt, media quædam est dispositio, doloris quidem expers, si non digitos imprimas, dolens autem si id facias, quàm clarioris breuiorisq; disciplinæ gratia, vel phlegmonem scirrosam, vel scirrum phlegmonodem dicemus, non hic tumoris magnitudini animum attẽdentes: Nam phlegmone & scirrhus formæ affectuum, non quantitatis in altero ipsorũ nomina sunt: Nam phlegmone vel propter partis inflammatæ magnitudinem, vel ob tumorem præter naturã magna euadit: parua autem quum aut paruum locũ possidet, aut exiguum tumorem habuerit. Dicetur nunc mihi paruæ phlegmones, scirriq; parui curatio, sicut & magni vtriusque, pro affectuum figura. Hinc enim & alio-

rum, quæ magna & parua dicuntur, cu- rationis notio sumetur. Itaque magna phlegmone cataplasmatis ac humidis quibusdam medicamentis sanatur: par- ua, cum scirrosa durities mista fuerit, iti- dem cataplasmatis: interim verò medi- camentis cerati modo confectis, & liqui- dis, insuper emollientibus emplastris: ta- libus autem & parua durities tollitur. Atqui in hoc quidem simplex scopus, quemadmodum & phlegmone consistē- te est: cum verò durities phlegmonides quippiam habuerit, ad composita quoq; animum digerimus.

De medicamento, quod quia liquidū est, πάρογρογ Græ- ci appellant.

AC ideò medicamen quodámodo compositum est, veluti & hoc qđ πάρυγρον nominant, omnibus cognitum: magnificè verò cum ab alijs quibusdam, tum Hera Commendatum. Medetur autē id particulæ parua adhuc phlegmone conflictanti, non multo post

confectionem tempore, sed protinus impositũ: vbi vero duritiem à dolore alienam pars affecta acquisierit, paulo recenti vetustius vtile est: quemadmodum si phlegmonodi affectu omnino sit libera, melius in ea vetustius medicamentũ proficit: verum medicamenti tempus pro duritiei intẽtione videlicet æqualiter augere conuenit, etsi partem valde induratam ne vetus quidem pharmacum emollierit. Quippe varia hoc πάρυγρον dictum medicamẽtum & promittit, & potest: quoniam materiem mistam quoq;, seu variam obtinet: siquidem adeps suillus & cera molliẽtium sunt imbecillima: argenti spuma vero & cerussa nihil habent malacticum, quemadmodum antea didicimus. Porrò Heras, qui pharmacũ hoc omnium maximè laudauit, ex hisce ipsum ita conficit: Adipis suilli recentis curati pondo vncias quadragintaquatuor, ceræ pondo vncias viginti quatuor, cerussæ pondo vncias sex, argenti spumæ tantundem: quæ liquari possunt siccis superfunduntur: temporis autẽ spatio medicamentum consistit spissaturq;. Sicut ceram & adipem suillum imbecillæ mol-

liendi virtutis esse dixi, ita si oleo pauxillum ceræ misceas, id quod à medicis cerælum dicitur efficies. Atqui oleum videlicet esse conuenit, nec quod vocant omphacinum & omotribes, quasi dicas, immaturum & crudum, nec quod oleæ surculos in confectione assumpsit. Itaque tam imbecillia malactica etiam paruis medicantur inflammationibus. His autē fortiora modicā duritiem sine phlegmone persanant; his adhuc validiora maiores, quemadmodum & quæ duritiem in scirrum propè degenerantem curant, efficacissima sunt, cuiusmodi est medullarū genus, in maioris minorisq; ratione inter se differentium, vt deinceps explicabo. Item bdellium vtrunque, arabicum & schythicum, insuper styraces: siquidem horum efficacissimus est colore pallidus, qui etiam optimus in Pamphilia nascitur: qui vero hoc magis fuscus est vbiq; prouenit, potentia multo pallidiore inferior, at temporis processu aureum colorem acquirit. Hoc itaque in antidotis propter caritatem vtimur: ac tu ꝑpterea principi quodcunq; ex styrace præparans semper hoc vteris: item si familiarium

Styracis differētia, et electio.

quis in pharmacorum ſumptibus magni- ficus exiſtat, illi quoque ex huiuſmodi ſtyrace medicamentũ compones: in alijs optimum ex fuſco genere diliges, & odo re potiſſimum, & colore iudicium eius ſu mens: nam niger deterior eſt. Cæterum his, quæ indureſcentia validè emolliunt, gutta ammoniaci adſcribitur, eaq; ma- gis pinguis & noua. His minus, ſed ta- men & ipſa efficacia ſunt, caprarum bo- umq; pinguia: interea ipſa hircorum ac taurorum validiora ſunt; boum vero & caprarum his quidem imbecilliora, quã- quam nec ipſa actionis ſint expertia: hœ- dorum autem & vitulorum his ipſis ad- huc imbecilliora ſunt, porcillo tamen efficaciora, porro leonis, pardi, hyenæ et anſeris euidentius his digerunt, non magis emolliunt, quanto etiam ſubtilio- rem ſubſtantiam caprino et bubulo ſeuo habent. Cæterum gallinaceum mediam intra anſerinum et ſuillum ſedem occu- pat, quemadmodum et medullarũ opti- ma eſt vitulina: ac reſinæ, quæ nõ acrem odorem habent, ſi dictorum cuipiam mi ſceantur, glutinandi vim, quæ Græcis ἐγκόλλος dicitur medicamentis com-

De adipi- bus.

Medullæ.

positis apponunt, emolliendi virtutē non auferunt. Aptissima est quæ Chia vocatur et larix: post has picea, inde abietina; strobilina vero vehementer acris est, pityinea, seu pinea, quam proprie physema nominant, pinguitudinis expers admodum exiccat. Has igitur fugere, chia vero et abietina vti oportet, nō ipsis per se, verum cum cera et quodam alio, quod affectui conducere videatur. Cæterum pix non miscenda est, sicut nec bitumen, vtpote iusto ficciora, quippe ea quæ exiccant mollientibus esse contraria, quoniam vere piceam et frictam resinā, et colophoniam appellare consueuerunt, sciendum venit, aliam quandam esse colophoniam, Chiæ mastichæ persimilem, molliens aliquid habens, quemadmodū illa et thus, insuper ægyptia mastiche nōnihil emollit, sed maior virtutis ipsius portio concoquit, digeritq; : item thus modicam molliendi vim obtinet, verùm hoc quidem coctum ex vsu est, veluti et fœnigræci semen, etenim et hoc probè coctum emollit, ac magis adhuc pingui temperatum. At quæ citra coctionem ob consistentiæ siccitatem dilui, liquari, mer-

De resinis et cur malagmatis misceantur.

Colophoniæ duplex nota.

giq; desiderant, oleoso quopiam indigēt, cuiusmodi sunt, oleum ipsum, cum nihil astrictionis habet: item balneorum stri-gmenta, præterea quod vocatur susinum, ad hæc multo magis commagenum, hu ius ordinis est butyrum, tum altheæ et fœnigræci decoctum. Porrò inter tam mollia et validissima, quod genus sunt bdellium et styrax, gutta ammoniaci idē potest quod et propolis, atqui hoc in bdellio distinguendum est, quòd scythi-cum altero arabico multo ad hæc sit præ stantius, præcipue nouum et molle, quod etiam pingue nominant, consuetudo si-quidem hæc est inter recentiores medi-cos, in huiusmodi pharmacis quod mol-lius est, idem videlicet humidius quoq; appellasse. Cæterum galbanum, et quæ opopanax dicitur, præterquam quòd di gerunt, etiam quid molliens occupant: opopanax autem digerendo, galbanum molliendo coquendoq; præcellit. Talis sa nè mollientium pharmacorum facultas est. Tu cum vel scriptum aliquod in li-bris medicamentorijs discutias et exami nes, vel ipse componas, auditis nuper pharmaceium secundum maioris mino-

risq; rationem differētijs, intellectis item corporum affectuumq; diuersitatibus, valida validis, imbecillia imbecillibus adhibebis. At vbi post primam medicamenti impositionem denuò ipsum applicas, oleo pingui partem affectam fouere conuenit. Porrò ex ijs quæ à glutinatiõe ἐγκόλλα nominantur, nullum auferendum est priusquam sua sponte abscessus proueniant, atqui si laueris permittenda sunt. Vitanda autem medicamētosarum aquarum lauachra, præsertim quæ auripigmētosa, aluminosa et sulphurosa sunt. Hæc quidem sufficiunt viris cordatis ac prudentibus, tum in medicinæ operibus quodammodo exercitatis. Quoniam vero omnes eiusmodi non sunt, et proposuimus hoc commentario, non vt in opere de morbis curādis methodum solam exponere, verùm simul cum particularium vno atque altero exemplo pharmaca vsu comperta subiungere oportet, quæ maiores nostri, in medicatoria artis parte celebres, literis mandauerunt, ad speciales mollientium pharmacorum differentias perueniemus, à mollissimis, quæ et paruis inflammationibus medentur, exorsi. Ex

compositis malacticis alia quidem, vt ita dicam, imbecilliora primo ordine statuuntur, quædam non multo his validiora, secundo, & quædam alia tertio, ad hæc nonnulla quarto. Cæterum primi ordinis malacticis ad exiguas durities, & ĩ mollibus seu teneris corporibus vti, sicut prædictum est, expedit: ad fortiora his corpora & affectus, secundi: quẽadmodũ & tertij & quarti, pro illorum qualitate. Subscribunt autem singula illorum ordinum separatim.

Malactica, id est, emollientia medicamina primi ordinis.

BVtyrum vel resina colophonia, & cera candida non vetusta, singula pondere æqualia, inuicem liquata, primi ordinis malactica sunt. Et liquidum medicamen, quod πάρυγρον appellatur, eorum numero adscribitur, cum recens fuerit: vetus autem maiorem digerẽdi vim repræsentat. At emollientium imbecillimum est, cera cum butyro liquefacta, aut ex susino, aut comma

geno. Atque his imbecillius est quod dicitur, Græce κηρωέλαιον, quasi ex cera oleoq; confectum, cum in libram olei laxantis nulla astringendi virtute præditi, ceræ vncias duodecim, vel sedecim iniecerint. Iam ex ouis cerata facta, exiguã quandam relaxandi potestatẽ possident: valentiora his, verùm imbecilla adhuc & ipsa, cerata ex œsypo, resina & cera pari pondere liquefactis: Sin autem vetustiora quodammodo ipsa fuerint, olei cuiusdam laxantis, vel susini, vel cõmageni, vel adipis suilli, vel gallinacei, vel anserini misturam requirunt.

Malactica medicamẽta secundi ordinis.

QVemadmodum in simplicibus medicamẽtis factitauimus, quarti ordinis homogenia pro maioris minorisq; ratione distinguentes, aliquorum ambiguam esse virtutem diximus, siue ad primum ordinem, siue secũdum initio ipsorum facultas locanda sit: Ita de secundo, tertio, & reliquis dein-

ceps. In quibusdam verò audacter pronuncians, alia in principio huius, alia in termino huius ordinis consistere dixi: sicut nonnulla citra appositionem vel primi, vel secundi, vel tertij, vel quarti ordinis esse retuli. Atqui multum experiētiæ particularis in varijs & corporibus, & vitijs seu affectibus huiusmodi pronunciata desiderant. Quare si quis post me æquè studiosus, & veritatis vehemēs amator extiterit, non temere ac subito, vbi bis ter'ue vsus expertusq; sit, ferat sententiam: frequēter enim ex longa experientia, quemadmodum & ego, deprehendet videbitq; in secūdo ordine dicta, in tertium incipientem transponi oportere, vel mixta in principium tertij absolutè. Cùm enim corpora, quibus medicamenta adhibentur, ipsiq; affectus non exiguum diffrentiæ excessum in maioris minorisq; ratione obtineant, difficillimū est de omnibus eadem pronunciare. Accedit huc, quòd ipsa simplicia medicamenta non paruo diuariant discrimine. At ego cùm in præstantissimis virtutem pro vnaquaq; specie ac genere ostenderim, si quis in detenimo per experientiā

examinationem moliatur, examinabit quidem falſo, non autem facultatis ipſorum ordines diſtinxerit. Itaque longè tutiſſimum eſt, medicaminum ipſorum inter ſe differentiam ſecundum maioris minorisq; rationem accuratè ſcribere, quemadmodum & in alijs feci, & nunc facturus ſum. Sanè quidem emplaſtrum Mnaſeo auctore compoſitum, rectiſſimè ſecundo malacticorum ordini adſcripſeris, omnibus certe qui eius meminerunt, conuenientibus, ex oleo veteri, argenti ſpuma & adipe ſuillo componi: in quātitate vero ſingulorum diſcrepātibus, tum eo quòd nonnulli ex recenti adipe, quidam ex veteri, quem iam omnes vocare ſolent axungiam, compoſuerint. In his quidem imbecillimū fiet ex argenti ſpuma, ſuillo adipe, & oleo, neutro veteri validius: oleo quidem inter ea veteri, altero autem recenti addito: his validius ex ambobus vetuſtis. Ex eo igitur quòd recens, aut vetus oleum adepsq; immittitur, quatuor differentiæ prodibunt: aliàs quidem ambobus recentibus, alias vetuſtis: nonnunquam oleo quidem veteri, adipe vero recenti: vel

contrà, oleo quidem recenti, vetusto autem adipe indito. At ex trium ipsorum simplicium medicamentorũ mutua temperatura aliæ plures differentiæ emanabunt; vel enim pari pondere & mensura hæc tria miscentur, ac multi affirmãt, ab ipso Mnaseo confectum tribus paribus constare, vel duobus quidem paribus, tertio non pari, sed minori aut copiosiori, vel tribus imparibus temperatis: vnde clarũ euadit, multas fore differentias: Copiosa siquidem argẽti spuma iniecta, medicamen potestate mollius fiet: pauciore, validius: ac magis emolliet, si plus adipis immittamus: diget fortius, si oleum augeamus. Præterea aliud quidem accedit copiosiore oleo imposito, quod magnam vim ad medicamen, vt magis digeret, efficiendum occupat, est autem hoc, sicut primo libro diximus, si magis incoquas. Si igitur solam argenti spumam in oleo copiosiore coquas, medicamentum euidentius exiccabit: in vberiore vero oleo coques, vbi plus indideris, si emplastri spissitudinem habiturum sit: quod si id non cures, sed æquali tempore tum id

quod minus olei continet, tum quod plus habet incoquas, liquet potestate mollius futurum, cui oleum vberius temperatum fuerit, quemadmodum si & cruda argenti spuma oleo commixta acopo vti velis. Quare quod iam sæpæ dixi, semper ipsius meminisse volo, non sicut quidam sententias absolutè de pharmacis ferunt, & sic nos facere: absolutè dicentes, hanc medicamenti compositionem illa esse potiorem. Nam vtraq; ad diuersos speciẽ affectus componi potest, interim ad eosdem diuersis temporibus.

De relaxantibus medicamentis.

VOcantur medicamenta quædam relaxãtia Græcè χαλαστικά, familiari omnibus propè recentioribus medicis vocabulo: inde nimirum, sicut & nomen ipsum indicat, quo'd tensas laxant particulas, quippe relaxari, ac intendi contraria inter se dicuntur, quinetiam Hippocrates hunc in modum scriptum reliquit, cuti duræ emollitio, inten-

fæ relaxatio conuenit. Si igitur propriè quis dictionibus vti velit, nonnulla medicamina induratorum corporum malactica, id est emollientia esse dicet, ea nimirum quæ ipsorum soluunt duritiem, quemadmodum & relaxantia quæ tensioni medentur. Porrò in phlegmonis cutem tendi contingit, interim à subiecto tumore symptoma hoc capientem, interim ipsammet inflammatione laborantem, non tamen phlegmones substantia partis inflmmatæ durities est, sed è conuerso planè, sicut in libris de ipsa ostendimus, humiditas: atqui in his quæ scirro conflictantur, non præpollens in affecta parte humiditas est, verùm durities: attamen vtriusque affectus similis quodammodo generatio est, & curatio, nascitur enim ex confluxu humorum, curantur ijsdem euacuatis, quanquam euacuationis modus in vtrisque idem non est, sed vti in Terapeuticis commentario declaratum est, in quo etiam aliorum omnium affectuum sanandi rationē explicuimus, inflammatis quidem particu.s, tum repulsoria medicamentorū quas, morbi initio, tum discussoria sem

per ex vſu eſt, ſciris autem ſola diſcuſſoria ſine repellente, itaque ſummè indurata ſcirro, ſummè inſanabilia ſunt. Porro dignoſcere ea oportet, eo nẽpe ſigno, ꝙ nullus affectis partibus ſenſus ſuperſit, at in quibus ſenſus quidem eſt, ſed obſcurus, hæc curantur pharmacis humorem incraſſatum videlicet digerentibus, non tamen validè, ac vniuerſim hoc agentibus, ſicut digerentia medicamina faciũt, cuiuſmodi vocant Græci ἐπιπαστικὰ & ἐξικωτικά Mirari verò non oportet, mutationem in duritiem ex inflammatis accidere, cum ſimul & confluens humor ſit craſſior et liquidus, et curatio medicamentis valde exiccantibus adminiſtretur, quemadmodum et in exterioribus permulta corpora, quæ ipſum ignem cõtingunt, torrentur, ex aqua rurſus emolliuntur, ita in inflãmatis affecti loci humiditas, à calefacientibus et exiccantibus validius pharmacis, reliquum aliquid viſcoſum craſſumq; retinet, tenui diſcuſſo. Et hac ratione in morbis articularibus calli proueniunt, et in renum vitio calculi. Quòd ſi vero fluxio quæ phlegmonem committit ſubſtantia ſit te-

nuis,

nuis, et curatio eius ſiccantibus et calefa cientibus pharmacis adhibeatur, nihil ſcirroſum relinquitur: imò refrigerantia vehementer aſtringẽtiaq; ſcirros procreare ſolent: ac multos ex eryſipelatis immodicè refrigeratis ſcirroſos humores habere conſpicimus medicorum qui eos ſanandos ſuſceperunt inſcitia. Prima ergo medicaminum, quæ phlegmonis & quæ ſcirris medentur, differentia eſt prædicta: altera propter dolorem inflammantis coniunctum, quæ non ſuſtinet valens medicamentum affectæ particulæ offerri. Quippe hæc cum dolore actionem edunt, inflammatis ob affectum ſtatim dolentibus, eoq; mollißima remedia deſiderantibus. At vehemẽtiora præterquam quòd dolores non ſoluunt, vel mitigant, adhuc etiam exacuentia maiores phlegmonas concitant. Itaque primus vſus in dolentibus phlegmonis eſt, qui medicamẽtis abundè humidis ſimul & modicè calidis adminiſtratur. Alter paulò craßioribus ſiccantioribusq; conſtat. Tertius relaxãtibus nominatis, quæ nonnulli malagmatis adſcribunt. Sunt autem inter ea mollißima ſanè, quæ ce-

rati speciem consistentia referunt, cum e butyro, cera, adipibus, oleoq; relaxanti componuntur. Temperatur ipsis œsipi, resinæ & picis modicum, sicut & thus, & galbanum. præterea nonnihil iris illyricæ. Porrò Menecrates vt ipse ait, & alii quidam ei attestantur, medicamentum διὰ χυλῶν, id est ex succis appellatum, phlegmonis nondum vehementer dolentibus esse remedio.

De Acopis.

QVid acopa medicamenta promittant, etiam nomen ipsorum ostēdit. At copos, id est lassitudines Græci homines vocant affectus ex multo vehementiq; motu, corporibus vel totis, vel particulis amplius exercitatis orientes. Porrò molesti sunt potissimum ijs qui agitantur, mouenturq; : vehementiores autem, iam & conquiescentibus negocium facessunt. Cæterum postea medicis in vsu fuit, etsi non ad lassitudines medicamen ab ipsis sit compositum, sed vel ad dolorem diuturnum in alto corporis latentem, vel motū diffi-

ilem, vel particulæ duritiam, vel tenſionem, vel tumorem ſcirroſum appellate acopa, & id genus omnia, modo humidam conſiſtētiam acopis ſimilem habeant: quæ liquidis ceratis, cuiuſmodi & in luxatis, fracturisq; vtimur, eſt propinqua. Quippe talem cōſiſtentiam habet, humidiſſimum quod à iunioribus medicis ceræleon appellatur: deinde illitus acopi: poſt hos liquidorum ceratū, craſſiore ſubſtantia præditum: mox ceratum tenerorum & mollium, vti vocāt: poſtremo amolynta, hoc eſt non inquinantia, ſimilia ijs quæ propriè epithemata dicuntur. His ſuccedit emplaſtrorum conſiſtentia, quæ & ipſi in maioris minoriſq; ratione haud mediocrem obtinent differentiā. Quare nonnulli medicorum quædam nominè à ſola conſiſtentia ita de ſumpto, ceratomalagmata nuncuparunt: medicamēta, inquam, inter ea quæ corpori imponuntur: nōdum quidem humida, duritiem verò necdū conſecuta, qualem emplaſtra occupant. Cum igitur omnes citatæ differentiæ non medicamentorum virium, ſed cōſiſtentiæ formas ſint indices, acoporum appel-

Medicaminū conſiſtentiæ ordo.

Ceratomalagmata.

latio quondam siuè medicaminum facultatem, postea consistentiam significauit: huiusq; rei causa cum distinctionibus ea nominare coacti sunt: hoc quidem acopon relaxans, illud emolliens, vel calefaciẽs, vel à dolore tollendo anodynum, vel metasyncriticum appellantes: sicut ad huiusmodi quendam affectum conferre: verbi gratia, paralysin, coxarum laterumq; dolorem: vel cõmuniter ad vniuersos dolores. Natiuum igitur est medicamen simplex, omnium lassitudinem præsidium, oleum videlicet, quod & citra adiectionem nominatur: quoniam vetustis tẽporibus solum quoq; erat: posteri cicinum apud nos ei apposuerunt. In Aegypto enim hoc simul vetustum erat: & rursus raphaninum, sinapinum, & sesaminum, tum alia eius generis, quemadmodum etiam apud nos crininum, mastichinum, & lentiscinũ, quæq; his magis varia sunt, vt vnguenta, propè accedant. Itaque neminem latere arbitror, medicamenta acopa dicta, omnia liquidæ consistentiæ esse necessariò: quippe oleum solum lassitudines externis partibus ingruẽtes curat; in alto assi-

Oleũ simplex acopon.

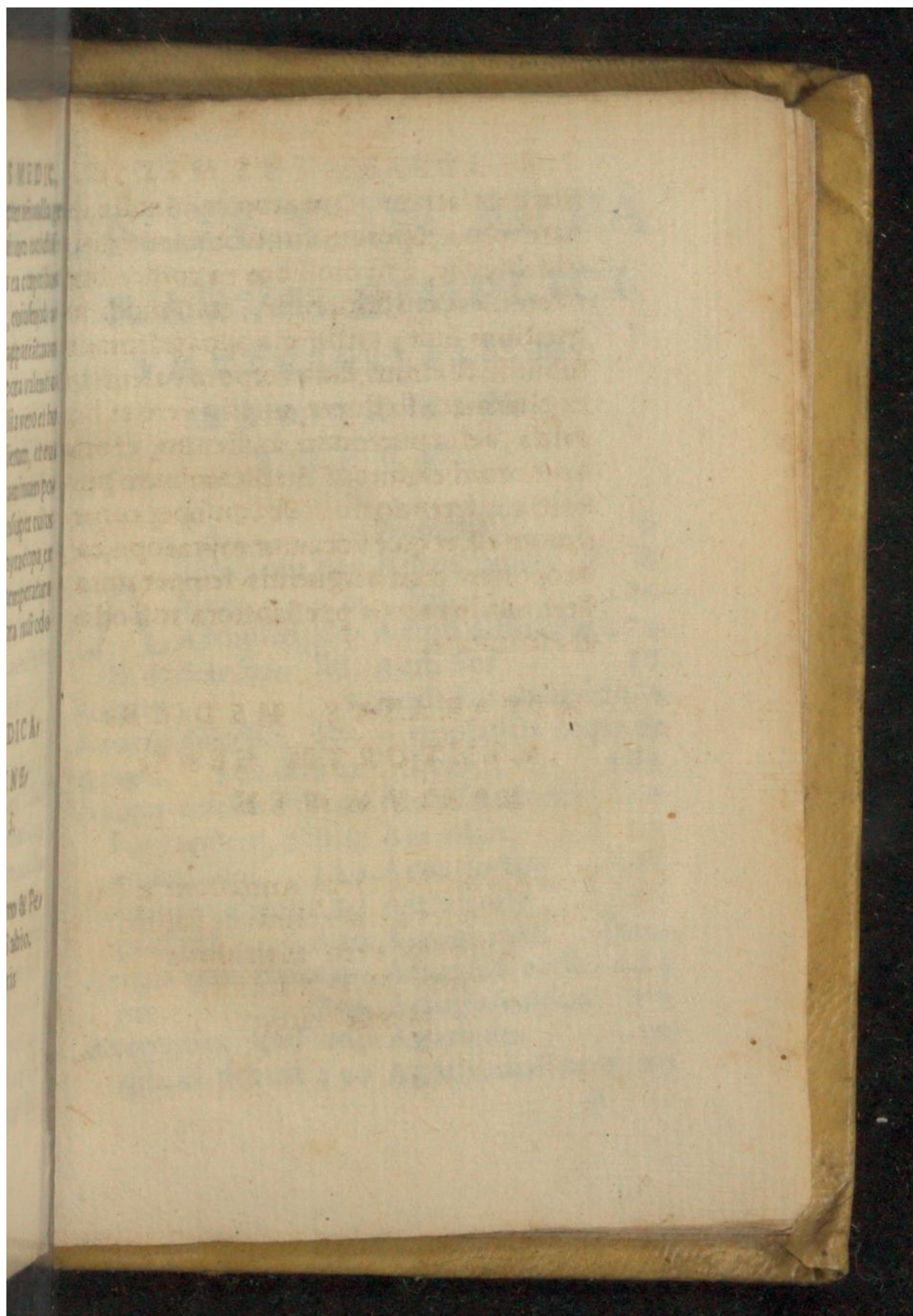
Acopis q̃ misceãtur

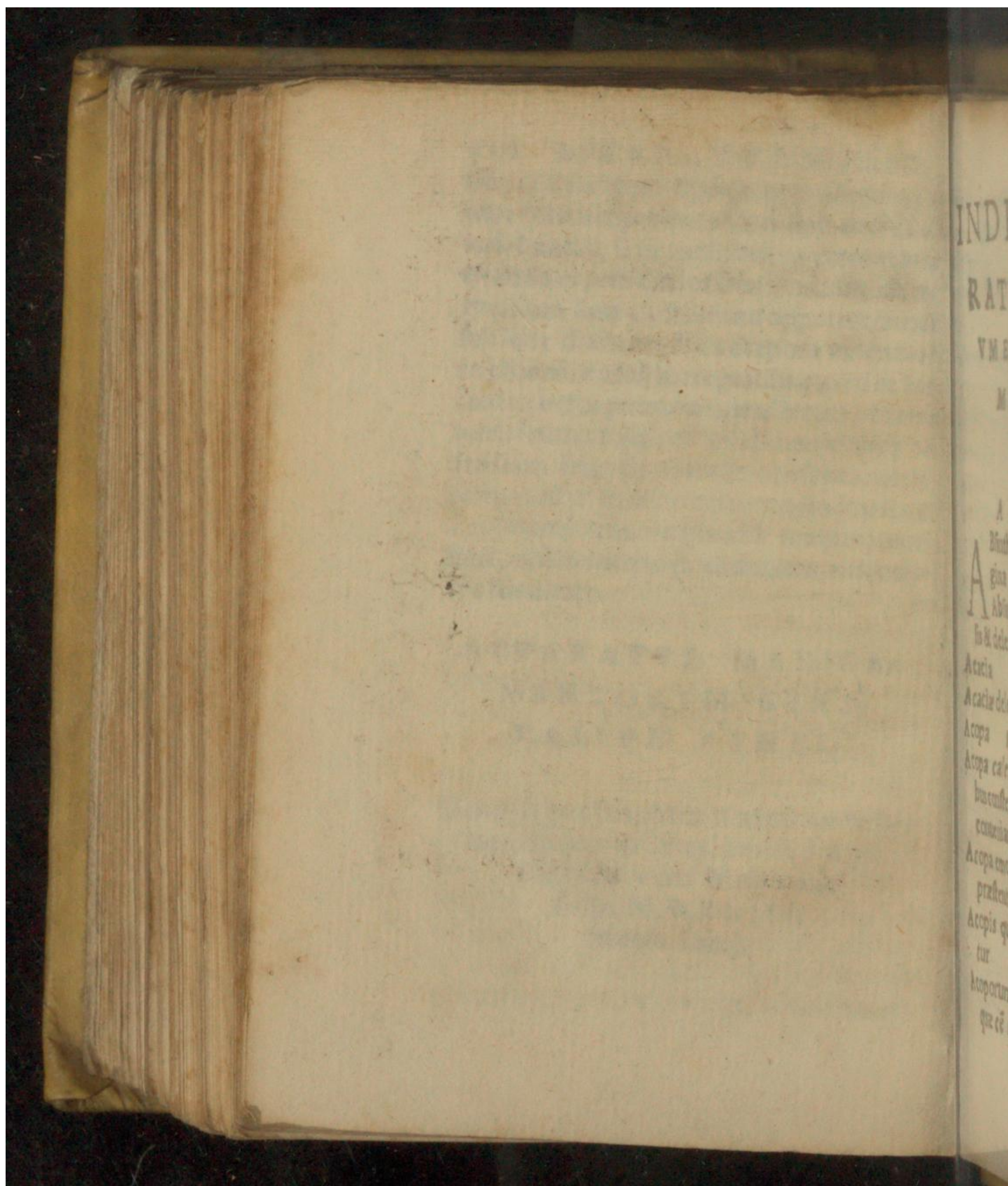
gentes vehementioresq; temperatum ali- cui laxanti pharmaco, & mediocriter ca- lefacienti, veluti galbano, resinæ tere- binthinæ: ad hæc colophoniæ cuidam nominatæ & frictæ. Quibus calidiores sunt abietina & strobilina, terebinthina verò larix paulò calore præcellit. Cæte- rum id genus omnia relaxantibus oleis miscentur, quale est sabinum, iniecta in- terdum & cera. Iam verò ἄκοπον vn- guen est in his qui iam in corporibus al- to dolent medicamen ex semine abietis, chamæmeli, aneti, & floris populi, quoz mox dicemus confecturam: præterea su- sinum, & gleucinum, & comagenum ex acoporum vnguinum grege est, quæ tum ex medulla, tum pingui componuntur, suillo quidem mederatissimè relaxanti, gallinaceo autem his vehemētius, & hoc adhuc magis anserino. Atqui pingue leo- ninum, & pardi validius est, vt iam ve- hementer calefaciat, eoq; insigniter di- scutiat. In medio horum consistunt, bu- bulum, caprinum, vulpis, & hyenæ. Hæc sanè in vniuerso genere sunt, quæ ꝓpriæ ἄκοπα dicuntur, hoc inuicem discrimi- ne variantia, quòd alia magis, alia mi-

nus calefaciant. Quapropter nõnulla g
nere toto acoporum vnguinum excidiss
videbuntur, si in mollibus ea corporibu
examines, etsi durioribus, euiusmodi a
grestium sunt, vtilissima appareãt: nam
subinde diximus, dura corpora valentio-
ra pharmaca sustinere, mollia vero et hu
mida, velut puerorum, mulierum, et eu-
nuchorum eiusmodi medicaminum po-
tentiam ferendo non esse. Insuper cuius
notum est, et quæ vocantur myracopa, ex
acoporum cum vnguentis temperatura
fieri, nihilo cæteris præstantiora nisi odo
ris suauitate.

APPARATVS MEDICA-
MENTORVM GENE-
RALIVM FINIS.

Venetijs per Ioannem Antonium & Pe-
trum fratres de Nicolinis de Sabio.
Expensis vero Melchioris
Sessæ. M.D.XLIII.
Mensæ Iunij.

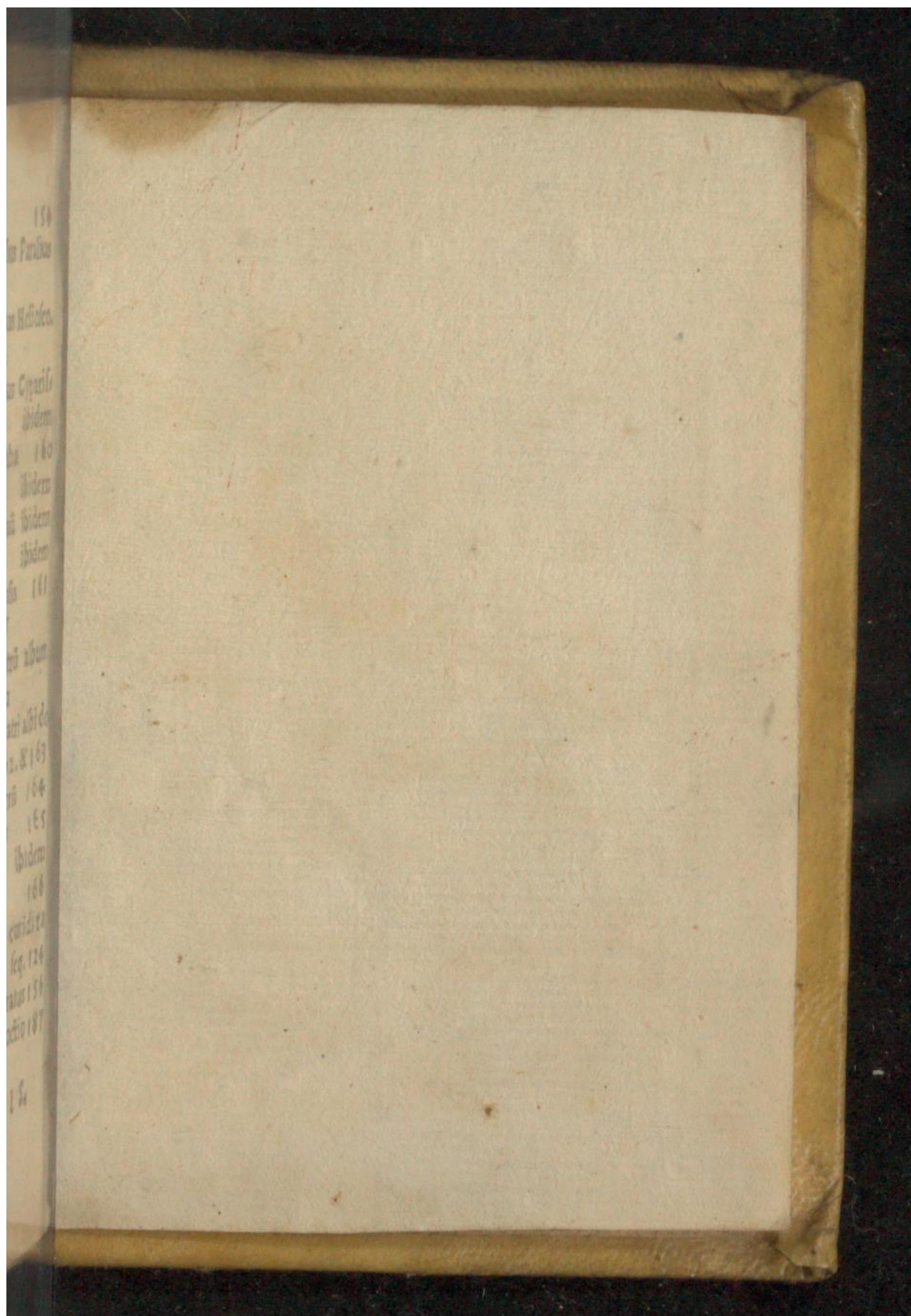

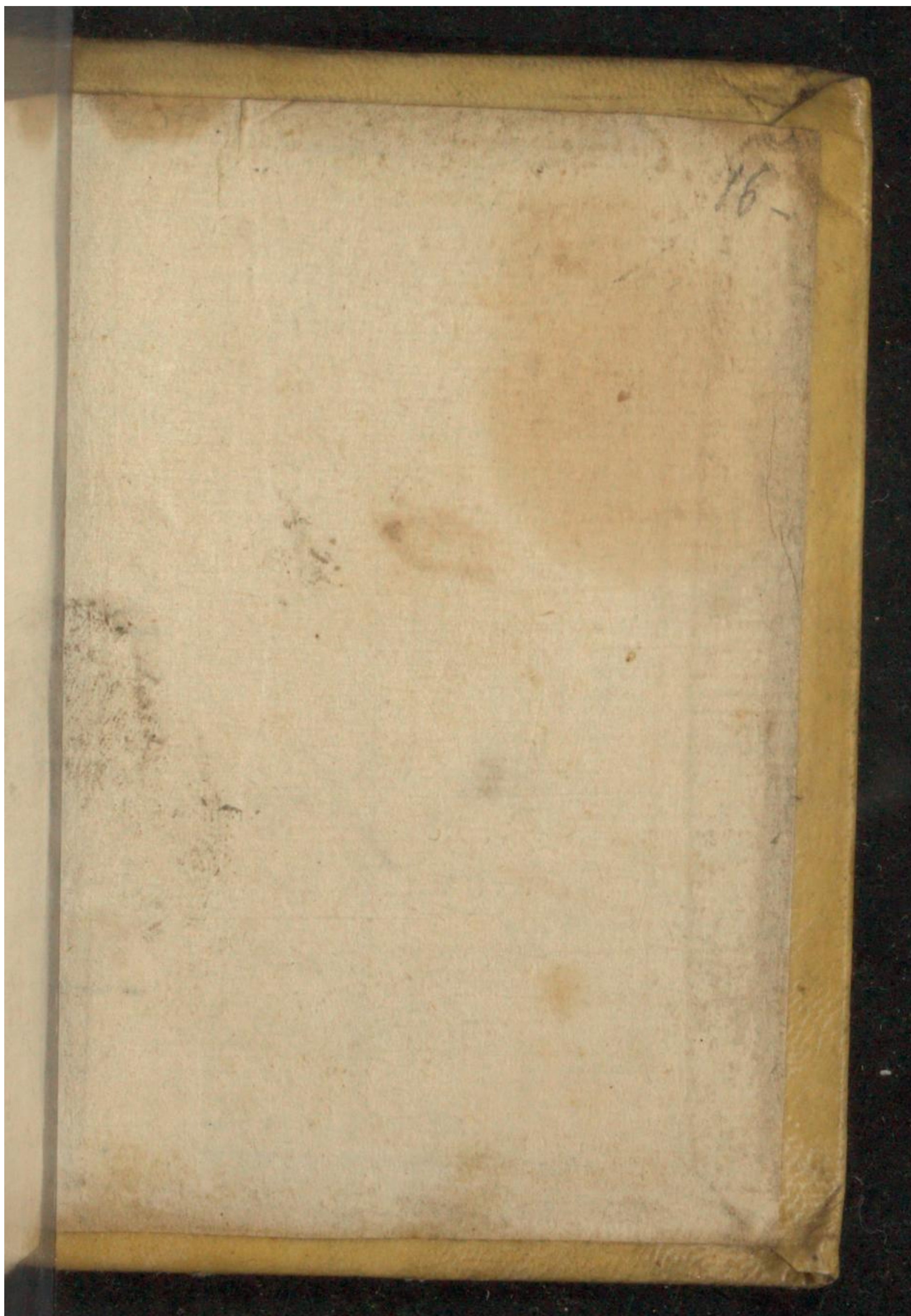
INDEX IN APPARATVM SIMPLICIVM ET GENERALIVM MEDICAMENTORVM.

*

A

FINIS.

16-